

“ประมวลนิทาน ร.6” กับการวิเคราะห์วาทะเชิงอุปลักษณ์

กฤตเมธ ศักดิ์แสง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารเพื่อกิจการภาครัฐและภาคเอกชน)

คณะภาษาและการสื่อสาร

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2561

“ประมวลนิทาน ร.6” กับการวิเคราะห์ห้วงทะเลเชิงอุปลักษณ์

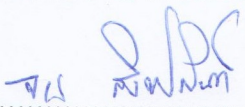
กฤตเมธ ตักดีแสง

คณะภาษาและการสื่อสาร

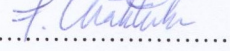

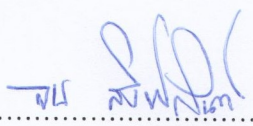
ผู้ช่วยศาสตราจารย์..........อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ดร.รุจิระ โรจนประภายนต์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารเพื่อกิจการภาครัฐและภาคเอกชน)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..........ประธานกรรมการ
(ดร.จเร สิงหโกวินท์)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..........กรรมการ
(ดร.รุจิระ โรจนประภายนต์)

อาจารย์..........กรรมการ
(ดร.พัฒนพงษ์ จาติเกตุ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..........คณบดี
(ดร.จเร สิงหโกวินท์)

กรกฎาคม 2562

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	“ประมวลนิทาน ร.6” กับการวิเคราะห์ห้วงทေးเชิงอุปลักษณ์
ชื่อผู้เขียน	นายกฤตเมธ ศักดิ์แสง
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารเพื่อกิจการภาครัฐและภาคเอกชน)
ปีการศึกษา	2561

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชุดคำนิยมไทยที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จากการวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ นิทานจากบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” แบ่งออกเป็น 27 เรื่อง จำนวน 48 ตอน โดยมีคำถามนำวิจัย 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ชุดคำนิยมไทยที่ปรากฏในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยผ่านการวิเคราะห์ห้วงทေးเชิงอุปลักษณ์มีอะไรบ้าง และ 2) ชุดคำนิยมไทยที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยผ่านการวิเคราะห์ห้วงทေးเชิงอุปลักษณ์ ตามที่ระบุในคำถามข้อที่ 1 มีคุณลักษณะอย่างไร

ผลการวิจัยมี 2 ประเด็นหลัก คือ ประการแรกพบคำนิยมจำนวน 3 ชุด ได้แก่ 1) คำนิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ 2) คำนิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 3) คำนิยมการนับถือพุทธศาสนา ประการที่สองพบอุปลักษณ์จำนวนทั้งหมด 242 อุปลักษณ์ โดยแบ่งเป็นอุปลักษณ์ที่สะท้อนคำนิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ 114 อุปลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 43.62 อุปลักษณ์ที่สะท้อนคำนิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม 93 อุปลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 35.10 และอุปลักษณ์ที่สะท้อนคำนิยมการนับถือพุทธศาสนา 35 อุปลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 21.28 ข้อเสนอแนะของงานวิจัยชิ้นนี้ คือ 1) งานวิจัยในอนาคตอาจศึกษาเพิ่มเติมในเชิงวัฒนธรรมศึกษา หรือการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม 2) ควรต่อยอดการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์กับงานวรรณคดีหรือวรรณกรรมประเภทอื่น

ABSTRACT

Title of Thesis	The Collection of King Rama VI's Fables in Rhetorical Metaphorical Analysis
Author	Mr. Kittamate Saksang
Degree	Master of Arts (Communication for Public and Private Enterprises)
Year	2018

This research aims to explore the Thai values set that appeared in the book “The Collection of King Rama VI’s Fables”, which is the royal script in the reign of King Rama VI using metaphor analysis. The royal script in King Rama VI that appears in the book “The Collection of King Rama VI’s Fables”, is divided into 27 stories, with 48 episodes. Two research questions were given: 1) What are the Thai values set appearing in the book “The Collection of King Rama VI’s Fables”?, and 2) What are the characteristics of Thai values set as stated in question 1 appearing in the book “The Collection of King Rama VI’s Fables”?

The findings revealed two aspects. First, three dimensions of Thai values were disclosed, including 1) values relating to life and nature, 2) values of Thai royal-national, and (3) Buddhist values. Second, two hundred and forty-two metaphors were found, including one hundred and fourteen metaphors that reflect values relating to life and nature were revealed (43.62%), ninety-three metaphors that reflect values of Thai royal-national were revealed (35.10%), and thirty-five metaphors that reflect Buddhist values were revealed (21.28 %). Suggestions include: 1) a cultural studies or intercultural communication may be employed in future, and 2) metaphorical analysis may be used with literature or other types of literature.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” กับการวิเคราะห์ห้วงทะเลเชิงอุปถัมภ์ สำเร็จลุล่วงได้ เนื่องมาจากความช่วยเหลือในการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น และกำลังใจจากบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้เขียนขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุจิระ โรจนประภาชนต์ ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ และเสนอแนะทุกประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ในทุกขั้นตอนตลอดระยะเวลาของการทำวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จเร สิงห์โกวินท์ และอาจารย์ ดร. พัฒนพงษ์ จาติเกตุ เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณา รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งให้คำแนะนำ คำชี้แนะ และกรุณาสละเวลาในการพิจารณาและตรวจสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่เคยได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ผู้เขียน ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่คณะภาษาและการสื่อสาร นิศา โดยเฉพา ป้าทิพย์ ธาราทิพย์ ชื่นเพ็ง ที่ได้ให้คำปรึกษาคิดต่อประสานงาน และอำนวยความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณพี่มิม ตวิธา เซาว์ฉลาด ผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จทุกอย่าง ขอขอบคุณ Michael A. Duffy, Ph.D. ที่ให้การสนับสนุนและความช่วยเหลือด้วยความจริงใจที่มีให้กันตลอดมา และขอบคุณเพื่อนๆ คณะภาษาและการสื่อสาร สาขาวิชาการสื่อสารเพื่อกิจการภาครัฐและภาคเอกชน ภาคปกติ รุ่น 7 โดยเฉพาะจิตติมา สุวรรณรัตน์ (บี) และกิริฎา ทองทวี (พีต้า) ที่คอยให้กำลังใจตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้มีพระคุณสูงสุดในชีวิต

กฤตเมธ ศักดิ์แสง

กรกฎาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(8)
สารบัญภาพ	(13)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	1
1.2 คำถามนำการวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6	6
2.1.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6	6
2.1.2 ปรัชญาการณัติทางสังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6	9
2.1.3 การวิเคราะห์นิทานวรรณกรรมในรัชกาลที่ 6	20
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6	26
2.2.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมไทย	26
2.2.2 ค่านิยมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6	31
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ในเชิงอุปลักษณ์	37
2.3.1 อุปลักษณ์ในเชิงภาษาศาสตร์ปริชาน	37

2.3.2 การวิเคราะห์เชิงอุปลักษณะ	40
2.3.3 อุปลักษณะในงานวรรณคดีและวรรณกรรม	53
2.3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณะ	59
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	61
3.1 วิธีการวิจัย	62
3.2 กลุ่มตัวอย่างและวิธีการคัดเลือกข้อมูล	62
3.3 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล	64
3.4 การนำเสนอข้อมูล	68
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	69
4.1 การวิเคราะห์เชิงอุปลักษณะในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6”	69
4.1.1 การวิเคราะห์ห้วงคำประกอบของวรรณกรรม	69
4.1.2 การวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ	92
4.2 ค่านิยมไทยที่สะท้อนผ่านการอุปลักษณะในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6”	211
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและอภิปราย	242
5.1 สรุปผลการวิจัยและอภิปราย	242
5.2 ข้อจำกัดการวิจัยและข้อเสนอแนะ	255
บรรณานุกรม	257
ประวัติผู้เขียน	270

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องรายงานการประชุมปาลิเมนต์สยาม 67
3.2	คำนิยามในนิทานเรื่องรายงานการประชุมปาลิเมนต์สยาม 68
4.1	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องเหาะเหินเดินอากาศ 94
4.2	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องความดีของเรา 96
4.3	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องสุนทรความตามสวัสดิรักษา 98
4.4	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องทำตามพินัยกรรม 100
4.5	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องทดลองความไหวพริบ 103
4.6	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องยาตัวเบา 105
4.7	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องรายงานการประชุมปาลิเมนต์สยาม 108
4.8	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานกระทุ้งเรื่องตุ๊กตะตุ่น 109
4.9	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องเที่ยวเมืองนรก 116
4.10	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องโสทรธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 1 117
4.11	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องโสทรธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 2 119
4.12	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องโสทรธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 3 121
4.13	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องโสทรธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 4 123
4.14	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องโสทรธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 5 126
4.15	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องโสทรธรรมจริยา ว่าด้วยลำดับ ชั้นกรรม 129

4.16	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องโศตธรรมจรีชา หมวดคตินาทาน	131
4.17	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องโศตธรรมจรีชา หมวดกามสุมิจฉาจาร	133
4.18	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องวิชาของหมอคำ	135
4.19	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องประชันฤทธิ์	136
4.20	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องตกใจใช้เหตุ	137
4.21	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องจดหมายจากยุโรป	143
4.22	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องแพแค้น	145
4.23	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องทำคุณบูชาไทย	146
4.24	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องรู้เอาจริงเมื่ออ่านจบ	149
4.25	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องจับคำถลาง	150
4.26	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องเลี้ยงดินเนอร์ใหญ่	152
4.27	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องจดหมายจากผู้หญิงถึงผู้หญิง	155
4.28	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องลองเป็นหมอดูกับเขาคั้งหนึ่ง	158
4.29	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องกำหนดกินน้ำ	159
4.30	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องมงคล ๘	161
4.31	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องจดหมายนายสุด	163
4.32	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องศิษย์มีครู	165
4.33	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องนิทานทหารเรือ	167
4.34	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องนารีสนาน	168
4.35	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องปีคนิก ณ เมโสโปเตเมีย	170
4.36	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องความลำบากแห่งลอคินวาร	172
4.37	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องการช่วยนางงาม	174
4.38	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 1 นากพระโขนงที่สอง	179
4.39	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 2 นายสุวรรณภูษโมย	181
4.40	แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 3 ความลับแผ่นดิน	183

4.41	แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 4 นายสวัสดิ์ “บิดูมาต”	187
4.42	แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 5 ยาม้าบังกะโล	189
4.43	แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 6 เข็มรอยดอกไม้	192
4.44	แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 7 กำนันคงบ้านโยคี	194
4.45	แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 8 ผู้ร้ายฆ่าคนที่บางขุนพรหม	196
4.46	แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 9 นายจรรยาเศรษฐี	199
4.47	แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 10 ระเด่นลันได	203
4.48	แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 11 สร้อยคอร้อยชั่ง	206
4.49	ภาพรวมค่าเฉลี่ยร้อยละของประเภทอุปลักษณ์	207
4.50	ค่าเฉลี่ยร้อยละของอุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	208
4.51	ค่าเฉลี่ยร้อยละของอุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	209
4.52	ค่าเฉลี่ยร้อยละของอุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	210
4.53	ค่านิยมในนิทานเรื่องเหาะเหินเดินอากาศ	212
4.54	ค่านิยมในนิทานเรื่องความดีของเรา	212
4.55	ค่านิยมในนิทานเรื่องสุนทรความตามสวัสดิรักษา	213
4.56	ค่านิยมในนิทานเรื่องทำตามพินัยกรรม	213
4.57	ค่านิยมในนิทานเรื่องทดลองความไหวพริบ	214
4.58	ค่านิยมในนิทานเรื่องยาตัวเบา	214
4.59	ค่านิยมในนิทานเรื่องรายงานการประชุมปาติเมนต์สยาม	215

4.60	ค่านิยมในนิทานกระชู้ เรื่องตุ๊กตะตุ่น	215
4.61	ค่านิยมในนิทานเรื่องเที่ยวเมืองนรก	216
4.62	ค่านิยมในนิทานเรื่องโสตรธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 1	217
4.63	ค่านิยมในนิทานเรื่องโสตรธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 2	217
4.64	ค่านิยมในนิทานเรื่องโสตรธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 3	218
4.65	ค่านิยมในนิทานเรื่องโสตรธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 4	218
4.66	ค่านิยมในนิทานเรื่องโสตรธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 5	219
4.67	ค่านิยมในนิทานเรื่องโสตรธรรมจริยาว่าด้วยลำดับชั้นกรรม	219
4.68	ค่านิยมในนิทานเรื่องโสตรธรรมจริยาว่าด้วยหมวดดอกทिनนาทาน	220
4.69	ค่านิยมในนิทานเรื่องโสตรธรรมจริยาว่าด้วยหมวดกามสุมิฉฉาจาร	220
4.70	ค่านิยมในนิทานเรื่องวิชาของหมอลำ	221
4.71	ค่านิยมในนิทานเรื่องประชันฤทธิ์	221
4.72	ค่านิยมในนิทานเรื่องตกใจใช้เหตุ	221
4.73	ค่านิยมในนิทานเรื่องจดหมายจากยุโรป	222
4.74	ค่านิยมในนิทานเรื่องแฟน	223
4.75	ค่านิยมในนิทานเรื่องทำคุณบูชาโทษ	223
4.76	ค่านิยมในนิทานเรื่องรู้เอาเองเมื่ออ่านจบ	224
4.77	ค่านิยมในนิทานเรื่องจับคำถล่ำขาว	224
4.78	ค่านิยมในนิทานเรื่องเลี้ยงคินเนอร์ใหญ่	225
4.79	ค่านิยมในนิทานเรื่องจดหมายจากผู้หญิงถึงผู้หญิง	225
4.80	ค่านิยมในนิทานเรื่องลองเป็นหมอลูกกับเขาคั้งหนึ่ง	226
4.81	ค่านิยมในนิทานเรื่องกำหนดคินน้ำ	226
4.82	ค่านิยมในนิทานเรื่องมงคล ๘	227
4.83	ค่านิยมในนิทานเรื่องจดหมายนายสุค	227
4.84	ค่านิยมในนิทานเรื่องศิษย์มีครู	228
4.85	ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทหารเรือ เรื่องที่ 1 การรักษาทางไมตรี	228
4.86	ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทหารเรือ เรื่องที่ 2 นารีสนาน	229
4.87	ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทหารเรือ เรื่องที่ 3 ปิคนิก ณ เมโสโปเตเมีย	229
4.88	ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทหารเรือ เรื่องที่ 4 ความลำบากแห่งลอคินวาร์	230
4.89	ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทหารเรือ เรื่องที่ 5 การช่วยนางงาม	230

4.90	ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 1 นากพระโขนงที่สอง	231
4.91	ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 2 นายสุวรรณกษโมย	232
4.92	ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 3 ความลับแผ่นดิน	232
4.93	ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 4 นายสวัสดิ์ “บิดูมาต”	233
4.94	ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 5 ยาม้าบังกะโล	233
4.95	ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 6 เข็มรอยคอกไม้	234
4.96	ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 7 กำนันคงบ้านโยคี	234
4.97	ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 8 ผู้ร้ายฆ่าคนที่ บางขุนพรหม	235
4.98	ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 9 นายจรรยาเศรษฐี	235
4.99	ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 10 ระเด่นลันได	236
4.100	ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 11 สร้อยคอร้อยข้ง	237
4.101	ค่าเฉลี่ยร้อยละของ 4 ประเภทค่านิยม	237

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 สามเหลี่ยมสัญลักษณ์ของ Ogden และ Richards	39
2.2 แผนที่ของอุปลักษณ์เชิงองค์กรแบบผสม	50
4.1 สัดส่วนประเภทอุปลักษณ์ที่พบ	208
4.2 แสดงสัดส่วนอุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	209
4.3 แสดงสัดส่วนอุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และ สถานภาพทางสังคม	210
4.4 แสดงสัดส่วนอุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	211
4.5 แสดงสัดส่วนของ 4 ประเภทคำนิยาม	241

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ทรงเป็นปราชญ์และรัตนกวีสำหรับชาติไทย โดยที่ องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ถวายพระเกียรติเป็นบุคคลสำคัญของโลกในปี พ.ศ. 2524 โดยขนานพระนามว่า “King Vajiravudh, Thailand’s Prolifer Writer – พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงมีบทพระราชนิพนธ์มากมายของเมืองไทย” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2547: 49-50) เนื่องด้วยพระอัจฉริยภาพในการนิพนธ์ทุกประเภททั้งแบบเก่าและแบบใหม่ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ไม่เคยปรากฏว่ามีพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์ใดถนัดชำนาญในทางประพันธ์ทุกประเภทเทียบเท่าพระองค์ได้ นอกจากนี้พระองค์ยังทรงหลงใหลในศิลปวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรงโปรดการละครและการแสดง (ปิ่น มาลากุล, ม.ล., 2540: 543-561) นับได้ว่ารัชสมัยของพระองค์เป็นยุคอักษรศาสตร์เฟื่องฟูและเป็นยุคทองแห่งวรรณคดีและวรรณกรรม พสกนิกรชาวไทยจึงถวายพระราชสมัญญาว่า “พระมหาธีรราชเจ้า”

บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำการวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) ตามแนวคิดของ Koch and Deetz (1981) มาประยุกต์ใช้กับงานวรรณกรรมในมุมมองการสื่อสาร เนื่องด้วยพิจารณาว่าภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถถ่ายทอดระบบความคิดและความรู้สึกของมนุษย์ให้กับผู้อื่นได้ ทั้งการศึกษาลักษณะ (Metaphor) ตามแนวคิดของ Koch and Deetz (1981) ยังทำให้พบว่าอุปลักษณ์มิได้ถูกใช้เป็นเพียงแค่คำเปรียบเท่านั้น แต่ยังพุ่งกระจายไปในระบบความคิดและการกระทำในชีวิตประจำวันของเราอีกด้วย (ฉัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 102) ดังนั้นการศึกษาระบบความคิดของมนุษย์จึงควรเริ่มต้นจากการศึกษาภาษา เพราะภาษาจะเป็นร่องรอยสำคัญที่บ่งชี้ได้ว่าระบบความคิดของมนุษย์มีความซับซ้อนและมีการถ่ายโยงกัน

จากการศึกษาค้นคว้ารวบรวมงานพระราชนิพนธ์ทุกประเภทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) มีจำนวน 1,236 เรื่อง แบ่งออกเป็น 6 หมวด ได้แก่ หมวดบทความ

ที่ลงหนังสือพิมพ์ จำนวน 316 เรื่อง, หมวดพระราชดำรัส เทศนา ฯลฯ จำนวน 229 เรื่อง, หมวดสารคดี 194 เรื่อง, หมวดโขน-ละคร จำนวน 187 เรื่อง, หมวดนิทาน เรื่องชวนหัว จำนวน 159 เรื่อง, หมวดร้อยกรอง จำนวน 151 เรื่อง (จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า, 2541: 372) เมื่อพิจารณาตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) พบว่าทรงเล็งกรับเอาวัฒนธรรมและค่านิยมของชาวตะวันตกมาเฉพาะบางเรื่อง แต่พระองค์ยังคงความวิจิตรในเรื่องเอกลักษณ์ของภาษาและสำบัดสำนวน แม้จะไม่ได้แต่งเป็นบทร้อยกรอง โคลง กาพย์ ฉันท์ กลอน และหนึ่งในบทพระราชนิพนธ์จำนวนดังกล่าวปรากฏอยู่ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” จัดอยู่ในหมวดนิทาน เรื่องชวนหัว ซึ่งนิทานบางเรื่องทรงประพันธ์มาตั้งแต่ขณะดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาชิราวุธ นิทานบางเรื่องพระองค์ทรงแต่งขึ้นเป็นการเล่าเหตุการณ์ต่างๆ ผ่านสายพระเนตรเสมือนประหนึ่งพระองค์ทรงเป็นตัวแสดงหลักที่อยู่ในเหตุการณ์นั้นจริง เป็นการส่งผ่านความคิด อุดมการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม ผ่านรูปภาพที่ใช้เหมือนบทละคร กล่าวคือ มีการแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละคร การอธิบายความรู้สึกนึกคิด และการถามตอบ หากพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วจะพบว่าแม้จะเป็นเพียงนิทาน แต่แฝงไปด้วยความหมายเบื้องหลังที่พระองค์ทรงสอดแทรกเอาไว้ เป็นการให้แง่คิดแก่ผู้อ่าน มีความทันสมัย และสอดแทรกขนบธรรมเนียมและค่านิยมของไทยและชาติตะวันตกเอาไว้ ประกอบกับน้อยคนนักที่จะทราบว่ารัชกาลที่ 6 ทรงประพันธ์นิทานไว้ด้วย และยังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษางานพระราชนิพนธ์ในลักษณะนี้มาก่อน

ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ทรงเป็นยุวกษัตริย์พระองค์แรกที่เสด็จไปศึกษาศิลปวิทยาการทุกแขนง ณ ประเทศอังกฤษ ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นแม่แบบหรือเมืองครูของการเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์พระประมุขของชาติ (ธิดา วัฒนกุล, 2519: 6) ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2436 โดยมีพระมนตรีพจนกิจผู้เป็นพระอภิบาลตามเสด็จ (อุดม เขยทิววงศ์, 2545: 226) ด้วยทรงเห็นว่าการศึกษาในทวีปยุโรปมีความเจริญก้าวหน้ากว่าประเทศไทย ดังนั้นการส่งบรรดาพระราชโอรส และเจ้านายในพระราชวงศ์ตลอดจนบุตรขุนนางชั้นสูงไปศึกษาเล่าเรียนในทวีปยุโรป โดยเฉพาะทางด้านทหารและด้านพลเรือน ถือเป็นการสร้างคนชั้นนำมารับหน้าที่สำคัญๆ ในการบริหารประเทศ เพื่อนำวิชาความรู้มาปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยเท่าเทียมนานาอารยประเทศ และป้องกันมิให้ชาติตะวันตกนำมาเป็นข้ออ้างในการเข้ายึดครองประเทศ นอกจากนี้ ประโยชน์ที่จะได้รับอีกทางหนึ่งก็คือทำให้ประเทศในทวีปยุโรปรู้จักเมืองไทยดียิ่งขึ้น และเป็นการแสวงหาพันธมิตร (นนทา วิศิษฐ์โสภา, 2522: 27-43) ทั้งยังทรงโปรดเกล้าฯ ให้เสด็จประพาสชมความเจริญของบ้านเมืองในประเทศต่างๆ เพื่อศึกษาหาความรู้ รวมไปถึงเสด็จฯ แทนพระองค์เพื่อเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศอีกด้วย (พาชื่น สมคำนึ่ง, 2520: 127)

เนื่องจากรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ต้องเผชิญกับปัญหาใหญ่ซึ่งเป็นภัยคุกคามอำนาจสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ดำเนินสืบมาตั้งแต่รัชกาลก่อนหน้า นั่นคือ การไหลบ่าเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก (สายชล สัตยานุรักษ์, 2543: 81) และการรุกรานของกระแสโลกาภิวัตน์ของระบบทุนนิยม (พงษ์เทพ สันติกุล, 2556: 115) ทำให้ทรงมีความพยายามจะครอบครองอำนาจสมบูรณาญาสิทธิราชย์ยิ่งกว่าในสมัยรัชกาลที่ 5 อันนำมาซึ่งความต้องการการเปลี่ยนแปลงประเทศให้เป็นแบบตะวันตกในทุกๆ ด้าน โดยกลุ่มคนที่เรียกตนเองว่า “คนสมัยใหม่” ที่ได้นำระบบความคิดและวัฒนธรรมตะวันตกเข้าสู่ภายในประเทศ ซึ่งเป็นอันตรายต่อระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิกฤตปัญหาที่เกี่ยวกับการเมือง (สายชล สัตยานุรักษ์, 2543: 81) นับตั้งแต่เกิดกบฏ ร.ศ. 130 เป็นต้นมา รัชกาลที่ 6 ทรงดำเนินพระราชกรณียกิจต่างๆ มากมายเป็นแนวทางในการทำให้ชาติไทยมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง และนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยต่อไป หนึ่งในพระราชกรณียกิจที่ถือเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน นั่นคือ การปลูกฝังแนวความคิดชาตินิยม ในทางที่เป็นคุณูปการแก่ชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เกิดขึ้นแก่บรรดาชนชั้นนำ ข้าราชการ และปัญญาชนเป็นสำคัญเนื่องจากยังมีผู้รู้หนังสือน้อยมาก จากการศึกษาที่ทรงนำบทพระราชนิพนธ์ซึ่งถือเป็นสื่อมวลชนที่ทันสมัยในยุคนั้นมาเผยแพร่และใช้เป็นเครื่องมือสอนการเมืองทางอ้อมแก่บรรดาข้าราชการและประชาชน นับเป็นการแสดงถึงแนวพระราชดำริทางการเมืองที่แทรกอยู่ในเนื้อหาบทพระราชนิพนธ์ผ่าน “ปาก” และ “พฤติกรรม” ของตัวละครในนิทานแต่ละเรื่อง อันเป็นวิธีการที่ชาญฉลาดในการปลูกฝังแนวความคิดทางการเมืองอย่างถูกต้องให้แก่ประชาชนได้เข้าใจก่อน มิฉะนั้นอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อประเทศชาติโดยรวม (ธิดา โมสิกรัตน์, 2550: 5-13)

พระราชกรณียกิจทางด้านการประพันธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) นับเป็นที่ประจักษ์ว่า พระองค์ทรงเป็นนักประชาธิปไตยที่ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป และเปิดโอกาสให้นักหนังสือพิมพ์แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี แม้จะเป็นความคิดเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์ระบอบการปกครองอย่างรุนแรงก็ตาม แต่พระองค์ทรงเห็นว่าการวิพากษ์วิจารณ์เช่นนั้นเป็นการแสดงออกที่หวังดีต่อชาติ และพระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์ชี้แจงด้วยเหตุผลให้เห็นข้อดีข้อเสียอีกด้วย (มัทนา เกษกมล, 2517) แสดงให้เห็นว่าในพระราชหฤทัยของพระองค์ทรงนิยมการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง (จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า, 2505: 629)

1.2 คำถามนำการวิจัย

1.2.1 ชุดค่านิยมไทยที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยผ่านการวิเคราะห์ว่าทะเลิงอุปลักษณ์มีอะไรบ้าง

1.2.2 ชุดค่านิยมไทยที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยผ่านการวิเคราะห์ว่าทะเลิงอุปลักษณ์ ตามที่ระบุในคำถามข้อที่ 1 มีคุณลักษณะอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อระบุชุดค่านิยมไทยที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยผ่านการวิเคราะห์ว่าทะเลิงอุปลักษณ์

1.3.2 เพื่อพรรณนาชุดค่านิยมไทยที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยผ่านการวิเคราะห์ว่าทะเลิงอุปลักษณ์

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาค่านิยมไทยที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยใช้การวิเคราะห์ว่าทะเลิงอุปลักษณ์ จำนวน 27 เรื่อง แบ่งออกเป็น 48 ตอน ซึ่งเป็นนิทานจากบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6)

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.5.1 เพื่อสร้างความเข้าใจเชิงลึกต่อค่านิยมไทยที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6)

1.5.2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค่านิยมไทยในลักษณะรูปแบบอื่นต่อไป เช่น การศึกษาค่านิยมไทยผ่านวรรณกรรมเยาวชน เป็นต้น

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

อุปมาอุปไมย (Metaphor) คือ เป็นวิธีการเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นนามธรรมผ่านสิ่งที่มีความเป็นรูปธรรมมากกว่า ซึ่งจะทำให้เห็นการคิด การมองโลก การกระทำ การแสดงออกต่างๆ ในชีวิตประจำวันตามแนวคิดของ Koch and Deetz (1981) ซึ่งจะไม่ได้เน้นที่ตัวภาษา แต่เน้นที่แรงจูงใจ (Motive) หรือ จุดประสงค์ (Purpose) ของผู้ประพันธ์ที่ใช้อุปมาอุปไมย

ค่านิยม (Value) คือ แนวความคิด ความเชื่อ แบบแผนในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นแบบฉบับทางความคิดที่มีคุณค่าสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตัวของคนในสังคมตามสมัยนิยมนั้นๆ โดยสอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ ทั้งนี้ ค่านิยมอาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยและตามความคิดเห็นของบุคคลในสังคมนั้นๆ

ความเชื่อ (Beliefs) คือ ความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ การยอมรับนับถือ การเชื่อมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาจมีหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ หรืออาจจะมีหลักฐานที่จะนำมาพิสูจน์ให้เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นก็ได้ แต่เป็นที่ยอมรับกันในกลุ่มชนหรือสังคมนั้นๆ

อุดมการณ์ (Ideology) คือ ระบบแนวความคิดที่หล่อหลอมให้บุคคลยึดถือไว้เป็นแนวปฏิบัติซึ่งรวมถึงความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ ความดีงามหรือสิ่งอันควรปฏิบัติที่มีอยู่ของบุคคลนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

ความจริง (Reality) คือ จริงสัมบูรณ์เป็นธรรมชาติแท้ มีลักษณะที่ตรงกับสภาพที่เป็นอยู่ ไม่คิดเพี้ยนหรือบิดเบือน สามารถพิสูจน์ได้ด้วยการตรวจสอบบนหลักแห่งเหตุผลหรือประสาทสัมผัส ความจริงเป็นสิ่งที่แน่นอนตายตัว เป็นอมตะ และเป็นนิรันดร์ ได้แก่ ความจริงทางกายภาพ เป็นต้น

โครงสร้างทางสังคม (Social structure) คือ ส่วนต่างๆ ที่ประกอบกันเป็นระบบเค้าโครงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตลอดจนพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมที่เชื่อมโยงเป็นกลุ่มสังคมในรูปแบบต่างๆ ประกอบกันเข้าเป็นสังคมมนุษย์

ความจริงทางสังคม (Social reality) คือ ความเป็นจริงที่เกิดจากโครงสร้างทางสังคมเป็นตัวกำหนดหรือสร้างบรรทัดฐานให้กับคนในสังคมนั้นๆ และถูกถ่ายทอดให้คนภายในสังคมผ่านรูปแบบของกฎเกณฑ์ และวิธีการในการจัดการเรื่องต่างๆ ซึ่งกฎเกณฑ์เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมหรือการกระทำของคนในสังคมหรือสถาบัน จนเกิดการยอมรับความเป็นจริงนั้น

บทที่ 2

บททวนวรรณกรรม

ในบทนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาลักษณะของค่านิยมไทยที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 ผ่านการวิเคราะห์ห้วงทฤษฎีเชิงอุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) 3 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ในเชิงอุปลักษณ์

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6

บทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” เพื่อระบุค่านิยมไทยที่มีอยู่ในงานเขียนซึ่งประพันธ์โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ซึ่งต่อไปจะใช้คำว่า “รัชกาลที่ 6”) ขอบเขตการอธิบายประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 ปรากฏการณ์ทางสังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 และการวิเคราะห์นิทานวรรณกรรมในรัชกาลที่ 6 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6

ผู้วิจัยจะอธิบายความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 ซึ่งประกอบด้วยความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัชกาลที่ 6 และบทประพันธ์ในรัชกาลที่ 6 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัชกาลที่ 6

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ทรงพระราชสมภพเมื่อวันเสาร์ที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2423 พระนามเดิมว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายมหาวชิราวุธ เอกอัครมหานุรักษ์บรมนราธิราช จุฬาลงกรณนาถราชโอรส มหาสมมตขัตติยพิสุทธิ บรมมกุฏสุริยสันตติวงศ์ อติศัပ္พงศัวโรภโตสุชาติ คุณสังกาศวิมลรัตน์ ทฤษณนมสวัสดิขัตติยราชกุมาร ทรงได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

สถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อปี พ.ศ. 2437 และทรงเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติหลังการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2453 ทรงดำรงในสิริราชสมบัติ 15 ปี และเสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2468 (นันทนา กปิตกาญจน์, 2540; สมบัติ จำปาเงิน, 2542)

กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์กรมศิลปากร (2538: 2) ได้กล่าววกย่องพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ว่าทรงพระปรีชาสามารถในด้านการปกครองประเทศและทรงเป็นอัจฉริยะในด้านกวีนิพนธ์และด้านการประพันธ์ จนได้รับขนานพระนามว่า “พระมหาธีรราชเจ้า” บทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 มีจำนวนมาก ได้แก่ หนังสือ บทกวี บทละคร เรื่องสั้น ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ทั้งที่แพร่หลายและไม่แพร่หลาย นอกจากนี้พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 หลายเรื่องได้รับการบรรจุให้อยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษา เช่น บทละครพูดคำฉันท์ เรื่อง มัทนะพาธา, บทกวีเรื่องโคลนติดล้อ ตอน ความนิยมเป็นเสมียน และสามัคคีเภทคำฉันท์ เป็นต้น ด้วยเป็นที่ประจักษ์ว่ารัชกาลที่ 6 ทรงเป็นกวีที่มีพระปรีชาญาณมาก และทรงเป็นเสมือนองค์อุปถัมภ์ในด้านวรรณคดีของชาติ งานพระราชนิพนธ์ต่างๆ ของพระองค์จึงเป็นที่สนใจและนำศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง

2.1.1.2 บทประพันธ์ในรัชกาลที่ 6

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 พบว่า มีจำนวนบทพระราชนิพนธ์ทุกประเภทมากกว่า 1,236 เรื่อง ครอบคลุมประเภทวรรณศิลป์ (The Art of Literature) โดยแบ่งออกเป็น 6 หมวด ดังนี้ 1) หมวดโขน-ละคร จำนวน 187 เรื่อง 2) หมวดพระราชดำรัส เทศนา ฯลฯ จำนวน 229 เรื่อง 3) หมวดนิทาน เรื่องชวนหัว 159 เรื่อง 4) หมวดบทความที่ลงหนังสือพิมพ์ จำนวน 316 เรื่อง 5) หมวดร้อยกรอง จำนวน 151 เรื่อง และ 6) หมวดสารคดี จำนวน 194 เรื่อง (จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า, 2541: 372)

ประยูทธ สิทธิพันธ์ (ม.ป.ป.: 226-227) ได้กล่าวไว้ว่า รัชกาลที่ 6 เป็นกษัตริย์ที่ทรงพระราชนิพนธ์หนังสือมากที่สุด แม้ว่าพระองค์จะทรงมีพระราชภาระการบริหารราชการแผ่นดินมากมายเพียงใด ก็ยังทรงเป็นพระราชภาระทำนุบำรุงวิชาการหนังสือไทยอย่างต่อเนื่อง ทรงหาเวลาพระราชนิพนธ์บทประพันธ์ต่างๆ ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง โดยใช้พระนามจริง พระนามแฝง และบางเรื่องไม่ลงพระนามใดๆ เลย ทั้งนี้พระปรีชาของรัชกาลที่ 6 สามารถสรุปออกเป็นด้านต่างๆ ได้ (ประยูทธ สิทธิพันธ์, ม.ป.ป.: 231-244) ดังนี้

1) ด้านนันทนาการ รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชนิพนธ์บทปลุกใจให้คนไทยรักชาติ เช่น สารคดีอันเกี่ยวกับการทหารลงในหนังสือดุสิตสมิต สมุทรสาร และหนังสืออื่นๆ เป็นต้น

2) ด้านนักวาดศิลป์ รัชกาลที่ 6 ทรงเป็นนักวาดศิลป์ชั้นเยี่ยม มีพระบรมราโชวาทที่ประทับใจอยู่จำนวนมาก เช่น พระบรมราโชวาทต้อนรับทหารอาสาที่กลับมาจากงานสงครามในทวีปยุโรป เป็นต้น

3) ด้านนักศาสนา รัชกาลที่ 6 ทรงศึกษาศาสนาสำคัญของโลกทุกศาสนา และทรงลงมติว่าพระพุทธศาสนาเป็นที่สักการะของพระองค์ ทรงเลื่อมใสและศรัทธาในพระพุทธศาสนา มาก โดยทรงพระราชนิพนธ์ทั้งเทศนา ปาฐกถา บทกวี และหนังสือเกี่ยวกับศาสนา เช่น เทศนาเสือป่า, พระราชนิพนธ์แปลภาษาอังกฤษเทศนามงคลวิเศษกถา เป็นต้น

4) ด้านนักกวี รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชนิพนธ์ได้ทุกแบบ เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์กลอน รวมทั้งโคลงของไทยสมัยโบราณ สมัยขุนพ่าย เช่น จิตรลดา วิชขุมาลี หนังสือพระนลคำหลวงบทกวีที่ทรงพระราชนิพนธ์มีตั้งแต่เสภา สักวา ละครรื่อง ละครรำ นิราศ โขน ลิเก เป็นต้น

5) ด้านนักศิลปิน รัชกาลที่ 6 ทรงแสดงละครได้ดีเยี่ยม บทละครของพระองค์มีทุกรูปแบบ มีทั้งปลุกใจให้รักชาติบ้านเมือง เสียสละ ลีกลับ โลดโผน ผจญภัย ตลกขบขัน โศกสลด สะเทือนใจ บทละครแปลจากผลงานของเชคสเปียร์ บทละครสั้นสกฤต บทละครภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส เป็นต้น

6) ด้านนักหนังสือพิมพ์ รัชกาลที่ 6 ทรงเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์และทรงพระราชนิพนธ์บทความทั้งเรื่องงานบ้านเมืองลงในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และในหนังสือรายคาบอื่นๆ เช่น เมืองไทยงตั้งถิ่นเกิด และโคลนคิดลือบางบท ซึ่งเป็นบทความเกี่ยวกับความเป็นชาตินิยมของพระองค์ เป็นต้น

7) ด้านนักประวัติศาสตร์ รัชกาลที่ 6 ทรงปราดเปรื่องในด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี มีประจักษ์หลักฐานอยู่มาก ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ เช่น เรื่องเที่ยวเมืองพระร่วงสันนิษฐานพระร่วง สันนิษฐานท้าวแสนปม และสงครามสืบราชสมบัติโปแลนด์ เป็นต้น

8) ด้านนักวรรณคดี รัชกาลที่ 6 ทรงเป็นเอตะทัคคะทางด้านวรรณคดีที่เกี่ยวกับอินเดีย โบราณและวรรณคดีไทยที่สืบเนื่องมาจากอินเดีย เช่น รามเกียรติ์ มัทนะพาธา พระนลคำหลวง ศกุนตลา นารายณ์สิบปาง เป็นต้น

9) ด้านนักนิทาน รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชนิพนธ์นิทานที่ทั้งชวนอ่านและไม่ว่านอ่านมีอยู่จำนวนมาก เช่น นิทานทองอิน นิทานทหารเรือ ซึ่งลงพิมพ์อยู่ในหนังสือทวีปัญญา เป็นต้น

10) ด้านนักวิจารณ์ รัชกาลที่ 6 ทรงมีพระราชดำริว่า การวิจารณ์เป็นอุปกรณ์สำคัญของการแต่งหนังสือ โดยทรงพระราชนิพนธ์หนังสือต่างๆ ที่แต่งขึ้นในรัชสมัยของพระองค์

และทรงเปิดโอกาสให้ผู้สนใจในวิชาหนังสือได้ส่งหนังสือไปให้ทรงพระราชวิจารณ์ ตรวจสอบ และ
จัดเกล้า เช่น อิลราชคำฉันท์ของพระยาศรีสุนทรโวหาร เป็นต้น

11) ด้านนักกฎหมาย รัชกาลที่ 6 ทรงเป็นนักกฎหมาย ปราชญ์หลักฐานใน
หนังสือกฎหมาย โดยมีหัวข้อกฎหมายนานาประเทศ แผนกคดีเมือง ทั้งยังมีการอธิบายปลีกย่อยตาม
หนังสือต่างๆ อีกมาก

12) ด้านนักสุขวิทยา รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชนิพนธ์หนังสือกันป่วย มี
คำแนะนำไว้ในแบบสั่งสอนเสือป่า ลูกเสือ ซึ่งนับว่าเป็นหนังสือที่มีประโยชน์และมีประจำทุกบ้าน
ของข้าราชการส่วนมากในสมัยนั้น

13) ด้านนักจิตรกร รัชกาลที่ 6 ทรงเป็นนักเขียนภาพ โดยทรงโปรดภาพลั
มมากที่สุด ปราชญ์ในหนังสือดุสิตสมิตหรือหนังสือที่รวมภาพไว้เป็นเล่ม เช่น หนังสือผีพระหัตถ์
ชนิดภาพลัสมิต และหนังสือภาพลัสมิตเป็นต้น

กล่าวโดยสรุป พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ทรงเป็น
อัจฉริยะในด้านการประพันธ์โดยแท้ ด้วยทรงสามารถประพันธ์งานได้ทุกประเภทวรรณศิลป์ (The
Art of Literature) ควบคู่ไปกับการทำหน้าที่ในฐานะพระมหากษัตริย์เพื่อกิจการแผ่นดินอันนำพา
ประเทศไปสู่ทางเจริญได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

2.1.2 ปราชญ์การณทางสังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะอธิบายลักษณะปราชญ์การณทางสังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 เนื่องด้วย
สังคมไทยในขณะนั้นกำลังอยู่ในช่วงเวลาของความต้องการการเปลี่ยนแปลงประเทศเข้าสู่ความ
ทันสมัย (Modernization) เป็นประชาธิปไตยแบบตะวันตก (Westernization) ซึ่งเป็นอันตรายอย่าง
ยิ่งต่อระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (วัฒนา สุกกันสีล, 2548: 38; สายชล สัตยานุรักษ์, 2543: 81) อัน
เนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
เศรษฐกิจ ระเบียบประเพณีในสังคม ความเป็นอยู่และค่านิยมทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป (มัทนา
เกษมกล, 2517: 57; ธิดา วัฒนกุล, 2519: 72) ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับ
ปราชญ์การณทางสังคมไทยตลอดรัชสมัยแห่งการครองราชย์ของรัชกาลที่ 6 ซึ่งมีอิทธิพลต่อ
ผู้ประพันธ์และการตีความของผู้รับสาร เนื้อหาในส่วนนี้ ได้แก่

2.1.2.1 ปราชญ์การณทางด้านการเมืองการปกครอง

รัชกาลที่ 6 ทรงมีพระราชวินิจฉัยเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบ
สมบูรณาญาสิทธิราชย์ ประชาธิปไตย และสังคมนิยมไว้อย่างชัดเจนหลังเกิดวิกฤตการณ์ ร.ศ. 130
(แถมสุข นุ่มนนท์, 2545: 171) โดยทรงริเริ่มนำอุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เข้ามา

เผยแพร่ในสังคมไทยเป็นพระองค์แรก (อัญรภาพร กุมทพิสมัย, 2525) ดังปรากฏในบทพระราชนิพนธ์ต่างๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการแสดงออกทางด้านการปลูกฝังความรู้สึกชาตินิยม เนื่องด้วยทรงเป็นนักการเมืองที่มีความคิดก้าวหน้าและกล้าแสดงความคิดเห็นทางการเมืองต่อมหาชนในยุคนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดประเทศเพื่อสร้างสัมพันธไมตรีกับชาติตะวันตก ตลอดจนการปรับปรุงบ้านเมืองให้ทันสมัยทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ เพื่อรักษาเอกราชและความอยู่รอดของชาติบ้านเมือง (ธิดา วัฒนกุล, 2519: 9; ธงชัย หวานแก้ว, 2522: 31-32) ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างเหตุการณ์และพระราชกรณียกิจที่สำคัญ เพื่อแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการด้านการเมืองการปกครองของประเทศไทยเข้าสู่อารยธรรมตะวันตก ได้แก่

1) การพระราชพิธีสถาปนาสยามมกุฎราชกุมาร

ตามโบราณขัตติยราชประเพณีและเพื่อป้องกันความไม่สงบซึ่งอาจเกิดขึ้นในแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ กรมขุนเทพทวารวดี ให้ทรงดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ 17 มกราคม รัตนโกสินทร์ศก 113 (พ.ศ. 2437) ซึ่งในขณะนั้นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธทรงประทับอยู่ที่แอสคอต (Ascot) ประเทศอังกฤษ (นันทนา กปิลกาญจน์, 2540: 6; สมบัติ จำปาเงิน, 2542: 19) ตามที่ปรากฏในพระราชโทรเลขพระราชทานพร โดยผู้วิจัยคัดลอกความตอนหนึ่งมานำเสนอ ความว่า “เจ้าได้รับตำแหน่งมกุฎราชกุมาร... ขอให้รู้สึกดีว่าเป็นผู้ซึ่งจะต้องรับภาระอันหนักเพื่อประมุขชนทั้งหลาย แล้วแลอุตสาหกรรมเล่าเรียนวิชาการอันสมควรแก่ตำแหน่งนั้น โดยฉันทะวิริยอันแรงกล้าให้สำเร็จดังประสงค์ทุกประการเทอญ” (ราชกิจจานุเบกษา 11, 2437: 335)

ทั้งนี้ งานพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร จัดขึ้น ณ สถานทูตไทยกรุงลอนดอน เมื่อวันที่ 8 มีนาคม รัตนโกสินทร์ศก 113 (พ.ศ. 2437) โดยพระราชพิธีนี้มี 3 วัน ในขณะนั้นทรงมีพระชนมายุประมาณ 14 พรรษา ในงานพระราชพิธีดังกล่าวทรงมีพระราชดำรัสตอนหนึ่ง ซึ่งพระราชดำรัสนี้ได้รับการกล่าวถึงในบทบรรณาธิการของสามัคคีสาร เล่ม 5 ตอน 2 ซึ่งเป็นวารสารของสามัคคีสมาคมอันเป็นสมาคมของนักเรียนไทยในประเทศอังกฤษ ซึ่งพระองค์ทรงก่อตั้งขึ้นในภายหลัง (นันทนา กปิลกาญจน์, 2540: 8; ปัทมา จันท์เจริญสุข, 2554: 3; สมบัติ จำปาเงิน, 2542: 19) อนึ่ง พระปณิธานดังกล่าวนี้เป็นที่ประจักษ์ชัดในพระราชกรณียกิจหลายประการเมื่อทรงครองราชย์ โดยเฉพาะด้านวรรณกรรมที่ปรากฏในบทพระราชนิพนธ์ประเภทต่างๆ เพื่อปลูกใจคนไทยให้รักชาติ (นันทนา กปิลกาญจน์, 2540: 8) ความว่า ‘The Late King Rama VI, in His student days, made a memorial speech . . . in

Which He said, among other things, that “He would return to Siam more Siamese than when He left it.” These words have left a host of meaning in their wake.’ ถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า “พระมหาธีรราชทรงประกาศไว้ เมื่อไรพระองค์เสด็จกลับประเทศไทย จะทรงเป็นไทยยิ่งกว่าเมื่อตอนเสด็จจากมา” (วรชาติ มีชูบท, 2552: 18-19)

2) วิกฤตการณ์ ร.ศ. 130

วิกฤตการณ์ ร.ศ. 130 เป็นเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ของชาติ เพราะเป็นการปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งแรกของประเทศไทย เนื่องด้วยคณะผู้ก่อการไม่พอใจการปกครองบ้านเมืองหลายอย่างในขณะนั้น โดยต่างมองว่าสิ่งที่รัชกาลที่ 6 ทรงทำนั้นเป็นการเล่นที่ไร้สาระและไม่เป็นการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย (ธิดา โมสิกรัตน์, 2550: 7) เพราะทรงใช้พระราชทรัพย์จำนวนมากไปกับงานพระราชพิธีสโมสร กิจการเสือป่า และการละคร ทำให้เมื่อสิ้นรัชกาลของพระองค์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องทรงรับพระราชภาระเป็นจำนวนมาก (ชลลดา วัฒนศิริ, 2529: 212) ทั้งนี้ ภายหลังจากวิกฤตการณ์ ร.ศ. 130 ผู้ที่ต้องพระราชอาญาที่ได้รับการปล่อยให้พ้นโทษหมดทุกคน ด้วยทรงมีพระราชดำริว่า “เราไม่ได้มีจิตพยาบาทคร่ำคร่าต่อพวกนี้ เห็นควรที่จะลดหย่อนผ่อนโทษฐานกรณมา ซึ่งเป็นพระราชอำนาจของพระเจ้าแผ่นดินจะยกให้ได้” (คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี, 2525: 76)

3) การสร้างเมืองดุสิตธานี

ประเทศไทยนั้นข้าราชการมีความรู้สูงชันและราษฎรก็ได้รับการศึกษามากขึ้น รัชกาลที่ 6 จึงทรงมีพระราชดำริว่าสมควรที่จะให้ได้มีส่วนรู้เห็นในการปกครองประเทศ (แจ่ม สุนทรเวช, 2521) เพราะจะทำให้ได้ทราบความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนว่าเป็นไปในทิศทางใด เพื่อจะได้หาวิธีป้องกันและเป็นการลดความกดดันถึงการแสดงออกทางการเมืองด้วยการกระทำที่รุนแรงของกลุ่มคนหัวก้าวหน้า (นันทนา กปิลกาญจน์, 2540: 29-35) จึงทรงมีพระราชประสงค์ที่จะจัดสร้าง “ดุสิตธานี” ขึ้นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2461 ให้เป็นตัวอย่างการทดลองการปกครองแบบประชาธิปไตยและป้องกันภัยที่จะบังเกิดแก่ชาติ โดยเริ่มจากการฝึกหัดข้าราชการบริหารให้คุ้นเคยกับการปกครองตนเองภายในเมืองสมมติก่อน ภายในเวลาไม่ถึง 4 เดือน ก็มีหนังสือรายวันเกิดขึ้น ชื่อ “ดุสิตสมัย” ออกจำหน่ายเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2461 ในไม่ช้าก็มีออกมาอีกฉบับหนึ่ง ชื่อ “ดุสิตเรคคอร์ดเดอร์” แล้วเปลี่ยนชื่อเป็น “ดุสิตรีคอร์ดเดอร์” (คณะอนุกรรมการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2529: 15)

ถึงแม้ว่าดุสิตธานีจะเกิดขึ้นจริง หากแต่การปกครองในระบบประชาธิปไตยก็ยังไม่เกิดขึ้นในรัชกาลนี้ ทำให้ความต้องการที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงจากกลุ่มผู้ได้รับการศึกษาสูง

กว่าราษฎรโดยทั่วไปยังคงทวีความรุนแรงมากขึ้นจนถึงกับเกิดกบฏ ร.ศ.130 (ชัยอนันต์ สมุทวณิช และชัตติยา กรรณสูต, 2532) ในขณะที่ชาวต่างชาติได้วิจารณ์การสร้างเมืองคูลิตธานีของรัชกาลที่ 6 ไว้ว่า “ครั้นเมื่อพระองค์ยังทรงมีพระชนม์ชีพ ทรงสร้างความตกใจให้แก่ชาวสยาม ไม่เพียงแต่ความ สुरूยสุร้ายเกินสมควรของพระองค์เท่านั้น แต่ยังทรงทำตามอำเภอใจ เป็นต้นว่า ทรงเสียดำใช้จ่าย จำนวนมากไปกับการสร้างเมืองของเล่นในเขตพระบรมมหาราชวัง และ ณ ที่นี้พระองค์และเหล่า ข้าราชการบริพารมักใช้เวลาสนุกสนานนับชั่วโมงไปกับการนั่งรถไฟขนาดเล็ก และกิจการอื่นใด เช่นเดียวกับทารก” (Crosby, 1945: 45)

4) พระราชดำริที่จะจัดตั้งมิวนิชิเปิลิตี

รัชกาลที่ 6 ทรงมีพระราชปณิธานที่จะพระราชทานสิทธิการปกครองตนเอง ในระดับท้องถิ่นแก่ประชาชน ปราบกฏหลักฐานจากพระราชบัญญัติพระราชทานความเห็นประกอบ ความเห็นของเจ้าพระยามรราชเรืองงบจัดตั้งมิวนิชิเปิลิตี โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นลายพระ ราชหัตถเลขา ข้อความในบันทึกฯ เป็นเครื่องยืนยันได้เป็นอย่างดี แม้จะมีได้มีการจัดตั้งมิวนิชิเปิลิตี ตามพระราชประสงค์จวบจนสิ้นรัชกาลก็ตาม (นันทนา กปิลกาญจน์, 2540: 35-36) ความว่า

...การคิดจัดตั้งมิวนิชิเปิลิตีขึ้นนั้นเป็นของที่ควรดำริห์ เพราะสมัยนี้การศึกษา และสมาคมในกรุงสยามเจริญขึ้นมาก และเมื่อเป็นเช่นนั้นก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่ จะต้องเกิดมีคนบางจำพวกที่มีความปรารถนาที่จะได้มีเสียงในการปกครอง ความ ปรารถนาเช่นนี้ เป็นเหมือนมาตามตัวแห่งอารยธรรม ในเวลานี้จะกดความ ปรารถนานี้ไว้ก็ยังไม่ได้อยู่... แต่ที่จะทำให้อันตรธานหรือระงับไปทีเดียวนั้น อย่างไม่รู้ก็พ้นวิสัยเป็นแน่นอน ในทางรัฐประศาสนศาสตร์ผู้เป็นนักการเมือง ดีกว่าจะต้องเป็นผู้เล็งเห็นเหตุการณ์ไกลและต้องหาญพอที่จะคิดดำเนินการ... ฉะนั้นจึงควรต้องคิดเตรียมการไว้ให้พร้อมก่อน (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2464: ร.6. น.7 1/23)

5) การนำประเทศไทยเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1

รัชกาลที่ 6 ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะนำประเทศไทยเข้าร่วมสงครามโลก ครั้งที่ 1 เพราะทรงหวังซึ่งประโยชน์จากการยึดทรัพย์สินสมบัติของชาวเยอรมันและออสเตรีย-ฮังการี ในไทย รวมทั้งทรงหวังว่าจะได้รับการยกเลิกและแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรมที่ประเทศไทยทำ ไว้กับต่างประเทศ โดยได้รับการสนับสนุนและคำมั่นสัญญาจากประธานาธิบดี วูดโรว์ วิลสัน แห่ง สหรัฐอเมริกาในฐานะที่ประเทศไทยได้ร่วมรบกับมหาอำนาจตะวันตกผู้ชนะสงคราม (Sayre,

1928: 84; นันทนา กปิลกาญจน์, 2540: 73-76) โดยวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2460 เป็นปีที่ 8 ในรัชกาล ทรงมีพระบรมราชโองการว่าด้วยการสงครามซึ่งมีต่อประเทศเยอรมนีและออสเตรีย-ฮังการี อีกทั้งได้ทรงนำประเทศไทยเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร (Allies) ประกอบด้วย เซอร์เบีย รุสเซีย ฝรั่งเศส เบลเยียม อังกฤษ สหรัฐอเมริกา และประเทศจากทวีปต่างๆ อีก 18 ประเทศ รบกับฝ่ายมหาอำนาจกลาง (Central Powers) ซึ่งเป็นคู่สงคราม ประกอบด้วย เยอรมนี ออสเตรีย-ฮังการี ตุรกี และบัลแกเรีย (กรมเสนาธิการทหารบก, 2463: 2-5; เพ็ญศรี กาญจนอมัย และนันทนา กปิลกาญจน์, 2536: 18) ในการนี้พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสพระราชทานแก่ทหารก่อนออกไปทำสงคราม สรุปออกเป็น 5 ประเด็น (กรมเสนาธิการทหารบก, 2463: 36-38) ดังนี้

- (1) ต้องการแสดงให้เห็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลกว่ามหาประเทศรับประเทศสยามเทียบเท่าประเทศทั้งหลาย
  - (2) ต้องการแสดงให้เห็นว่าสยามแม้จะเป็นชาติเล็กแต่ก็สามารถทำการถึงในสมรรถมิจานมหาสงครามใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยปรากฏบนโลกนี้
  - (3) ต้องการแสดงให้เห็นว่าสยามมีเกียรติยศเพราะตั้งอยู่ในธรรม
  - (4) ต้องการให้ทหารที่ออกไปปฏิบัติหน้าที่จนโลกนิยมนับถือ และไม่ทำให้ชาติเสื่อมเสียชื่อ
  - (5) ต้องการให้ทหารนำชัยอันงดงามและสง่าราศีมาสู่ราชาธิปไตยตลอดจนจะต้องเป็นผู้ทำนุบำรุงให้ยังยืนสืบไปให้ไทยเป็นไทยสมชื่อชั้วกาลปาวสาน
- 6) การปลูกฝังความรู้ศึกษาตินิยม

ปัจจัยหลายประการทั้งภายนอกและภายในประเทศ ตลอดจนการเสด็จขึ้นครองราชย์ของรัชกาลที่ 6 นำมาซึ่งความคาดหวังว่าแก่ปวงชนชาวไทยว่าพระองค์จะทรงนำพาประเทศไทยไปสู่การเมืองการปกครองในมิติใหม่ เนื่องจากภูมิหลังทางการศึกษาที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกที่ได้รับการศึกษาจากประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศแม่บทของการปกครองในระบอบรัฐธรรมนูญและรัฐสภา (ถาวรดี มหาจันทร์, 2527: 119) ทั้งนี้พระองค์ทรงต้องดำเนินนโยบายปลูกฝังพื้นฐานทางความคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับอุดมการณ์ชาตินิยมให้แก่ข้าราชการและประชาชน (ธิดา โมสิกรัตน์, 2550: 6) ซึ่งถือเป็นพระราชกรณียกิจที่สำคัญยิ่ง เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนชาวไทยให้รู้สำนึกในหน้าที่ที่พึงกระทำต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเป็นการแสดงให้เห็นถึงลักษณะในทางการเมืองการปกครอง ตลอดจนเป็นอุบายในการให้ความรู้ความเข้าใจในเหตุการณ์บ้านเมือง และยอมรับสภาพความเป็นจริง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย (กรรณภิมรย์ สุวรรณานนท์, 2524: 105; ชงชัย หวานแก้ว, 2522: 42-44) ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างการสร้างชาตินิยมของรัชกาลที่ 6 ดังต่อไปนี้

(1) การตอกย้ำความภาคภูมิใจในรูปแบบของความเป็นไทย

การตอกย้ำความภาคภูมิใจในรูปแบบของความเป็นไทยผ่านประวัติศาสตร์ชาติไทยเพื่อเน้นให้ดำรงความเป็นไทยที่สืบทอดมาแต่โบราณกาล จึงเห็นควรให้ยึดมั่นสืบไป (รังสิวุฒิ ทับทิมทอง, 2549: 41) ดังปรากฏในพระราชดำรัส ความว่า “พวกเราพร้อมกันทำใจให้เหมือนคนไทยครั้งสมเด็จพระนเรศวร” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2506: 66) ด้วยทรงเห็นว่าแท้จริงความเป็นไทยทางจิตใจนั้นมีความสืบลำดับมาอยู่แล้ว ควรจะรักษาวัฒนธรรมทางจิตใจของชาติไทยเอาไว้ตลอดไป (สายชล สัตยานุรักษ์, 2551: 2-3) เพราะความเป็นไทยนี้มีความเป็นสากลและมีได้ล้ำสมัย (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2515: 55-59) เช่น ทรงเรียกการปกครองแบบไทยว่า “นิติธรรมของเราสืบมาแต่โบราณ” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2506: 52) เป็นต้น

(2) การบูรณาการด้วยสัญลักษณ์

การสร้างธงชาติขึ้นใหม่เพื่อความสง่างามแทนธงช้างเผือกที่มีมาแต่เดิมและเป็นการระลึกถึงวาระสำคัญที่กองทัพไทยได้เข้าร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่ 1 นับเป็นการนำประเทศไทยเข้าสู่สงครามนานาชาติในฐานะที่เท่าเทียมกับชาติมหาอำนาจในยุโรป เป็นการช่วยยืนยันความเสมอภาคและความเท่าเทียม (คณะกรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2528; ชนิตา พรหมพยัคฆ์ เผือกสม, 2546: 59-94) เปรียบเหมือนกับธงสามสีของฝรั่งเศส ธงยูเนียนแจ็กของอังกฤษ และธงดาวของสหรัฐอเมริกา โดยสีแดงหมายถึงชาติ สีขาวหมายถึงศาสนา และสีน้ำเงินหมายถึงพระมหากษัตริย์ ถือได้ว่าเป็นการยกย่องประเทศพันธมิตรทั้งสามอีกด้วย (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2450; ศรีศักร วัลลิโภดม, 2556: 4) ทั้งนี้รัชกาลที่ 6 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกในประเทศไทยและในทวีปเอเชีย ที่ได้รับพระราชทานพระราชอิสริยยศเป็นนายพลเอกพิเศษแห่งกองทัพบกอังกฤษจากพระเจ้าจอร์จที่ 5 ของอังกฤษ (Wood, 1924: 280; นันทนา กปิลกาญจน์, 2540: 148) ในขณะที่สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินอังกฤษทรงรับคำเชิญให้ทรงรับพระราชอิสริยยศเป็นนายพลพิเศษในกองทัพบกสยามเช่นกัน (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2506: 145-146)

(3) การส่งเสริม การปรับปรุง และการพัฒนาสังคม

การพัฒนาประเทศให้มีความศิวิไลซ์มากขึ้น โดยการพัฒนาในทางวัตถุ เทคโนโลยี และรูปแบบการบริหารประเทศ (สายชล สัตยานุรักษ์, 2551: 2-3) เช่น ทรงโปรดให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขขนบธรรมเนียมประเพณีของบ้านเมืองให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสากล เป็นต้นว่า การบัญญัติขนานนามสกุล พ.ศ. 2456 ดังปรากฏความตอนหนึ่งในจดหมายเหตุรายวัน ส่วนพระองค์ซึ่งชี้ให้เห็นว่า รัชกาลที่ 6 ทรงมีพระราชประสงค์ให้คนไทยมีนามสกุล จะได้มี

หลักฐานในการสืบเชื้อสายเหมือนเมืองอื่นๆ และจะทำให้เจ้าของนามสกุลนั้นต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อรักษาไว้ซึ่งชื่อเสียงและเกียรติยศของวงศ์ตระกูล (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2517: 48)

(4) การจัดตั้งกองเสือป่าและกองลูกเสือ

การจัดตั้งกองเสือป่าและกองลูกเสือ เพื่อสร้างความสามัคคีและความรู้สึกรักชาติบ้านเมืองให้เกิดขึ้นอย่างมั่นคงถาวร การนับถือพระพุทธศาสนา ตลอดจนการปลูกฝังความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ (สมบัติ จำปาเงิน, 2542: 61) อย่างไรก็ตามความรักในความเป็นชาติไทยในหมู่พระเจ้าแผ่นดิน พระบรมวงศานุวงศ์ และผู้วิจารณ์ต่างก็มีความกลมกลืนกันอย่างดีในรัชกาลของพระองค์ หากแต่ก็ยังไม่มีการพิสูจน์ว่าฝ่ายตรงข้ามมีการเรียนรู้ชาตินิยมจากรัชกาลที่ 6 หรือไม่ (Vella and Vella, 1978: 269)

(5) การประพันธ์บทพระราชนิพนธ์ทุกประเภท

บทพระราชนิพนธ์ทุกประเภทในรัชกาลที่ 6 ทรงประพันธ์ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างจิตใจของประชาชน รวมถึงทุกช่องทางที่ทรงสามารถสอดแทรกข้อคิดเห็นอันเป็นคติเตือนใจเพื่อปลูกฝังความรักชาติให้แก่คนไทย (ธงชัย หวานแก้ว, 2522: 43-44) จะเห็นได้จากความพยายามที่จะสร้างจินตภาพว่า “ชาติไทยเป็นชาตินักรบ” ปรากฏอยู่เสมอในพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 6 (ฉัฐวุฒิ สุทธิสงคราม, 2516: 19) โดยผู้วิจัยคัดเลือกความตอนหนึ่งในปลูกใจเสือป่ามานำเสนอ ความว่า “ไทยเราไม่เหมือนชาติที่ตั้งตัวขึ้นใหม่ เราเป็นชาติที่ตั้งตนได้มานานแล้ว จนมีสมบัติสั่งสมไว้แล้ว คือความเป็นปึกแผ่นและความเป็นไทย อันเป็นสมบัติซึ่งชนกของเราได้หามาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรง... และยอมสละชีวิตเลือดเนื้อเพื่อหาสมบัติอันนี้สั่งสมไว้เราทั้งหลายที่เกิดมาเป็นลูกหลาน ได้รับมรดกอันนี้แล้ว จึงควรต้องพยายามรักษาสมบัติอันนี้ไว้ให้มั่นคง และถ้ายังสามารถทำสมบัตินั้นในห้วงกามขึ้นได้ด้วยอีกก็ยิ่งจะดี สมควรเป็นไทย ลูกหลานนักรบแท้ๆ” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2484: 4)

กล่าวโดยสรุป ปรากฏการณ์ทางด้านการเมืองการปกครอง มีลักษณะสำคัญเพื่อความเป็นประชาชาติ การป้องกันประเทศ ความทันสมัย การเจริญสัมพันธไมตรีและเป็นที่ยอมรับของชาติตะวันตกเป็นสำคัญ เพื่อวางแผนจัดสภาพทางการเมืองให้พร้อมที่จะนำระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในการปกครองประเทศ ด้วยเหตุนี้ รัชกาลที่ 6 จึงทรงต้องสร้างความรู้สึกชาตินิยมเน้นให้คนไทยรักชาติ ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา และจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ โดยอ้างอิงประวัติศาสตร์และพงศาวดารในการส่งเสริมคุณลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์ของชนชาติไทยว่า ความเป็นมาแต่ครั้งบรรพกาล เป็นชาตินักรบ มีความกล้าหาญ มีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ และพระมหากษัตริย์ทรงพระปรีชาสามารถ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่เคยเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญ

และจะดำรงอยู่สืบไป นอกจากนี้ยังมีปรากฏการณ์ด้านการพัฒนาสังคมที่ปรากฏชัดเจนในบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

2.1.2.2 ปรากฏการณ์ด้านการพัฒนาสังคม

รัชกาลที่ 6 ทรงเน้นการปฏิรูปสังคมไทยในทุกด้านเพื่อให้เป็นแบบประชาธิปไตยต่อจากรัชกาลที่ 5 เนื่องจากทรงรู้จักและเข้าใจพระราชหฤทัยชาติตะวันตกเป็นอย่างดี ด้วยทรงสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศและมีพระสหายร่วมการศึกษาจากหลากหลายประเทศ พระองค์จึงสามารถกระทำการอย่างได้เปรียบ และได้รับความเสมอภาคจากต่างประเทศมากยิ่งขึ้นกว่ารัชกาลอื่นๆ ที่ผ่านมา (กิตติศักดิ์ เจมิสิทธิประเสริฐ, 2550: 177) ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างเหตุการณ์และพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาสังคมที่สำคัญ เพื่อแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการด้านพัฒนาสังคมไทยเข้าสู่อารยธรรมตะวันตก ได้แก่

1) การศึกษา

รัชกาลที่ 6 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกที่ผ่านการศึกษาจากต่างประเทศ (ชงชัย หวานแก้ว, 2522: 16) ด้วยคำแนะนำของรัชกาลที่ 5 ว่าควรจะเรียนทางด้านใด พิจารณาจากพระอุปนิสัยและลักษณะท่าทางของพระราชโอรสแต่ละพระองค์ (นันทนา กปิลกาญจน์, 2540: 9) ดังปรากฏในพระราชหัตถเลขาถึงพระยาสุริยานุวัตร ความว่า “ลูกโต (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) ซึ่งไปเป็นทหารในชั้นต้นนั้นเป็นการมีคุณอยู่ ด้วยเหตุว่าการทหารในกรุงเทพฯ นี้จะเรียกว่าไม่มีเลขก็ได้ หากที่เรียนรู้ในบางกอกไม่ได้” (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2445) ทั้งยังทรงโปรดให้พระราชโอรสใช้เวลาหยุดทอมเสด็จประพาสเมืองต่างๆ เพื่อดูความเจริญของบ้านเมืองและศึกษาหาความรู้ประกอบวิชาที่กำลังศึกษาอยู่ ปรากฏว่าสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงคุ้นเคยกับพระเจ้าแผ่นดินและเจ้านายตามราชสำนักทุกแห่งในยุโรปเป็นอย่างดี นับเป็นการช่วยกระชับสัมพันธไมตรีและทำให้ประเทศต่างๆ รู้จักประเทศไทยกว้างขวางขึ้นกว่าแต่ก่อน (พาชื่น สมคำนึ่ง, 2520: 127; ชงชัย หวานแก้ว, 2522: 16) ผู้วิจัยยกตัวอย่างวิธีการพัฒนาการศึกษาของรัชกาลที่ 6 ดังนี้

(1) ทรงวางพระองค์เป็นแบบอย่างทางการศึกษา

รัชกาลที่ 6 ทรงวางพระองค์เป็นแบบอย่างทางการศึกษา ด้วยทรงตระหนักในฐานะองค์รัชทายาทสืบทอดราชบัลลังก์กรุงสยามในอนาคตอันเป็นพระราชภาระอย่างใหญ่หลวง จึงได้ทรงพระอุตสาหะวิริยะในการศึกษาเล่าเรียนอย่างยิ่ง (สมบัติ จำปาเงิน, 2542: 21) ดังปรากฏในพระโทรเลขกราบบังคมทูลตอบกลับพระราชทานพรของพระราชบิดา ครั้นเมื่อทรงรับตำแหน่งสยามมกุฎราชกุมาร ความว่า “ข้าพระพุทธเจ้า... จะอุสาหะความยากลำบากที่จะเล่าเรียนศึกษาวิชาการทั้งปวง จนให้ข้าพระพุทธเจ้าได้เป็นคนสมควรที่จะนับได้ว่าเป็นลูกผู้ที่จะฉลอง

พระเดชพระคุณในทูลหม่อม” (ราชกิจจานุเบกษา 11, 2438) ประกอบความเห็นจากนายโคลเชสเตอร์ เวมีส (Colchester Wemyss) พระอาจารย์ผู้ถวายการสอน ณ วิทยาลัยไคร้สต์เชิร์ช (Christ Church College) มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ความว่า “พระองค์ท่านทรงได้รับประโยชน์อย่างใหญ่หลวงจากการศึกษาหลายด้านระหว่างที่ทรงพำนักในยุโรป. . .พระองค์ท่านทรงมีสนิยมสูงในด้านวรรณกรรม ทรงอ่านหนังสือมากและสามารถที่จะใช้วิจารณ์ญาณของพระองค์เอง เกี่ยวกับการบ้านการเมืองของโลกในปัจจุบัน เราจะเฝ้าคอยดูอนาคตของพระองค์ท่านด้วยความสนใจยิ่ง” (สมบัติ จำปาเงิน, 2542: 23-25)

(2) ทรงตั้งทวีปัญญาสโมสร

รัชกาลที่ 6 ทรงตั้งทวีปัญญาสโมสร เพื่อเป็นที่ทรงงานพระราชนิพนธ์เรื่องราวต่างๆ ในการส่งเสริมให้เกิดความรักชาติ พัฒนาประเทศ อีกทั้งทรงชักชวนข้าราชการที่มีความรู้ความสามารถทดลองเขียนบทความแสดงความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง ซึ่งทรงตรวจด้วยพระองค์เองทุกครั้งในฐานะทรงเป็นบรรณาธิการ (สมบัติ จำปาเงิน, 2542: 29-31)

(3) ทรงเสนอให้จัดตั้งมหาวิทยาลัย

ทรงเสนอให้จัดตั้งมหาวิทยาลัย ด้วยทรงมีพระราชปรารภว่าการศึกษาของพลเมืองเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ถึงเวลาที่เมืองไทยต้องมีมหาวิทยาลัยสมัยใหม่ซึ่งเป็นหลักการที่ปราชญ์ทุกชาติทุกภาษาย่อมยกย่อง ดังที่ปรากฏความว่า “ประเทศจัดก่อนเขาจำเป็นหุเองจะต้องเดินตามหนทางซึ่งต้องอ้อมวกเวียนเพราะต้องคิดเอาเอง ไม่มีแบบอย่างต้องตรัสรู้ต่อยอดจากที่รู้จักแล้วก่อนตรัสรู้ต้องที่มคิดที่มถูกไปตามเพลงของการค้นคว้า ฉะนั้น นิติธรรมของเขาก็คอยคุณิมนิต คือ คิมนัดว่ามีอะไรเกิดขึ้นจะได้ไหวตัวตามโดยจัดตั้งสัมพลารับให้พอเหมาะ เดินเถิดหยาคอยเวลาเลยหยางไรเสียเราก็คต้องการมหาวิทยาลัยตั้งเสียเดี๋ยวนี้นี้เดียว จะได้เป็นตลาดวิชาของเมืองไทยไม่เป็นแต่เพียงที่เพาะข้าราชการไว้ใช้” (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530: 14)

2) การส่งเสริมการแพทย์และการสาธารณสุข

รัชกาลที่ 6 โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และวชิรพยาบาลในที่ดินส่วนพระองค์ด้วยเงินบริจาคของบรรดาพระราชโอรสและพระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ (นันทนา กปิลาภยงษ์, 2540: 52) โดยในปี พ.ศ. 2455 ได้เกิดโรคฝีดาษแพร่ระบาดขึ้น ทรงยินดีออกพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ซึ่งการอ้างพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระเจ้าอยู่หัวทำให้คนพากันพอใจในการปลูกฝีมากขึ้น โรคฝีดาษก็ไม่ระบาดอย่างร้ายแรงเช่นนั้นอีก (จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า, 2505: 599) ต่อมาในปี พ.ศ. 2457 ร่วมกับสภากาชาดไทยตั้งสถานปาสตุรสภาดูแลรักษาคนถูกสุนัขบ้ากัดและป้องกันใช้ทรพิษ ต่อมาจึงเปลี่ยนชื่อเป็นสถานปาสเตอร์ และในปี พ.ศ. 2465 ทรงตั้งสถานเสาวภาเพื่อใช้เป็น

แหล่งผลิตเซรามิกแก้ว และตั้งอนุสภากาชาดเพื่อฝึกอบรมเด็ก ๆ เกี่ยวกับการอนามัย เพื่อปลูกนิสัยให้มีจิตใจเมตตา กรุณา (สมบัติ จำปาเงิน, 2542: 47)

3) การส่งเสริมการคมนาคมและการเกษตร

รัชกาลที่ 6 ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เริ่มสร้างเขื่อนทดน้ำแห่งแรกของไทยขึ้น เขื่อนทดน้ำแห่งนี้กั้นแม่น้ำป่าสักที่ตำบลท่าหลวง อำเภอท่าเรือ มณฑลพระนครศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2459 การก่อสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2467 (คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี, 2525: 79) ทั้งยังได้ทรงปรับปรุงและขยายกิจการรถไฟเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2460 เป็นต้นมา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างสถานีรถไฟหัวลำโพงขึ้นโดยแล้วเสร็จในปีเดียวกัน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการคมนาคมทางรถไฟ นอกจากนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งกรมอากาศยาน และได้เริ่มการขนส่งไปรษณีย์ภัณฑ์ทางอากาศระหว่างกรุงเทพฯ ไปยังนครราชสีมาเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2463 อีกด้วย (นันทนา กปิตกาญจน์, 2540: 54-55)

4) การเลิกบ่อนเบี้ยการพนัน

รัชกาลที่ 6 ทรงเล็งเห็นว่า ประเทศใดมีพลเมืองที่ยากจนมั่วสุมอยู่กับอบายมุขย่อมเป็นเหตุให้เป็นอันตรายต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศชาตินั้น ประเทศไทยกำลังปรับปรุงตนเองเพื่อให้มีฐานะเทียบเคียงกับนานาประเทศ ดังนั้นจำเป็นต้องมีการปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่และจิตใจของราษฎรให้สูงขึ้น (ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา, 2504: 27) ทรงมีพระราชประสงค์ให้เลิกเล่นการพนันทุกประเภท โดยบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2459 เป็นต้นไป และถือว่าการเล่นการพนันเป็นของต้องห้ามเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งจะต้องถูกปรับและถูกจำคุก ในการออกประกาศนี้ทรงขอมสละพระราชทรัพย์คงพระคลังพระราชทานแทนเงินรายได้จากการเก็บอากรการพนันเพื่อรัฐบาลจะได้มีรายได้เพียงพอ (ราชกิจจานุเบกษา 10, 2437: 67)

5) ส่งเสริมการออมและความประหยัด

รัชกาลที่ 6 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติคลังออมสิน พ.ศ. 2456 เพื่อฝึกให้ราษฎรรู้จักประหยัดเก็บสะสมทรัพย์โดยเป็นที่ให้ราษฎรนำเงินมาฝากไว้ได้อย่างปลอดภัย และเพื่อความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจของประเทศ (นันทนา กปิตกาญจน์, 2540: 57) ดังที่ปรากฏในพระบรมราโชวาทเดือนนักเรียนไทยที่จะไปศึกษาอยู่ต่างประเทศในเรื่องความประหยัด ความว่า “เราผู้เป็นหนุ่มควรระลึกถึงบุญคุณที่ท่านได้อุปการะมาแล้วสนองคุณโดยช่วยประหยัดทรัพย์ของท่าน. . . มิให้คิดไปในทางใช้ทรัพย์ฟุ่มเฟือยเกินกว่าที่จำเป็นแท้ๆ ต้องนี้กว่าเราอดเปรี้ยวไว้กินหวานภายหลังเช่นนั้นดีกว่า นักเรียนบางคนเมื่อถูกตักเตือนเรื่องใช้ทรัพย์ฟุ่มเฟือยเกินไป เคยคิดว่าฝรั่งที่เป็นบุคคลชั้นเดียวกัน เขาก็ใช้เช่นนั้น ข้อนีเราขอตอบว่าฝรั่งถึงเขาจะ

ฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่ายจนหมดตัว เขายังตกอยู่ในฐานะอันดีกว่าพวกเราเพราะถึงเขาขัดสนอับจนเขาก็ยังอยู่ในบ้านเมืองของเขา แต่เราลืออยู่ห่างไกลบ้านเมืองญาติพี่น้อง จะต้องไปเป็นคนจนอยู่ท่ามกลางชาติที่ไม่ใช่ร่วมชาติกับเราจะหวังพึ่งพาอาศัยก็หาถนัดไม่ นับว่าเรตกอยู่ในที่เสียเปรียบมากทีเดียว ฉะนั้น จึงควรคำนึงดูให้จงคือยาประมาท” (นันทนา กปิตกาญจน์, 2540: 57; ประยูร พิศนาคะ, 2502: 296)

6) การส่งเสริมการร่างกฎหมายและพระราชบัญญัติ

รัชกาลที่ 6 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2466 ซึ่งเป็นแบบฉบับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับต่อมาในปัจจุบัน (นันทนา กปิตกาญจน์, 2540: 58; เพ็ญพิมล เชื้อนวนาวิน, 2521: 29) โดยทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะฟ้องคดีขึ้น ซึ่งการเป็นสามีกฎหมายจะกระทำได้ด้วยวิธีการจดทะเบียนสมรสเท่านั้น เพื่อมิให้มีการล่าช้าทางเพศหรือมีการหลอกลวงหญิงโดยไม่เลี้ยงดูอย่างแท้จริง รวมทั้งการเป็นคู่โดยไม่รู้ว่าเป็นภริยาของผู้ใด (อัคร จารุจินดา และคณะ, 2536: 28) และทรงโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติขนานนามสกุล เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2456 ด้วยทรงพระราชประสงค์จะให้คนไทยมีนามสกุลเป็นหลักฐานของการสืบเชื้อสาย และทำให้เจ้าของนามสกุลปฏิบัติตนดีเพื่อรักษาเกียรติแห่งวงศ์ตระกูลสืบไป (นันทนา กปิตกาญจน์, 2540: 60)

7) การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย

รัชกาลที่ 6 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทยแขนงต่างๆ ซึ่งกำลังถูกรื้อถอนวัฒนธรรมตะวันตกกลืนกินไปให้ได้รับการอนุรักษ์และปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัยมากขึ้น ได้แก่ งานวรรณกรรม งานสถาปัตยกรรม งานศิลปกรรม งานนาฏดุริยางคศิลป์ งานวรรณศิลป์ เป็นต้น (วรชาติ มีชูบท, 2552: 193-194)

กล่าวโดยสรุป ปรากฏการณ์ด้านการพัฒนาสังคม รัชกาลที่ 6 ทรงดำเนินบทบาทการพัฒนาสังคมไทยหลายด้านตลอดรัชกาล ปรากฏหลักฐานในเชิงทางประวัติศาสตร์โดยผ่านเหตุการณ์สำคัญและพระราชกรณียกิจต่างๆ ที่สะท้อนให้เห็นแนวพระราชดำริในการปรับปรุงสังคมให้ประชาชนได้รับความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงในเรื่องการศึกษา โอกาสในการประกอบสัมมาอาชีพ การเข้าถึงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และการเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองประเทศมากยิ่งขึ้น

2.1.3 การวิเคราะห์นิทานวรรณกรรมในรัชกาลที่ 6

ในส่วนนี้จะอธิบายที่มาและความสำคัญของนิทาน องค์ประกอบของนิทาน และคุณค่าของนิทาน มีรายละเอียดดังนี้

2.1.3.1 ที่มาและความสำคัญของนิทาน

นิทานพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จัดเป็นงานประพันธ์ประเภทหนึ่งที่น่าสนใจ ทรงคุณค่า เปี่ยมด้วยความรู้ ควบคู่ไปกับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งพระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นจากจินตนาการ เป็นการนำเรื่องราวประสบการณ์ชีวิต รวมถึงมุมมองต่อสังคมของพระองค์มาถ่ายทอดลงในนิทานเรื่องต่างๆ ในรูปแบบร้อยแก้ว พระองค์ทรงใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สามารถสื่อความหมายได้ดี เหมาะสำหรับทุกเพศทุกวัยและทุกกลุ่มในสังคม ดังที่ ไพพรรณ อินทนิล (2534) ได้อธิบายไว้ว่า มนุษย์นิยมอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนมาตั้งแต่สมัยโบราณ ชุมชนแต่ละชุมชนจะมีความแตกต่างกัน แต่สิ่งสามัญเหมือนกันคือ ความต้องการ “การบันเทิง” มนุษย์ที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ย่อมจะต้องการหาเครื่องที่จะทำให้เกิดความครึกครื้น หายเหงา จึงมีผู้เล่านิทานซึ่งเป็นคนที่มีความคิดในทางสร้างสรรค์ ผู้ที่เรื่องโดยอาศัยประวัติศาสตร์ของจริงบ้าง อาศัยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและแต่งเติมเสริมต่อ เมื่อเล่าต่อกัน กัน ไปย่อมเปลี่ยนแปลงรายละเอียดที่ละเอียดเล็กน้อย บางเรื่องเล่าสืบต่อกันมานานหลายชั่วคน ซึ่งแตกหน่อออกกลายเป็นเรื่องคล้ายๆ กัน พบเรื่องเดียวกันในที่ไกลคนละทวีปก็มี หรือเนื่องจากการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาหาถิ่นไปตั้งถิ่นฐานนิทานของตนก็ตามไปด้วย มนุษย์ก็จะอ้างนิทาน โบราณว่าเป็นเรื่องจริงบ้าง บ้างก็อ้างว่าเป็นเรื่องเหลวร้าย ผีบ้าง และเมื่อมนุษย์มีความเจริญก้าวหน้าทางความคิดมากขึ้นก็ยิ่งปรับปรุงลักษณะและกลวิธีการเล่านิทานให้ดียิ่งขึ้น

นิทานในรัชกาลที่ 6 เป็นพระราชนิพนธ์อีกประเภทหนึ่งที่มีรูปแบบเป็นทั้งนิทานและเรื่องเล่าที่ให้ความรู้ด้านการสะท้อนภาพสังคมในสมัยนั้น ซึ่งมีคำสอนต่างๆ แทรกอยู่ในนิทานแต่ละเรื่อง รวมถึงพระองค์ทรงสอดแทรกอารมณ์ขันไว้ในนิทานแต่ละเรื่องด้วยวิธีการที่น่าสนใจและโดดเด่น ทำให้นิทานที่พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเป็นนิทานที่อ่านเพื่อความบันเทิงและในขณะเดียวกันก็ให้สาระความรู้ควบคู่ไปด้วยอย่างกลมกลืน จนถือได้ว่าเป็นนิทานที่มีคุณค่า ดังที่ อารี ถาวรเศรษฐ์ (2546) ได้อธิบายไว้ว่า นิทานมีคุณค่าหลายประการ ได้แก่ ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่มนุษย์มาทุกยุคทุกสมัย ให้แง่คิดในการดำรงชีวิต เช่น นิทานคติธรรม หรือ นิทานในศาสนาต่างๆ โดยอาจใช้เป็นเครื่องมือให้การศึกษาอบรมเด็กได้ ให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา ศาสนา สำนวนภาษา ฯลฯ เป็นบ่อเกิดแห่งศิลปะแขนงต่างๆ เป็นต้นว่า วรรณคดี ละคร จิตรกรรม และประติมากรรม เป็นต้น และเป็นจุดสร้างความคิดสร้างสรรค์ในวงการธุรกิจโฆษณาและอื่นๆ

ผู้วิจัยเห็นว่านิทานในรัชกาลที่ 6 มีรูปแบบที่น่าสนใจและสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้อ่านอีกทั้งยังสอดแทรกความรู้หรือคำสอนไว้ในเนื้อเรื่องได้อย่างกลมกลืน แต่นิทานพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 กลับไม่ค่อยแพร่หลายหรือเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ซึ่งนิทานของรัชกาลที่ 6 ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นนั้น ล้วนแต่เป็นเรื่องที่น่าสนใจแล้วสนุก เพลิดเพลิน ให้แง่คิดที่ทันสมัย เป็นเรื่องที่น่าอ่าน และสอดแทรกเกร็ดประวัติศาสตร์ในยุคสมัยรัชกาลที่ 6 ถึงแม้ว่านิทานบางเรื่องพระองค์จะทรงพระราชนิพนธ์มาตั้งแต่ขณะยังดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาชิราวุธก็ตาม โดยศึกษาพระราชนิพนธ์จากหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” โดยวิเคราะห์องค์ประกอบของนิทานและแนวคิดเกี่ยวกับภาษาในเชิงอุปลักษณ์ ตามแนวคิดของ Koch and Deetz (1981) ซึ่งจะได้กล่าวถึงในลำดับถัดไป

2.1.3.2 องค์ประกอบของนิทาน

นิทานเป็นเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมา โดยมีมุ่งให้เป็นความบันเทิงหรือสุนทรียภาพ มีการสอดแทรกแนวคิดและคติสอนใจจนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชนชาตินั้นๆ นิทานจึงเป็นแหล่งรวบรวมจินตนาการและความฝัน เพราะนิทานเป็นอาหารทางใจอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้มีความสุขและช่วยผ่อนคลายความทุกข์ในใจได้ (ศิริพร วิฑูระฐาน, 2539: 35) ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบของนิทาน มีรายละเอียดดังนี้

- 1) แนวคิด หรือแก่นของเรื่อง หรือสาระสำคัญของเรื่อง แนวคิดของนิทานมักเป็นองค์ประกอบพื้นฐานง่ายๆ ไม่ลึกซึ้งมากนัก
- 2) โครงเรื่องของนิทาน มักสั้น กระชับ เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน เป็นลักษณะเรื่องเล่าธรรมดา โดยดำเนินเรื่องไปตามเหตุการณ์ก่อนหลัง
- 3) ตัวละคร ไม่ควรมีหลายตัว เป็นเรื่องสั้นๆ ตัวละครอาจเป็น คน สัตว์ เทพเจ้า นางฟ้า มนุษย์ อมนุษย์ เป็นต้น
- 4) ฉาก เป็นภาพจินตนาการที่ผู้เขียนสร้างขึ้นให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง
- 5) การใช้ถ้อยคำหรือบทสนทนา ที่ตัวละครในเรื่องใช้พูดกัน ควรใช้ภาษาที่กะทัดรัด เข้าใจง่าย สนุกสนานชวนติดตาม
- 6) คติสอนใจ นิทานที่ดีต้องมีข้อคิดเกี่ยวกับชีวิต สังคม และวัฒนธรรม เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้อ่าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้เยาว์ ดังนั้น ในตอนท้ายของนิทานมักสรุปคติสอนใจให้เป็นเครื่องเตือนใจผู้อ่านด้วย

2.1.3.3 คุณค่าของนิทาน

นิทานจัดเป็นวรรณกรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาและจินตนาการของผู้ประพันธ์ อีกทั้งยังสามารถช่วยกระชับความสัมพันธ์ ให้ข้อคิดและคติเตือนใจ ตลอดจนช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพ

ของสังคมในอดีตหลายๆ ด้าน ได้แก่ วิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ และการปลูกฝังค่านิยม (วิเชียร เกษประทุม, 2548: 9-10) ในที่นี้ผู้วิจัยขออธิบายคุณค่าของนิทานซึ่งสัมพันธ์กับงานการศึกษาวิจัยนี้ ดังจะกล่าวในรายละเอียด

1) คุณค่าของนิทานต่อสถาบันชาติ

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงคุณค่าของนิทานต่อสถาบันชาติซึ่งสะท้อนถึงโครงสร้างสังคมทางการเมืองการปกครอง และอุดมการณ์ชาตินิยม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) การเมืองการปกครอง

รัชกาลที่ 6 ทรงยึดมั่นในระบอบการปกครองแบบราชาธิปไตย อันหมายถึง ชาตินิยมต่อกษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และทรงต่อต้านการปกครองในระบอบอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบอบสาธารณรัฐ ด้วยทรงมีพระราชดำริว่า การปกครองแบบสาธารณรัฐที่มีการผลัดเปลี่ยนตำแหน่งประธานาธิบดีตลอดตามวาระ จะทำให้ประชาชนขาดความเคารพและความจงรักภักดีกับประธานาธิบดี ดังปรากฏในบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “นวยอำนาจ” (ภารดี มหาขันธ์, 2527: 123) แต่พระองค์ก็ทรงโน้มเอียงไปในทางต่อต้านการนำระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้ในประเทศไทยเช่นกัน (กฤษณกมล ลิ้มวัฒนานนท์ชัย, 2557: 1369; แฉมสุข นุ่มนนท์, 2545: 179) ด้วยทรงมีพระราชดำริว่าการปกครองแบบประชาธิปไตยยังไม่เหมาะสมกับประเทศไทยในขณะนั้น หากนำมาใช้จะให้โทษมากกว่าคุณ เพราะประชาชนยังไม่พร้อมและขาดความรู้ ดังปรากฏในบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “เมืองไทยงตั้งเกิด” (ภารดี มหาขันธ์, 2527: 120)

บทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จัดเป็น “สารทางการเมือง” ที่มีความสอดคล้องกับสภาพทางการเมืองการปกครองในยุคนั้นๆ (อาทิตยา จารุจินดา, 2555: 151-152) เพราะทรงได้เสนอปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหา ตลอดจนแนวคิด และแนวทางการพัฒนาการเมืองการปกครองไว้อย่างชัดเจน เพื่อทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองการปกครองและความมั่นคงของชาติสืบไป (ธิดา โมสิกรัตน์, 2550: 6) แม้ว่านิทานพระราชนิพนธ์กับการเมืองอาจจะไม่ใช่แนวทางที่สอดคล้องกันมากนัก แต่นับได้ว่าเป็นกุศโลบายหรืออุบายอันแยบคายในการหว่านล้อมชักจูงใจประชาชน เพราะบางครั้งการเล่าเรื่องโดยอาศัยความเป็นนิทานมาช่วยจะทำให้เรื่องที่เล่ามีความน่าสนใจยิ่งขึ้น (เสาวณิต จุลวงศ์, 2546: 66)

(2) อุดมการณ์ชาตินิยม

ตรีศิลป์ บุญขจร (2542: 4-9) อธิบายว่า อุดมการณ์ชาตินิยมที่ปรากฏในงานวรรณกรรมอาจเป็นไปได้ทั้ง 2 ลักษณะ คือ (1) ลักษณะที่มีได้จิตใจ แต่พิจารณาได้จากโลกทัศน์และชีวทัศน์ และ (2) ลักษณะที่จิตใจหยาบยกอุดมการณ์มาเป็นเนื้อหา ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นข้อคิดเตือนใจ

ที่มีอิทธิพลโน้มน้าวจิตใจให้คนไทยมีความรู้สึกรักชาติ ทำให้ประเทศชาติมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่อไปในอนาคต (ธิดา วัฒนกุล, 2519; ธิดา โมสิกรัตน์, 2550: 5)

ในปี พ.ศ. 2457 จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติวรรณคดีสโมสร เพื่อแสดงถึงความเจริญสูงสุดของวรรณกรรมในสังคมไทยไปจนตลอดรัชกาล (สุวิทย์ สังโยคะ และประทีป เหมือนนิล, 2518: 226) ทรงใช้พระราชนิพนธ์ พระราชดำรัส พระบรมราชาวาทหนังสือพิมพ์ ตลอดจนสัญลักษณ์ต่างๆ มาใช้ในการสร้างและเผยแพร่อุดมการณ์ชาตินิยม เพื่อให้คนไทยยอมรับโครงสร้างทางสังคมที่แบ่งคนออกเป็นลำดับชั้น เสียสละได้แม้แต่ชีวิตเพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพื่อให้ชาติไทยมั่นคงสมกับเป็นชาตินักรบ (สายชล สัตยานุรักษ์, 2551: 2-3) สอดคล้องกับแนวคิดชาตินิยมแบบ Aristocratic ในแนววัฒนธรรมชั้นสูงแบบผู้ดีอังกฤษสไตล์วิคตอเรียน (Victorian) จนทรงถูกเรียกว่าเป็น “Victorian Siam Prince” (Vella and Vella, 1978: 8-9) กล่าวคือ เป็นชาตินิยมที่เน้นการส่งเสริมวรรณกรรม การเขียนนิยาย เรื่องสั้น บทละคร บทความ ในหนังสือพิมพ์ หนังสือหน้าที่พลเมืองชาติ มารยาทผู้ดี สมบัติผู้ดี การมีภรรยาคนเดียวในลักษณะ “Gentleman” แบบอังกฤษ การนำอดีตรับใช้เพื่อการสร้างชาติ โดยเฉพาะในลักษณะเป็นประวัติศาสตร์ที่รุ่งเรือง วีรอาชญากรรมเก่าแก่ของกษัตริย์ไทย (ธีรยุทธ บุญมี, 2546; สหะโรจน์ กิตติมหาเจริญ, 2551) ดังพระบรมราชาธิบายตอนหนึ่งที่เน้นย้ำถึงเรื่องชาติและกษัตริย์ว่าเป็นของคู่กัน ความว่า “การที่จะตัดสินว่าผู้ใดเป็นชาติได้โดยแท้จริงนั้น ต้องพิจารณาว่าผู้นั้นมีความจงรักภักดีต่อใคร ถ้าเขาจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยาม เขาจึงจะเป็นไทยแท้” (แกมสุข นุ่มนนท์, 2545: 183)

กล่าวโดยสรุป คุณค่าของนิทานต่อสถาบันชาติ รัชกาลที่ 6 ทรงนำแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองและอุดมการณ์ชาตินิยมมาใช้กับงานพระราชนิพนธ์ เพื่อถ่ายทอดแนวพระราชดำริของพระองค์และทำให้อุดมการณ์ชาตินิยมมีพลังสูงขึ้นในสังคมไทย จึงควรพิจารณาตัวบทพระราชนิพนธ์และกลวิธีในการเสนอที่อาจปรากฏในบทพระราชนิพนธ์ชิ้นนั้นๆ ด้วย ลำดับต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอคุณค่าของนิทานต่อสถาบันศาสนา

2) คุณค่าของนิทานต่อสถาบันศาสนา

ความเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่าง “พุทธศาสนา” กับ “ชาติไทย” และ “คนไทย” เป็นที่ประจักษ์ชัดในงานพระราชนิพนธ์ (สายชล สัตยานุรักษ์, 2551: 10) พุทธศาสนาจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือของพระมหากษัตริย์ในการอบรมสั่งสอนข้าราชการและประชาชนให้ตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรม โดยมุ่งส่งเสริมและปลูกฝังให้สังคมตั้งมั่นอยู่ในความสงบสุข (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ และชัยศิริ สมุทวณิช, 2529: 948) เพราะพุทธศาสนามีลักษณะสำคัญประการ

หนึ่ง คือ ความทันสมัยกาล หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองการปกครองใดๆ จะเกิดขึ้นก็ตาม หากแต่หลักการของพุทธศาสนาจะยังคงอยู่และจะไม่เกิดการเสียดุลและเอกลัทธิแต่ประการใด (สมบุญ สุขสำราญ, 2533: 143)

ทั้งนี้ ความเจริญรุ่งเรืองของพุทธศาสนาย่อมบ่งชี้ถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติ และความสถาพรของสถาบันพระมหากษัตริย์เช่นกัน ซึ่งรัชกาลที่ 6 ทรงเรียกร้องให้ชาวพุทธปกป้องชาติและศาสนา ด้วยทรงเห็นว่าการสละชีพเพื่อชาติเท่ากับเป็นการปกป้องและสืบต่ออายุพระศาสนา (สมบุญ สุขสำราญ, 2533: 160-162) แสดงให้เห็นพระราชอุตสาหะในการเผยแผ่พระธรรมและพระราชประสงค์ที่มุ่งมั่นให้ประชาชนเข้าใจหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง (ธิดา โมสิกรัตน์, 2544: 126) ดังปรากฏในบทพระราชนิพนธ์ “เทศนาเสือป่า” ซึ่งได้ทรงพระราชทานอรรถาธิบายเกี่ยวกับพุทธศาสนาไว้อย่างชัดเจน (อำนาจ วีรวรรณ, 2555: 167-168) ผู้วิจัยสรุปได้ 7 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

- (1) พุทธศาสนาถือเป็นศาสนาสำหรับชาติและแยกจากชาติไม่ได้
  - (2) คนไทยจะต้องตั้งมั่นอยู่ในพุทธศาสนา
  - (3) คนไทยจะต้องตั้งใจและรักษาความมั่นคงของพุทธศาสนาในประเทศไทย เพื่อเป็นมรดกแก่ลูกหลานและเป็นเกียรติแก่ชาติที่ยั่งยืนสืบไป
  - (4) คนไทยที่อยู่ในพุทธศาสนาถือเป็นมนุษย์ชั้นสูงสุดในทางธรรม
  - (5) คนไทยจงถือพระพุทธเจ้าเป็นตัวอย่าง
  - (6) พระมหากษัตริย์ต้องอุปถัมภ์พุทธศาสนาและรักษาไว้ด้วยชีวิต
  - (7) คนไทยจะต้องช่วยกันบำรุงรักษาพุทธศาสนาอย่าให้เสื่อมสูญไป
- เพราะถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องรักษาความเป็นไทยและพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรวัฒนาอย่างที่เป็นมาเช่นในอดีต

กล่าวโดยสรุป คุณค่าของนิทานต่อสถาบันศาสนา รัชกาลที่ 6 ทรงนำกรอบความคิดทางพุทธศาสนาในเรื่องกฎแห่งกรรมมาใช้ในงานพระราชนิพนธ์อย่างมีนัยสำคัญ เพื่อตอกย้ำถึงความศักดิ์สิทธิ์ของพระมหากษัตริย์ว่าทรงเป็นผู้มีบุญญาธิการและมีความชอบธรรมในการใช้อำนาจปกครองประชาชน โดยสามารถตัดสิน ควบคุม กำหนด หรือผลักดันให้แสดงพฤติกรรมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งได้ ลำดับต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอคุณค่าของนิทานต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

3) คุณค่าของนิทานต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

รัชกาลที่ 6 ทรงเป็นยุวกษัตริย์พระองค์แรกที่เสด็จไปศึกษาที่ประเทศอังกฤษ ซึ่งได้รับยกย่องว่าเป็นแม่แบบหรือเมืองครูของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นองค์พระประมุขของชาติ (ธิดา วัฒนกุล, 2519: 6) ทำให้ทรงเป็นนักประชาธิปไตยที่ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป โดยทรงเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ด้วยทรงเห็นว่าเป็นการแสดงออกที่หวังดีต่อชาติ ทั้งยังทรงชี้แจงด้วยเหตุผลให้เห็นถึงข้อดีและข้อเสีย (มีทนา เกษกมล, 2517) ทำให้ประชาชนเข้าใจแนวความคิดทางการเมืองมากขึ้น ตลอดจนจนเป็นการให้ประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจ และให้ประชาชนตัดสินใจด้วยตนเอง บทพระราชนิพนธ์จึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสอนการเมืองทางอ้อมแก่ข้าราชการและประชาชน ซึ่งนับได้ว่าเป็นสื่อมวลชนที่ทันสมัยในขณะนั้น (ปิ่น มาลากุล, ม.ล., 2518: 54-57) และเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความชอบธรรมในการใช้พระราชอำนาจและคงความศักดิ์สิทธิ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ อันทำให้เกิดระบบการสืบทอดอำนาจรัฐหรืออำนาจทางการเมืองผ่านทางสายโลหิต และเป็นการส่งต่อความชอบธรรมให้กับทายาทรุ่นต่อไป (สุนัย เศรษฐบุญสร้าง, 2550: 96)

เนื่องจากทรงเห็นว่าประชาชนยังขาดความรู้ทางการเมืองอย่างเพียงพอ จึงต้องให้ความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องแก่ประชาชนก่อนที่จะทรงเปลี่ยนแปลงการปกครอง มิฉะนั้นอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อประเทศชาติโดยรวม อันเป็นแนวทางในการปลูกฝังความรู้พื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อบ่น (ธิดา โมสิกรัตน์, 2550: 7-8) และเป็นการแสดงให้เห็นถึงพระราชหฤทัยของพระองค์ที่ทรงนิยมการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ตลอดจนจนเป็นการสนองพระราชดำริของสมเด็จพระราชบิดา (จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า, 2505: 629)

พระอัจฉริยภาพด้านการประพันธ์ของรัชกาลที่ 6 เป็นที่ประจักษ์มาตั้งแต่สมัยทรงมีพระชนมายุเพียง 12 พรรษา ทรงพระราชนิพนธ์วรรณกรรมไว้ทุกประเภท ทุกสาขาของคำประพันธ์ในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง (ธงชัย หวานแก้ว, 2522: 17-18) ปรากฏหลักฐานนิทานเรื่องแรก คือ เรื่อง “ไม่กลัวผี” ซึ่งทรงมิได้เล่าเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น แต่ทรงให้ข้อคิดแก่ผู้อ่านในเรื่องการมีสติและไม่หวาดกลัวอย่างไร้เหตุผล (ทิพย์ สุเนตร อนันบุตร, 2534: 294-295) แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาญาณของพระองค์ที่จะให้ชาติไทยเป็นที่ประจักษ์แก่นานาอารยประเทศว่ามีความศิวิไลซ์ โดยทรงแสดงให้เห็นว่าภาษาไทยมีความเป็นเลิศและเจริญในระดับสูงจนสามารถนำมาใช้สร้างสรรค์และแสดงสุนทรียรสทางวรรณคดีและวรรณกรรมได้เป็นอย่างดี ซึ่งถูกนำมาใช้กันโดยทั่วไปและประสบความสำเร็จในการสร้างความทรงจำให้แก่สังคมไทยจนถึงปัจจุบัน (ปัทมา จันทรเจริญสุข, 2554: 3-9) หากแต่บทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 กลับถูกละเลยและลดทอนความสำคัญของนัยทางการเมืองและความเป็นการเมืองที่แฝงอยู่ในเนื้อหาของบทพระราชนิพนธ์ ในฐานะที่เป็นกลไกทางการเมืองที่ทรงประสิทธิภาพอย่างยิ่ง (ปัทมา จันทรเจริญสุข, 2554: 12)

กล่าวโดยสรุป คุณค่าของนิทานต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ 6 ทรงใช้บทพระราชนิพนธ์เป็นเครื่องมือในการช่วยสร้างอุดมการณ์ ศีลธรรม ค่านิยม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดในเรื่องต่างๆ เพื่อการหลอมรวมความเป็นชาติไทย ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแนบแน่นจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ โดยอยู่ภายใต้อุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ที่พระองค์ทรงวางกรอบเอาไว้ ลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมไทยและค่านิยมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมไทยก่อนเข้าสู่เนื้อหาของค่านิยมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 ตามลำดับ คือ 1) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ โครงสร้างทางสังคมไทย และ 2) ค่านิยมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมไทย

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยขอกล่าวถึงทฤษฎีโครงสร้างทางสังคม และ โครงสร้างทางสังคมไทย ดังนี้

2.2.1.1 ทฤษฎีโครงสร้างทางสังคม

ในส่วนนี้จะอธิบายทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม และทฤษฎีบทบาทหน้าที่ทางสังคม มีรายละเอียดดังนี้

1) ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม

โครงสร้างของสังคมมีหลายส่วน แต่ละส่วนต่างทำหน้าที่แตกต่างกัน ออกไปอย่างชัดเจน หากแต่ยังประสานสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ จึงทำให้สังคมมีดุลยภาพ (Equilibrium) และเมื่อใดที่โครงสร้างของสังคมเพิ่มความสลับซับซ้อน หากแต่ยังคงเชื่อมโยงประสานไม่แยกออกจากกัน ก็จะเกิดการรวมกัน ในลักษณะของการบูรณาการ (Integration) ฉะนั้น การเพิ่มจำนวนสมาชิกของสังคมยิ่งทำให้เกิดความแตกต่างทางสังคมมากยิ่งขึ้น จะทำให้สังคมขาดดุลยภาพ ยิ่งเพิ่มความซับซ้อนและเกิดความแตกต่างกันเป็นความพิเศษเฉพาะอย่าง (Specialization) ดังนั้น ดุลยภาพของสังคมจะเกิดจากการยึดเหนี่ยวทางสังคม (Social Solidarity) ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่มีโครงสร้างง่าย ๆ ไปสู่สังคมที่มีโครงสร้างซับซ้อนเสมอ สังคมขนาดเล็กที่มีโครงสร้างง่าย ๆ จะมีการยึดเหนี่ยวทางสังคมโดยยึดถือค่านิยม จารีต ประเพณี ความคิด ความเชื่อ เจตคติแบบเดียวกัน (Mechanical Solidarity) ส่วนสังคมขนาดใหญ่ที่มี โครงสร้างซับซ้อน การยึดเหนี่ยวทางสังคมจะเป็นไปตามสถานภาพและบทบาทที่บุคคลดำรงอยู่ (Organic Solidarity) กล่าวคือ สังคม

ประกอบด้วยโครงสร้างที่เป็นระบบย่อยๆ หลายระบบ แต่ละระบบจะมีหน้าที่ของตนเองแตกต่างกันออกไป แต่ละระบบย่อยๆ เหล่านี้จะบูรณาการและปรับตัวเข้าหากันตามระบบค่านิยมของสังคม ซึ่งสมาชิกยอมรับร่วมกัน เพราะสังคมทุกสังคมมีลักษณะเป็นพลวัต คือ มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความตึงเครียดขึ้นในสังคม และทำให้สังคมเกิดดุลยภาพ การปรับตัวนี้เป็นการใช้วิธีการต่างๆ เพื่อควบคุมสังคม เช่น การใช้กฎระเบียบ การกำหนดสถานภาพและบทบาท การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม เป็นต้น (สนธยา พลศรี, 2545a: 71-72, 80)

ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ (2555: 39-41) ได้อธิบายถึง ทฤษฎีโครงสร้างการหน้าที่ของพาร์สันส์ (Parsons) พอสรุปได้ว่า การหน้าที่สำหรับระบบสังคมทั้งหมด เรียกว่า “AGIL” เป็นสิ่งจำเป็นของระบบสังคม เพราะเป็นชุดกิจกรรมที่มุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายหรือความต้องการของระบบสังคม ถ้าหากว่าระบบต้องการอยู่รอดหรือการคงอยู่อย่างยั่งยืนจะต้องเกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมที่มุ่งสนองความต้องการของระบบกิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ 1) การปรับตัว (A) เป็นการที่ระบบสังคมต้องทำการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และปรับสิ่งแวดล้อมเพื่อสนองความต้องการของระบบ คือ ระบบจะต้องอยู่รอดภายใต้สิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว 2) การบรรลุเป้าหมาย (G) ระบบสังคมมีเป้าหมายและต้องพยายามขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เพื่อการอยู่รอดอย่างมั่นคงและเจริญก้าวหน้าหรือการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป 3) การบูรณาการ (I) เป็นการที่ระบบสังคมทำให้ส่วนประกอบของระบบมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในเชิงบูรณาการ และ 4) การรักษาแบบแผน (L) เป็นศักยภาพของระบบสังคมในการจัดให้มีและรักษาลักษณะใจให้แก่บุคคล ทั้งรักษาแบบอย่างทางสังคมและวัฒนธรรมของระบบสังคม

ทั้งนี้ ระบบสังคมและหน้าที่พื้นฐานตามแนวคิดของพาร์สันส์ (Parsons) ได้อธิบายไว้ว่า ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) ส่วนที่เป็นโครงสร้าง (Structure) และ 2) ส่วนที่เป็นการหน้าที่ (Function) ซึ่งสิ่งใดที่มีอยู่หรือปรากฏอยู่ในสังคมแปลว่าสิ่งนี้มีประโยชน์หรือมีหน้าที่ และในทางกลับกันสิ่งใดถ้าไม่ทำหน้าที่หรือไม่มีประโยชน์ก็จะสูญหายไป ฉะนั้นเรื่องเล่า นิทาน หรือตำนานต่างๆ ก็เช่นกัน เมื่อมีผู้สร้างสิ่งเหล่านี้ขึ้นมาย่อมต้องการใช้สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง จึงทำให้เรื่องเล่า นิทาน หรือตำนานต่างๆ ถูกเล่าสืบต่อกันมาอย่างยาวนานและมีการเกิดขึ้นใหม่ของตัวบทเหล่านี้ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง (สุภางค์ จันทวานิช, 2551: 165) ในขณะที่สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2551: 55-57) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การหน้าที่ (Function) แบ่งประเภทตามแนวคิดได้ ดังนี้

(1) ประเภทของหน้าที่ตามแนวคิดฝรั่ง แนวคิดนี้จะแบ่งเป็นการหน้าที่ (Function) ไม่ทำหน้าที่ (Dys-function) (Nonfunction) หรือการทำหน้าที่ไม่ถูกต้อง (Malfunction)

แล้วแบ่งการหน้าที่ออกเป็น 2 ประเภท คือ หน้าที่แจ้ง (Manifest Function) ได้แก่ การกระทำใดๆ ที่ตั้งใจก่อให้เกิดผล เช่น ไปโรงเรียนเพื่อเรียนหนังสือ ไปสำนักงานเพื่อทำงาน เป็นต้น และหน้าที่แฝง (Latent Function) ได้แก่ หน้าที่ที่ไม่ได้ตั้งใจไว้แต่แรก แต่เป็นเป้าหมายรอง แต่ในทางปฏิบัติ อาจเกิดผลเป็นเป้าหมายหรือหน้าที่แจ้งได้ในภายหลัง เช่น ไปทำงานแล้วได้เพื่อนด้วย สมัครรับเลือกตั้งและได้สมัครด้วย เป็นต้น

(2) ประเภทหน้าที่ตามแนวคิดไทย แบ่งได้หลายแบบ ได้แก่

ก) แบ่งหน้าที่ออกเป็น 2 ประเภท เช่น หน้าที่ดี หน้าที่ชั่ว

ข) แบ่งหน้าที่ออกเป็น 3 ประเภท โดยแยกกรรมดีออกเป็น 3

ประเภท คือ กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม

ค) แบ่งหน้าที่ออกเป็น 10 ประเภท คือ การแบ่งหน้าที่ตามจำนวนของสถาบันสังคม (Social Institution) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบโครงสร้างสังคม (Social Structure) 10 หน้าที่ คือ 1) หน้าที่ในครอบครัว (สืบสายโลหิตและเลี้ยงดูลูก) 2) หน้าที่ในการศึกษา (หาความรู้ความชำนาญ) 3) หน้าที่ในทางเศรษฐกิจ (ประกอบอาชีพ) 4) หน้าที่ทางการเมือง (การมีส่วนร่วม) 5) หน้าที่ทางภาษา (เรียนรู้และฝึกฝนการสื่อสาร) 6) หน้าที่ทางศาสนา (แนวทางที่ดีในการดำรงชีวิต) 7) หน้าที่ทางนันทนาการ (การพักผ่อนหย่อนใจ) 8) หน้าที่ทางอนามัย (ดูแลสุขภาพ) 9) หน้าที่ทางการคมนาคมขนส่ง (การเดินทางและขนส่งสินค้า) และ 10) หน้าที่ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สร้างความรู้ใหม่และสร้างเครื่องมือผ่อนแรง)

สรุปได้ว่า สังคมประกอบด้วยโครงสร้างต่างๆ หลายส่วนซึ่งแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันแม้จะทำหน้าที่แตกต่างกันก็มีการปรับตัวและบูรณาการเข้าด้วยกันจนนำสังคมไปสู่เป้าหมาย ทำให้สังคมอยู่รอด เป็นระบบ และมีคุณภาพ

2) ทฤษฎีบทบาทหน้าที่ทางสังคม

สิราพร ณ ถลาง (2557: 397-398) ได้กล่าวถึง ความไม่พอใจของมนุษย์กับสภาพที่เป็นอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง จึงทำให้มนุษย์หลบหนีเข้าไปอยู่ในโลกจินตนาการ ดังนี้ 1) มนุษย์รู้สึกว่ามีข้อจำกัดทางกายภาพ คดิชน โดยเฉพาะนิทานมหัศจรรย์จึงมักทำให้มนุษย์สมปรารถนาในโลกแห่งจินตนาการ (Wish Fulfillment) 2) มนุษย์มีความต้องการทางใจ นิทานจึงได้เสนอโลกทางเลือกที่สนองความปรารถนาของมนุษย์ (Wishful Thinking) และ 3) มนุษย์มักรู้สึกไม่พอใจสังคม นิทานจึงทำหน้าที่รองรับการถ่ายโอน (Projection) ความเกลียดชังของบุคคล จากในชีวิตจริง ไปไว้ที่ตัวละครในนิทาน เป็นความรู้สึกที่ถูกฝังอยู่ทั้งระดับจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก ดังนั้น นิทานที่แฝงด้วยจินตนาการที่ใช้สัญลักษณ์แทนความเป็นจริงต่างๆ ทางสังคมจึงเป็นกลไกทางสังคมที่หยิบยื่นที่หลบภัยหรือที่ที่มนุษย์สามารถจะหนีจากโลกแห่งความเป็นจริงไปหลบอยู่

ชั่วคราวในโลกของจินตนาการได้ (Escape in Fantasy) โลกแห่งนิทานจึงเป็นการชดเชย (Compensation) ให้กับสภาพความเป็นจริงที่มนุษย์ไม่พอใจ

เรื่องเล่า นิทาน หรือตำนาน ถือเป็นคติชนประเภทหนึ่งที่มีมาช้านานและเล่าสืบต่อกัน ซึ่งมักจะมาจากประสบการณ์ตรงของผู้เล่าหรือประสบการณ์ตรงของผู้ใกล้ชิดผู้เล่า จึงเกิดเป็นคติชนสมัยใหม่ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้ทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างในเวลาเดียวกัน บทบาทหน้าที่ของคติชนประเภทนี้ เป็นบทบาทของบุคคลในสังคมขึ้นอยู่กับสภาพของบุคคลนั้น และประสิทธิภาพจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับหลายๆ องค์ประกอบ (สุชาติ จันทรธอม, 2532: 241) ดังนั้น การศึกษาวัฒนธรรมที่เป็นคติชนจึงควรศึกษาในบริบททางสังคมนั้นๆ เพื่อให้เห็นความสำคัญของข้อมูลประเภทคติชนที่ช่วยให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง แบ่งออกเป็น 3 ประการ (ศิริพร ณ ถลาง, 2557: 363–413) ดังนี้

(1) บทบาทคติชนในการอธิบายกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและพิธีกรรม กล่าวคือ พิธีกรรมเป็นการรวมพลังของคนในสังคมและช่วยสร้างความรู้สึกความเป็นพวกเดียวกัน ดังนั้น พิธีกรรมจึงเป็นกลไกในการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชน

(2) บทบาทคติชนในการให้การศึกษา อบรมระเบียบสังคม และรักษามาตรฐานพฤติกรรมของสังคม กล่าวคือ คติชนเป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่เป็นสถาบันการศึกษา ในความหมายว่าให้ความรู้ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ปลูกฝังทัศนคติ อบรมสั่งสอนระเบียบสังคม และรักษามาตรฐานทางจริยธรรมและพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนที่สังคมยอมรับ โดยผ่านคติชนหลายประเภท ทั้งเพลงกล่อมเด็ก นิทาน ภาษิต ปริศนาคำทาย การละเล่น การแสดง

(3) บทบาทคติชนในการเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคล อันเกิดจากกฎเกณฑ์ทางสังคม กล่าวคือ คติชนมีบทบาททางด้านจิตใจ เพราะคติชนสามารถเสนอทางเลือกที่ชดเชยให้กับสิ่งที่มนุษย์ปรารถนาแต่ทำไม่ได้ในชีวิตจริง และยังเสนอทางออกให้กับปัญหาอันเกิดจากกฎเกณฑ์ทางสังคมที่เคร่งครัดอันทำให้สมาชิกมีความคับข้องใจหรืออึดอัดที่ไม่สามารถพูดหรือแสดงออกเมื่อเกิดความขัดแย้งในใจได้ โดยเฉพาะคติชนประเภทนิทานมหัศจรรย์ นิทานมุขตลก เพลงร้องเล่น การละเล่นพื้นบ้าน

สรุปได้ว่า คติชนแต่ละประเภทมีบทบาทหน้าที่ทั้งต่อสังคมและตัวบุคคล กล่าวคือ บทบาทหน้าที่ในการให้การศึกษา บทบาทหน้าที่การสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชน ที่สำคัญคือ บทบาทหน้าที่ในการหาทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคล ซึ่งบทบาทหน้าที่ของคติชนนี้ทำให้คติชนมีคุณค่าและควรแก่การสืบทอดต่อไป

2.2.1.2 โครงสร้างทางสังคมไทย

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2550: 133-134) อธิบายว่า โครงสร้างทางสังคมไทยสมัย สมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นโครงสร้างที่วางอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมหลักที่ถูกสร้างขึ้นโดยรัฐ หรือชนชั้นนำในสังคม มีพระมหากษัตริย์เป็นผู้ได้รับประโยชน์มากกว่าใคร และเพื่อเป็นการรักษา โครงสร้างทางสังคมเช่นนี้ไว้ จึงได้นำเอาแนวความคิดสำคัญของพุทธศาสนาและพระมหา กุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ผู้สมอ้างเป็นสมมุติเทพกอบปรด้วยพระปัญญาบารมีมานิยาม ความหมายใหม่เพื่อเป็นอุดมการณ์ของชาติไทย ทำให้เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ ในลักษณะของระบบอุปถัมภ์ขึ้น อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างทางสังคมและการจัดวาง สถานภาพของคนที่ไม่มีความเท่าเทียมและไม่มีความเป็นธรรม อันนำมาซึ่งอุดมการณ์กระแสหลัก นั่นคือ อุดมการณ์แบบ “กษัตริย์นิยม” อันเป็นมรดกจากรัฐไทยสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งมี พุทธศาสนาเป็นรากฐานและผูกพันกันอย่างเข้มข้น กล่าวคือ ความเป็นธรรมในสังคมถูกเชื่อมโยง เข้ากับความมั่นคงของพระมหากษัตริย์ การกระทำใดที่ทำให้พระมหากษัตริย์มั่นคงถือว่าถูกต้อง

แม้ว่ายุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์จะสิ้นสุดลงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองของ คณะราษฎรในปี พ.ศ. 2475 อันเป็นผลมาจากการอุดมการณ์ประชาธิปไตยจากประเทศตะวันตกที่ หลั่งไหลเข้ามาผ่านวรรณกรรมทางการเมือง (ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, 2550: 142) และปัญหาเชิง โครงสร้างระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และชนชั้นปกครองที่ไม่สามารถปรับตัวต่อการ เปลี่ยนแปลงของโครงสร้างระบบทุนนิยมโลกได้ (ศราวดี วิสาพรหม, 2556: 5-37) สอดคล้องกับนิธิ เอียวศรีวงศ์ (2538: 134-135) ได้กล่าวถึงการล่มสลายของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไว้ว่า การ จะเข้าใจพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ และการเมืองในรัชสมัยของพระองค์ได้ดีขึ้น คงไม่ใช่การ ประเมินว่าพระองค์ทรงล้มเหลวที่จะนำประชาธิปไตยมาสู่ประเทศไทยอย่างราบรื่น แต่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงประสบความสำเร็จล้มเหลวที่จะ ปฏิรูประบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดยราบรื่นต่างหาก

ทั้งนี้ จากการปฏิวัติดังกล่าวอาจมีผลเพียงพอสามารถทำลายความชอบธรรมของการ ปกครองระบอบเดิม เพื่อให้รัฐไทยได้รับการยอมรับจากนานาชาติว่าเป็นรัฐที่มีความเป็น นิติรัฐภายใต้อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แต่ก็ไม่มากพอที่จะสามารถเปลี่ยนหรือ สร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant political culture) หรือแบบคิวิไลซ์ หรือ อารยะ (Civic culture) ที่มีความสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยขึ้นมาได้ (ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, 2550: 142) เพราะยังคงมีการสืบทอดตำแหน่งกษัตริย์ตามสายโลหิตว่าด้วยบัญญัติ กฎมณเฑียรบาลการสืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ. 2467 (ฐาภรณ์ จุลินทร, 2557) อาจเพราะความเป็นจริง แล้วประเทศไทยโดยเนื้อแท้ยังคงความเป็นกษัตริย์นิยมเหมือนเดิม เนื่องด้วยความที่อุดมการณ์แบบ

กษัตริย์นิยมเข้ายึดครองพื้นที่ที่เป็นอุดมการณ์กระแสหลักในสังคมไทยได้อย่างเบ็ดเสร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการเมืองการปกครอง จึงแทบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่สังคมไทยจะหลุดพ้นจากการครอบงำของอุดมการณ์ดังกล่าว (ปิยนุตร แสงกนกกุล, 2554: 40-45)

สรุปได้ว่า โครงสร้างทางสังคมไทยประกอบด้วยคนชั้นต่างๆ ที่มีหน้าที่แตกต่างกันไป ซึ่งแต่ละหน้าที่จะได้รับผลดีจากการทำหน้าที่ไม่เท่ากัน เพราะหน้าที่ต่างๆ สำคัญต่อชาติและพระมหากษัตริย์มากน้อยต่างกัน ไป หน้าที่ของกษัตริย์สำคัญที่สุด และยังคงพยายามรักษาโครงสร้างทางสังคมเช่นนี้ไว้ อุดมการณ์กษัตริย์นิยม จึงยังคงทำหน้าที่เป็นอุดมการณ์กระแสหลักของสังคมไทยเรื่อยมาจวบจนปัจจุบันภายใต้ฉากของระบอบประชาธิปไตย และการเข้าถึงอำนาจทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง รวมถึงการเข้าถึงโอกาสทางสังคมต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน สิ่งเหล่านี้จะไม่มีทางเกิดขึ้นได้ในรัฐไทยตราบใดที่มีอุดมการณ์กษัตริย์นิยมเป็นรากฐาน

2.2.2 ค่านิยมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6

การศึกษาค่านิยมไทยให้ครบถ้วนทุกมิติเป็นเรื่องยาก เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคม ความต้องการของบุคคลย่อมเปลี่ยนแปลงไป (ณรงค์ เส็งประชา และทัศนีย์ ทองสว่าง, 2531: 73; ทัศนีย์ ทองสว่าง, 2537: 63) เนื่องจากค่านิยมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลสมัย และเป็นไปตามความคิดเห็นของคนในสังคม (ธีระ ชัยยุทธชรรยง, 2534: 61-65) ทั้งนี้ ค่านิยมบางอย่างอาจสร้างแกนของวัฒนธรรม ในขณะที่ลักษณะขั้นมูลฐานของวัฒนธรรมก็อาจเกิดจากค่านิยมได้เช่นกัน (ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ, 2522: 39-40) ผู้วิจัยศึกษาและคัดเลือกค่านิยมไทยที่เกี่ยวข้องกับงานการศึกษาวิจัยได้ 4 ค่านิยม ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม 2) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา 3) ค่านิยมความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และ 4) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ โดยผู้วิจัยจะใช้กรอบนี้เป็นกรอบหลักในการวิเคราะห์ค่านิยมที่อยู่ในภาษาอุปถัมภ์ในหนังสือวรรณกรรมที่เลือกมาศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

2.2.2.1 ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม

ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมที่สุดสำหรับสยามประเทศในขณะนั้น เนื่องด้วยระบอบนี้มี “พระราชเป็นสง่าแห่งแว่นแคว้น” การล้มล้างความจงรักภักดีของประชาชนที่มีต่อพระมหากษัตริย์จึงทำได้ยาก (แถมสุข นุ่มนนท์, 2545: 182) รัชกาลที่ 6 จึงทรงดำเนินการชาตินิยมส่วนหนึ่งแบบกษัตริชาตินิยม (Monarchical nationalism) เช่นเดียวกับรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 กล่าวคือ เป็นการเชื่อมโยงชาติกับพระมหากษัตริย์เข้าด้วยกันเพราะพระมหากษัตริย์มีความใกล้ชิดกับประชาชน แต่ต่างกันตรงที่รัชกาลที่ 6 ทรงนำชาตินิยมเข้ามาใช้ในทางการเมืองร่วมด้วย ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประชาธิปไตย (ชิดา โมสิกรัตน์, 2550: 6) มีจุดเน้น

ในด้านชาตินิยมวัฒนธรรมมากกว่าการพยายามสร้างสรรค์สถาบันทางการเมือง (ชัยอนันต์ สมุทวณิช และชัตติยา วรรณสูตร, 2532)

รัชกาลที่ 6 ทรงเล็งเห็นจุดอ่อนของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จึงทรงใช้ประโยชน์จากแนวคิดเรื่องชาตินิยมมาเป็นเครื่องมือในการทำให้คนไทยมีจิตสำนึกของการรักษาชาติ (กฤษณก กิมวัฒนานนท์ชัย, 2557: 1368) จึงทรงเสนอว่าความเป็นชาตินั้น ประกอบไปด้วย “ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์” (อัญชลี ภูษะกา, 2553: 29-30) โดยแนวคิดเรื่องชาตินิยมนี้ พระองค์ทรงหยิบยืมมาจากชาติตะวันตก เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพยุลงสภาพของพระองค์ในฐานะพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ให้คงอยู่และพัฒนาความเป็นรัฐชาติของไทย (กฤษณก กิมวัฒนานนท์ชัย, 2557: 1369) มีจุดเน้นสำคัญอยู่ที่การสถาปนาพระราชอำนาจนำ (Royal hegemony) ของพระมหากษัตริย์ที่เปลี่ยนแปลงไป และการโยกความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ เข้ากับการมีอยู่ของสถาบันนี้มาตั้งแต่แรก (พิมพาภรณ์ บุญประเสริฐ, 2555: 3; เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2552: 8-9)

ด้วยเหตุนี้ รัชกาลที่ 6 จึงทรงนำอุดมการณ์ชาตินิยมมาใช้ในฐานะที่เป็นกลไกของรัฐอย่างหนึ่ง โดยถูกนำมาใช้แทนที่ศาสนาและครอบงำสังคมไทย กล่าวคือ เป็นการครอบงำทางอุดมการณ์ของชนชั้นนำหลัก (Dominant class) ที่มีต่อชนชั้นย่อยของสังคม (Subaltern class) ผ่านกระบวนการครอบงำทางอุดมการณ์ (Hegemony process) (ปัทมา จันทร์เจริญสุข, 2554: 21-23) โดยอาศัยการสร้างกระบวนการอบรมกล่อมเกลாதองการเมือง (Political socialization) เพื่อปลูกฝังให้ผู้คนยอมรับความชอบธรรมในมิติต่างๆ ของระบบสังคมการเมืองนั้นๆ โดยรวม (สุนัย เศรษฐ์บุญสร้าง, 2550: 90) ศรีศักร วัลลิโภดม (2556: 4) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าความเป็นชาตินิยมในสมัยรัชกาลที่ 6 ถือเป็นยุคแห่งการบูรณาการเพื่อการสร้างและทำเป็นชาตินิยมก็ไม่ผิดนัก เพราะคุณเป็นปกติธรรมคาของบรรดาประเทศชาติทั้งหลายที่ทำกันมาในสมัยนั้น

กล่าวโดยสรุป ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม เป็นความพยายามในการยึดโยงสำนึกในเชิงอุดมการณ์ชาตินิยมร่วมกันของคนในสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและภาคภูมิใจในความเป็นชาติ แม้ว่าจะไม่เคยรู้จักกันมาก่อนก็ตาม เป็นการปลูกเร้าอารมณ์ของความเป็นพลเมืองของรัฐ อุทิศตนเพื่อรัฐและพระมหากษัตริย์ ลำดับต่อไปผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา

2.2.2.2 ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา

การอาศัยกรอบความคิดทางพุทธศาสนาและจารีตนิยมที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยมาช่วยสนับสนุนพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ทำให้เกิดการอ้างความชอบธรรมของอำนาจทางการเมืองการปกครองว่ามีความสอดคล้องกับหลักการทางพุทธศาสนา หรือมีพื้นฐานอยู่บน

อุดมการณ์ทางพุทธศาสนาที่ถูกสถาปนาขึ้นมาครอบงำระบบสังคม อาจกล่าวได้ว่า ผู้ปกครองแสวงหาความชอบธรรมจากพุทธศาสนา ค่านิยม และวัฒนธรรม (สุนัย เศรษฐบุญสร้าง, 2550: 90-91; สมบูรณ์ สุขสำราญ, 2533: 146-147) ผู้วิจัยขออภิปรายพุทธศาสนากับรัชกาลที่ 6 ออกเป็น 4 ประการ ดังกล่าวในรายละเอียด

1) ทรงศรัทธามั่นคงในพุทธศาสนา

ตลอดรัชสมัยพระองค์ทรงมีพระราชศรัทธาและพระราชหฤทัยแน่วแน่ที่จะทรงทำนุบำรุงและสืบต่อพุทธศาสนา ดังปรากฏในพระราชดำรัสตั้งแต่ก่อนเสด็จขึ้นครองราชย์ ความตอนหนึ่งว่า “ถ้าฉันไม่ได้เป็นเจ้าของดิน ฉันจะบวช และฉันเชื่อแน่ว่าบวชแล้วคงได้เป็นเปรียญต่อไป คงจะได้มีสมณศักดิ์รับภาระของพระพุทธศาสนาต่อไป” (ธิดา โมสิกรัตน์, 2544: 125)

2) ทรงเป็นพุทธมามกะ

ตลอดระยะเวลาร่วมสองศตวรรษแห่งมหาจักรีบรมราชวงศ์ รัชกาลที่ 6 และพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ ทรงเป็นบุคคลเพียงคนเดียวที่ถูกบังคับในราชอาณาจักรโดยเจตนาของกฎหมายเทียรบาลให้ต้องดำรงพระราชสถานะภาพเป็น “พุทธมามกะ” และจะต้องรับพระราชภาระเป็นผู้อุปถัมภ์ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาในราชอาณาจักรสืบไป มิฉะนั้นจะไม่สามารถดำรงสถานะความเป็นกษัตริย์อยู่ได้ อันนำมาเป็นประจักษ์หลักฐานในเครื่องประดับพระเกียรติยศขององค์พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ (อำนาจ วีรวรรณ, 2555: 151-153)

3) ทรงใช้พุทธศาสนาเป็นสัญลักษณ์ของชาติ

รัชกาลที่ 6 ทรงพัฒนาความคิดเกี่ยวกับสถาบันหลักของประเทศ คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของประเทศไทย โดยทรงผูกความเป็นเอกราชของชาติกับความคงอยู่ของพุทธศาสนา และทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้ “ศาสนาเป็นเหมือนธงของคณะ คือ เป็นเครื่องแสดงให้ปรากฏว่าเป็นคณะหรือชาติอันรุ่งเรือง ไม่ใช่ช่องโง่หรือคณะคนป่าคนดง” (ฐาปนีย์ นครทรัพย์ และสุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์, 2530: 110)

4) ทรงนำพุทธศาสนามาใช้กับงานพระราชพิธีในพระราชสำนัก

งานพระราชพิธีในพระราชสำนัก (Royal Ceremony) ล้วนมีเรื่องของศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง พิธีประกาศพระองค์เป็นพุทธศาสนูปถัมภก ได้เริ่มกระทำเมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวบรมราชาภิเษกครั้งที่ 2 ในวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2454 (แสงสุรีย์ ลดาวัลย์, 2514: 172) โดยงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) พระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเป็น 2 คราว คือ หนึ่งคราว ในปี พ.ศ. 2453 และอีกหนึ่งคราวในปี พ.ศ. 2454 (วรชาติ มีชูบท, 2553: 92) พระราชพิธีนี้จัดอย่างใหญ่โตโดยสิ้นพระราชทรัพย์

ถึง 5 ล้านบาท มีพระราชอาคันตุกะจากต่างประเทศมาร่วมในงานพระราชพิธีถึง 14 ประเทศ นับเป็นชาติแรกในภาคพื้นเอเชียที่มีเจ้านายและผู้แทนจากนานาประเทศมาร่วมงานอย่างคับคั่ง (ประยูร พิศนาคะ, 2502: 9) นับเป็นงานเกียรติยศที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในภูมิภาคแถบนี้ และเป็นเสมือนการประกาศให้โลกประจักษ์ว่าพระมหากษัตริย์ไทยทรงมีพระเกียรติทัดเทียมกับประมุขของนานาอารยประเทศ (กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ, 2537)

กล่าวโดยสรุปว่า ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา ถือได้ว่าเป็นรากฐานทางวัฒนธรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสังคมไทย ประชาชนชาวไทย และสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเน้นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อีกทั้งยังเกื้อหนุนต่อความมั่นคงและเกียรติยศของชาติไทย ตลอดจนความมั่นคงของพุทธศาสนาในฐานะสถาบันหลักของชาติ มีการนำข้อคิดและหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนามาใช้ในงานพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 6 เพื่อถ่ายทอดสู่ราษฎรกว้างขวางออกไป ลำดับต่อไปผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงค่านิยมความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

2.2.2.3 ค่านิยมความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

การปกป้องและรักษาอำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสิ่งสำคัญ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาการเสื่อมความนิยมในสถาบันพระมหากษัตริย์และการบริหารราชการแผ่นดิน (มัทนา เกษกมล, 2517: 117-119) ตลอดจนความล่าช้าทางการศึกษาของไทย การเรียนรู้ความคิดของชาติตะวันตกเพื่อนำความรู้มาปรับปรุงประเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญ รัชกาลที่ 6 ทรงตระหนักถึงพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของสังคมโลกในขณะนั้น พระองค์จึงถือเป็นกำลังสำคัญในการปรับปรุงบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าเพื่อการดำรงอยู่ในสังคมโลกอย่างเท่าเทียม มีความทันสมัย มีอารยธรรม และมีความศิวิไลซ์แบบตะวันตก (นันทา วิศิษฎ์โสภณ, 2522: 27-43)

จิตร ภูมิศักดิ์ (2550: 228) ได้กล่าวไว้ว่า รัชกาลที่ 6 ทรงเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์อันเป็นที่ประจักษ์ชัดแก่ชนชั้นนำและปัญญาชน ประกอบกับทรงพระปรีชาสามารถในด้านอักษรศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง จึงทรงประพันธ์บทพระราชนิพนธ์ต่างๆ ขึ้น โดยนำมาใช้เป็นเครื่องมือปิดเบนสายตาและมอมเมาประชาชน เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและการคงไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังที่ปรากฏตรศนะของพระองค์ที่มีต่อคนจีนและเป็นการโฆษณาเชิญชวนให้คนไทยเกลียดคนจีนในบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “ชีวแห่งบูรพาทิศ” (จิตร ภูมิศักดิ์, 2550: 227-230) จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติประถมศึกษาขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2464 ซึ่งบังคับให้เด็กไทยทุกคนที่อายุครบ 7 ปีบริบูรณ์ ต้องเข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษาจนกระทั่งถึงอายุ 14 ปีบริบูรณ์ (เทพ บุญदानนท์, 2559: 275-276) มีการวางหลักสูตรการเรียนการสอนขึ้นพื้นฐาน โดยเฉพาะวิชาประวัติศาสตร์ไทยที่เน้นย้ำเรื่องราววีรกรรมความกล้าหาญของ

พระมหากษัตริย์ในอดีต ภูมิศาสตร์ไทย และการเน้นย้ำถึงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ให้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเยาว์ (จิระพันธ์ ชาติชินเขาวน, 2537: 146; มนูญ ลาซโรจน์, 2521: 36)

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างความตอนหนึ่ง จากผลงานของนักกวีชาวอังกฤษนาม วิลเลียม เชกสเปียร์ เรื่อง “เวนิสวานิช” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2543: 126) ซึ่งเป็นบทพระราชนิพนธ์แปลในรัชกาลที่ 6 โดยทรงประพันธ์ขึ้นเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติตะวันตก และอำนาจของพระมหากษัตริย์ เช่น “อันว่าความกรุณาปราณี จะมีใครบังคับก็หาไม่, หลั่งมาเองเหมือนฝนอันชื่นใจ จากฟากฟ้าสุราลัยสู่แดนดิน”

จากบทพระราชนิพนธ์ตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจ และทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอย่างล้นพ้นแก่บรรดาไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้ใช้ประกอบการศึกษาและจัดพิมพ์เป็นแบบเรียนฉบับพิเศษในปี พ.ศ. 2466 โดยกำหนดให้เป็นแบบเรียนวรรณคดีในวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (ปัทมา จันทรเจริญสุข, 2554: 11)

กล่าวโดยสรุป ค่านิยมความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ยังคงมั่นคงจวบจนปัจจุบันอย่างไม่เสื่อมคลาย เพราะประชาชนถูกปลูกฝังภาพจำเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ว่าทรงเป็นผู้นำและผู้ปกครองที่ดี ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ เป็นแบบอย่างของทวยราษฎร์ ผ่านบทพระราชนิพนธ์ที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยสร้างอุดมการณ์ ศีลธรรม ค่านิยม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดในเรื่องต่างๆ เพื่อการหลอมรวมความเป็นชาติไทย ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแนบแน่นจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้

2.2.2.4 ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ

การรุกรานและการกระทำของประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองจากโลกตะวันตก ทำให้เกิดแรงปะทะกับวัฒนธรรมในสังคมไทยให้ลื่นไหลไปตามกระแสวัฒนธรรมตะวันตก ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลง อ่อนล้า และเสื่อมถอยจนเกิดความตื่นตระหนกทางวัฒนธรรม (Culture Shock) (สุนทรียา ไชยปัญหา และอรุณรักษ์ ศรีประเสริฐ, 2559: 109-110) ตามกระบวนการ “วิวัฒนาการทางวัฒนธรรม” (Cultural Evolution) และวิวัฒนาการทางภาษาควบคู่กับวิวัฒนาการทางชีววิทยา ก่อให้เกิดการเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity) และเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับสภาพความหลากหลายทางชีวภาพ (Biological Diversity) จนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคมให้สอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ (วิสุทธิ ไบไม้, 2550: 73-74)

พิจารณาตามกระบวนทัศน์แบบตะวันตก (Western Paradigm) เปรียบเทียบกับสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในรัชสมัยของรัชกาลที่ 6 พบว่า คนไทยกลับมองว่า

วัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์ (Conservative Culture) หรือ วัฒนธรรมไทยแบบดั้งเดิมว่าเต็มไปด้วย “มรดกแห่งอคติและความคับแคบ” (พัฒนา กิติยาษา, 2546: 57-95) และเชื่อว่าการ “เลียนแบบ” วัฒนธรรมต่างถิ่นเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่ทันสมัย และเป็นวิธีที่สร้างความเจริญในตนเองมากกว่าวิถีแบบไทยโบราณ จึงเป็นสาเหตุให้สังคมไทยมองวัตถุว่ามีคุณค่ามากกว่าคุณค่าทางจิตใจ (ฉนวนรชา พินิจโรคากร และวีระชาติ นิ่มอนงค์, 2560: 243) จากจุดเริ่มต้นนี้ทำให้รัชกาลที่ 6 ทรงเห็นว่าค่านิยมอันเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงไปในทางเสียหายแก่ชาติ ด้วยการทำตามอย่างชาวตะวันตกโดยไม่ไตร่ตรอง โดยสำคัญว่าเป็นชาติที่เจริญแล้ว ประจวบโคลนติดล้อเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นอุปสรรคขัดต่อความเจริญของชาติ ดังปรากฏในบทพระราชนิพนธ์เรื่องโคลนติดล้อของอศวพาหุ เมื่อปี พ.ศ. 2458 จัดได้ว่าเป็นการปลุกใจอีกรูปแบบหนึ่งของพระองค์ที่จะโน้มน้าวให้ชาวไทยมีความตื่นตัวต่อภัยคุกคามจากต่างชาติ และจะได้ขจัดปัญหาต่างๆ ในช่วงเวลานั้นให้หมดไปโดยละมุนละม่อม โดยที่รัฐบาลไม่ต้องใช้กำลังมาแก้ปัญหาชาวต่างชาติ (ธิดา วัฒนกุล, 2519: 105-106) ทรงพยายามที่จะอนุรักษ์รากฐานเดิมของศิลปวัฒนธรรมของชาติไทยที่มีลักษณะเฉพาะควบคู่ไปกับการแสดงให้เห็นถึงความเจริญสอดคล้องกับค่านิยมกระแสหลักตามแบบชาตินิยมตะวันตก คือ มีความศิวิไลซ์ร่วมด้วย โดยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาความเสื่อมของวัฒนธรรมในสังคมไทย ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และสังคมท้องถิ่น ซึ่งนับว่าเป็นมรดกธรรมชาติอันล้ำค่าของคนไทย ควบคู่ไปกับการส่งเสริมลัทธิชาตินิยมของพระองค์ เพื่อประโยชน์ในการพยุงสถานภาพความเป็นกษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของพระองค์ให้มั่นคงยิ่งขึ้น (กฤษณก กิมวัฒนานนท์ชัย, 2557: 1370) สอดรับกับแนวคิดบริโภคนิยม (Consumerism) หรือวัตถุนิยม (Materialism) อย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือแนวคิดดังกล่าวปรากฏในปรัชญาฝ่ายตะวันตก เช่น คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx), เอพิคิวรัส (Epicurus) หรือธาเลส (Thales) เป็นต้น ที่เห็นว่าสรรพสิ่งมีอยู่และวัตถุหรือสสารเพียงสิ่งเดียวเท่านั้นที่สามารถสร้างความสุขให้กับมนุษย์ได้ สิ่งอื่นที่ไม่ใช่สสาร ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ได้อยู่จริง และปรัชญาฝ่ายตะวันออก เช่น กลุ่มปรัชญาจรรยาหรือลัทธิโลกายัตของอินเดียที่เห็นว่า สรรพสิ่งมีหรือเกิดขึ้นมาได้เพราะเกิดจากการรวมตัวของธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ อย่างเหมาะสมเท่านั้น เมื่อธาตุเหล่านี้แตกสลายไปทุกสิ่งจะสูญสิ้นไม่มีอะไรเหลือ (อดิศักดิ์ ทองบุญ, 2546: 119-120) ในทางตรงกันข้ามกลุ่มผู้นับถือปรัชญาทางพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท กลับเห็นว่าวัตถุไม่ใช่เป้าหมายของชีวิตแต่เป็นเพียงเครื่องมือที่จะทำให้ชีวิตสามารถที่จะพัฒนาก้าวหน้าไปได้ จึงสอนให้มนุษย์ละวางจากการยึดมั่นในวัตถุและอาศัยวัตถุให้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้ไปสู่เป้าหมายสูงสุดเท่านั้น (ฉนวนรชา พินิจโรคากร และวีระชาติ นิ่มอนงค์, 2560: 242)

กล่าวโดยสรุป ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนไทยเป็นการมองปรากฏการณ์ทางอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก จิตใจ ความปรารถนา และพฤติกรรมจิตความสามารถของมนุษย์ที่วัดและคำนวณได้เช่นเดียวกับวัตถุสิ่งของ ได้แก่ ด้านอาหาร การแต่งกาย การอยู่อาศัย การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ วัฒนธรรมการใช้จำนวน์ของใช้อย่างฟุ่มเฟือย มากกว่าการปรับตัวให้สอดคล้องเข้ากับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการประมวลและสังเคราะห์ค่านิยมของสังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 พบว่ามีรูปแบบค่านิยมบางประการที่น่าจะอยู่ในขอบข่ายเดียวกัน ทำให้เห็นข้อมูลว่าค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญและมีอิทธิพลมากต่อการเกิดพฤติกรรมและฐานความคิดหรือมโนทัศน์ของคนในสังคม ถึงแม้ว่าอันดับค่านิยมในสังคมไทยจะไม่เสถียรในตำแหน่งของตนเนื่องด้วยบริบททางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่โดยภาพรวมแล้วค่านิยมหลักๆ ที่สังคมไทยยังมีอยู่ก็สร้างอิทธิพลในมโนทัศน์และพฤติกรรมของคนไทยได้ไม่น้อย ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นถึงสัมพันธภาพที่ค่านิยมมีต่อการเกิดมโนทัศน์อย่างชัดเจน ทั้งนี้ เนื่องจากหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 มีจุดมุ่งหมายที่จะประชดประชันคนไทยที่นิยมวัฒนธรรมตะวันตกและยกย่องคนตะวันตกว่าเป็นคนชั้นสูงกว่าคนไทย ซึ่งบอกถึงปัญหาของสังคมไทยในสมัยนั้น ได้เป็นอย่างดี รวมถึงเตือนสติให้คนไทยให้รู้จักคิดพิจารณาไตร่ตรองก่อนจะเชื่อ และมีจุดมุ่งหมายผ่อนคลายอารมณ์แก่ผู้อ่าน ดังนั้น จึงไม่พบค่านิยมความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ผู้วิจัยได้สรุปและอภิปรายผลการวิจัยไว้ในบทที่ 5

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ในเชิงอุปลักษณ์

การวิเคราะห์ในเชิงอุปลักษณ์ผ่านบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม เพื่อใช้ตอบประเด็นงานวิจัยชิ้นนี้ ประกอบด้วย

2.3.1 อุปลักษณ์ในเชิงภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive linguistics)

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอุปลักษณ์ และแนวคิดสามเหลี่ยมสัญลักษณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอุปลักษณ์

หลักทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics) ริเริ่ม โดย Lakoff and Johnson (1980) ซึ่งได้อธิบายการใช้ภาษาในเชิงอุปลักษณ์ในรูปแบบของการเปรียบเทียบ โดยเป็น

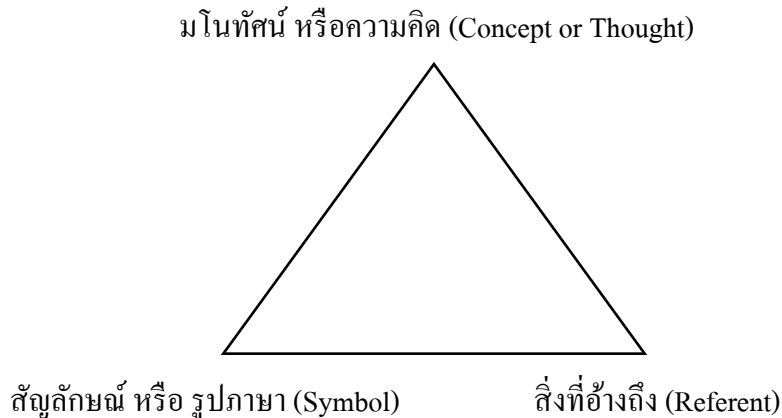
การเชื่อมโยงความหมายจากต้นทาง (Source Domain) หรือความหมายเดิมก่อนเปรียบ ไปยังความหมายปลายทาง (Target Domain) หรือความหมายใหม่หลังเปรียบเทียบ (กรคนก รัมมะอัถต์, 2556: 7-8)

Lakoff and Johnson (1980) ได้อธิบายและจำแนกอุปถัมภ์เป็น 2 ระดับ คือ 1) อุปถัมภ์ในระดับมโนทัศน์ หรือเรียกอีกอย่างว่า “มโนอุปถัมภ์” (Conceptual Metaphor) ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นระบบความคิดของมนุษย์ในลักษณะที่เป็นอุปถัมภ์หรือการเปรียบเทียบ โดยเปรียบเทียบที่เป็นนามธรรมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมมากกว่าเพื่อช่วยต่อการเข้าใจ (วิลาวันย์ วิษณุเวทิน, 2550: 10) และ 2) อุปถัมภ์ในระดับถ้อยคำหรือรูปภาษา หรือเรียกว่าอีกอย่างว่า “ถ้อยคำ อุปถัมภ์” (Metaphorical Expression) ซึ่งเป็นถ้อยคำหรือรูปภาษาที่เป็นการเปรียบเทียบโดยทั่วไป (รัชนิย์ญา กลิ่นน้ำหอม, 2556: 134) กล่าวคือ เมื่อวิเคราะห์จากการใช้ถ้อยคำอุปถัมภ์หรือรูปภาษาที่ใช้ จะทำให้เข้าใจมโนทัศน์หรือความคิดของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อโลกผ่านระบบอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นวิธีสำหรับการวิเคราะห์ความจริงทางสังคมอย่างเป็นระบบ (Deetz, 1981: 5)

ทั้งนี้ อุปถัมภ์ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเฉพาะกับปรากฏการณ์ทางภาษา (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 102) หรือเกี่ยวข้องกับคำเท่านั้น แต่อุปถัมภ์ยังเกี่ยวข้องกับ “ความคิด” (thought) สอดคล้องกับงานของ Sweetser (1990) ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า ระบบความคิดของมนุษย์เป็นผลมาจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน (ดีเลิศ ศิริวารินทร์, 2550: 6, 12-13) ในขณะที่ Kovecses (2002) กล่าวว่า อุปถัมภ์เป็นการใช้ภาษาเพื่อแสดงภาพพจน์ โดยการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง และคำที่นำมาเปรียบเทียบนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อความไพเราะ ความสวยงามทางภาษา หรือเพื่อแสดงอารมณ์ (อรทัย ชินอัครพงศ์, 2557: 60) และยังเกี่ยวข้องกับความคิดของมนุษย์ เพราะมนุษย์มีระบบความคิดเป็นแบบอุปถัมภ์โดยธรรมชาติของมนุษย์เองอยู่แล้ว อาจกล่าวได้ว่า ผู้ใช้ภาษาคิดอย่างไรก็จะใช้อุปถัมภ์หรือความเปรียบเช่นนั้น (กนกกาญจน์ วรสีหะ และรัชนิย์ญา กลิ่นน้ำหอม, 2555: 50)

2.3.1.2 แนวคิดสามเหลี่ยมสัญลักษณ์

การศึกษาของ Ogden and Richards (1972) โดยใช้สามเหลี่ยมสัญลักษณ์ (Semiotic Triangle) สามารถนำมาอธิบายถึงมโนทัศน์หรือความคิด ความรู้ความเข้าใจของผู้ใช้ภาษา ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์หรือรูปภาษา (Symbol) มโนทัศน์หรือความคิด (Concept) และสิ่งที่อ้างอิง (Referent) ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 สามเหลี่ยมสัญลักษณ์ (Semiotic Triangle) ของ Ogden and Richards
แหล่งที่มา: Ogden and Richards, 1972: 11.

จากการศึกษาของ Ogden and Richards (1972) สามารถอธิบายความสัมพันธ์ตามสามเหลี่ยมสัญลักษณ์ (Semiotic Triangle) ได้ว่า ผู้ใช้ภาษามีความคิดในเรื่องหนึ่งเรื่องใดเกิดขึ้นโดยใช้สัญลักษณ์หรือรูปภาพ (Symbol) เป็นตัวถ่ายทอดมโนทัศน์หรือความคิด (Concept) ของผู้ใช้ภาษา ซึ่งสัญลักษณ์หรือรูปภาพ (Symbol) ที่ใช้จะแสดงถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ผู้ใช้ภาษาต้องการที่จะกล่าวถึง (Referent) กล่าวคือ ผู้ใช้ภาษามองเห็นภาพหรือนึกถึงสิ่งใดๆ ก็จะทำให้เกิดกระบวนการเชื่อมโยงองค์ประกอบของความหมายที่มีอยู่แล้วในระบบความคิดโดยเชื่อมเข้ากับกระบวนการสร้างสัญลักษณ์หรือรูปภาพ (Symbol) แต่สัญลักษณ์หรือรูปภาพ (Symbol) กับสิ่งที่อ้างอิงถึง (Referent) ไม่ได้มีความสัมพันธ์กันโดยตรง จะเห็นได้ว่าทั้งสองจึงแสดงเป็นเส้นประ หากแต่สามารถเชื่อมโยงได้โดยผ่านระบบความคิดหรือมโนทัศน์ (Concept) เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิดนั่นเอง (กรกนก รัมมะอัคร์, 2556: 14; ศิโรตติ สิริวารินทร์, 2550: 15-16)

กล่าวโดยสรุป อุปลักษณ์มิได้จัดเป็นความสามารถเฉพาะตัวของนักประพันธ์หรือมีแต่เฉพาะในงานประพันธ์เท่านั้น หากแต่ผู้ใช้ภาษาทุกคนก็สามารถใช้อุปลักษณ์ได้ ซึ่งการใช้อุปลักษณ์ได้อย่างเหมาะสมนับเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งต่อการสร้างสรรค์งานประพันธ์ในวรรณกรรม ทั้งยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเลิศทางปัญญาอีกด้วย

2.3.2 การวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ (Metaphor Analysis)

ในหัวข้อนี้จะอธิบายถึงการวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) ตามแนวคิดของ Koch and Deetz (1981: 1-13) ซึ่งผู้วิจัยนำแนวความคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับงานการศึกษาวิจัยนี้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.2.1 การวิเคราะห์อุปลักษณ์ของความเป็นจริงเชิงสังคมในองค์กร

นักทฤษฎีเชิงองค์กรหลายคนเชื่อในแนวคิดที่ว่าองค์กรคือความเป็นจริงเชิงสังคมที่สมาชิกยอมรับร่วมกัน ความเป็นจริงเหล่านี้มักไม่ได้รับการอธิบายอย่างเพียงพอ เพราะวาระบวนการที่ทำให้เกิดความเป็นจริงนี้ไม่ถูกนำมาพูดคุย งานวิจัยของ Koch and Deetz (1981) จะอธิบายว่ากระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นในวาทกรรมได้อย่างไร เพื่อเป็นฐานสำหรับการวิเคราะห์ความเป็นจริงเชิงสังคมในองค์กร อาศัยการวิจัยเกี่ยวกับ โครงสร้างคำอุปลักษณ์ของภาษา วิธีการสำหรับวิเคราะห์อุปลักษณ์ ซึ่งจะเปิดเผยถึง โครงสร้างทางความหมายจะถูกนำมาอธิบาย การวิเคราะห์อุปลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในการพูดคุยในองค์กรจะช่วยให้เข้าใจถึงนัยยะความเป็นไปได้ที่อยู่ในภายในความเป็นจริงในปัจจุบันขององค์กร

นักทฤษฎีเชิงองค์กรหลายคนเห็นตรงกันว่า ความเป็นจริงเชิงสังคมที่สมาชิกยอมรับร่วมกัน เป็นส่วนสำคัญของชีวิตในองค์กร และความเป็นจริงนี้ถูกสร้างขึ้น ถูกคงไว้ และเปลี่ยนแปลงผ่านการมีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) แต่การกล่าวอ้างนี้ยังขาดข้อตกลงร่วมกันและขาดความชัดเจนในส่วนที่ว่าความเป็นจริงเชิงสังคมนั้นคืออะไร หรือการมีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์มีส่วนอย่างไรกับความเป็นจริงดังกล่าว งานวิจัยหลายชิ้นได้กล่าวถึงปัญหานี้ โดยระบุถึงจุดอ่อนของโมเดลแบบเส้นตรงซึ่งจะเน้นไปที่ผลของโครงสร้างทางสังคมที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ในองค์กร หรือเน้นไปที่รูปแบบวิธีการที่โครงสร้างทางสังคมถูกพัฒนาขึ้นมาจากลักษณะการสื่อสารที่เกิดขึ้นในองค์กร ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรพิจารณาว่าการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันถือเอาความเป็นจริงเชิงสังคมเป็นการแสดงความหมายได้อย่างไร และการมีปฏิสัมพันธ์นี้ทำให้เกิดความเป็นจริงเชิงสังคมได้อย่างไร

จากภาวะทั้งสองแบบที่กล่าวมาข้างต้นของการมีปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม ในการศึกษาสามารถมองโครงสร้างความหมาย (Meaning Structures) ในองค์กรได้ว่ามีสถานะที่หยุดนิ่ง และพัฒนาเปลี่ยนแปลงเรื่อยๆ และยังสามารถมองได้ว่าเป็นสิ่งที่จำกัดพฤติกรรมมนุษย์และเกิดขึ้นมาจากพฤติกรรมมนุษย์ (Giddens, 1976,1979; Koch and Deetz, 1981: 1) ในการศึกษาเชิงทฤษฎีนี้จะให้วิธีการวิเคราะห์ที่จะช่วย 1) ให้คำอธิบายถึงโครงสร้างความหมายในองค์กรที่บังคับตีกรอบวาทกรรม 2) ให้เกิดความชัดเจนในความหมายและผลที่จันภาษาในองค์กรมีต่อความเป็นจริงเชิงสังคม และ 3) เป็นฐานสำหรับการวิพากษ์วิจารณ์ และการแทรกแซงความเป็นจริงเชิงสังคมในองค์กรที่

เป็นอยู่ ในขณะที่ Koch and Deetz (1981: 2) ได้กล่าวถึงธรรมชาติของความเป็นจริงเชิงสังคมและความสัมพันธ์ของวาทกรรมและโครงสร้างความหมายทางสังคม และแสดงถึงวิธีวิเคราะห์วาทกรรม ซึ่งจะอธิบายถึงโครงสร้างความหมายที่ปรากฏอยู่ในการแสดงความคิดเชิงอุปถัมภ์ของสมาชิกในองค์กร

2.3.2.2 โครงสร้างของความเป็นจริงในองค์กร

ความคิดที่ว่าสมาชิกในองค์กรมีความเป็นจริงทางสังคมร่วมกันนั้นบ่อยครั้งจะหมายความว่าสมาชิกสร้างความรู้สึกส่วนบุคคลที่มีต่อ “โลกแห่งความเป็นจริง” ทั้งในแง่ของวัตถุสิ่งของและเหตุการณ์ จากนั้น เมื่อเวลาผ่านไปสมาชิกสามารถปรับไปในทางเดียวกันและเกิดเป็นความคิดความรู้สึกที่คล้ายกัน เมื่อ “ความหมาย” นี้ได้รับการเผยแพร่ออกไปมากพอ สมาชิกในองค์กรจะสามารถพูดถึงวัตถุสิ่งของและเหตุการณ์โดยคิดไปว่าคนอื่นๆ จะเข้าใจในสิ่งที่ตนหมายถึง ในทัศนะนี้จะมองว่า การมีความเป็นจริงเชิงสังคมคือการมีโลกแห่งความเป็นจริงและบุคคลในสังคมมีกรอบการตีความ โลกนั้นคล้ายกัน

นักวิจัยเชิงปรากฏการณ์ได้แสดงให้เห็นว่าความเป็นจริงเชิงสังคมเป็นสิ่งที่พื้นฐานมากกว่านั้น โดยเสนอว่า แทนที่บุคคลจะรับรู้โลกและจิตใจความหรือให้ความหมาย การรับรู้ นั้นแท้จริงมาจากมุมมองต่อโลกที่ถูกตีความมาก่อนแล้ว วัตถุสิ่งของและเหตุการณ์คือกระบวนการทางสังคม การที่เราประสบว่าสิ่งหนึ่ง เป็น แบบนั้นแบบนี้ ก็จะเป็นไปตามลักษณะที่สิ่งนั้นถูกมองว่า เป็น อยู่ในภาวะปกติ ในช่วงของการรับรู้วัตถุ เหตุการณ์ และการกระทำนั้นก็ “เป็นจริง” ตามที่มันปรากฏอยู่ในบริบทโดยปกติขององค์กร ยกตัวอย่างเช่น ผู้จัดการอาจจะมองกองจดหมายสมัครงานผ่านๆ เกิดเป็นประสบการณ์ว่านั่นคือ “จดหมาย” “คนกำลังหางาน” “เรื่องเสียเวลา” “สิ่งที่บ่งชี้ถึงบุคลากรใหม่ๆ” เป็นต้น “จดหมาย” และ “บุคลากรใหม่ๆ” เป็นมากกว่าวัตถุที่จับต้องได้ ทั้งคู่เป็นจริง มีตัวตนเชิงสังคมในบริบทขององค์กร มันคือความเป็นจริงที่ถูกสร้างและถูกรับรู้ร่วมกัน ความเป็นไปได้ที่ “แผ่นกระดาษสีขาวที่มีการขีดเขียน” ปรากฏเป็นความเป็นจริงก็คือ “จดหมาย” หรือ “บุคลากรใหม่ๆ” นั้นมีความเชื่อมโยงกับประสบการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์การจ้างงานในประเทศ ตำแหน่งที่เปิดรับในบริษัท ปริมาณที่ต้องเสร็จในวันนั้น และความเป็นไปได้ที่จะต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น “จดหมาย” จะไม่ถูกมองว่าเป็นเพียง “แผ่นกระดาษสีขาวที่มีการขีดเขียน” แม้ว่าถ้ามองลึกลงไปหรือบริบทเปลี่ยนไปมันก็จะถูกมองได้แบบนี้ก็ตาม

ในสถานการณ์ทั่วไปการจะตระหนักรู้ถึงบางสิ่งก็คือการตระหนักรู้ถึงสิ่งนั้นตามที่มันถูกตีความ โดยทั่วไปบุคลากรในองค์กรมักมองข้ามความจริงข้อนี้ นอกเสียจากในเวลาที่เกิดความขัดแย้งหรือความไม่แน่นอน พวกเขาจึงจะหันกลับมาสำรวจเงื่อนไขที่ทำให้เกิดเรื่องราวนั้นๆ หรือเงื่อนไขที่ทำให้บางสิ่งหรือเหตุการณ์ถูกมองไปแบบนี้ อย่างไรก็ตามก็ตีความพยายามที่จะหาความ

เข้าใจที่ “ถูกต้อง” จะเกิดขึ้นโดยอาศัยชุดความเข้าใจ ความคาดหวังและรูปแบบการปฏิบัติที่ผ่านๆ มาที่บุคลากรในองค์กรมีร่วมกัน ด้วยเหตุผลนี้ทำให้เกิดความเป็นจริงทางสังคมและคงไว้อย่างต่อเนื่อง โดยน้อยครั้งที่ความเป็นจริงนี้จะถูกหยิบขึ้นมาวิพากษ์วิจารณ์หรือตรวจสอบเพื่อพิจารณาว่ายังมีความเป็นจริงแบบอื่นที่อาจเหมาะสมกว่าหรือไม่

การมองเห็นสิ่งนั้น เป็น สิ่งนั้นที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกวัน เกิดขึ้นจากบริบทของการตีความขั้นพื้นฐานและเป็นการตีความที่เข้ากับโครงการหรืองานที่สมาชิกในองค์กรกำลังมีส่วนร่วมอยู่ (Heidegger, 1962; Koch and Deetz, 1981: 3) การตีความนั้นไม่ได้เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นอย่างตั้งใจหรือขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล วัตถุประสงค์ของหรือเหตุการณ์ในองค์กรถูกตีความไว้ก่อนแล้ว (เช่น “จดหมาย” ปรากฏขึ้นเมื่อมองไปยังกล่องไปรษณีย์ “แผ่นกระดาษสีขาว” ปรากฏขึ้นเมื่อคิดจะส่งอุปกรณ์สำนักงาน) กระบวนการคิดที่ตามมาเกี่ยวกับโลกรอบตัวหรือการยืนยันถึงธรรมชาติ “ที่แท้จริง” จะขึ้นอยู่กับการตีความที่เกิดขึ้นแล้วก่อนหน้า การตีความอย่างไม่รู้ตัวซึ่งได้สร้างความเข้าใจใน โลกอย่างที่เป็นนั้นตั้งอยู่บนรากฐานของการรวมกันของความเป็นไปได้ที่เกิดขึ้นเฉพาะในบริบทของการคิดหรือการทำงานในองค์กร และมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เราเรียกว่า วัฒนธรรม ดังนั้นเมื่อกล่าวว่ามีสมาชิกในองค์กรมีความเป็นจริงทางสังคมร่วมกันนั้นไม่ได้หมายความว่าสมาชิกมีมุมมองและวิธีการพูดถึงโลกของเขาในแบบเดียวกัน แต่หมายถึงว่าสมาชิกมีบริบทของโลกรอบตัวร่วมกัน สิ่งที่สามารถจะถูกคิดหรือทำออกมา (ในแง่ของความเป็นไปได้) ไม่ใช่ผลของการเลือกที่จะกระทำหรือการโน้มน้าวให้กระทำ แต่สิ่งเหล่านั้นทำหน้าที่เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลให้เกิดตัวเลือกและการโน้มน้าวทั้งหมด

หากกระบวนการตีความและความเป็นจริงทางสังคม (วัฒนธรรมทางองค์กร) ไม่ได้ปรากฏเป็นกรอบแนวคิดที่ชัดเจนในความคิดของสมาชิกในองค์กร เช่นนั้นแล้วมันอยู่ที่ไหนกัน และความเป็นจริงทางสังคมถูกผลิตขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าให้เป็นกรอบการตีความสำหรับการพูดการกระทำที่เกิดขึ้นได้อย่างไร อาศัยงานวิจัยไม่นานมานี้ Koch and Deetz (1981) ได้เสนอว่าวิธีวางกรอบแนวคิดความเป็นจริงทางสังคมที่ดีที่สุดคือการมองความเป็นจริงนั้นว่าเป็นระบบสัญศาสตร์รูปแบบหนึ่ง และการกระทำของมนุษย์ทำหน้าที่หลายอย่างในเวลาเดียวกัน ซึ่งรวมไปถึงการทำให้เกิดระบบความหมายซึ่งการกระทำของมนุษย์เองก็เป็นส่วนหนึ่งเช่นเดียวกัน ขณะที่การพูดและการเขียนในองค์กรจะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำหรับส่งต่อข้อมูลและเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น กระบวนการขั้นพื้นฐานมากกว่านั้นก็ปรากฏอยู่ด้วย วาทกรรมในองค์กรเองก็ทำหน้าที่เกี่ยวกับความรู้และรู้คิด (Thayer, 1975; Leff, 1978; Farrell, 1976, 1978; Koch and Deetz, 1981: 3) ดังนั้นวาทกรรมเมื่อมองว่าเป็นการกระทำของมนุษย์รูปแบบหนึ่งสามารถมองได้ว่าเป็นการอ้างถึงสิ่งอื่นๆ ที่มากกว่าหนึ่ง นอกจากจะเป็นการอ้างโดยตรงถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น ก็ยังมีการอ้างที่ไม่

ปรากฏชัดเจนถึงโลกเชิงมโนทัศน์ ซึ่งเป็นโลกที่ทำให้เหตุการณ์และการกระทำต่างๆ เกิดความหมาย (Ricoeur, 1971; Geertz, 1973; Koch and Deetz, 1981: 4) ในการอ้างที่ไม่ปรากฏชัดเจนนี้ว่าทฤษฎีในองค์กรได้ให้บริบทแวดล้อมที่จะทำให้สิ่งต่างๆ ถูกรับรู้ตามที่ปรากฏออกมา การสร้างเนื้อความ (Message Construction) ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพเพียงอย่างเดียว แต่โดยพื้นฐานยังเกี่ยวกับการประกาศถึงความเป็นจริงที่ตกลงร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจในข้อมูลในทิศทางเดียวกัน (Hawes, 1976; Koch and Deetz, 1981: 4)

ในการพูดคุยโดยทั่วไปในองค์กร การอ้างที่ไม่ปรากฏชัดเจนซึ่งก่อให้เกิดบริบทสำหรับการตีความเพื่อให้เข้าใจในวัตถุประสงค์ของและเหตุการณ์นั้นมักถูกมองข้ามไป การแสดงความคิดจะถูกมองอย่างตรงตัวแม้ว่าสิ่งที่ถูกรับรู้ว่าเป็นเช่นนั้นเช่นนั้น จะขึ้นอยู่กับโครงสร้างของความหมายที่ไม่ตรงตัวก็ตาม ประเด็นของการวิเคราะห์ของ Koch and Deetz (1981: 4) กล่าวคือการอธิบายถึงความหมายที่มักถูกมองข้ามที่อยู่ลึกลงไป ซึ่งเป็นความหมายที่จะวางบริบทให้กับการกระทำและความเข้าใจของสมาชิกในองค์กร การอธิบายนี้สามารถเปิดเผยให้เห็นข้อจำกัดที่ไม่จำเป็นและไม่เป็นที่ต้องการ และแสดงถึงธรรมชาติของโครงสร้างความหมายที่เกิดขึ้นในการพูดคุยของสมาชิกในองค์กร

การอธิบายนี้อาศัยระเบียบวิธีวิจัยแบบตีความ แทนที่จะใช้การศึกษาเชิงบรรทัดฐาน ซึ่งจะช่วยให้การใช้และโครงสร้างทางภาษาปรากฏเป็นรูปธรรม หรือการศึกษาแบบเชิงธรรมชาติซึ่งจะพยายามอธิบายความหมายของการกระทำ เป้าหมายหลักของการวิจัยแบบตีความ คือ การสร้างการบรรยายลักษณะที่สอดคล้องกันของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ การวิจัยนี้น่าจะ 1) แสดงให้เห็นว่าสิ่งต่างๆ ในองค์กรมีความหมายอย่างที่มีนัยเป็นได้อย่างไร 2) แสดงให้เห็นความหมายโดยนัยในความคิดและการกระทำในองค์กรที่ถูกมองข้ามไป งานของ Koch and Deetz (1981) คือ การตีความ “แง่มุมปกติบางแง่มุมที่เป็นที่รู้จักโดยนัยๆ โดยทั่วกัน เป็นการค้นพบสิ่งที่ถูกซ่อนเร้นอยู่เบื้องหลังสิ่งที่ดูคุ้นชิน” (Strasser, 1963; Koch and Deetz, 1981: 4) การตีความโครงสร้างประสบการณ์ของสมาชิกในองค์กรแสดงถึงความคิดการกระทำอะไรที่อาจเป็นไปได้สำหรับสมาชิกเหล่านั้น ดังนั้นผู้วิเคราะห์จึงเป็นผู้วิจารณ์ ดังที่ Bauman (1978) แสดงไว้ว่า “วิธีวิจัยแบบตีความหมายทางสังคม สามารถทำหน้าที่เกี่ยวกับการสื่อสารได้เฉพาะในแง่ของการเป็นวิธีวิจารณ์ วิธีนี้จะเปิดเผยเงื่อนไขในการสื่อสารที่นำไปสู่ความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ที่ไม่บกพร่องและไม่เป็นความจริง” (Bauman, 1978; Koch and Deetz, 1981: 4)

2.3.2.3 การวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ในองค์กร

จากการศึกษางานของ Lakoff and Johnson (1980) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ที่อุปลักษณ์มีต่อประสบการณ์ของมนุษย์ พบว่าวิธีนี้เหมาะกับการวิเคราะห์ความเป็นจริงเชิงสังคมในองค์กร

อย่างเป็นระบบ แสดงให้เห็นว่าการสร้างมโนทัศน์ของโลกนั้น โดยหลักจะขึ้นอยู่กับระบบที่เกี่ยวข้อง เนื่องกันของอุปลักษณ์ การแสดงออกเชิงอุปลักษณ์เป็นส่วนเฉพาะส่วนหนึ่งของภาษา และทำให้เกิดโครงสร้างหลักพื้นฐานให้กับประสบการณ์ (Koch and Deetz, 1981: 5)

รูปแบบอุปลักษณ์แบบ “A คือ B” แสดงถึงการรับรู้ การสร้างกรอบความคิด และความเข้าใจที่มีต่อวัตถุหรือเหตุการณ์หนึ่งโดยใช้อีกสิ่งหนึ่งแทน รูปแบบ “A คือ B” ไม่ได้เกิดโดยจะกำหนดอะไรแทนที่ก็ได้เพราะว่าอุปลักษณ์นั้นจะแสดงถึงสิ่งที่เรียกว่า “การกำหนดทิศทางแน่นอน” (Directionality) หมายถึง วัตถุหรือเหตุการณ์ที่ไม่ได้ถูกอธิบายหรือกล่าวถึงอย่างชัดเจน ซึ่งคือ A มีโครงสร้างมาจากประสบการณ์ของวัตถุหรือเหตุการณ์อีกอันหนึ่งที่มีความชัดเจนมากกว่า ซึ่งคือ B ในอุปลักษณ์ที่ว่า ชีวิตคือเกม (Life is a Game) แ่งมุมประสบการณ์หนึ่งของชีวิต ถูกทำให้เด่นจากความเข้าใจเกี่ยวกับเกมที่มีกรอบแนวคิดชัดเจนอยู่แล้วและเป็นความเข้าใจที่ตรงกัน ในงานวิจัยนี้อุปลักษณ์นำเสนอวิธีการมองเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่ง โดยประโยค ชีวิตคือเกม ชีวิตถูกมองว่าเป็นเกม ซึ่งมีผู้เล่น ผู้แพ้ มีจังหวะที่ดี และมีกลยุทธ์ (Koch and Deetz, 1981: 5)

Lakoff and Johnson แสดงให้เห็นว่าระบบของอุปลักษณ์ถูกพัฒนาจากประสบการณ์ชีวิตที่ถูกอธิบายอย่างชัดเจนและจากการที่มีผู้มีประสบการณ์ร่วมกันได้อย่างไร โดยรวมถึงทิศทางในแง่ของพื้นที่ (ขึ้น-ลง ใน-นอก) แนวคิดเชิงภววิทยาจากการมีประสบการณ์ทางกายภาพ (สิ่งที่มีตัวตน สสาร บุคคล) และกิจกรรมที่มีโครงสร้าง (การกิน การขยับ การมองเห็น) จากประสบการณ์เหล่านี้ทำให้เกิดแนวคิดเชิงอุปลักษณ์ ซึ่งแบ่งออกได้ 3 ประเภท อุปลักษณ์เชิงทิศทาง (เช่น การควบคุมมีลักษณะอยู่ด้านบน “ฉันมีการควบคุมเหนือเขา”) อุปลักษณ์เชิงภาวะ (เช่น ความคิดเป็นเครื่องจักร “เราจะผลิตไอเดียใหม่ออกมาทุกวัน”) อุปลักษณ์เชิงโครงสร้าง (เช่น ความเข้าใจคือการมองเห็น “ฉันเห็นว่า คุณจะบอกอะไร”) อุปลักษณ์ที่พื้นฐานที่สุดเมื่อถูกใช้บ่อยๆ ก็จะตกตะกอนรวมกัน ซึ่งเรียกว่า อุปลักษณ์ตามตัวอักษร “Literal Metaphor” เพื่อเน้นว่าแม้ว่าจะดูตรงตัว แต่อุปลักษณ์ก็จะขึ้นอยู่กับเปรียบเทียบสิ่งสองสิ่งที่แตกต่างกัน ความตรงตัวอักษรนี้คือรูปแบบคำที่สร้างจากคำอื่นที่ถูกใช้เป็นประจำ ซึ่งทำให้เกิดการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งและทำให้ระบบความหมายทั้งหมดถูกปิดบังและลึกลับ (Koch and Deetz, 1981: 5)

2.3.2.4 กระบวนการวิเคราะห์

การวิเคราะห์คำอุปลักษณ์ในองค์กรเริ่มจากการบันเลียงการพูดคุยของสมาชิก การเลือกบทสนทนาที่จะถูกบันทึกจะตัดสินใจจากเป้าหมายการวิจัย เช่น เพื่อให้เข้าใจมุมมองของผู้จัดการเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างดีขึ้น ผู้วิจัยอาจบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบกลุ่ม หรือในช่วงการฝึกผู้จัดการที่มีการหยิบประเด็นนี้ขึ้นมาพูดคุย เอกสารลายลักษณ์อักษร เช่น บันทึกช่วยจำภายในหน่วยงาน ประกาศนโยบาย และจดหมายข่าวใน

บริษัทก็เป็นแหล่งข้อมูลที่ดี การรวบรวมข้อมูลจากหลายๆ แหล่งช่วยทำให้แน่ใจว่าอุปลักษณะสำคัญๆ จะไม่ถูกละเลย (Koch and Deetz, 1981: 5-6)

ในขณะที่เกณฑ์คำถามสัมภาษณ์ควรมีความเป็นกลางเชิงอุปลักษณะ คำถามเช่น “ช่วยบอกได้มั้ยว่าองค์กรนี้ทำงานอย่างไร” เป็นการโน้มน้าวให้ผู้ถูกสัมภาษณ์คิดเปรียบเทียบว่า องค์กรคือเครื่องจักร ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบที่ถูกใช้ทั่วไป “เล่าเกี่ยวกับบริษัท X ให้ฟังหน่อย” จะมีความเป็นกลางมากกว่า คำถามที่ตามมาควรจะถูกถามในรูปแบบของอุปลักษณะที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เข้าใจมาแล้ว “คุณบอกว่าหัวหน้ากดดันให้คุณทำงานออกมาให้ดีกว่าเพื่อนร่วมงานของคุณ เล่าเกี่ยวกับความกดดันนี้ให้ฟังหน่อย และหัวหน้าคาดหวังให้คุณทำงานออกมามันเป็นอย่างไร”

จากข้อมูลนี้ อุปลักษณะจะถูกแยกออกมาโดยอาศัยกระบวนการ ดังนี้ (Koch and Deetz, 1981: 6)

A: “ถ้าเราไม่ทำให้จอห์นขับเขยื้อน บริษัท X จะไม่สามารถทำงานได้ทันเส้นตายแน่ๆ”

B: “หืม ฉันเกรงว่ามันได้เวลาที่จะให้หัวหน้าได้เห็นเขาล้มหน้าคะมา ความไร้ประสิทธิภาพของเขาเป็นเหตุให้เกิดแรงเสียดทานทั่วไปหมด”

C: “มันไม่มีทางอื่นที่คลี่คลายเรื่องนี้โดยไม่ต้องสลักทั้งโครงการแล้วหรือ”
สามารถแยกอุปลักษณะออกมาได้ดังนี้

“เราไม่ทำให้ (get) จอห์นขับเขยื้อน (moving)”

“บริษัท X จะไม่สามารถทำงานได้ทัน (going to make) เส้นตาย”

“ได้เวลา” (about)

“หัวหน้าเห็น (see) เห็นเขาล้มหน้าคะมา (fall on his face)”

“ความไร้ประสิทธิภาพ (inefficiency) ของเขาเป็นเหตุให้เกิดแรงเสียดทาน (friction)”

“ทั่ว (over) ไปหมด”

“วิธี (way) ที่เราจะคลี่คลาย (smooth)”

“สลัก (choking up) ทั้ง (whole) โครงการ”

เป้าหมายของผู้วิจัยจะเป็นตัวตัดสินความละเอียดถี่ถ้วนที่อุปลักษณะจะถูกวิเคราะห์ อุปลักษณะหลายคำที่ใช้กันธรรมดาทั่วไป การวิเคราะห์คำเหล่านั้นไม่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษานี้ เช่นเดียวกัน อุปลักษณะในข้อความที่กล่าวถึงประเด็นที่ไม่อยู่ในงานวิจัยนี้ก็จะถูกข้ามไป

วลีอุปลักษณะจะถูกย่อลงมาให้เหลือเพียงคำอุปลักษณะ การอธิบายของ Lakoff and Johnson เกี่ยวกับ โครงสร้าง ที่มาที่ไปและการมีทิศทางของอุปลักษณะถือเป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์ แม้ว่าการแบ่งแต่ละหมวดหมู่จะเป็นตัวช่วยให้เข้าใจมากกว่าเพื่อเป็นข้อกำหนด วลีบางวลี

จะมีอุปลักษณะผสมกัน (“การยกเครื่องทั้งแผนกช่วยให้เราเติบโตได้จริงๆ”) หรือ อุปลักษณะที่ “แทรก” อยู่ (“เชื่อนึกความคิดนั้นออกมาเป็นชิ้นๆ” ความคิดเป็นวัตถุ และความคิดเป็นกระดวย) (Koch and Deetz, 1981: 7)

จอห์นเป็นวัตถุที่มีการเคลื่อนไหว

“ทำให้จอห์นขยับเขยื้อน”

A, B และ C เป็นแรงที่จะขยับเขยื้อนจอห์น

“เราไม่ทำให้จอห์นขยับเขยื้อน”

บริษัท X วัตถุที่มีการเคลื่อนไหว

“จะทันเสิ้นตาย”

เสิ้นตายหรือการสิ้นสุดโครงการเป็นเป้าหมายของ X หรือผลงานของ X

“ทันเสิ้นตาย”

ความรู้ประสิทธิภาพของจอห์นเป็นความล้มเหลวที่จะเคลื่อนไปข้างหน้า

“ล้มหน้าคะมำ”

“ความรู้ประสิทธิภาพทำให้เกิดแรงเสียดทาน” (ซึ่งขัดขวางการเคลื่อน)

“คลี่คลายปัญหา” (ลดแรงกระทบกระทั่งเพื่อให้เคลื่อนต่อไปได้)

บริษัท X เป็นสิ่งที่ชีวิตที่กินอาหารได้

“สำคัญโครงการนี้”

โครงการเป็นอาหารหรือวัสดุที่ผ่านกระบวนการ

“สำคัญโครงการนี้”

อุปลักษณะเหล่านี้จะถูกจำแนกออกเป็นกลุ่มๆ การจำแนกซ้ำๆ จะทำให้แบบแผนของอุปลักษณะปรากฏออกมา กระจุกรวมรอบๆ อุปลักษณะ “หลัก” ที่เกิดขึ้นซ้ำๆ จากตัวอย่างบริษัท X ถูกมองว่าเป็นทั้งเครื่องจักรและสิ่งมีชีวิต ทั้งสองสิ่งกำลังเคลื่อนสู่เป้าหมายของการทำโครงการให้จบ “ชิ้นส่วน” (Components) ที่อยู่ภายในของบริษัท X (A B และ C) ต่างขยับเคลื่อนบริษัท X ไปสู่เป้าหมาย ความรู้ประสิทธิภาพเปรียบเป็นแรงเสียดทาน ขัดขวางกระบวนการคลี่คลายของโครงการ ซึ่งถูกแสดงออกมาทั้งในรูปแบบของเครื่องจักรที่แปรรูปวัสดุ และสิ่งมีชีวิตที่กินอาหาร A B และ C ต้องการหาทางที่จะให้จอห์นขยับให้เร็วกว่านี้ เพื่อกระบวนการต่างๆ จะได้เป็นไปอย่างรวดเร็ว (คือ มีแรงเสียดทานลดลง)

ตัวอย่างนี้เข้ากับกรอบแนวคิดที่คนทั่วไปมีต่อองค์กร คือ เป็นเครื่องจักรและสิ่งมีชีวิต Morgan (1980) ได้อธิบายว่าอุปลักษณะที่ใช้ทั่วไปมีผลต่อการอภิปรายเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับองค์กรได้อย่างไร (Koch and Deetz, 1981: 7) ในขณะที่ Koch and Deetz สนใจว่ากระบวนการนี้

เป็นวิธีการที่สมาชิกในองค์กรสร้างกรอบความคิดเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ในองค์กร การจะแสดงถึงความสำคัญของกระบวนการสร้างกรอบความคิดจำเป็นต้องอธิบายถึงอุปลักษณะเหล่านี้อย่างละเอียดกว่านี้ การเปรียบเทียบเป็นเครื่องจักรเน้นในแง่ความสามารถในการแปรรูปวัสดุขององค์กร และลดความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและความคิดเชิงมนุษยธรรม การเปรียบเทียบลักษณะนี้ทำให้เกิดเปรียบเทียบเหตุการณ์เรื่องราว ผู้คน และวัตถุในองค์กรให้กลายเป็นข้อมูลแหล่งพลังงาน อะไรที่ถอดเปลี่ยนได้ เกิดการเสียหายและซ่อมแซมได้ ยกตัวอย่าง เช่น (Koch and Deetz, 1981: 8)

- “เราต้องการข้อมูลมากกว่านี้สำหรับการตัดสินใจ”
- “ทั้งบริษัทต้องการการยกเครื่อง (การปรับแต่ง)”
- “คุณสามารถทำให้บริษัทกลับมาทำงานอีกครั้งได้ไหม”
- “เราเตรียมพร้อมรับมือภาวะเศรษฐกิจถดถอย”
- “เราต้องทำมันออกมาให้ได้”
- “ฝ่ายวิจัยและพัฒนาต้องการการตัดแปลง”

จากอุปลักษณะ องค์กรคือเครื่องจักร ประสบการณ์ในองค์กรของสมาชิกจะประกอบขึ้นผ่านความเข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับเครื่องจักรที่สมาชิกมีส่วนร่วม ประสบการณ์เกี่ยวกับเครื่องจักรที่สมาชิกมี (ซึ่งรวมถึง เช่น เครื่องจักรคืออะไร สามารถทำอะไรได้ และจะซ่อมมันอย่างไร) จะถูกนำมาใช้เพื่อประกอบเป็นประสบการณ์เกี่ยวกับองค์กรที่ยังไม่ชัดเจนนัก ความสามารถในการสร้างกรอบความคิดของคำอุปลักษณะมาจากความมีทิศทางที่แน่นอน (Directionality) การสื่อสารเชิงอุปลักษณะเกิดขึ้นได้และได้รับอิทธิพลมาจากการอ้างถึงที่ไม่ตรงตัว (Non-ostensive Reference) ต่ออุปลักษณะหลักและเค้าโครงทั้งหมดของกรอบความคิด ซึ่งเป็นสิ่งที่ประกอบขึ้นเป็นประสบการณ์ต่างๆ

ตัวอย่างอุปลักษณะที่ว่า องค์กรคือเครื่องจักร สามารถนำมาใช้ร่วมสื่อสำนวนที่อาศัยความเข้าใจร่วมกันที่มีต่อเครื่องจักรประกอบกันออกมาเป็นประสบการณ์ในองค์กร ความกลมกลืนของถ้อยคำที่ปรากฏออกมาเป็นอุปลักษณะของเครื่องจักรถูกเรียกว่า “ความเป็นระบบภายใน” (Internal Systematicity) ซึ่งจะถูกแสดงออกเมื่อวลีอุปลักษณะหลายๆ วลีสามารถถูกย่อลงมาเป็นอุปลักษณะเดียว เช่น องค์กรคือเครื่องจักร (Koch and Deetz, 1981: 8-9)

อุปลักษณะหลัก: องค์กรคือเครื่องจักร

1. ความเข้าใจร่วมกัน: เครื่องจักรมีส่วนประกอบต่างๆ ที่เชื่อมต่อกัน
- การเชื่อมโยงเข้ากับองค์กร: องค์กรมีส่วนประกอบต่างๆ ที่เชื่อมต่อกัน
- การแสดงออกเชิงอุปลักษณะ:

“ทุกอย่างเดินไปได้สวยเหมือนนาฬิกา”

“เขาปาประแจเข้าใส่งาน (threw a wrench เขาทำให้งานพัง)”

“จิ้งหะพวกเขาไม่ตรง”

“มีบางอย่างเข้าเกียร์ผิด”

2. ความเข้าใจร่วมกัน: แรงเสียดทานเกิดขึ้นเมื่อเครื่องจักรทำงาน
การเชื่อมโยงเข้ากับองค์กร: แรงเสียดทานเกิดขึ้นเมื่อองค์กรทำงาน
การแสดงออกเชิงอุปลักษณ์:

“ความขรุขระมาแล้ว”

“เราแทบจะเผาตัวเองจนหมดไฟ”

“เราควรจะทำอะไรๆ ลงและพักให้เย็นลงบ้าง”

“เราจะทำให้เธอสึก (ทำให้เธอหมดแรง)”

“ประกายไฟลุกโชนเวลาหัวหน้าโผล่มา”

อุปลักษณ์หลายๆ คำอาจประกอบขึ้นเป็นประสบการณ์ของสมาชิกที่มีต่อองค์กร และเหตุการณ์ในองค์กร นอกจากนี้กับอุปลักษณ์ องค์กรคือเครื่องจักร องค์กรยังถูกเปรียบได้ว่าเป็น ครอบครัวยุคใหม่ สิ่งก่อสร้าง หรือบุคคล ระบบอุปลักษณ์แต่ละระบบจะเน้นไปที่แต่ละแง่มุมของ องค์กรตามการรับรู้ และเมื่อรวมเข้าด้วยกันก็จะเกิดเป็น โครงสร้างที่สมบูรณ์สำหรับความเป็นจริง นั้น การเชื่อมโยงจากอุปลักษณ์หลักที่ถูกใช้โดยองค์กรทำให้เกิด “ความเป็นระบบภายนอก” ของ การใช้อุปลักษณ์ ความเป็นระบบภายนอกแสดงถึงแง่มุมต่างๆ ของการควบรวมกันของ ประสบการณ์

การจะแสดงภาพของความเป็นระบบภายนอก จึงจะต้องเสนอตัวอย่างที่สอง องค์กรคือสิ่งมีชีวิต โดยอุปลักษณ์นี้แสดงออกถึงลักษณะขององค์กรว่าคล้ายสิ่งมีชีวิตที่เคลื่อนไหว ได้ ความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับ “สิ่งมีชีวิต” ทำให้สมาชิกสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับองค์กรโดย อาศัยความเข้าใจพื้นฐานที่มีต่อนิยามของสิ่งมีชีวิต ยกตัวอย่าง (Koch and Deetz, 1981: 9) เช่น

“เวียน (circulate) บันทึกช่วยจำนี้ไปให้ถึงหัวหน้าทุกฝ่าย”

“เราต้องดิ้นรนต่อไปเรื่อยๆ หรือไม่เช่นนั้นเราจะตาย”

“องค์กรที่ดีต้องมีหัวใจและจิตวิญญาณเช่นเดียวกับมีความคิดอ่าน”

“กำลังใจที่เหลือน้อยเป็นเหมือนมะเร็งที่จะกัดกินเรา”

“เราต้องจัดการรักษาปัญหานี้ถ้าเราอยากจะทำให้องค์กรอยู่รอด”

การเชื่อมโยงจากอุปลักษณะหลักสามารถจำแนกได้ ดังนี้
 อุปลักษณะหลัก: องค์กรคือสิ่งมีชีวิต
 ความเข้าใจร่วมกัน: สิ่งมีชีวิตมีสัญชาตญาณการเอาตัวรอด
 การเชื่อมโยงเข้ากับองค์กร: องค์กรมีสัญชาตญาณการเอาตัวรอด
 การแสดงออกเชิงอุปลักษณะ:

“ตอนนี้เราต้องเสียดสละขอขยายเพื่อให้ผ่านช่วงภาวะเศรษฐกิจหดตัวนี้ไปได้”

“เราจะต้องเปลี่ยนภาพลักษณ์เพื่อให้เราอยู่รอด”

“เราต้องให้คนงานเหล่านี้ออกเพื่อรักษาบริษัท”

“เราหิวกระหายแรงสนับสนุนจากภาครัฐ”

อุปลักษณะทั้งสองแบบ คือ องค์กรคือเครื่องจักร และองค์กรคือสิ่งมีชีวิต ต่างก็เน้นไปด้านที่ต่างกันของประสบการณ์และส่งผลให้สมาชิกเกิดประสบการณ์ที่ต่างกัน แต่ก็ยังมีบางแง่มุมที่การมองว่าเป็นสิ่งมีชีวิตและเครื่องจักรจะมีความคล้ายคลึงกัน ทั้งสองลักษณะจะต้องอาศัยพลังงานและต่างก็เป็นสิ่งที่มีตัวตนที่สามารถแปรรูปวัสดุหรือสสารได้ ความคล้ายคลึงนี้ช่วยให้อาศัยฐานสำหรับการเชื่อมโยงร่วมกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำหรับความเป็นระบบภายนอก การเชื่อมโยงร่วมกันนี้เปิดโอกาสให้สมาชิกได้พูดถึงบางแง่มุมขององค์กรโดยใช้อุปลักษณะลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือผสมทั้งคู่ ยกตัวอย่าง (Koch and Deetz, 1981: 10) เช่น

อุปลักษณะหลัก: องค์กรคือเครื่องจักร องค์กรคือสิ่งมีชีวิต

ความเข้าใจร่วมกัน: สิ่งมีชีวิตเป็นผู้ดำเนินการแปรรูป เครื่องจักรเป็นผู้ดำเนินการแปรรูป

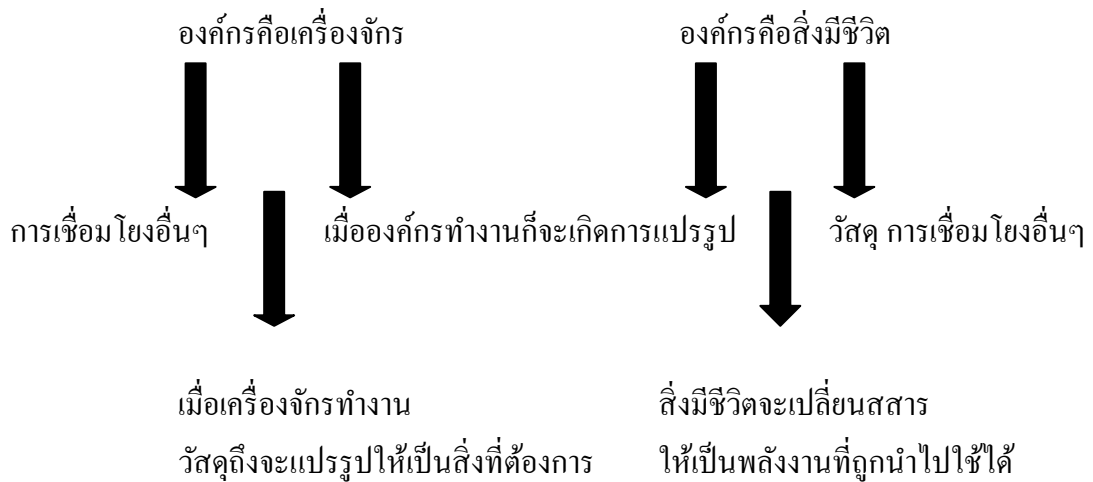
การเชื่อมโยงเข้ากับองค์กร: องค์กรเป็นผู้ดำเนินการแปรรูป

การแสดงออกเชิงอุปลักษณะ:

“เราต้องขอยุติเดลินี้ลงเพื่อให้ได้การตัดสินใจที่มีเหตุผล”

“ฝ่ายบัญชีกำลังหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่”

ทั้งนี้แต่ละอุปลักษณะจะประกอบขึ้นเป็นแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งของประสบการณ์ของสมาชิก แต่ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถแทนที่หรือรวมกันได้ ตัวอย่างเช่น องค์กรคือเครื่องจักรจะเน้นไปยังองค์ประกอบที่สลับซับซ้อนได้ขององค์กร ในขณะที่ องค์กรคือสิ่งมีชีวิต ไม่อนุญาตให้เกิดการแทนที่ได้ง่ายๆ การเชื่อมโยงร่วมกันทำให้เกิดความกลมกลืนระหว่างอุปลักษณะทั้งสองลักษณะ การวิเคราะห์อุปลักษณะช่วยสร้างแผนที่ที่แสดงถึงจุดเชื่อมโยงต่างๆ ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 แผนที่ของอุปลักษณ์เชิงองค์กรแบบผสม

แหล่งที่มา: Koch and Deetz, 1981: 10.

อุปลักษณ์ใหม่ๆ ปรากฏขึ้นจากเครือข่ายพื้นฐานนี้ โดยสามารถเป็นวิธีใหม่ๆ ที่จะบอกว่าโครงสร้างประสพการณ์อื่นๆ (เช่น องค์กรคือบุคคล) เกิดขึ้น “บริษัทนี้แทบจะคลานเข้ามาเข้าไปหาผู้ถือหุ้น” อุปลักษณ์ใหม่ๆ สามารถมองได้ว่าเป็นส่วนต่อขยายมาจากอุปลักษณ์หลัก “เพราะไม่สนคำขู่จากรัฐบาล องค์กรนี้จึงแค่กระพริบตาปริบๆ และยังคงทำทนายกฎหมายต่อไป” บางครั้งอุปลักษณ์หลักใหม่ๆ ก็ปรากฏขึ้น “เราต้องออกจากพื้นที่ที่ผิดพลาดนี้ ตอนนี้มีหลายคนที่แตกต่างกันที่ต่างซักไซ้ของตัวเอง” อุปลักษณ์ใหม่ๆ ที่จับภาพสำคัญของประสพการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องของสมาชิก เมื่อผ่านการถูกใช้บ่อยๆ ก็จะค่อยๆ ตกตะกอนและรวมตัวเป็นโครงสร้างที่สมบูรณ์สำหรับประสพการณ์องค์กรอื่นๆ ที่จะตามมา (Koch and Deetz, 1981: 10-11)

เมื่อตรวจสอบเทปบันทึกเสียงสนทนาความยาว 90 นาที และเอกสารภายในองค์กรจำนวน 20 หน้าขององค์กรแห่งหนึ่ง ก็สามารถจำแนกแยกการสื่อสารเชิงอุปลักษณ์ได้กว่า 450 ลักษณะ ส่วนใหญ่จะจัดอยู่ในหนึ่งในสามอุปลักษณ์หลัก คือ องค์กรคือบุคคล ท่อเชื่อมต่อ และเครื่องจักร ส่วนที่เหลือจะกระจายอยู่ตามอุปลักษณ์อื่นๆ เกือบทุกๆ การสื่อแสดงความคิดจะประกอบด้วยอุปลักษณ์แบบผสม ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อมโยงกันของอุปลักษณ์ การศึกษานี้เกิดขึ้นเพื่อสืบหาอุปลักษณ์ทั่วไปที่อยู่ในบริการข่าวของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่กระจายข่าวของมหาวิทยาลัยไปยังภูมิภาคใกล้เคียง หน้าที่หนึ่งก็คือการเตรียมข่าวสำหรับการเผยแพร่ตามช่องต่างๆ เขตย่อยของอุปลักษณ์ องค์กรคือบุคคล องค์กรคือโค้ช ถูกพบปรากฏว่าเป็นโครงสร้างกรอบความคิดการเตรียมข่าวของบริการข่าวของมหาวิทยาลัย (UNS) (Koch and Deetz, 1981: 11-12) ดังนี้

อุปลักษณะหลัก: องค์กรคือโค้ช

การเชื่อมโยงเข้ากับองค์กร:

ข้อมูลคือนักกีฬาที่ไม่แข็งแรง

ผู้รายงานข่าวคือแมวมองทางกีฬา

ข่าวที่เข้มข้นคือนักกีฬาที่แข็งแรง

การเตรียมข่าวคือการฝึกฝน

ความเหมาะสมของการใช้เครื่องมือทางสื่อหรือรูปแบบสื่อคือความ

แข็งแรงทางการ

ช่องข่าวแต่ละช่องคือทีมรวมดาว ที่ซึ่งบริการข่าวของมหาวิทยาลัย

อยากจะส่งเรื่องข่าวเข้าร่วม

เรื่องที่ถูกสื่อเผยแพร่เท่ากับได้เข้าร่วมทีมหรือได้ลงเล่นในสนาม

การแข่งขันเพื่อให้ได้ออกอากาศคือการแข่งเพื่อให้ได้ตำแหน่งในทีม

บรรณาธิการสื่อเจ้าต่างๆ คือโค้ชของทีมที่เรื่องข่าวอย่างจะเข้าร่วม

เครื่องมือสื่อ (สถานีวิทยุ หนังสือพิมพ์) เป็นทีม แข่งขันกับสื่ออื่นๆ

เพื่อให้ได้ผู้ชม

ข้อบกพร่องในข่าวคือจุดอ่อน การบาดเจ็บหรือการแสดงออกถึงการไม่มี

ความสามารถ

ข้อความที่แสดงถึงการเชื่อมโยง:

“คอลัมน์นี้ได้ลงเล่นบ่อย”

“ตามที่เรื่องราวดำเนินไป . . .”

“เรื่องนี้ยังไม่ถึงขั้นจะได้ลงหนังสือพิมพ์”

“เป็นเรื่องยากที่จะบอกได้ว่าอะไรจะได้ออกหรือไม่ได้ออกเผยแพร่”

“ข่าวของเราจะต้องเข้าไปแข่งกับข่าวอื่นๆ เพื่อให้ได้พื้นที่นำเสนอ”

“เราได้พื้นที่ประกาศใน . . .”

“ข่าวเบาๆ มักจะไม่ได้รับการตีพิมพ์” (ไม่ได้เข้ารอบชิง?)

“เราจะทำให้เรื่องนี้ให้ขึ้นเป็นหัวข้อข่าว”

“UNS ได้รับการยอมรับเมื่อมีข่าวปรากฏบนสิ่งพิมพ์ที่บรรณาธิการมี

มาตรฐาน”

“ข่าวที่ลงแข่งขันเพื่อพื้นที่สื่อจะต้องอาศัยความสามารถของตัวเอง”

“เรื่องเหล่านั้นคือผู้สื่อข่าวสนับสนุนโรงเรียนเข้ามา”

“ข่าวดังแบบนี้ได้ลงหนังสือแน่”

“บางครั้งก็ยากที่จะรู้ว่าจัดการหรือรับมือกับเรื่องราวอย่างไร”

“เขาต้องจัดการข่าวให้เป็นรูปเป็นร่างสำหรับออกอากาศ”

ในที่นี้ข่าวถือว่าเป็น “วัสดุ” ซึ่งจะถูกพัฒนาเป็นข่าวเด่นที่สำนักข่าวท้องถิ่นจะยอมรับไว้ส่วนหนึ่งของข่าวประจำวันหรือข่าวต้นชั่วโมงเพื่อดึงดูดผู้ชม การวางกรอบความคิดนี้เน้นไปยังบทบาทการสร้างสรรคของ UNS ในการเขียนข่าว รวมถึงสัญญาตามจำเป็นในการสังเกตเห็นว่าเรื่องแบบไหนสามารถมาทำข่าวได้ ความรู้ที่นำมาประกอบการทำข่าวให้น่าสนใจและความคุ้นเคยกับสื่อท้องถิ่นที่จะสามารถเผยแพร่ข่าวได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายก็เป็นจุดที่ถูกเน้นให้เด่น ส่วนที่ไม่ถูกยกให้เด่นคือคุณลักษณะของ UNS ในฐานะผู้สื่อข่าวที่ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวและตรงไปตรงมา แนวคิดของความตรงไปตรงมาและความครบถ้วนในการนำเสนอข่าวและความจริงถูกสื่อออกมาในรูปอุปลักษณ์ UNS เป็นทอส่งสาร ซึ่งเป็นอุปลักษณ์ที่ถูกแยกออกมาได้

จากตัวอย่างที่ยกขึ้นมาทั้งสองแบบ จะเห็นได้ว่าอุปลักษณ์ที่ถูกใช้ทั่วไปในองค์กรได้รับการตรวจสอบในบริบทอื่นๆ ในองค์กร การวิเคราะห์อย่างเจาะจงเฉพาะบางปัญหาในองค์กรอย่างการสร้างการตัดสินใจ จะอธิบายอุปลักษณ์ที่ถูกใช้อย่างละเอียดถี่ถ้วน ยกตัวอย่างเช่น Smith (1970) อธิบายถึงความหมายโดยในของอุปลักษณ์ เครื่องจักร เวลาที่ถูกยกมาใช้ในการสื่อสาร การสร้างกรอบความคิดเกี่ยวกับอุปสรรคของการสื่อสารว่าเป็น “ความล้มเหลว/การพัง” จะนำไปสู่วิธีแก้ปัญหาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งและจำกัดการพิจารณาถึงวิธีแก้อื่นๆ (Koch and Deetz, 1981: 12)

ในขณะที่การอธิบายอุปลักษณ์ของ Weick (1979) จะเน้นถึงอันตรายเมื่อสมาชิกยึดเพียงแค่หนึ่งอุปลักษณ์หลักในการสร้างกรอบความคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์เรื่องราวต่างๆ ในองค์กร และยังคงจะไปยังข้อจำกัดของอุปลักษณ์ องค์กรคือกองทหาร ที่ถูกใช้อย่างแพร่หลาย “ภาพลักษณ์แบบทหารทำให้ผู้จัดการไม่ต้องคอยคิดหาวิธีใหม่ๆ ที่จะทำความเข้าใจและดำเนินธุรกิจ ซึ่งเป็นเรื่องน่าเศร้าเพราะว่าภาพลักษณ์แบบทหารไปจำกัดความยืดหยุ่น และส่งเสริมไม่ให้เกิดการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ไม่ช่วยให้องค์กรดูน่าสนใจและเป็นการรักษาอำนาจของตัวเอง อุปลักษณ์แบบอื่นๆ จำเป็นต้องถูกนำมาใช้เพื่อจับภาพความเป็นจริงส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ซึ่งปรากฏอยู่ร่วมกับความเป็นจริงแบบทหาร (Koch and Deetz, 1981: 12) Weick (1979) ยังมองเห็นการเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่างอุปลักษณ์และความเป็นจริงเชิงองค์กร แต่ความสมบูรณ์ของการเชื่อมต่อนี้ขาดหายไปเมื่ออุปลักษณ์ถูกปฏิบัติเป็นองค์ประกอบหนึ่งในองค์กรที่จะเปลี่ยนแปลงได้ตามใจชอบ ตอนนี้ควรเห็นได้ชัดแล้วว่าอุปลักษณ์ไม่ใช่เพียงการตีความหมายที่ “แท้จริง” ของ

องค์กรที่ต่างคนต่างดีแต่มีจุดร่วมกัน เป็นการบันทึกระดับพื้นผิวของกระบวนการดีความเปรียบเทียบกับที่เป็นพื้นฐานดั้งเดิม ซึ่งส่งผลต่อการก่อร่างโครงสร้างความเป็นจริงในองค์กร ดังนั้นอุปลักษณะจึงไม่ใช่สิ่งที่จะเปลี่ยนแปลงได้เพียงเพราะคนใดคนหนึ่งในองค์กรต้องการจะเปลี่ยน (Koch and Deetz, 1981: 13)

กล่าวโดยสรุป การวิเคราะห์เชิงอุปลักษณะของ Koch และ Deetz (1981) สามารถแสดงให้เห็นถึงแนวความคิด การดีความ โครงสร้างความเป็นจริงทางสังคม เพื่อตอบย้ถึงความหมายเชิงลึกที่แฝงอยู่เบื้องหลังตัวบท และค่านิยมที่ถูกผลิตและผลิตซ้ำซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาใช้เพื่อให้เกิดการยอมรับในสังคมต่อไป

2.3.3 อุปลักษณะในงานวรรณคดีและวรรณกรรม

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยขอกกล่าวถึงเฉพาะอุปลักษณะหลักที่สำคัญซึ่งสัมพันธ์กับงานการศึกษาวิจัยนี้มีรายละเอียดดังนี้

2.3.3.1 อุปลักษณะเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

การใช้อุปลักษณะเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคมเหล่านี้ก็เพื่อต้องการสื่อแนวคิดที่สอดคล้องกับ “อุดมการณ์ชาตินิยม” (Nationalism) ซึ่งหมายถึง ความรู้สึกรักชาติบ้านเมือง ความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ และหมู่ชนที่มีชาติพันธุ์เดียวกับตน ซึ่งก่อให้เกิดอารมณ์ร่วมในอันที่จะเสียสละเพื่อชาติ ตลอดจนมีความปรารถนาจะรักษาความเป็นอิสระทางการเมือง ความมั่นคงปลอดภัย และเกียรติภูมิของชาติไว้ (สมเกียรติ วันทะนะ, 2544: 71) เนื่องด้วยสังคมไทยมีช่วงชั้นทางสังคมและความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม อันเกิดจากมโนทัศน์โอกาสในชีวิต (Life Chances) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของความแตกต่างของมนุษย์ ทั้งโชคชะตาที่กำหนดโดยธรรมชาติ โดยวัฒนธรรม หรือโดยสถานการณ์ทางสังคมล้วนนำมาซึ่งความแตกต่างทางสังคม (Social Differentiation) ช่วงชั้นทางสังคม (Social Stratification) และความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม (Social Inequality) (นิสาพร วัฒนศัพท์, ฐานิดา บุญวรรณ และศิวาภรณ์ ไชยเจริญ, 2559: 362)

นิสาพร วัฒนศัพท์ และคณะ (2559: 365) ได้จำแนกผู้คนด้วยตัวชี้วัดช่วงชั้นทางสังคม เพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือด้วยการสร้างหลักประกันแห่งโอกาสในชีวิต (Life Chance Guarantees) และจะเป็นการสร้างความเท่าเทียมและสร้างความเป็นธรรมทางสังคม (Social Equality and Social Equity) โดยค้นหาประชากรกลุ่มที่อยู่ในจุดที่เสียเปรียบที่สุดของช่วงชั้น หรือประชากรกลุ่มเปราะบาง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) จำแนกด้วยตัวชี้วัดช่วงชั้นทางสังคมเชิงภววิสัย (Objective Social Stratification Indicators) มี 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ชาติกำเนิด (Birth Origins) 2) มาตรฐาน

การดำรงชีพของครัวเรือน (Standard of Living in Household) 3) เศรษฐกิจ (Economy) 4) สุขภาพ (Health) และ 5) การศึกษา (Education) และ 2) จำแนกด้วยตัวชี้วัดช่วงชั้นทางสังคมเชิงอัตวิสัย (Subjective Social Stratification Indicators) มี 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สถานภาพทางสังคม (Social Status) 2) อิสรภาพและเสรีภาพ (Freedom and Liberty) 3) ภราดรภาพ (Fraternity) 4) การบริโภคและรูปแบบการดำเนินชีวิต (Consumption and Lifestyle) และ 5) ความตระหนักในชนชั้น (Class Awareness) (นิสาพร วัฒนศัพท์, ฐานิดา บุญวรรณ และศิวาภรณ์ ไชยเจริญ, 2559: 368-371) ในขณะที่ Anthony Giddens อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า โอกาสในชีวิตบางอย่างเป็นผลพวงมาจากจุดถือกำเนิดของมนุษย์เอง กล่าวคือ โอกาสที่ถูกกำหนดโดยธรรมชาติหรือโชคชะตาฟ้าลิขิต ได้แก่ เพศ (sex) เช่น ชาย หญิง, โรคทางพันธุกรรม (Inherited Illness) เช่น ธาลัสซีเมีย, เชื้อชาติ (Race) เช่น ไทย จีน, ชาติพันธุ์ (Ethnicity) เช่น กลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ กลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์, ภูมิหลังของพ่อแม่ (Parental Background) เช่น ครอบครัวผู้ดีตระกูลเก่า, ครอบครัวเกษตรกรรม (Ritzman and Tomaskovic-Devey, 1992: 745-763) ทั้งนี้ โอกาสจากจุดกำเนิดนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยสิ่งประกอบสร้างทางสังคมหรือโดยวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ เป็นตัวกำหนด ได้แก่ ระดับการศึกษา (Level of Education) เช่น ปริญญาตรี, อาชีพ (Occupation) เช่น นักบิน ชาวสวน, สถานภาพทางสังคมของพ่อแม่ (Parental Social Status) เช่น ฐานะทางการเงิน (นิสาพร วัฒนศัพท์ และคณะ, 2559: 365) และความหมายของเพศสภาพในแง่มุมต่างๆ เช่น เพศสภาพ (Gender) เพศวิถี (Sexuality) อัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) ลักษณะเฉพาะประจำเพศ (Gender Stereotype) บทบาทหญิงชายหรือบทบาททางเพศ (Gender Role) การแบ่งงานกันทำระหว่างหญิงและชาย (Gender Division of Labour) (บุญสืบ โสโสม, 2560: 2-3)

2.3.3.2 อุปถัมภ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ

การเปลี่ยนแปลงความคิดทางพุทธศาสนาเรื่องจักรวาลวิทยาแบบไตรภูมิเดิม มาเป็นความคิดเชิงเหตุผลนิยมมากขึ้น (ธิดา โมสิกรัตน์, 2544: 124) เป็นการช่วยสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทางอุดมการณ์ชาตินิยม ศีลธรรม ค่านิยม ตลอดจนความรู้สึกร่วมกันที่คิดต่างๆ ในสังคมไทย กล่าวคือ การนำพุทธศาสนาและความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมมาสร้างชาตินิยมทางวัฒนธรรมภายใต้อุดมการณ์แห่งรัฐ (ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, 2550: 134) โดยใช้ภาษาที่มุ่งเน้นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวระหว่างพุทธศาสนา กับชาติไทย และคนไทย (สายชล สัตยานุรักษ์, 2551: 6-7) การใช้ถ้อยคำอุปถัมภ์หรือในการเปรียบเทียบจึงมีความเกี่ยวข้องกับหลักกรรมหรือคติธรรมจากความเชื่อที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนา อันเป็นที่มาของวัฒนธรรมและเป็นแนวทางในการกำหนดวิถีชีวิตของคนไทย ได้แก่ ความเชื่อเรื่องสิ่งเร้นลับมีพลังอำนาจเหนือธรรมชาติหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ผีसाง

วิญญาณ เทพ เทวดา ปีศาจ, ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เช่น เวทย์มนต์คาถา, ความเชื่อเรื่องโชคลาง เช่น ของขลัง ของศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

2.3.3.3 อุปถัมภ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์

สังคมไทยมีความคิดเรื่องเทวราชา พุทธราชา และธรรมราชาโดยตลอดนับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับกษัตริย์จึงมีลักษณะผสมผสานระหว่างความเป็นเทพอย่างศาสนาพราหมณ์เข้ากับความเป็นธรรมราชาอย่างศาสนาพุทธ (ปราโมทย์ สกุลรักความสุข, 2554: 126) โดยการจัดวางกษัตริย์ไว้อยู่ที่ชนชั้นบนสุดของโครงสร้างชนชั้นทางสังคมไทย ทำให้คนไทยคิดว่ากษัตริย์คือ เทวราชาและธรรมราชารวมอยู่ในองค์เดียวกัน กษัตริย์จึงไม่ใช่คนธรรมดาและมีแบบแผนปฏิบัติต่างจากสามัญชนทั่วไป เป็นต้นว่า การพระราชพิธีต่างๆ ภาษาที่ใช้ก็ต้องเป็นราชาศัพท์ ดังนั้น กษัตริย์จึงมีความศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้ใดจะละเมิดมิได้ หากใครละเมิดจะถูกลงโทษตามกฎหมายเหี้ยมโหดอย่างรุนแรง (อดิศร ศักดิ์สูง, 2552: 68) ด้วยเหตุนี้กษัตริย์จึงอ้างคติทางพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ให้ตนได้รับความชอบธรรมในการปกครอง เพราะถือตนว่าเป็นผู้มีบุญบารมีสูงส่ง เนื่องจากเป็นผู้ที่ได้กระทำความดีมาจากชาติปางก่อน ราษฎรจึงมีหน้าที่สวามิภักดิ์และรับใช้กษัตริย์ (ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, 2550: 134)

ดังที่ ปัทมา ทัชประเสริฐกุล (2547: 285) ได้อธิบายคติความเชื่อของพุทธศาสนาที่ว่า พระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ประเสริฐและดั่งามที่สุด การยกย่องพระมหากษัตริย์ว่าสืบเชื้อสายจากพระพุทธเจ้า เท่ากับพระมหากษัตริย์เป็นผู้ประเสริฐที่มีฐานะสูงสุดและควรได้รับความเคารพจากบุคคลอื่นอย่างแท้จริง การใช้ถ้อยคำอุปถัมภ์หรือในการเปรียบเทียบพระมหากษัตริย์กับสิ่งอื่นหรือแฝงไว้ซึ่งนัยของความหมายอันเกี่ยวข้อสัมพันธ์กับพระมหากษัตริย์ ซึ่งก่อให้เกิดความคิดความรู้สึก และภาพที่เด่นชัดของพระมหากษัตริย์ ได้แก่ เปรียบกษัตริย์กับบุคคล เช่น พระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ เทพเจ้า, เปรียบกษัตริย์ทรงอยู่เหนือสรรพสิ่งทั้งปวง เช่น ทรงอยู่เหนือเทวดา ทรงอยู่เหนือมนุษย์, เปรียบกษัตริย์กับพระลักษณะ เช่น ทรงมีพระสิริโฉมงดงาม การพระราชดำเนิน พระสุรเสียงไพเราะ, เปรียบกษัตริย์กับพระสติปัญญา เช่น ทรงมีพระปัญญามาก ทรงรอบรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม, เปรียบกษัตริย์กับพระคุณธรรม เช่น ธรรมราชา, เปรียบกษัตริย์กับพระปรีชาสามารถ เช่น ทรงบำบัดทุกข์บำรุงสุขอาณาประชาราษฎร์ ทรงบำรุงพระพุทธศาสนา ทรงชำนานูการรบ, เปรียบกษัตริย์กับพระราชทรัพย์อันวิเศษ เช่น ทรงมีช้างแก้ว ทรงมีศาสตราวุธอย่างเทพเจ้า ทรงมีพระราชยานอันวิจิตร ทรงมีที่ประทับอันงดงาม, เปรียบกษัตริย์กับการบันดาลความมหัศจรรย์ (ปราโมทย์ สกุลรักความสุข, 2554: 90-126) ความเปรียบดังกล่าวเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ ทั้งยังช่วยแสดงภาพเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่นอกเหนือจากการบันทึก

เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และเป็นการตอกย้ำแก่นคนในสังคมให้ตระหนักและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ (สันติภาพ ชารัมย์, 2560: 34)

2.3.3.4 อุปถัมภ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

ความหลากหลายทางชีวภาพมีคุณค่าในบริบทของบ่อเกิดทางปัญญาของมนุษย์โดยเป็นต้นแบบสำหรับการเรียนรู้และพฤติกรรมของมนุษย์ ทำให้เกิดการเรียนรู้และลอกเลียนแบบพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และพัฒนาขึ้นมาเป็นศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจิตวิญญาณที่สอดคล้องกับธรรมชาติของสรรพสิ่ง โดยรอบ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมของเผ่าพันธุ์ (ยศ สันตสมบัติ และคณะ, 2547)

ประเทศไทยเป็นแหล่งรวมของชาติพันธุ์และชนชาติต่างๆ ที่มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และ วัฒนธรรมที่เคลื่อนตัวเข้ามาจากทั่วสารทิศจึงทำให้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity) ที่เป็นมรดกตกทอดของสังคมไทย มาถึงทุกวันนี้ ถึงแม้ว่ากลุ่มคนต่างชาติพันธุ์เหล่านี้มีวิถีคิด วิถีชีวิต ค่านิยม และความเชื่อทางศาสนาแตกต่างกัน แต่ก็สามารถหล่อหลอมวัฒนธรรมที่ยืดหยุ่นและสังคมที่หลากหลายมีความซับซ้อนเข้าด้วยกันได้อย่างลงตัว สอดคล้องและกลมกลืนกับความงามของธรรมชาติของความหลากหลายทางชีวภาพ นับว่าเป็น “ทุนทางวัฒนธรรม” (Cultural Capital) อันล้ำค่าของสังคมไทย (วิสุทธิ ไบไม่, 2550: 15) ด้วยสังคมไทยและคนไทยมีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างใกล้ชิดมาแต่อดีต การใช้ถ้อยคำอุปถัมภ์หรือในการเปรียบเทียบจึงมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ ได้แก่ 1) อุปถัมภ์สิ่งมีชีวิต หมายถึง การนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตประเภทต่างๆ ได้แก่ มนุษย์ เช่น โครงสร้างทางกายวิภาคหรือสรีรวิทยา อวัยวะร่างกาย พฤติกรรมมนุษย์ ความคิด ความรู้สึก อารมณ์ คำพูด, สัตว์ เช่น ชื่อเรียกสัตว์ และพฤติกรรมหรือกิริยาอาการของสัตว์ชนิดต่างๆ ทั้งที่มีตัวตนอยู่จริงและไม่มีตัวตนอยู่จริงในโลก, พืช เช่น ดอกไม้ ผลไม้ เป็นต้น 2) อุปถัมภ์สิ่งไม่มีชีวิต หมายถึง การนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ สิ่งประดิษฐ์หรือวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น กล้องถ่ายรูป รถยนต์, อาหาร เช่น รสชาติ ลักษณะของอาหาร, การเดินทาง เช่น กู้เรือ ชักใบ, การแสดง เช่น กิจกรรมเพื่อความบันเทิง ซึ่งก่อให้เกิดความสนุกสนาน การละเล่นพื้นบ้าน, ทิศทาง เช่น ทิศเหนือ, เวลา เช่น ไกลรุ่ง พลบค่ำ เป็นต้น และ 3) อุปถัมภ์ธรรมชาติ หมายถึง การนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีอยู่บนโลก ได้แก่ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ลม พายุ ไฟป่า ฝนตก น้ำค้าง, สภาพภูมิศาสตร์ เช่น ถ้ำ แหล่งน้ำ, ดาราศาสตร์ เช่น โลก ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์, วัตถุที่ได้จากธรรมชาติ เช่น สีลา เป็นต้น (การุญญ์ พนมสุข, 2549: 35-94)

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกวรรณกรรมอันเป็นบทพระราชนิพนธ์ประเภทนิทาน ซึ่งเป็นนิทานที่ถูกรวบรวมและจัดพิมพ์ในรูปแบบของหนังสือ เรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” โดยนิทานในที่นี่มีความหมายได้ 2 ความหมาย คือ 1) เรื่องสมมติที่เห็นได้ชัดว่าไม่สมจริง เป็นเรื่องสำหรับเด็ก หรือผู้ใหญ่ที่ไม่ต้องการอ่านเรื่องสมจริง แต่ต้องการเพียงความเพลิดเพลิน ตัวอย่างนิทานในความหมายนี้ได้แก่ นิทานประโลมโลก หรือเรื่องเกี่ยวกับจักรๆ วงศ์ๆ และนิทานอิสป และ 2) บันเทิงคดีร้อยแก้วที่มีใช้รูปบทละครแต่มีความสมจริง เรียกว่า เป็นนิทานโบราณคดี เช่น นิทานทองอิน ซึ่งเป็นเรื่องจริงที่รัชกาลที่ 6 ทรงเล่าเพื่อความเพลิดเพลิน ให้ข้อคิดและความรู้ต่างๆ และแนะผู้อ่านให้เกิดปฏิภาณไหวพริบ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นสาระบันเทิง (ทิพย์สุนทร อนันบุตร, 2534: 289,294) เพื่อศึกษาวรรณกรรมประเภทนิทานว่ามีการใช้ถ้อยคำอย่างไรเพื่อสร้างค่านิยมให้กับสังคมไทย

ดังนั้นเพื่อให้ได้ความหมายตามข้อเท็จจริงมากที่สุด ผู้วิจัยจึงจะนำส่วนขององค์ประกอบของนิทาน คือ 1) แนวคิดหรือแกนของเรื่อง 2) โครงเรื่องของนิทาน 3) ตัวละคร 4) ฉาก และ 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา 6) คติสอนใจ มาเป็นกรอบวิเคราะห์ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงอุปถัมภ์ (Metaphor Analysis) ของ Koch and Deetz (1981) เพราะมีความโดดเด่นมากกว่างานของนักทฤษฎีด้านการสื่อสารคนอื่น โดยผู้วิจัยไม่ได้นำเอาความเชื่อพื้นฐานและมุมมองในเชิงภาษาศาสตร์มาใช้ หากแต่นำแนวความคิดของ Koch and Deetz (1981) นั้นมาประยุกต์ใช้กับงานในเชิงการสื่อสาร ซึ่งสามารถทำให้เห็นความจริงในเชิงโครงสร้างทางสังคม เพราะเป็นกระบวนการผลิตและผลิตซ้ำอะไรเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมา เป็นการธำรงรักษาไว้ และการเปลี่ยนแปลงปฏิสัมพันธ์ในเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) (Deetz and McGlone, 1981: 1) กล่าวคือ เป็นการศึกษาที่ไม่ได้เน้นที่ตัวภาษา แต่เน้นที่แรงจูงใจ (motive) หรือ จุดประสงค์ (purpose) ของผู้ประพันธ์ที่ใช้อุปถัมภ์ อาจกล่าวได้ว่า งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาแนวความคิดของรัชกาลที่ 6 ที่มีต่อสิ่งต่างๆ ในสังคมผ่านบทพระราชนิพนธ์ของพระองค์ ผู้ทรงได้รับการถวายพระเกียรติเป็นบุคคลสำคัญของโลกจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ถึงพระอัจฉริยภาพในด้านการประพันธ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2547: 49-50)

เมื่อพิจารณาบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 ตามแนวความคิดของ Koch and Deetz (1981) จะพบว่า บทพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 6 สามารถแสดงให้เห็นถึงความจริงทางสังคม ตลอดจนการรับรู้ การมองโลก ระบบความคิด ค่านิยม อุดมการณ์ ประสพการณ์ด้านต่างๆ และความเชื่อของพระองค์ที่มีต่อสิ่งต่างๆ ในสังคม ณ ขณะนั้น ซึ่งสะท้อนผ่านการใช้อุปถัมภ์ (Metaphor) ในงานพระราชนิพนธ์ แต่อุปถัมภ์ที่พระองค์ทรงใช้มิได้หมายความว่าทำตามรูป จึงทำให้ผู้รับสารต้องตีความสิ่งที่พระองค์ต้องการจะสื่อสาร (ณฐา จิรอนันตกุล, 2556: 19; อรทัย ชินอักษรพงศ์, 2557: 59-60) และเพื่อให้เกิดความเข้าใจการวิเคราะห์เชิงอุปถัมภ์ (Metaphor Analysis) ในมุมมอง

การสื่อสาร ผู้วิจัยของยกตัวอย่างบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 เกี่ยวกับความหมายของธงไตรรงค์ ในการพระราชทานธงไชยเฉลิมพลในคราวทหารอาสาสมัครไปราชการสงครามโลกครั้งที่ 1 ณ ทวีปยุโรป (อุทัย ศุภนิคย์, 2527: 48) ความตอนหนึ่งว่า

“ขอรำรำพันบรรยาย	ความคิดเครื่องหมาย
แห่งสีทั้งสามงามถนัด	
ขาวคือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์	หมายพระไตรรัตน์
และธรรมะคุ้มจิตไทย	
แดงคือโลหิตเราไชรี	ซึ่งยอมสละได้
เพื่อรักษาศาสนา	
น้ำเงินคือสีโสภา	อันจอมประชา
ธ โปรดเป็นของส่วนองค์	
จัดริ้วเข้าเป็นไตรรงค์	จึงเป็นสีธง
ที่รักแห่งเราชาวไทย	
ทหารอวดร่นำไป	ขงยุทธวิชัย
วิชิตคู่ชูเกียรติสยาม”	

จากบทพระราชนิพนธ์ข้างต้นสามารถวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ได้ว่า สีทั้งสามบนธงไตรรงค์ คือ 1) สีขาว หมายถึง สถาบันพุทธศาสนา 2) สีแดง หมายถึง สถาบันชาติ และ 3) สีน้ำเงิน หมายถึง สถาบันพระมหากษัตริย์ สะท้อนให้เห็นค่านิยมที่ว่าชาติ พุทธศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะแยกจากกันไม่ได้ เพราะทหารอาสาสมัครที่ไปราชการสงครามโลกครั้งที่ 1 ณ ทวีปยุโรป ได้รับพระราชทานธงไตรรงค์ไปนั้น เปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของสถาบันหลักทั้งสามของชาติไทย ต้องนำมาซึ่งชัยชนะเพื่อเป็นเกียรติแก่สยามประเทศ

กล่าวโดยสรุป การวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ สามารถสะท้อนความคิด ค่านิยม อุดมการณ์ ความเชื่อ และความจริงชุดสำคัญที่ผู้ประพันธ์แฝงเอาไว้อยู่ในสารชิ้นนั้นๆ ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้จะแสดงให้เห็นลักษณะของค่านิยมไทยที่ปรากฏในบทพระราชนิพนธ์หมวดนิทานของรัชกาลที่ 6 ว่ามีค่านิยมอะไรบ้างเพื่อนำมาอธิบายและพรรณนา ทั้งนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถของรัชกาลที่ 6 ซึ่งทรงใช้บทพระราชนิพนธ์เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดแนวพระราชดำริในเรื่องต่างๆ แก่ประชาชน อันเป็นวิธีการอันชาญฉลาดและแยบยลของพระองค์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เกิดประโยชน์ต่อพระมหากษัตริย์ สังคม และประเทศชาติสืบไป

2.3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณ์

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมงานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) ในเชิงภาษาศาสตร์และในเชิงการสื่อสาร พบว่ามีจำนวนมากซึ่งส่วนใหญ่ล้วนเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อุปลักษณ์ในเชิงภาษาศาสตร์ สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อุปลักษณ์ในเชิงการสื่อสาร พบว่ามีสารนิพนธ์ 2 ฉบับ คือ งานการศึกษาอุปลักษณ์ของณฐา จิรอนันตกุล (2556) เรื่อง “ศึกษาคำนิยามไทยผ่านการวิเคราะห์เนื้อสารเชิงอุปลักษณ์ (Metaphor) ในหนังสือ “วรรณทองในวรรณคดีไทย” ฉบับราชบัณฑิตยสถาน: กรณีศึกษา วรรณคดีประเภทบทละคร” และงานการศึกษาอุปลักษณ์ของภกฉวีรัตน์ บุญญฤทธิ์ (2556) เรื่อง “ความหมายเชิงลึกที่สะท้อนคำนิยามอันเกิดจากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) ในหนังสือ “วรรณทองในวรรณคดี” ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ในส่วนวรรณกรรมของสุนทรภู่เท่านั้น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ มีดังนี้

ปิยภรณ์ ออบแพทย์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “อุปลักษณ์เกี่ยวกับชีวิตในหนังสือธรรมะ” ผลการวิจัยสรุปดังนี้ พบอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “ชีวิต” 15 อุปลักษณ์ เรียงตามลำดับความถี่ คือ 1) ชีวิต คือ การเดินทาง 2) ชีวิต คือ การต่อสู้ สงคราม 3) ชีวิต คือ ทรัพยากร 4) ชีวิต คือ ธุรกิจ 5) ชีวิต คือ ภาระ สถานะ สถานที่ปิดล้อม 6) ชีวิต คือ สิ่งไม่คงทน 7) ชีวิต คือ การศึกษา 8) ชีวิต คือ ต้นไม้ 9) ชีวิต คือ ละคร 10) ชีวิต คือ กีฬา 11) ชีวิต คือ สิ่งปลูกสร้าง 12) ชีวิต คือ แสงเทียน/แสงตะเกียง 13) ชีวิต คือ สัตว์ไม่เชื่อง 14) ชีวิต คือ สิ่งที่มีปริมาณ/ความยาว 15) ชีวิต คือ สิ่งที่ต้องขัดแต่งเพิ่ม

พิชญ์ บางเจียว (2544) ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษารูปภาษาแสดงอุปลักษณ์ในข่าวการเมือง” ผลการวิจัยสรุปดังนี้ พบอุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมือง 6 ประเภท ได้แก่ 1) อุปลักษณ์เกี่ยวข้องกับการกีฬา ได้แก่ ฟันธง ยืนชกหมัดต่อหมัด 2) อุปลักษณ์เกี่ยวข้องกับสัตว์ เช่น พัดกันนัว 3) อุปลักษณ์เกี่ยวข้องกับพืช เช่น กินแห้ว ส้มหล่น 4) อุปลักษณ์เกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ เช่น มุ้ง มิด โคน 5) อุปลักษณ์เกี่ยวกับวิทยาการและการแสดง เช่น การบ้าน เปาปุ้นจิ้น 6. อุปลักษณ์เกี่ยวกับสงคราม เช่น ศึกปากน้ำ แม่ทัพ เชือด ยุทธการ เป็นต้น

ยมลภัทร ภัทรคุปต์ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “อุปลักษณ์ความตายในหนังสือธรรมะ” ผลการวิจัยสรุปดังนี้ พบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ความตายสะท้อนมโนอุปลักษณ์ความตาย 17 มโนอุปลักษณ์ ได้แก่ ความตาย คือ การเดินทาง, ความตาย คือ ข้ำศึกศัตรู, ความตาย คือ การดับของไฟและ/หรือแสงสว่าง, ความตาย คือ วัตถุ, ความตาย คือ การศึกษา, ความตาย คือ การแตกของสิ่งที่เปราะบาง, ความตาย คือ การสูญเสียมูลค่า, ความตาย คือ การลงสู่เบื้องล่าง, ความตาย คือ กัญพิบัติ, ความตาย คือ มิตร, ความตาย คือ การชดใช้หนี้หรือการคืน, ความตาย คือ การพังของบ้าน, ความตาย คือ เพฆฆฆาต, ความตาย คือ การตายของพืช, ความตาย คือ สัตว์ร้าย, ความตาย คือ การนอน

และความตาย คือ การปิดฉาก สามารถจัดกลุ่มมโนอุปลักษณ์ความตายออกเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) ภัย 2) การเดินทางและการเคลื่อนที่ 3) การสูญเสียชีวิตและการไม่คงสภาพ 4) การสิ้นสุดกระบวนการ และ 5) สิ่งที่มีประโยชน์ โดยสะท้อนมุมมอง 4 ประการ ดังนี้ 1) มนุษย์ไม่ได้เป็นอมตะ 2) ชีวิตและความตายไม่ใช่สิ่งที่ตรงข้ามกัน 3) ทุกคนควรเชื่อถือศรัทธาหันมาศึกษาธรรมะปฏิบัติธรรม และ 4) ความตายไม่ใช่สิ่งที่น่ากลัวเสียทีเดียว หากเราสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อความตาย เราก็จะไม่ต้องมีความทุกข์

รัชนิ์ญา กลิ่นน้ำหอม (2556) ได้ศึกษาเรื่อง “อุปลักษณ์ที่นักการเมืองไทยใช้: การศึกษาตามแนวบรรพชาศตวรรษที่ 21 และวัจนปฏิบัติศาสตร์” ผลการวิจัยสรุปดังนี้ พบการใช้ถ้อยคำที่สะท้อนการเมือง 9 มโนอุปลักษณ์ ได้แก่ 1) การเมือง คือ การต่อสู้ หรือ สงคราม 2) การเมือง คือ การเดินทาง 3) การเมือง คือ การแข่งขัน 4) การเมือง คือ ครอบครัวยุคใหม่ 5) การเมือง คือ การรักษาโรค 6) การเมือง คือ การแสดง 7) การเมือง คือ ธุรกิจ 8) การเมือง คือ การดูแล และทำนุบำรุง และ 9) การเมือง คือ เกม

อุษา พงษ์ชัยวิบูลย์ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาอุปลักษณ์เรื่องการเมืองในภาษาไทยตามแนวบรรพชาศตวรรษที่ 21” ผลการวิจัยสรุปดังนี้ พบว่าคนไทยมีมโนอุปลักษณ์ทางการเมืองมี 10 ประเภท ได้แก่ 1) การเมือง คือ สงคราม 2) การเมือง คือ การแข่งขัน 3) การเมือง คือ การพนัน 4) การเมือง คือ ธุรกิจ 5) การเมือง คือ การแสดง 6) การเมือง คือ การศึกษา 7) การเมือง คือ การเดินทาง 8. การเมือง คือ การโจรกรรม 9. การเมือง คือ เครื่องเรือน และ 10. การเมือง คือ สิ่งมีชีวิต

สรุปได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อุปลักษณ์สามารถแสดงให้เห็นถึงความหมายที่แท้จริงของสาร สิ่งใดที่ถูกปิดอำพราง สิ่งใดที่ถูกผลิตและผลิตซ้ำ และสิ่งใดที่ถูกประกอบสร้างขึ้น โดยมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อให้เกิดการยอมรับทางสังคมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความจริงในเชิงโครงสร้างทางสังคม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6 กับการวิเคราะห์วาทะเชิงอุปลักษณ์” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุชุดค่านิยมไทยที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จากการวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 ตามแนวความคิดของ Koch and Deetz (1981) จะพบว่า บทพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 6 สามารถแสดงให้เห็นถึงความจริงทางสังคม ตลอดจนการรับรู้ การมองโลก ระบบความคิด ค่านิยม อุดมการณ์ ประสบการณ์ด้านต่างๆ และความเชื่อของพระองค์ที่มีต่อสิ่งต่างๆ ในสังคม ณ ขณะนั้น ซึ่งสะท้อนผ่านการใช้อุปลักษณ์ (Metaphor) ในงานพระราชนิพนธ์ แต่อุปลักษณ์ที่พระองค์ทรงใช้มิได้หมายความว่าตามรูป จึงทำให้ผู้รับสารต้องตีความสิ่งที่พระองค์ต้องการจะสื่อสาร (อรทัย ชินอักษรพงศ์, 2557: 59-60; ฌฐา จิรอนันตกุล, 2556: 19) ทั้งนี้ หนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” ได้รวบรวมจากหนังสือพระราชนิพนธ์ที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นครั้งแรกหรือฉบับที่เก่าแก่ที่สุด หรือฉบับเท่าที่สามารถรวบรวมได้ในขณะนี้ พระราชนิพนธ์ส่วนใหญ่แต่ละฉบับได้รับการตีพิมพ์หลายครั้ง แต่มิได้นำทุกครั้งที่ตีพิมพ์มาลงไว้ ส่วนพระราชนิพนธ์ที่รวบรวมจากวารสารต่างๆ ในสมัยนั้น เช่น ดุสิตสมิต ทวีปัญญา ฯลฯ ก็ได้รวบรวมจากวารสารเท่าที่มีอยู่ในหอสมุดแห่งชาติ (กรมศิลปากร, 2513) ทำให้นิทานบางเรื่องไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่สามารถระบุถึงบริบทและเหตุการณ์ในช่วงที่นิทานถูกประพันธ์ขึ้นได้ จึงขอไม่กล่าวถึงบริบทของนิทานอย่างละเอียด ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์ใน 3 ระดับ คือ

1) วิเคราะห์องค์ประกอบของนิทาน คือ 1) แนวคิดหรือแก่นของนิทาน 2) โครงเรื่องของนิทาน 3) ตัวละคร 4) ฉาก 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา 6) คติสอนใจ เพื่อกำหนดกรอบวิเคราะห์ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) ของ Koch and Deetz (1981)

2) วิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ในระดับถ้อยคำอุปลักษณ์ว่ามีลักษณะอย่างไร

3) วิเคราะห์ค่านิยมที่สะท้อนผ่านการอุปลักษณ์นี้มีลักษณะอย่างไร และมีความสัมพันธ์กับค่านิยมในสังคมไทยอย่างไรบ้าง

วิธีการดำเนินงานวิจัย คือ 1) วิธีการวิจัย 2) กลุ่มตัวอย่างและวิธีการคัดเลือกข้อมูล 3) กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล และ 4) การนำเสนอข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

3.1 วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6 กับการวิเคราะห์วาทะเชิงอุปลักษณ์” เป็นการศึกษาเพื่อระบุค่านิยมไทยที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบการวิเคราะห์แบบอุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) ของ Koch and Deetz (1981) โดยไม่ได้นำเอามุมมองในเชิงภาษาศาสตร์มาใช้ หากแต่นำแนวความคิดดังกล่าวนี้มาประยุกต์ใช้กับงานในเชิงการสื่อสาร

3.2 กลุ่มตัวอย่างและวิธีการคัดเลือกข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เนื้อหาทั้งหมดของหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551) ซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวมจากบทพระราชนิพนธ์ประเภทนิทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา โดยใช้วิธีการคัดเลือกข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีจำนวน 27 เรื่อง 48 ตอน ดังนี้ 1) เรื่อง เหาะเหินเดินอากาศ โดย น้อยลา (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 1 ฉบับที่ 1-6 พฤษภาคม ร.ศ.123 (พ.ศ. 2448) หน้า 28-35 2) เรื่อง ความดีของคนเรา โดย น้อยลา (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 1 ฉบับที่ 1-6 กรกฎาคม ร.ศ.123 (พ.ศ. 2448) หน้า 28-35 3) เรื่อง สุนทรความตามสวัสดิรักษา โดย น้อยลา (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 1 ฉบับที่ 1-6 สิงหาคม ร.ศ.123 (พ.ศ. 2448) หน้า 9-16 4) เรื่อง ทำตามพินัยกรรม โดย น้อยลา (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 3 ฉบับที่ 14 เมษายน ร.ศ.124 (พ.ศ. 2449) หน้า 51-62 5) เรื่อง ทดลองความไหวพริบ โดย น้อยลา (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 16 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม ร.ศ.124 (พ.ศ. 2449) หน้า 488-501 6) เรื่อง ยาตัวเบา โดย น้อยลา (นามแฝง) ดุสิตสมิต เล่ม 3 ฉบับที่ 37 มิถุนายน-กรกฎาคม-สิงหาคม พ.ศ. 2462 หน้า 188-192 7) เรื่อง รายงานการประชุมปาลิเมนต์สยาม โดย น้อยลา (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 18 ฉบับที่ 3 กันยายน ร.ศ.124 (พ.ศ. 2449) หน้า 643-655 8) เรื่อง นิทานกระชู้ เรื่องตุ๊กตะตุ่น โดย น้อยลา (นามแฝง) ดุสิตสมิต เล่ม 6 ฉบับที่ 65 มกราคม-กุมภาพันธ์-มีนาคม พ.ศ. 2462 หน้า 163-167 9) เรื่อง เทียวเมืองนรก โดย พระขรรค์เพชร (นามแฝง) ดุสิตสมิต เล่ม 19 ฉบับที่ 218 วันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2466 หน้า 17-22 10) เรื่อง โสตรธรรมจริยา (1) ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 1 โดย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คุสิตสมิต เล่ม 2 ฉบับที่ 12 มีนาคม-เมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2461-2462 หน้า 5-8 (2) ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 2 โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คุสิตสมิต เล่ม 2 ฉบับที่ 13 มีนาคม-เมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2461-2462 หน้า 22-25 (3) ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 3 โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คุสิตสมิต เล่ม 2 ฉบับที่ 14 มีนาคม-เมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2461-2462 หน้า 35-37 (4) ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 4 โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คุสิตสมิต เล่ม 2 ฉบับที่ 15 มีนาคม-เมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2461-2462 หน้า 51-54 (5) ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 5 โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คุสิตสมิต เล่ม 2 ฉบับที่ 16 มีนาคม-เมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2461-2462 หน้า 73-75 (6) ว่าด้วยลำดับชั้นกรรม โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ปรากฏปีที่แต่ง (7) หมวด อทินนาทาน โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ปรากฏปีที่แต่ง (8) หมวด กามสุมิจณาจาร โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ปรากฏปีที่แต่ง (9) เรื่อง วิชาของ หมอคำ โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คุสิตสมิต เล่ม 2 ฉบับที่ 24 มีนาคม-เมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2461-2462 หน้า 213-216 (10) เรื่อง ประชันฤทธิ์ โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ปรากฏปีที่แต่ง (11) เรื่อง ตกใจไซ้เหตุ โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ปรากฏปีที่แต่ง (12) เรื่อง จดหมายจากยุโรป โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ปรากฏปีที่แต่ง (13) เรื่อง แพ้แซ่ โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ปรากฏปีที่แต่ง (14) เรื่อง ทำคุณบูชาโทษ โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คุสิตสมิต เล่ม 1 ฉบับที่ 9 ธันวาคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2460-2461 หน้า 199-205 (15) เรื่อง รู้เอาเองเมื่ออ่านจบ โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ปรากฏปีที่แต่ง (16) เรื่อง จับคำล้าขาว โดย น้อยลา (นามแฝง) คุสิตสมิต เล่ม 1 ฉบับที่ 10 วันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2460 - 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2461 หน้า 217-223 (17) เรื่อง เลี้ยงดินเนอร์ใหญ่ โดย นานลา (นามแฝง) คุสิตสมิต เล่ม 1 ฉบับที่ 6 วันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2460 - 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2461 หน้า 91-94 (18) เรื่อง จดหมายจากผู้หญิงถึงผู้หญิง โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ปรากฏปีที่แต่ง (19) เรื่อง ลองเป็นหมอดูกับเขาคั้งหนึ่ง โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คุสิตสมิต พ.ศ. 2465 หน้า 99-102 (20) เรื่อง กำหนดกินน้ำ โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ปรากฏปีที่แต่ง (21) เรื่อง มงคล ๘ โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ปรากฏปีที่แต่ง (22) เรื่อง จดหมายนายสุต โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ปรากฏปีที่แต่ง (23) เรื่อง ศิษย์มีครู โดย อัสวพาหุ (นามแฝง) คุสิตสมิต เล่ม 8 ฉบับที่ 85 กรกฎาคม-สิงหาคม-กันยายน พ.ศ. 2463 หน้า 83-86 (24) เรื่อง นิทานทหารเรือ (1) เรื่องที่ 1 การรักษาทางไมตรี โดย พันแหลม (นามแฝง) คุสิตสมิต เล่ม 6 ฉบับที่ 55 มกราคม-กุมภาพันธ์-มีนาคม พ.ศ. 2462 หน้า 4-7 (2) เรื่องที่ 2 นารีสนาน โดย พันแหลม

(นามแฝง) คุณิตตสมิต เล่ม 6 ฉบับที่ 57 มกราคม-กุมภาพันธ์-มีนาคม พ.ศ. 2462 หน้า 35-42 (3) เรื่องที่ 3 ปิคนิค ณ เมโสโปเตเมีย โดย พันแหลม (นามแฝง) คุณิตตสมิต เล่ม 6 ฉบับที่ 59 มกราคม-กุมภาพันธ์-มีนาคม พ.ศ. 2462 หน้า 68-75 (4) เรื่องที่ 4 ความลำบากแห่งลอคินวาร์ โดย พันแหลม (นามแฝง) คุณิตตสมิต เล่ม 6 ฉบับที่ 61 มกราคม-กุมภาพันธ์-มีนาคม พ.ศ. 2462 หน้า 99-106 (5) เรื่องที่ 5 การช่วยนางงาม โดย พันแหลม (นามแฝง) คุณิตตสมิต เล่ม 6 ฉบับที่ 63 มกราคม-กุมภาพันธ์-มีนาคม พ.ศ. 2462 หน้า 131-136 (6) เรื่อง นิทานทองอิน ชุดที่ 1 (1) เรื่องที่ 1 นางพระโขนงที่สอง โดย นายแก้ว, นายขวัญ (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 1 ฉบับที่ 1-6 เมษายน ร.ศ.123 (พ.ศ. 2448) หน้า 21-52 (2) เรื่องที่ 2 นายสุวรรณภูมิกขโมย โดย นายแก้ว, นายขวัญ (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 1 ฉบับที่ 1-6 พฤษภาคม ร.ศ.123 (พ.ศ. 2448) หน้า 39-71 (3) เรื่องที่ 3 ความลับแผ่นดิน โดย นายแก้ว, นายขวัญ (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 1 ฉบับที่ 1-6 มิถุนายน ร.ศ.123 (พ.ศ. 2448) หน้า 87-117 (4) เรื่องที่ 4 นายสวัสดิ์ “บิคุมาต” โดย นายแก้ว, นายขวัญ (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 1 ฉบับที่ 1-6 กรกฎาคม ร.ศ.123 (พ.ศ. 2448) หน้า 36-72 (5) เรื่องที่ 5 ยาม่าบังกะโล โดย นายแก้ว, นายขวัญ (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 1 ฉบับที่ 1-6 สิงหาคม ร.ศ.123 (พ.ศ. 2448) หน้า 46-76 (6) เรื่องที่ 6 เข็มรอยดอกไม้ โดย นายแก้ว, นายขวัญ (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 2 ตุลาคม ร.ศ.123 (พ.ศ. 2448) หน้า 65-91 (7) เรื่องที่ 7 กำนันคงบ้านโยคี โดย นายแก้ว, นายขวัญ (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 2 ธันวาคม ร.ศ.123 (พ.ศ. 2448) หน้า 221-253 นิทานทองอิน ชุดที่ 2 (8) เรื่องที่ 8 ผู้ร้ายฆ่าคนที่บางขุนพรหม โดย นายแก้ว, นายขวัญ (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 3 ฉบับที่ 15 มิถุนายน ร.ศ.124 (พ.ศ. 2449) หน้า 341-371 (9) เรื่องที่ 9 นายจรรยาเศรษฐี โดย นายแก้ว, นายขวัญ (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 3 ฉบับที่ 18 กันยายน ร.ศ.124 (พ.ศ. 2449) หน้า 418-435 (10) เรื่องที่ 10 ระเด่นลันได โดย นายแก้ว, นายขวัญ (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 3 ฉบับที่ 21 ธันวาคม ร.ศ.124 (พ.ศ. 2449) หน้า 1004-1040 (11) เรื่องที่ 11 สร้อยคอร้อยข้ง โดย นายแก้ว, นายขวัญ (นามแฝง) ทวีปัญญา เล่ม 1 ฉบับที่ 1-6 กันยายน ร.ศ. 123 (พ.ศ. 2448) หน้า 78-125

3.3 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อสารทั้งหมดของหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” จากระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) ของ Koch and Deetz (1981) มาประยุกต์ใช้เป็นแนวความคิดหลัก โดยผู้วิจัยไม่ได้เน้นที่มุมมองในเชิงภาษาศาสตร์ แต่ใช้มุมมองในเชิงการสื่อสาร และไม่ได้เจาะจงค้นหาคำนิยามชุดใดชุดหนึ่งเป็นการเฉพาะ เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำไปสู่การตีความ การสร้างข้อสรุปที่ใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด และเกิดความเข้าใจ

อย่างถ่องแท้จากภาพรวมของหลายมิติ ซึ่งเป็นการใช้วิธีแบบอุปนัย (Inductive Method) กล่าวคือ เริ่มต้นค้นหาความรู้ และความจริงจากการสังเกต แล้วจึงสรุปไปสู่ความรู้หรือความจริงที่เป็นหลัก ซึ่งนิทานจากบทพระราชนิพนธ์ จำนวน 27 เรื่อง 48 ตอนนั้น หากพิจารณาตามพระอภัยรจนพบว่า นิทานในรัชกาลที่ 6 บางเรื่องอาจปรากฏความเปรียบแบบอุปลักษณ์หนึ่งอุปลักษณ์เดียว หรือความเปรียบแบบอุปลักษณ์หลายอุปลักษณ์ได้ หรืออาจไม่ปรากฏความเปรียบแบบอุปลักษณ์ใดๆ เลยก็สามารถเป็นไปได้เช่นกัน

ทั้งนี้สามารถอธิบายกระบวนการวิเคราะห์อุปลักษณ์ ดังตัวอย่างความตอนหนึ่งจากนิทานพระราชนิพนธ์ “เรื่องรายงานการประชุมปาติเมนต์สยาม” มาเป็นตัวอย่างการวิเคราะห์ ดังนี้

ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์ใน 3 ระดับ คือ

3.3.1 วิเคราะห์องค์ประกอบของนิทาน คือ 1) แนวคิดหรือแก่นของนิทาน 2) โครงเรื่องของนิทาน 3) ตัวละคร 4) ฉาก 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา 6) คติสอนใจ

ตัวอย่าง

นิทานเรื่อง รายงานการประชุมปาติเมนต์สยาม

1) แนวคิด คือ การเล่าเรื่องผ่านบทสนทนาการประชุมในรัฐสภา (สมัยนั้นยังเป็นระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์)

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ ผู้เขียนได้รับคำสั่งให้เข้าฟังประชุมในปาติเมนต์ เรื่อง งบประมาณทหาร

3) ตัวละคร คือ อัครมหาเสนาบดี นายเกสร ท่านประธาน บุคคลที่นั่งข้างหลังประธาน นายทวน บุคคลซึ่งเป็นฝ่ายขวา บุคคลซึ่งเป็นฝ่ายซ้าย คนจีน และผู้แต่ง

4) ฉาก คือ ที่ประชุมรัฐสภา

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายเรื่องโดยใช้สถานที่เป็นตัวกำหนดเหตุการณ์ในเรื่อง มีบทสนทนาของตัวละครเสริมการบรรยายเรื่องนำมาซึ่งความสำเร็จ

6) คติสอนใจ คือ ความสมัครสมานสามัคคี

3.3.2 วิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ในระดับถ้อยคำอุปลักษณ์ว่ามีลักษณะอย่างไร โดยวิเคราะห์จากหน่วยของความหมายว่าได้มีการเปรียบไว้กับสิ่งใดที่ใกล้เคียงและมีความต่อเนื่องกัน แล้วนำมาจัดกลุ่มข้อมูลตามอุปลักษณ์หลัก (Main metaphor) ซึ่งกลุ่มข้อมูลอาจมีความแตกต่างกัน แต่มีทิศทางที่นำไปสู่อุปลักษณ์หลักของกลุ่มเดียวกัน เพื่อค้นหาความจริงชุดสำคัญของรัชกาลที่ 6 ที่มีต่อสังคมไทยผ่านการอุปลักษณ์ในบทพระราชนิพนธ์

ตัวอย่าง

นิทานเรื่อง รายงานการประชุมปาลิเมนต์สยาม

ประเภทที่ 1 อุปถัมภ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: บ้านเมืองศิริไลซ์ คือ มีปาลิเมนต์

Share understanding: ประเทศที่เจริญแล้วจะปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าเชื่อแน่นอนอยู่ว่าท่านผู้ถาม “เมื่อไหร่หนอ” นั้นต้องเป็นคนฉลาด ถ้ามีเวลานั้นที่ไหนจะค้นหาข้อความเก่งๆ มาถามได้มากมายเช่นนั้น ข้อที่จับใจข้าพเจ้าที่สุด คือ ข้อที่ถามว่า “เมื่อไหร่หนอเราจะมีปาลิเมนต์” จริงทีเดียว ทำไมเรากี่ศิริไลซ์แล้ว จะมีปาลิเมนต์บ้างไม่ได้ทีเดียวหรือ แต่อยู่ปุ่นยังมีได้. . . (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 50)

หมายเหตุ: อุปถัมภ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

2) Metaphor: การทหาร คือ สิ่งสำคัญที่สุด เพราะเป็นธรรมชาติใดที่มีความประสงค์จะเป็นไท

Share Understanding: ประเทศที่ต้องการมีอิสรภาพ จะต้องมีการทหารทำหน้าที่ยกป้องบ้านเมืองให้มั่นคง ปราศจากการคุกคามจากประเทศอื่น

Metaphor Evidencing Entailment:

อักรมหาเสนาบดี.- ตั้งแต่ตั้งเดิมมา การทหารนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะเป็นธรรมชาติใดที่มีความประสงค์จะเป็นไท ย่อมต้องคิดการป้องกันบ้านเกิดเมืองบิดรโบราณราชประเพณีท่านจึงได้จัดให้บรรดาชายฉกรรจ์เป็นทหารทั้งสิ้นไม่เว้นหน้า. . .” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 51)

หมายเหตุ: อุปถัมภ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

3) Metaphor: ความเจริญของทหาร คือ ความเจริญของบ้านเมือง

Share Understanding: ความเจริญของทหาร คือ ความเจริญของบ้านเมือง การใช้จ่ายเงินแผ่นดินสำหรับการทหารถือเป็นเรื่องที่สมควร

Metaphor Evidencing Entailment:

อักรมหาเสนาบดี.- “ข้าพเจ้ากล่าวอยู่ว่าบรรดาชายฉกรรจ์ต้องเป็นทหารทั่วหน้า ก็เมื่อแต่โบราณกาลยังเป็นเช่นนี้แล้ว ทำไมในกาลบัดนี้เราจะยังอยู่หรือ ก็การทหารซึ่งเป็นการสำคัญครั้งนั้น ครั้งนี้ไม่สำคัญหรือ ก็สำคัญเหมือนกัน ถ้าเราตกลงเห็นเช่นนี้แล้ว เราควรจะทำอะไรก็ควรต้องคิดอ่านบำรุงการทหารให้เจริญเทียมทันชาติอื่นเขาบ้างจึงจะถูก แต่ก่อนอำนาจ

เป็นใหญ่ จะจัดการสิ่งใดก็ล้วนจะสำเร็จได้เพราะอำนาจ เดียวนี้อะไรเป็นใหญ่ เงินเป็นใหญ่ไม่ใช่ หรือ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ที่ประชุมคงจะเห็นได้ว่า ถ้าประสงค์ความเจริญของทหาร ซึ่งเป็นความเจริญของบ้านเมืองแล้ว ก็ต้องช่วยให้รัฐบาลได้จัดการทหารให้ดำเนินไปโดยสะดวกตามที่ได้กะไว้ แลได้อ่านให้ท่านฟัง แล้วขอให้ที่ประชุมพร้อมกันอนุญาตให้รัฐบาลใช้เงินแผ่นดินสำหรับการทหารตามที่ขอนั้นเถิด” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 51-52)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

4) Metaphor: ผู้มีความรู้ คือ ผู้ช่วยแนะนำในราชการบ้านเมืองทั่วไปให้มีความเจริญโดยนับไว้นเวลา

Share Understanding: เปิด โอกาสให้คนที่มีความรู้ความสามารถได้แสดงออกทางความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อความเจริญของชาติบ้านเมือง

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้อ ๗. เราต้องการที่สุด! ในท่านผู้มีสติปัญญาแล้ววิชาเก่าแก่กว่าผู้อื่นจริง สำหรับเป็นผู้ช่วยแนะนำในราชการบ้านเมืองทั่วไปให้มีความเจริญโดยนับไว้นเวลา (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 55)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการศึกษาศึกษาและความสามารถ

จากนิทานเรื่องรายงานการประชุมปาติเมนต์สยาม พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 4 ครั้ง ประเภทอุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม โดยไม่ปรากฏประเภทอุปลักษณ์อื่น ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องรายงานการประชุมปาติเมนต์สยาม

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	4
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	0
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	4

3.3.3 วิเคราะห์ค่านิยมที่สะท้อนผ่านการอุปลักษณ์นี้มีลักษณะอย่างไร และมีความสัมพันธ์กับค่านิยมในสังคมไทยอย่างไรบ้าง

ตัวอย่าง

นิทานเรื่องรายงานการประชุมปาลิเมนต์สยามในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร. 6” หน้า 50-58 พบการใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมย จำนวนทั้งหมด 4 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงคำนิยาม 1 ประการ ได้แก่ 1) คำนิยามความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 คำนิยามในนิทานเรื่องรายงานการประชุมปาลิเมนต์สยาม

คำนิยาม	อุปมาอุปไมย	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การเมือง อำนาจ และความยุติธรรม การศึกษาและความสามารถ	มีปาลิเมนต์, สิ่งสำคัญที่สุด เพราะเป็นธรรมคาชาติใดที่มี ความประสงค์จะเป็นไท, ความ เจริญของบ้านเมือง ผู้ช่วยแนะนำในราชการ บ้านเมืองทั่วไปให้มีความเจริญ โดยจับไวทันเวลา

3.4 การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” กับการวิเคราะห์วาทะเชิงอุปมาอุปไมย โดยเลือกใช้แบบการวิเคราะห์เชิงอุปมาอุปไมย (Metaphor Analysis) ของ Koch and Deetz (1981) มาประยุกต์ใช้เป็นแนวความคิดหลัก ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive) โดยจำแนกการนำเสนอเป็น 2 บท ดังนี้

บทที่ 4 การวิเคราะห์ด้วยบทพระราชนิพนธ์จากหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” ผ่านการนำเสนอในเชิงอุปมาอุปไมย และคำนิยามไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

4.1 การวิเคราะห์เชิงอุปมาอุปไมยในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6”

4.1.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรม

4.1.2 การวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมย

4.2 คำนิยามไทยที่สะท้อนผ่านการอุปมาอุปไมยในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6”

บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6 กับการวิเคราะห์วาทะเชิงอุปลักษณ์” โดยเลือกใช้แบบการวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) ของ Koch และ Deetz (1981) มาประยุกต์ใช้เป็นแนวความคิดหลัก ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

4.1 การวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6”

4.1.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรม

4.1.2 การวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์

4.2 ค่านิยมไทยที่สะท้อนผ่านการอุปลักษณ์ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6”

4.1 การวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6”

การวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จำนวน 27 เรื่อง 48 ตอน ผู้วิจัยจะขอแบ่งการนำเสนอในรายละเอียดดังนี้

4.1.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรม

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอการวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรมรายเรื่อง เรียงลำดับตามหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จำนวน 27 เรื่อง 48 ตอน ประกอบด้วย 1) แนวคิดของเรื่อง 2) โครงเรื่องของนิทาน 3) ตัวละคร 4) ฉาก 5) การใช้ถ้อยคำ 6) คติสอนใจ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1.1 นิทานเรื่อง เหาเห็นดินอากาศ

1) แนวคิด คือ เรื่องราวที่แต่งขึ้นโดยอาศัยเค้าความจริงของสังคมไทย และความเชื่อของคนไทยในเรื่องเหนือธรรมชาติและสิ่งลึกลับ เช่น มนุษย์สามารถเหาเห็นดินอากาศได้ มีคาถาอาคม เป็นต้น

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ วงสนทนาเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งเห็นว่าจะดีเพียงใดถ้ามนุษย์เราสามารถเหาะขึ้นไปบนท้องฟ้าได้

3) ตัวละคร คือ สมาชิก 3 คน ในห้องสมุดทวีปัญญาสโมสร และผู้แต่ง

4) ฉาก คือ ห้องสมุดทวีปัญญาสโมสร

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บันทึกคดี ในรูปแบบนิทานร้อยแก้ว บรรยายโวหารโดยใช้บรรยายเหตุการณ์และบรรยายตัวละคร พร้อมทั้งบทสนทนาตามเหตุการณ์ที่แต่งขึ้น

6) คติสอนใจ คือ เชื่ออย่างมีสติ

4.1.1.2 นิทานเรื่อง ความดีของคนเรา

1) แนวคิด คือ ความดีของคนเรา ยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ บทสนทนายาระหว่างตาแจ่ม และผู้แต่ง ถึงเรื่องนิสัยทั่วไปคนเราที่ชอบทำตรงกันข้ามกับที่บอกให้ปฏิบัติ

3) ตัวละคร คือ ตาแจ่ม เจ๊กบ๊วย และผู้แต่ง

4) ฉาก คือ บนเรือเมล์ บ้าน และห้องนอน

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหารและบทสนทนา เปิดเรื่องด้วยการอธิบายบรรยายฉากและบรรยาย

6) คติสอนใจ คือ ยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ ของมีค่าเป็นสิ่งล่อตาล่อใจ

4.1.1.3 นิทานเรื่อง สุนทรความตามสวัสดิรักษา

1) แนวคิด คือ ข้อปฏิบัติและข้อห้ามตามความเชื่อที่มีมาแต่โบราณเกี่ยวกับทิศ คำสอนของศาสนา สอนให้รู้จักปฏิบัติตนเป็นคนดี เพื่อความเป็นสิริมงคลกับชีวิต

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ นายเมก เพื่อนของผู้แต่งปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดตามหนังสือสวัสดิรักษา จึงทำให้ดำรงชีวิตประจำวันอย่างมีข้อบังคับ และบางครั้งไม่ถูกตามกาลเทศะ

3) ตัวละคร คือ นายเมก เจ้าของบ้านที่มิ่งาน โคนจุก และผู้แต่ง

4) ฉาก คือ บ้านของผู้แต่ง และบ้านที่จัดงาน โคนจุก

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหาร มุ่งแสดงลักษณะของตัวละคร บรรยายบุคลิกและลักษณะนิสัยของตัวละคร โดยมีการสอดแทรกบทสนทนา

6) คติสอนใจ คือ การปฏิบัติตนตามคำแนะนำและข้อปฏิบัติเพื่อให้เกิดสิริมงคล แต่บางครั้งควรคำนึงถึงกาลเทศะด้วย

4.1.1.4 นิทานเรื่อง ทำตามพินัยกรรม

- 1) แนวคิด คือ เรื่องราวเกี่ยวกับการให้คิดแก่ผู้อ่าน ให้มีความเฉลียวฉลาด มีความรอบคอบ รู้จักการมีไหวพริบ และการใช้สติปัญญาของตนเอง
- 2) โครงเรื่องของนิทาน คือ บทสนทนาระหว่างนายเมกและชายแปลกหน้าถึงเรื่องผู้ที่สมควรได้รับมรดก และความไว้นับถือซึ่งกันและกัน
- 3) ตัวละคร คือ นายเมก นายคง นายขำ
- 4) ฉาก คือ แบนก์ และ โฮเต็ลใกล้ๆ แบนก์
- 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บทสนทนาของตัวละคร แสดงความรู้สึกนึกคิด ของตัวละคร โดยผูกเรื่องให้ผู้อ่านคาดไม่ถึง และจบลงโดยการให้ผู้อ่านเกิดความคิดของตนเอง
- 6) คติสอนใจ คือ อย่าไว้วางใจคน อย่าวางใจคน จะจนใจเอง

4.1.1.5 นิทานเรื่อง ทดลองความไหวพริบ

- 1) แนวคิด คือ เล่าเรื่องง่ายๆ ปัญหาต่างๆ แต่คิดไม่ออกหรือมองข้ามไป กลับคิดว่าเป็นเรื่องยาก เสียเวลาคิดค้นหาวิธีแก้ไขไว้มากมาย แต่สุดท้ายปัญหาเหล่านั้นแก้ไขได้ง่ายนิดเดียว
- 2) โครงเรื่องของนิทาน คือ บทสนทนาระหว่างผู้แต่งและภรรยา ถึงการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาหลักฐานและจับคนร้ายในคดีต่างๆ
- 3) ตัวละคร คือ แม่ศรี พี่ชายของแม่ศรี และผู้แต่ง
- 4) ฉาก คือ ภายในบ้าน
- 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหาร มุ่งเน้นลักษณะการบรรยายฉากและสถานที่ ทอดแทรกบทสนทนาของตัวละครซึ่งเกี่ยวพันอยู่กับฉาก
- 6) คติสอนใจ คือ เส้นผมบังภูเข

4.1.1.6 นิทานเรื่อง ยาตัวเบา

- 1) แนวคิด คือ เรื่องที่แต่งขึ้นจากจินตนาการ เกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติ และความเชื่อ รวมถึงวิธีการแก้ปัญหาอย่างแยบยล
- 2) โครงเรื่องของนิทาน คือ การสนทนาภายในสโมสร กล่าวถึงยาที่มีสรรพคุณทำให้ตัวเบา สามารถเหาะได้ ผู้แต่งจึงไปตามหาว่ามีชาชนิดนั้นจริงหรือไม่ สรรพคุณเป็นอย่างไร
- 3) ตัวละคร คือ นายสาย นายพร นายเชื้อ นายโสม และผู้แต่ง
- 4) ฉาก คือ ห้องสโมสร ห้องบิลเลียด บ้านนายพร ร้านขายยา

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ นิทานซึ่งแต่งขึ้นตามจินตนาการ ตัวละคร และบทสนทนาไม่สมจริง เน้นความสนุกสนานเพลิดเพลิน

6) คติสอนใจ คือ นิทานเพื่อความบันเทิง

4.1.1.7 นิทานเรื่อง รายงานการประชุมปาลิเมนต์สยาม

1) แนวคิด คือ การเล่าเรื่องผ่านบทสนทนาการประชุมในรัฐสภา (สมัยนั้นยังเป็นระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์)

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ ผู้เขียนได้รับคำสั่งให้เข้าฟังประชุมในปาลิเมนต์ เรื่อง งบประมาณการทหาร

3) ตัวละคร คือ อัครมหาเสนาบดี นายเกสร ท่านประธาน บุคคลที่นั่งข้างหลังประธาน นายทวน บุคคลซึ่งเป็นฝ่ายขวา บุคคลซึ่งเป็นฝ่ายซ้าย คนจีน และผู้แต่ง

4) ฉาก คือ ที่ประชุมรัฐสภา

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายเรื่อง โดยใช้สถานที่เป็นตัวกำหนดเหตุการณ์ในเรื่อง มีบทสนทนาของตัวละครเสริมการบรรยายเรื่อง

6) คติสอนใจ คือ ความสมัครสมานสามัคคีจะนำมาซึ่งความสำเร็จ

4.1.1.8 นิทานกระทู้ เรื่องตุ๊กตุน

1) แนวคิด คือ เรื่องราวที่ให้คติแก่ผู้อ่าน ให้มีความเฉลียวฉลาด รอบคอบ รู้จักไหวพริบ ใช้สติปัญญาของตน

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ นายชะแล่ม ฟังพี่เลี้ยงพูดไม่ได้ศัพท์ ทำให้มีข้อสงสัยจึงตามหาคำตอบไปทั่ว

3) ตัวละคร คือ นายชะแล่ม นายมาก พี่เลี้ยง มารดาของนายชะแล่ม อ้ายถึก หลวงประไพ แม่เฉลา

4) ฉาก คือ บ้านของนายชะแล่ม โรงเรียน สถานที่ท่องเที่ยวตามหัวเมือง

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหาร มุ่งเน้นลักษณะการบรรยายฉากและสถานที่ ทอดแทรกบทสนทนาของตัวละครซึ่งเกี่ยวพันอยู่กับฉาก

6) คติสอนใจ คือ ฟังไม่ได้ศัพท์ จับไปกระเดียด

4.1.1.9 นิทานเรื่อง เที้ยวเมืองนรก

1) แนวคิด คือ นิทานที่แต่งขึ้นในรูปแบบร้อยแก้ว โดยอาศัยเค้าความจริงของสังคมและความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม และชีวิตหลังความตาย

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ เป็นการเล่าเรื่องการเดินทางไปที่เขวตกาอากาศที่เมืองนรก ทำให้ได้เห็นคนมากมายที่ต้องทัณฑ์กรรมอย่างแสนสาหัสแตกต่างกันไปตามผลกรรมที่เคยทำไว้เมื่อครั้งเกิดเป็นมนุษย์

- 3) ตัวละคร คือ นายยม พระยายมราช ท่านสุนทรศรีฐิติ
- 4) ฉาก คือ ถนนในกรุงเทพมหานคร เรือนพระยายมราช เมืองอภัยภูมิ
- 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา นิทานซึ่งแต่งขึ้นตามจินตนาการ ตัวละครและบทสนทนาไม่สมจริง เน้นความสนุกสนานเพลิดเพลิน ให้ข้อคิด แนวคิดในการดำเนินชีวิตด้วยหลักคุณธรรมจริยธรรม
- 6) คติสอนใจ คือ กฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

4.1.1.10 นิทานเรื่อง โสตรธรรมจริยา

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 1

- 1) แนวคิด คือ บทร้อยแก้วว่าด้วยอุทธานิเทศการถือศีลอย่างเคร่งครัด ศีลทั้ง 5 องค์
- 2) โครงเรื่องของนิทาน คือ ปาณาติบาต เว้นจากการฆ่าสัตว์ ทรมานสัตว์ รวมถึงการรับประทานเนื้อสัตว์อย่างไรไม่ให้เบียดเบียนตนเอง
- 3) ตัวละคร คือ ไม่มีตัวละคร
- 4) ฉาก คือ ไม่มีฉาก
- 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหารและเทศนาโวหาร ไม่มีบทสนทนา
- 6) คติสอนใจ คือ การดำเนินชีวิตประจำวันด้วยความระวังสำรวมกายใจ ไม่ประมาท มีความตั้งใจ ตั้งมั่นเป็นกลาง และใคร่ครวญทุกสิ่งด้วยปัญญาไม่ยึดมั่นถือมั่นอะไรเกินจริง

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 2

- 1) แนวคิด คือ บทร้อยแก้วว่าด้วยอุทธานิเทศการถือศีลอย่างเคร่งครัด ศีลทั้ง 5 องค์
- 2) โครงเรื่องของนิทาน คือ อทินนาทาน ละเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขายังไม่ได้ยกให้ เว้นเสียแต่มีเหตุจำเป็น
- 3) ตัวละคร คือ ไม่มีตัวละคร
- 4) ฉาก คือ ไม่มีฉาก
- 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหารและเทศนาโวหาร ไม่มีบทสนทนา
- 6) คติสอนใจ คือ การดำเนินชีวิตประจำวันด้วยความ ระวังสำรวมกายใจ ไม่ประมาท มีความตั้งใจตั้งมั่นเป็นกลาง และใคร่ครวญทุกสิ่งด้วยปัญญาไม่ยึดมั่นถือมั่นอะไรเกินจริง

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 3

- 1) แนวคิด คือ บทร้อยแก้วว่าด้วยอุทธานิคมของการแปลความหมายของศีลไปตามสมัยนิยม แต่ผู้มีสติปัญญาควรตระหนักและเลือกประพฤติปฏิบัติได้เหมาะสมดั่งงาม
- 2) โครงเรื่องของนิทาน คือ กามะสุมิจจาจาร ผู้เขียนได้รวบรวมความคิดเห็นและหลักปฏิบัติตามที่ผู้คนกล่าวไว้ตามสมัยนิยม แต่ขอให้ผู้มีสติปัญญาได้พิจารณาซึ่งน้ำหนักและเลือกประพฤติตามทางที่เห็นว่าเหมาะสมแก่ตนที่สุด
- 3) ตัวละคร คือ ไม่มีตัวละคร
- 4) ฉาก คือ ไม่มีฉาก
- 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหารและเทศนาโวหาร ไม่มีบทสนทนา
- 6) คติสอนใจ คือ คนเราย่อมมีกำลังกายและกำลังความคิดผิดกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความคิดของแต่ละคน

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 4

- 1) แนวคิด คือ บทร้อยแก้ว ว่าด้วยอุทธานิคมการถือศีลอย่างเคร่งครัด ศีลทั้ง 5 องค์
- 2) โครงเรื่องของนิทาน คือ มุสาวาท การกล่าวคำปด การกล่าวแต่คำจริง มุ่งแต่ความจริง มีถ้อยคำมั่นคง กล่าวถ้อยคำประกอบด้วยเหตุ ไม่กล่าวถ้อยคำคลาดเคลื่อนจากความจริงของโลก
- 3) ตัวละคร คือ ไม่มีตัวละคร
- 4) ฉาก คือ ไม่มีฉาก
- 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหารและเทศนาโวหาร ไม่มีบทสนทนา
- 6) คติสอนใจ คือ พุดจาให้ถูกกาลเทศะ

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 5

- 1) แนวคิด คือ บทร้อยแก้ว ว่าด้วยอุทธานิคมการถือศีลอย่างเคร่งครัด ศีลทั้ง 5 องค์ มีจุดมุ่งหมายประชดประชันสังคมและแนวคิดที่ว่าวัฒนธรรมตะวันตกน่าจะดีกว่าไทย
- 2) โครงเรื่องของนิทาน คือ สุราเมรมัชชปมาทัญฐานะ เว้นจากสุรา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท
- 3) ตัวละคร คือ ไม่มีตัวละคร
- 4) ฉาก คือ ไม่มีฉาก

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหารและเทศนาโวหาร ไม่มีบทสนทนา

6) คติสอนใจ คือ การละเว้นจากการดื่มสุรา อาจมีข้อยกเว้นตามวัฒนธรรมและกาลเทศะ

ว่าด้วยลำดับชั้นกรรม

1) แนวคิด คือ บทร้อยแก้ว ว่าด้วยการประพุดชี้ตามหลักปาณาติบาต
2) โครงเรื่องของนิทาน คือ มีจุดมุ่งหมายประสงค์ประชันสังคมและแนวคิดที่ว่าคนไทยชั้นใหม่ที่ศิวิไลซ์แล้ว กับคนไทยชั้นเก่าที่มีความคิดแบบดั้งเดิม

3) ตัวละคร คือ ไม่มีตัวละคร
4) ฉาก คือ ไม่มีฉาก
5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหารและเทศนาโวหาร ไม่มีบทสนทนา

6) คติสอนใจ คือ วิกฤตศีลธรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

หมวดคตินานาทาน

1) แนวคิด คือ บทร้อยแก้ว ว่าด้วยการห้ามมิให้ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้โดยกิริยาอันเป็นขโมย

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ มีจุดมุ่งหมายประสงค์ประชันสังคมและแนวคิดที่ว่าคนไทยชั้นใหม่ที่ศิวิไลซ์แล้วแต่งกายแบบยุโรป กับคนไทยชั้นเก่าที่แต่งกายไม่ทันสมัย

3) ตัวละคร คือ ไม่มีตัวละคร
4) ฉาก คือ ไม่มีฉาก
5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหารและเทศนาโวหาร ไม่มีบทสนทนา

6) คติสอนใจ คือ วิกฤตศีลธรรม จงอย่าไปตัดสินคนจากรูปลักษณ์ภายนอก หรือจากสิ่งที่ปรากฏแต่ให้มองลึกไปถึงจิตใจของคนๆ นั้น

หมวดกามาเมศุมิฉาจาร

1) แนวคิด คือ หลักประพุดปฏิบัติตามหลักกามาเมศุมิฉาจาร
2) โครงเรื่องของนิทาน คือ มีจุดมุ่งหมายประสงค์ประชันสังคมและแนวคิดที่ว่าคนยุโรปอยู่เมืองศิวิไลซ์กว่า ย่อมได้รับอภิสิทธิ์และข้อยกเว้นมากกว่าคนไทย

3) ตัวละคร คือ ไม่มีตัวละคร
4) ฉาก คือ ไม่มีฉาก

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหารและเทศนาโวหาร ไม่มีบทสนทนา

6) คติสอนใจ คือ วิกฤตศีลธรรม จงอย่าไปตัดสินคนจากรูปลักษณ์ภายนอก หรือจากสิ่งที่ปรากฏแต่ให้มองลึกไปถึงจิตใจของคนคนนั้น

4.1.1.11 นิทานเรื่อง วิชาของหมอคำ

1) แนวคิด คือ เรื่องเล่าขำขัน เสียดสีสังคม เกี่ยวกับความเชื่อของคนในชุมชนที่เชื่อไสยศาสตร์มากกว่าสิ่งที่พิสูจน์ได้จริง

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ หมอคำ นายแพทย์มีวิชาความรู้ แต่การที่หมอสอนใจศึกษาหาความรู้จากการอ่านหนังสือ ทำให้ชาวบ้านไม่ค่อยเชื่อถือนัก เนื่องจากคิดว่ามีความรู้น้อย

3) ตัวละคร คือ หมอคำ ท่านสมภารวัดเกาะแก้ว ชาวเมืองวิเชียร นายมนตรียานายมน ตามั่ง ยายแดน หมื่นจำเนียร

4) ฉาก คือ เมืองวิเชียร ลานวัดกลางเมืองวิเชียร

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหาร มีบทสนทนาช่วยดำเนินเรื่อง และแสดงให้เห็นถึงนิสัย บุคลิกภาพของตัวละคร

6) คติสอนใจ คือ มีสติไตร่ตรอง ไม่หลงเชื่อข่าวลือ

4.1.1.12 นิทานเรื่อง ประชันฤทธิ์

1) แนวคิด คือ การต่อสู้กับความไม่ถูกต้องของคนในสังคม

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ บุรุษไปรษณีย์และคนเก็บตัวรกราง ทะเลาะกันเนื่องจากคนเก็บตัวไม่ยอมบอกให้รกรางหยุด และพูดจาหยาบคาย บุรุษไปรษณีย์จึงไปแจ้งความ

3) ตัวละคร คือ บุรุษไปรษณีย์ คนเก็บตัว ผู้โดยสารบริเวณสถานี ไปรษณีสถา ไปรษณีสภา

4) ฉาก คือ บรรยากาศรกรางบริเวณตรอกภาษี

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหาร ในการเล่าเรื่อง และเปรียบเทียบพฤติกรรมการกระทำของบุคคลในเรื่องผ่านกลอนสี่สุภาพ และกลอนสี่ ไม่มีบทสนทนา

6) คติสอนใจ คือ คนทำผิดต้องรับผิดชอบตามกระบวนการของกฎหมาย ไม่มีข้อยกเว้น

4.1.1.13 นิทานเรื่อง ตกใจไข่เหตู

1) แนวคิด คือ ฟังไม่ได้ศัพท์ จับไปกระเดียด สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ เรื่องเล่าจากผู้แต่ง ยกตัวอย่าง ความตกใจจากการสื่อสารผิดพลาด

3) ตัวละคร คือ นายร้อย นายสิบ นายร้อยตรี นายร้อยโท สมเด็จพระยาประยูร ท่านว. ท่านส.

4) ฉาก คือ ห้องพักเรือนราชการ โรงทหารในพระบรมมหาราชวัง สนามหญ้าหน้าหอสมุดวชิรญาณ

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหาร ลักษณะเป็นเรื่องเล่าจากผู้แต่ง มีบทสนทนาในการดำเนินเรื่อง

6) คติสอนใจ คือ สติมาปัญญาเกิด สติเตลิดจะเกิดปัญหา

4.1.1.14 นิทานเรื่อง จดหมายจากยุโรป

1) แนวคิด คือ มีรักย่อมมีทุกข์

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ เปิดเรื่องด้วยการอธิบายความหมายของเรื่องด้วยการขึ้นต้นตามรูปแบบจดหมาย มีการโต้ตอบกันถึงเรื่องราวและทัศนคติเกี่ยวกับความรัก

3) ตัวละคร คือ พี่ชาย น้องชาย

4) ฉาก คือ ไม่มีฉาก

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ ขึ้นต้นตามรูปแบบจดหมาย ไม่มีบทสนทนา

6) คติสอนใจ คือ สร้างกำลังใจ ทำชีวิตให้มีคุณค่า

4.1.1.15 นิทานเรื่องแฟน

1) แนวคิด คือ อิทธิพลชาติตะวันตกเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยมากจนเกินไป เกิดการเลียนแบบโดยไม่คิดไตร่ตรองเสียก่อน

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ บทความจากหนังสือพิมพ์ชวนหัว ที่ผู้แต่งเขียนเกี่ยวกับเรื่องแฟน สมัยนิยม

3) ตัวละคร คือ ไม่มีตัวละคร

4) ฉาก คือ ไม่มีฉาก

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ นำเสนอแก่นของเรื่องผ่านทัศนคติของผู้เล่า แบบบรรยายความ ไม่มีบทสนทนา

6) คติสอนใจ คือ ทำตามสมัยนิยม ควรคำนึงถึงวัฒนธรรมอันดีงาม ตามกาลเทศะ

4.1.1.16 นิทานเรื่อง ทำคุณบูชาโทษ

- 1) แนวคิด คือ ทำคุณบูชาโทษ เรื่องเล่าชวนขบขัน
- 2) โครงเรื่องของนิทาน คือ นายสวัสดิ์ทำตัวเป็นตำรวจ คอยสอดส่องดูแล และจับขโมย แต่ไม่ทันเล่ห์เหลี่ยมคนร้าย
- 3) ตัวละคร คือ นายสวัสดิ์ คุณหญิงปูกุณ หลวงผู้แต่ง
- 4) ฉาก คือ งานวัดเบญจมบพิตร ร้านเครื่องเพชรพลอย
- 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บันเทิงคดี บรรยายความผ่านการกระทำของตัวละคร ประกอบกับบทสนทนาเพื่อการดำเนินเรื่อง
- 6) คติสอนใจ คือ รู้เท่าทันคน สังคม และสถานการณ์

4.1.1.17 นิทานเรื่อง รู้เอาเองเมื่ออ่านจบ

- 1) แนวคิด คือ มากคน มากความ
- 2) โครงเรื่องของนิทาน คือ ปู่และย่าของผู้แต่ง ตกเถียงกันเรื่องวัยอันเหมาะสมที่จะแต่งงาน
- 3) ตัวละคร คือ ปู่ย่า และยาย ผู้แต่ง
- 4) ฉาก คือ ไม่มีฉาก
- 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ เรื่องเล่าแบบ บรรยายโวหาร ดำเนินเรื่องแบบย้อนกลับ ไม่มีบทสนทนา
- 6) คติสอนใจ คือ จงพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบก่อนจะเชื่อ

4.1.1.18 นิทานเรื่อง จับคำถล่ำขาว

- 1) แนวคิด คือ เรื่องเล่าที่ให้ข้อคิด มุ่งมั่นทำอย่างหนึ่งแต่กลับได้อีกอย่างหนึ่ง
- 2) โครงเรื่องของนิทาน คือ นายสวัสดิ์รับเป็นธุระให้หลวงการี ในการสืบความว่า ใครเป็นผู้ข่มขู่จะทำร้ายหลวงการี
- 3) ตัวละคร คือ หลวงการี นายสวัสดิ์ เขกมลาชู นายหมวด ท่านเจ้ากรมมิสเตอร์ไนต์
- 4) ฉาก คือ บ้านนายสวัสดิ์ บ้านหลวงการี
- 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหาร ร้อยแก้ว ใช้บทสนทนาในการดำเนินเรื่อง
- 6) คติสอนใจ คือ อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจคน จะจนใจเอง

4.1.1.19 นิทานเรื่อง เลี้ยงดินเนอร์ใหญ่

- 1) แนวคิด คือ เรื่องเล่าชวนขบขัน ปิดเรื่องแบบหักมุม พลิกความคาดหมาย
- 2) โครงเรื่องของนิทาน คือ ผู้แต่งได้รับเชิญไปงานดินเนอร์ที่บ้านของผู้เชิญ มีแขกหรือมาร่วมงานเพื่อมาสนทนา ฟังดนตรี แต่ไม่มีการเลี้ยงอาหาร
- 3) ตัวละคร คือ เจ้าของบ้านเลี้ยงดินเนอร์ นายข้า ตารัก ตาคคนปลูกถั่ว ขุนศรี ตาคง ตาคต อ้ายเถา ยายมอญ
- 4) ฉาก คือ บรรยายกาศภายในบ้านที่จัดเลี้ยงดินเนอร์
- 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหาร และบทสนทนาที่สะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละครในเรื่อง
- 6) คติสอนใจ คือ รู้จักประเมินสถานการณ์ ต้องดูให้ดีก่อน

4.1.1.20 นิทานเรื่อง จดหมายจากผู้หญิงถึงผู้หญิง

- 1) แนวคิด คือ เปิดเรื่องด้วยการอธิบายความหมายของเรื่อง ด้วยการขึ้นต้นตามรูปแบบจดหมาย อ่านเพลินเพลิน แสดงทัศนนะของผู้แต่งที่มีต่อสังคม
- 2) โครงเรื่องของนิทาน คือ จดหมายจากพี่แจ่ม ถึงน้องสาย จำนวน 3 ฉบับ สนทนาถึงเรื่อง ชายหนุ่มที่มาจีบ
- 3) ตัวละคร คือ พี่แจ่ม แม่สาย ผู้ชายบนรถราง น้องชายคุณสิน
- 4) ฉาก คือ บนรถราง บ้านคุณสิน
- 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ ขึ้นต้นตามรูปแบบจดหมาย บรรยายสถานการณ์ บรรยายกาศ บุคลิกลักษณะของตัวละคร ไม่มีบทสนทนา
- 6) คติสอนใจ คือ เกลียดสิ่งไหนมักจะได้อสิ่งนั้น (สุภาษิตคำพังเพย)

4.1.1.21 นิทานเรื่อง ลองเป็นหมอดูกับเขาคั้งหนึ่ง

- 1) แนวคิด คือ เรื่องเล่าชวนขบขัน ปิดเรื่องแบบหักมุม พลิกความคาดหมาย
- 2) โครงเรื่องของนิทาน คือ ผู้แต่งพอมีความรู้ทางด้านตำราหมอดู จึงมีคนมาให้ทำนายทายทัก ซึ่งแทรกข้อคิดในสังคมไว้ด้วย
- 3) ตัวละคร คือ ชายแปลกหน้า ท่านเจ้าคุณในคลองบางหลวง
- 4) ฉาก คือ เฉลียงของบ้านผู้แต่ง
- 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายเหตุการณ์ เล่าเรื่องที่เกิดขึ้นมาแล้วให้ผู้อ่านฟัง มีบทสนทนาเล็กน้อย เพื่อให้เข้าใจเนื้อเรื่อง

6) คติสอนใจ คือ หมอคู่มอเดา

4.1.1.22 นิทาน เรื่องกำหนดกินน้ำ

1) แนวคิด คือ เรื่องเล่าจากผู้แต่ง มุ่งความสนุกเพลิดเพลิน และทอด
แสรกสาระเรื่องการดูแลสุขภาพ

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับการดื่มน้ำตามแพทย์
สั่ง พร้อมทั้งยกตัวอย่างข้อห้ามของการรับประทานอาหารพร้อมกับดื่มน้ำ

3) ตัวละคร คือ ผู้แต่ง แพทย์ พระอภัยสารทระ

4) ฉาก คือ ไม่มี

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหาร นำเสนอแก่นของเนื้อหา
ตามทัศนะของผู้เล่า เป็นบทอธิบาย ไม่มีบทสนทนา

6) คติสอนใจ คือ รับประทานอาหารถูกวิธี สุขภาพดี

4.1.1.23 นิทานเรื่องมงคล ๘

1) แนวคิด คือ บทร้อยแก้วว่าด้วยมงคล ๘ อย่าง

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ หนังสือวิทยากรย์ ในตอนความรู้เบ็ดเตล็ด
ว่าด้วย มงคล ๘

3) ตัวละคร คือ ไม่มีตัวละคร

4) ฉาก คือ ไม่มีฉาก

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหารและเทศนาโวหาร ไม่มีบท
สนทนา

6) คติสอนใจ คือ ไม่มีใครแก่เกินเรียน

4.1.1.24 นิทานเรื่อง จดหมายนายสุด

1) แนวคิด คือ ยุคสมัยแห่งการรับวัฒนธรรม และค่านิยมตะวันตก เข้าสู่
ชีวิตประจำวัน

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ จดหมายจากนายสุดถึงนายเป้าเพื่อนเก่าแก่
สนทนากันถึงเรื่องเด็กรุ่นใหม่ ๆ

3) ตัวละคร คือ นายเป้า นายสุด แม่ฟุ้ง ลูกชายของนายสุด

4) ฉาก คือ ไม่มีฉาก

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ ขึ้นต้นตามรูปแบบจดหมาย บรรยาย
สถานการณ์ บรรยายบุคลิกลักษณะของตัวละคร ไม่มีบทสนทนา

6) คติสอนใจ คือ แม้ทำตามสมัณิยม แต่ควรรู้จักปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตของตนเอง

4.1.1.25 นิทานเรื่อง ศิษย์มีครู

1) แนวคิด คือ เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อเล่าสู่กันฟัง เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน แฝงข้อคิดเกี่ยวกับความเชื่อของคนในสังคม

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ ลูกศิษย์ของเฮียงกงค้นพบความลับบางอย่างในศาลเจ้า ทำให้เฮียงกงจำเป็นต้องให้ศิษย์ออกจากศาลเจ้า โดยให้ลาเฟือกไปตัวหนึ่ง แต่ลาตัวนั้นเกิดป่วยตายเสียก่อน ศิษย์ของเฮียงกงจึงหมดทางทำมาหากิน จนได้รับคำแนะนำจากชายซึ่งเป็นคนบ้า

3) ตัวละคร คือ เฮียงกง ศิษย์ของเฮียงกง อ้ายบ้า ลาเฟือก

4) ฉาก คือ ศาลเจ้าในตำบลโหย่นาง นอกเมืองใกล้ศาลเจ้า

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหาร มีลักษณะเป็นนิทานเรื่องเล่าต่อๆ กันมา มีบทสนทนาเพื่อการดำเนินเรื่อง

6) คติสอนใจ คือ ความเชื่ออยู่ที่ใจ หมั่นทำความดีเสมอ

4.1.1.26 นิทานเรื่อง นิทานทหารเรือ

เรื่องที่ 1 การรักษาทางไมตรี

1) แนวคิด คือ เรื่องเล่าที่ผู้แต่งได้ฟังมา ซึ่งตัวละครต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่มีความท้าทาย และชวนขบขันในตอนท้าย

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ การเจรจาสัมพันธ์ไมตรีของท่านผู้บังคับการเรืออังกฤษ กับท่านนายพลตุรกี

3) ตัวละคร คือ ท่านนายพล ผู้บังคับการเรือ บ้อยชาวเจนัว

4) ฉาก คือ สำนักงานบริษัทช่างกลแห่งหนึ่ง ในประเทศรีพับลิคแห่งคัลชิลวานีเย ทำเรือเมืองมุฮัมเมร่าห์ ประเทศตุรกี

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บรรยายโวหาร อธิบายเรื่องราว สถานที่และบุคลิกลักษณะของตัวละครอย่างชัดเจน มีบทสนทนาไม่มากนัก

6) คติสอนใจ คือ ความเข้าใจและสื่อสารกันผิด ทำให้เป็นเรื่องได้

เรื่องที่ 2 นริสนาน

1) แนวคิด คือ เรื่องเล่า อ่านเพื่อความบันเทิงให้ความรู้ในเรื่องภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ดำเนินเรื่องแบบทิ้งท้ายไว้ให้คิด

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ เพื่อนนายทหารได้ชักชวนนายทหารโตบี้ ผู้ซึ่งชื่นชอบเล่นละคร ปลอมตัวเป็นบุคคลต่างๆ ไปอิงนกเพื่อเป็นการออกกำลังกาย ในวันเดินทาง

นายทหารโตบีมีฐานะค่อนข้างดีทำให้ไม่ได้ไปยืนนกกับคณะ คณะของนายทหารจึงออกเดินทางไปและพบกับท่านเอกเมืองมาร์กิลด์ที่บริเวณริมตลิ่ง

3) ตัวละคร คือ คนแจวเรือเบิ้ลลุม มะหะมัดอะหมัด นายทหารโตบี ผู้บังคับการเรือสค์รันไฟล์ ต้นหนเรือทอรา ท่านเอกเมืองมาร์กิลด์ หุสเซน

4) ฉาก คือ เมืองบุนสราห์ ห้องสโมสรริมตลิ่งแยกลำน้ำซัดเต้อาหรับ

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ เปิดเรื่องด้วยการบรรยายฉาก มีลักษณะแบบบรรยายโวหาร มีการสร้างบทสนทนาที่สะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละคร

6) คติสอนใจ คือ ใครคิดจะเป็นคนแท้หรือคนปลอม ตัวเองเท่านั้นย่อมรู้อยู่แก่ใจ

เรื่องที่ 3 ปิคนิก ณ เมโสโปเตเมีย

1) แนวคิด คือ เรื่องเล่าที่ผู้แต่งไปฟังมาอีกทอดหนึ่ง เป็นเรื่องเล่าที่อ่านเพื่อความบันเทิง เพลิดเพลิน ให้ความรู้ในเรื่องภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ดำเนินเรื่องแบบทิ้งท้ายไว้ให้คิด

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ ผู้บังคับการเรือไฟล์เดร็บบ ต้นหนเรือ และกาบริัลดี ตกลงจะไปปิกนิกกันในที่แห่งหนึ่ง และปลอมตัวในแบบต่างๆ เพื่อเข้าไปในเขตตุรกี แต่เรื่องราวกลับตาลปัตร

3) ตัวละคร คือ ผู้บังคับการเรือไฟล์เดร็บบ ผู้บังคับการเรือสค์รันซ์ไฟล์กาบริัลดี ต้นหนเรือ นายทหารตุรกี จีวร

4) ฉาก คือ ป่าเมโสโปเตเมีย เขตแดนอังกฤษ ตุรกี

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ เปิดเรื่องด้วยการบรรยายฉาก มีลักษณะแบบบรรยายโวหาร มีการสร้างบทสนทนาที่สะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละคร

6) คติสอนใจ คือ สิ่งที่ไม่ได้คาดคิด อาจเกิดขึ้นได้เสมอ

เรื่องที่ 4 ความลำบากแห่งลอคินวาร์

1) แนวคิด คือ เรื่องเล่า ที่ผู้แต่งไปฟังมาอีกทอดหนึ่ง เป็นเรื่องเล่า อ่านเพื่อความบันเทิง เพลิดเพลิน ให้ความรู้ในเรื่องภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ แต่จบแบบหักมุม

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ ผู้บังคับการเรือสเค็ตเตอร์ไฟล์ หรือลอร์คินวาร์ ถึงคราวลำบากใจ เมื่อมีหญิงชาวอาหรับมาขออาศัยและขอความช่วยเหลือ แต่เรื่องราวกลับตาลปัตร เมื่อลอร์คินวาร์เห็นว่า หญิงชาวอาหรับนั้นแท้จริงแล้วเป็นใคร

3) ตัวละคร คือ นายทหารโตบี หัสซัน ผู้บังคับการเรือสเค็ตเตอร์ไฟล์ หรือลอร์คินวาร์ หญิงชาวอาหรับ

- 4) ฉาก คือ ทำเรื่องเมืองบุสราห์ ค่ายทหาร
- 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ เปิดเรื่องด้วยการบรรยายฉาก มีลักษณะแบบบรรยายโวหาร มีการสร้างบทสนทนาที่สะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละคร
- 6) คติสอนใจ คือ มีสติ จะได้ไม่ถูกหลอก

เรื่องที่ 5 การช่วยนางงาม

- 1) แนวคิด คือ เรื่องเล่า ที่ผู้แต่งไปฟังมาอีกทอดหนึ่ง เป็นเรื่องเล่าอ่านเพื่อความบันเทิง เพลิดเพลิน ให้ความรู้ในเรื่องภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ แต่งแบบหักมุม
- 2) โครงเรื่องของนิทาน คือ ผู้บังคับการเรือสควอชไฟล์หรือกาลีบัลดีอยู่ในงานเลี้ยงอาหารค่ำ ได้ยินเสียงผู้หญิงร้องดังมาจากฝั่งแม่น้ำ จึงออกไปช่วยเหลือ แต่เรื่องราวกลับตาลปัตร
- 3) ตัวละคร คือ ผู้บังคับการเรือสควอชไฟล์หรือกาลีบัลดี ผู้บังคับการเรือสเก็ตเตอร์ไฟล์ หรือลอว์กินนาร์ นายทหารโตบี ทหารยาม
- 4) ฉาก คือ ทำเรื่องเมโสโปเตเมีย
- 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ เปิดเรื่องด้วยการบรรยายฉาก มีลักษณะแบบบรรยายโวหาร มีการสร้างบทสนทนาที่สะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละคร
- 6) คติสอนใจ คือ อย่าทำตัวเป็นกระต่ายตื่นตูม ลองคิดพิจารณาสถานการณ์ให้ถี่ถ้วนเสียก่อน

4.1.1.27 นิทานเรื่อง นิทานทองอิน ชุดที่ 1

เรื่องที่ 1 นางพระโขนงที่สอง

- 1) แนวคิด คือ เรื่องราวเพื่อความบันเทิง แฝงคติ แง่คิดในการดำเนินชีวิต แก่ผู้อ่าน ให้ความเพลิดเพลินลวด รอบคอบ รู้จักใช้ไหวพริบ และรู้จักใช้สติปัญญาของตนนิทานทองอิน ถ่ายทอดปัญหาของสังคมไทยในสมัยนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการลักขโมยหรือการฉ้อโกง ปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการเมืองการปกครอง รวมถึงระบบการศึกษาของไทย
เรื่องราวเล่าผ่านมุมมองของนายวัด ซึ่งคบหากับนายทองอินผู้เป็นสหายรัก นายทองอินเป็นผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลม แต่กลับไม่ยอมเข้ารับราชการมีรายได้สูงเหมือนกับคนอื่น หากสมัครใจเป็นพลตระเวนลับหรือผู้สืบข่าวต่างๆ และมีความสามารถในการปลอมตัว เมื่อนายวัดนำความมาปรึกษา สองสหายจึงร่วมมือกันเพื่อสืบหาคดีต่างๆ
- 2) โครงเรื่องของนิทาน คือ เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อมีข่าวเล่าลือกันว่า ในช่วงที่ผ่านมามีปีศาจชื่อนาก ได้ออกอาละวาดอีกครั้งที่บางพระโขนง โดยมีเสียงเล่าลือกันว่า ปีศาจมักจะปรากฏใกล้บ้านของกำนันพัน โชติ ซึ่งเคยมีภรรยาชื่อนากแต่ถึงแก่กรรมลงไปแล้ว ทั้งไว้

แต่บุตรชายสองคน พันโชติมีฐานะดีระดับเศรษฐีและคิดจะมีภรรยาใหม่ ดังนั้นคนทั่วไปจึงเชื่อกันว่า ปีสางที่มาปรากฏกายแถบบางพระ โขนงแห่งนั้นก็คือปีศาจนางนาก

3) ตัวละคร คือ นายวัด นายทองอิน พันโชติ ลูกชายพันโชติ นางนาก
 4) ฉาก คือ บ้านพันโชติ แม่น้ำ บางพระ โขนง
 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ ใช้ถ้อยคำธรรมดา อ่านเข้าใจง่าย สะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละคร ใช้ประโยคที่สามารถสื่อความได้รวดเร็ว เหมาะสมกับสถานะของตัวละคร ทำให้เรื่องสนุก น่าติดตาม

6) คติสอนใจ คือ ไตร่ตรองให้ดี ก่อนจะเลือกเชื่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
 เรื่องที่ 2 นายสุวรรณถูกขโมย

1) แนวคิด คือ เรื่องราวเพื่อความบันเทิง แฝงคติ แง่คิดในการดำเนินชีวิต แก่ผู้อ่าน ให้มีความเฉลียวฉลาด รอบคอบ รู้จักใช้ไหวพริบ และรู้จักใช้สติปัญญาของตน นิทานทองอิน ถ่ายทอดปัญหาของสังคมไทยในสมัยนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาลักขโมยหรือน้อ โกง ปัญหาครอบครัว ปัญหาฆาตกรรม ปัญหาการเมืองการปกครอง รวมถึงระบบการศึกษาของไทย

เรื่องราวเล่าผ่านมุมมองของ นายวัด ซึ่งคบหากับ นายทองอินผู้เป็นสหายรัก นายทองอินผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลม แต่กลับไม่ยอมเข้ารับราชการมีรายได้สูง เหมือนกับคนอื่น หากสมัครใจเป็นพลตระเวนลับหรือผู้สืบข่าวต่างๆ และมีความสามารถในการปลอมตัว เมื่อนายวัดนำความมาปรึกษา สองสหายจึงร่วมมือกันเพื่อสืบหาคดีต่างๆ

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ นายสุวรรณช่างทองถูกขโมยทรัพย์สินเครื่องเพชรภายในร้าน กุญแจร้านมีผู้ถืออยู่สองคน คือ นายสุวรรณ และนายกรเสมียนบัญชี นายมุ่ยจึงมาขอความช่วยเหลือจากนายทองอินให้สืบหาขโมย

3) ตัวละคร คือ นายศักดิ์ นายทองอิน สารวัตร นายสุวรรณช่างทอง นายกรเสมียนบัญชี นายมุ่ย นายฝรั่ง โปลิศ นายแจ่ม นายเจ๊กหยง นายสุข มองอ่องพม่า

4) ฉาก คือ ร้านทองของนายสุวรรณ
 5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ ใช้ถ้อยคำธรรมดา อ่านเข้าใจง่าย สะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละคร ใช้ประโยคที่สามารถสื่อความได้รวดเร็ว เหมาะสมกับสถานะของตัวละคร ทำให้เรื่องสนุก น่าติดตาม

6) คติสอนใจ คือ คนใจโง่ มักแพ้ภัยตัวเอง
 เรื่องที่ 3 ความลับแผ่นดิน

1) แนวคิด คือ เรื่องราวเพื่อความบันเทิง แฝงคติ แง่คิดในการดำเนินชีวิต แก่ผู้อ่าน ให้มีความเฉลียวฉลาด รอบคอบ รู้จักใช้ไหวพริบ และรู้จักใช้สติปัญญาของตนนิทานทอง

อิน ถ่ายทอดปัญหาของสังคมไทยในสมัยนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาหลักขโมยหรือน้อ โกง ปัญหาครอบครัว ปัญหาฆาตกรรม ปัญหาการเมืองการปกครอง รวมถึงระบบการศึกษาของไทย

เรื่องราวเล่าผ่านมุมมองของ นายวัด ซึ่งคบหากับ นายทองอินผู้เป็นสหายรัก นายทองอินผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลม แต่กลับไม่ยอมเข้ารับราชการมีรายได้สูง เหมือนกับคนอื่น หากสมัครใจเป็นพลตระเวนลับหรือผู้สืบข่าวต่างๆ และมีความสามารถในการปลอมตัว เมื่อนายวัด นำความมาปรึกษา สองสหายจึงร่วมมือกันเพื่อสืบหาคดีต่างๆ

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ ปลัดทูลฉลอง ได้ขอให้นายทองอินช่วยสืบความเรื่องความลับราชการรั่วไหล นายทองอินจึงต้องปลอมตัวเพื่อสืบราชการลับว่าใครเป็นขโมยความลับ

3) ตัวละคร คือ นายวัด นายทองอิน ปลัดทูลฉลอง นายเงินเลขานุการรองเสนาบดี นายเหลื่อมเสมียน นายเปลี่ยน

4) ฉาก คือ ภายในบ้านและบริเวณบ้านนายเปลี่ยน

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ ใช้ถ้อยคำธรรมดา อ่านเข้าใจง่าย สะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละคร ใช้ประโยคที่สามารถสื่อความได้รวดเร็ว เหมาะสมกับสถานะของตัวละคร ทำให้เรื่องสนุก น่าติดตาม

6) คติสอนใจ คือ เห็นแก่ประโยชน์ของบ้านเมืองว่าสำคัญกว่าสิ่งใด

เรื่องที่ 4 นายสวัสดิ์ “บิตูฆาต”

1) แนวคิด คือ เรื่องราวเพื่อความบันเทิง แฝงคติ แง่คิดในการดำเนินชีวิตแก่ผู้อ่าน ให้มีความเฉลียวฉลาด รอบคอบ รู้จักใช้ไหวพริบ และรู้จักใช้สติปัญญาของตนนิทานทองอิน ถ่ายทอดปัญหาของสังคมไทยในสมัยนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาหลักขโมยหรือน้อ โกง ปัญหาครอบครัว ปัญหาฆาตกรรม ปัญหาการเมืองการปกครอง รวมถึงระบบการศึกษาของไทย

เรื่องราวเล่าผ่านมุมมองของ นายวัด ซึ่งคบหากับ นายทองอินผู้เป็นสหายรัก นายทองอินผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลม แต่กลับไม่ยอมเข้ารับราชการมีรายได้สูง เหมือนกับคนอื่น หากสมัครใจเป็นพลตระเวนลับหรือผู้สืบข่าวต่างๆ และมีความสามารถในการปลอมตัว เมื่อนายวัด นำความมาปรึกษา สองสหายจึงร่วมมือกันเพื่อสืบหาคดีต่างๆ

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ นายเปรมเจ้าของโรงพิมพ์เปรมปริดีราษฎร์ บิดาของนายสวัสดิ์เสียชีวิตเนื่องจากถูกวางยา นายเปรมจึงมาขอให้นายทองอินช่วยสืบความเนื่องจากตนเองตกเป็นผู้ต้องหาฆ่าบิดา

3) ตัวละคร คือ นายวัด นายทองอิน นายสวัสดิ์ นายเปรมผู้เป็นบิดา โปธิศฝรั่ง ท่านเจ้ากรม นายชาย อำแดงเอม นายสุน

4) ฉาก คือ โรงพิมพ์เปรมปรีดีราษฎร์ ศาลพิพากษา

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ ใช้ถ้อยคำธรรมดา อ่านเข้าใจง่าย สะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละคร ใช้ประโยคที่สามารถสื่อความได้รวดเร็ว เหมาะสมกับสถานะของตัวละคร ทำให้เรื่องสนุก น่าติดตาม

6) คติสอนใจ คือ คนทำชั่วจะได้รับผลกรรมของตนเอง

เรื่องที่ 5 ยาม่าบังกะโล

1) แนวคิด คือ เรื่องราวเพื่อความบันเทิง แฝงคติ แง่คิดในการดำเนินชีวิต แก่ผู้อ่าน ให้มีความเฉลียวฉลาด รอบคอบ รู้จักใช้ไหวพริบ และรู้จักใช้สติปัญญาของตนนิทานทองอิน ถ่ายทอดปัญหาของสังคมไทยในสมัยนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาหลักขโมยหรือถือโกง ปัญหาครอบครัว ปัญหาฆาตกรรม ปัญหาการเมืองการปกครอง รวมถึงระบบการศึกษาของไทย

เรื่องราวเล่าผ่านมุมมองของ นายวัด ซึ่งคบหากับ นายทองอินผู้เป็นสหายรัก นายทองอินผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลม แต่กลับไม่ยอมเข้ารับราชการมีรายได้สูง เหมือนกับคนอื่น หากสมัครใจเป็นพลตระเวนลับหรือผู้สืบข่าวต่างๆ และมีความสามารถในการปลอมตัว เมื่อนายวัดนำความมาปรึกษา สองสหายจึงร่วมมือกันเพื่อสืบหาคดีต่างๆ

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ ม้าแข่งของเงินอี้ชื่อ ม้าบังกะโล ถูกลอบวางยาทำให้ได้รับบาดเจ็บ เงินอี้จึงส่งจดหมายเชิญนายทองอินให้ช่วยสืบหาตัวการที่วางยาฆ่า แต่เรื่องจบแบบหักมุม โดยผู้ร้ายตัวจริงกลับเป็นคนที่คาดไม่ถึง สาเหตุมาจากเรื่องของผลประโยชน์และเงินพนัน

3) ตัวละคร คือ เงินอี้ ท่านเลขานุการของคลับ ท่านราชทูต หมอเงินเอี้ยว (น้องชายของเงินอี้) กรรมการของคลับ คนเลี้ยงม้า ผู้มาดูแลแข่งม้า เจ้ากรมกองตระเวน นายทองอิน นายวัด ฟรังคนผสมยา แหกน้กกี้ บ้อยเงินอี้ ม้าบังกะโล ม้ายักยี

4) ฉาก คือ สนามม้า โรงม้า บ้านนายทองอิน ห้องรับแขกบ้านเงินอี้ บ้านหมอเงินเอี้ยว ร้านขายยานนเจริญกรุง

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ ใช้ถ้อยคำธรรมดา อ่านเข้าใจง่าย สะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละคร ใช้ประโยคที่สามารถสื่อความได้รวดเร็ว เหมาะสมกับสถานะของตัวละคร ทำให้เรื่องสนุก น่าติดตาม

6) คติสอนใจ คือ ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตัว

เรื่องที่ 6 เข็มรอยดอกไม้

1) แนวคิด คือ เรื่องราวเพื่อความบันเทิง แฝงคติ แง่คิดในการดำเนินชีวิต แก่ผู้อ่าน ให้มีความเฉลียวฉลาด รอบคอบ รู้จักใช้ไหวพริบ และรู้จักใช้สติปัญญาของตนนิทานทอง

อิน ถ่ายทอดปัญหาของสังคมไทยในสมัยนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาหลักขโมยหรือน้อ โกง ปัญหาครอบครัว ปัญหาฆาตกรรม ปัญหาการเมืองการปกครอง รวมถึงระบบการศึกษาของไทย

เรื่องราวเล่าผ่านมุมมองของ นายวัด ซึ่งคบหากับ นายทองอินผู้เป็นสหายรัก นายทองอินผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลม แต่กลับไม่ยอมเข้ารับราชการมีรายได้สูง เหมือนกับคนอื่น หากสมัครใจเป็นพลตระเวนลับหรือผู้สืบข่าวต่างๆ และมีความสามารถในการปลอมตัว เมื่อนายวัด นำความมาปรึกษา สองสหายจึงร่วมมือกันเพื่อสืบหาคดีต่างๆ

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ นายบุญคง คนรู้จักของนายทองอินกับนายวัด ได้เสียชีวิตลงอย่างกะทันหัน นายทองอินจึงสืบหาสาเหตุการตายที่แท้จริง และพบว่า นายบุญคง ตายด้วยเข็มร้อยดอกไม้

3) ตัวละคร คือ นายวัด นายทองอิน นายบุญคง ท่านเจ้ากรมกองตระเวน ปลัดกรมการสอดแนม หมอ แม่เลี้ยงภรรยา นายบุญคง นายศิริ

4) ฉาก คือ บ้านนายทองอิน บ้านนายบุญคง บ้านหมอกรมสุขาภิบาล

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ ใช้วิธีการดำเนินเรื่องแบบย้อนกลับ สร้างบทสนทนาโดยสะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละคร

6) คติสอนใจ คือ ความลับไม่มีในโลก ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว

เรื่องที่ 7 กำนันคงบ้านโยคี

1) แนวคิด คือ เรื่องราวเพื่อความบันเทิง ผ่องคดี แง่คิดในการดำเนินชีวิต แก่ผู้อ่าน ให้มีความเฉลียวฉลาด รอบคอบ รู้จักใช้ไหวพริบ และรู้จักใช้สติปัญญาของตนนิทานทองอิน ถ่ายทอดปัญหาของสังคมไทยในสมัยนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาหลักขโมยหรือน้อ โกง ปัญหาครอบครัว ปัญหาฆาตกรรม ปัญหาการเมืองการปกครอง รวมถึงระบบการศึกษาของไทย

เรื่องราวเล่าผ่านมุมมองของ นายวัด ซึ่งคบหากับ นายทองอินผู้เป็นสหายรัก นายทองอินผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลม แต่กลับไม่ยอมเข้ารับราชการมีรายได้สูง เหมือนกับคนอื่น หากสมัครใจเป็นพลตระเวนลับหรือผู้สืบข่าวต่างๆ และมีความสามารถในการปลอมตัว เมื่อนายวัด นำความมาปรึกษา สองสหายจึงร่วมมือกันเพื่อสืบหาคดีต่างๆ

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ เรื่องราวเกิดขึ้นที่หัวเมืองใกล้กรุงเทพฯ เมื่อนายทองอินได้เดินทางไปช่วยจับผู้ร้ายที่มีฉายาว่า อ้ายมันมือเหล็ก เป็นครั้งหนึ่งที่นายทองอินทำการจับผู้ร้ายไม่สำเร็จ แต่สามารถจับผู้สมรู้ร่วมคิด ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่มีความผิดถึง

3) ตัวละคร คือ นายวัด นายทองอิน อ้ายมันมือเหล็ก กำนันคงบ้านโยคี นายอำเภอ ผู้ใหญ่เม่น อ้ายสังข์

4) ฉาก คือ บริเวณดงพระยาไฟ อำเภอทับทิม อำเภอบ้านฝาง บ้านพักรถไฟนายอำเภอ บ้านก้านนง

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ นำเสนอแก่นของเรื่องผ่านการกระทำของตัวละคร บทสนทนาสะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละคร แต่จบแบบหักมุม

6) คติสอนใจ คือ ความถูกต้องอยู่เหนืออำนาจอิทธิพล

นิทานทองอิน ชุดที่ 2

เรื่องที่ 8 ผู้ร้ายฆ่าคนที่บางขุนพรหม

1) แนวคิด คือ เรื่องราวเพื่อความบันเทิง ผ่องคดี แง่คิดในการดำเนินชีวิต แก่ผู้อ่าน ให้มีความเพลิดเพลิน รอบคอบ รู้จักใช้ไหวพริบ และรู้จักใช้สติปัญญาของตนนิทานทองอิน ถ่ายทอดปัญหาของสังคมไทยในสมัยนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาหลักขโมยหรือฉ้อโกง ปัญหาครอบครัว ปัญหาฆาตกรรม ปัญหาการเมืองการปกครอง รวมถึงระบบการศึกษาของไทย

เรื่องราวเล่าผ่านมุมมองของ นายวัด ซึ่งคบหากับ นายทองอินผู้เป็นสหายรัก นายทองอินผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลม แต่กลับไม่ยอมเข้ารับราชการมีรายได้สูง เหมือนกับคนอื่น หากสมัครใจเป็นพลตระเวนลับหรือผู้สืบข่าวต่างๆ และมีความสามารถในการปลอมตัว เมื่อนายวัดนำความมาปรึกษา สองสหายจึงร่วมมือกันเพื่อสืบหาคดีต่างๆ

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ สารวัตรบุญเชิดแขวงบางขุนพรหม ได้เขียนจดหมายมาขอความช่วยเหลือนายทองอินในการที่จะช่วยสืบคดีฆาตกรรมที่บางขุนพรหม ผู้ร้ายทำการออกอาชญากรขึ้น ไปฆ่านายรอดถึงบนบ้าน

3) ตัวละคร คือ นายวัด นายทองอิน สารวัตรบุญเชิดแขวงบางขุนพรหม นายรอด บ่าวนายรอด คนป่าคล้ายอุรังอุตัง ฝรั่งต่างชาติ

4) ฉาก คือ บ้านของนายวัดและนายทองอิน บ้านและห้องนอนของนายรอดผู้ถูกฆาตกรรม

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บทสนทนาเพื่อบอกเล่าเรื่องสะท้อนความขัดแย้งของตัวละคร ปิดเรื่องแบบหักมุมพลิกความคาดหมาย

6) คติสอนใจ คือ ไม่คว้นตัดสิน รู้จักค้นหาความจริงให้ละเอียดถี่ถ้วนเสียก่อน

เรื่องที่ 9 นายจรรยาเศรษฐี

1) แนวคิด คือ เรื่องราวเพื่อความบันเทิง ผ่องคดี แง่คิดในการดำเนินชีวิต แก่ผู้อ่าน ให้มีความเพลิดเพลิน รอบคอบ รู้จักใช้ไหวพริบ และรู้จักใช้สติปัญญาของตนนิทานทอง

อิน ถ่ายทอดปัญหาของสังคมไทยในสมัยนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาหลักขโมยหรือน้อ โกง ปัญหาครอบครัว ปัญหาฆาตกรรม ปัญหาการเมืองการปกครอง รวมถึงระบบการศึกษาของไทย

เรื่องราวเล่าผ่านมุมมองของ นายวัด ซึ่งคบหากับ นายทองอินผู้เป็นสหายรัก นายทองอินผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลม แต่กลับไม่ยอมเข้ารับราชการมีรายได้สูง เหมือนกับคนอื่น หากสมัครใจเป็นพลตระเวนลับหรือผู้สืบข่าวต่างๆ และมีความสามารถในการปลอมตัว เมื่อนายวัด นำความมาปรึกษา สองสหายจึงร่วมมือกันเพื่อสืบหาคดีต่างๆ

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ นายเจริญ มาขอความช่วยเหลือนายทองอิน ให้ช่วยสืบความการตายของนายจรรยาผู้ซึ่งเป็นพี่ชาย เนื่องจากตกเป็นผู้ต้องสงสัยในการฆ่าพี่ชายตัวเอง

3) ตัวละคร คือ นายวัด นายทองอิน นายจรรยา นายเจริญบุตร คุณพระจักรนารายณ์ หมอเอี้ยว ท่านปลัดกรม ภรรยา นายจรรยา นายพูน นายเหมือน

4) ฉาก คือ บ้านนายทองอิน บ้านนายพูน ศาลพิพากษา

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บทสนทนาสะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละคร มีการปิดเรื่องแบบสุภาษิตกรรม

6) คติสอนใจ คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

เรื่องที่ 10 ระเด่นลันได

1) แนวคิด คือ เรื่องราวเพื่อความบันเทิง แฝงคติ แง่คิดในการดำเนินชีวิต แก่ผู้อ่าน ให้มีความเฉลียวฉลาด รอบคอบ รู้จักใช้ไหวพริบ และรู้จักใช้สติปัญญาของตนนิทานทองอิน ถ่ายทอดปัญหาของสังคมไทยในสมัยนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาหลักขโมยหรือน้อ โกง ปัญหาครอบครัว ปัญหาฆาตกรรม ปัญหาการเมืองการปกครอง รวมถึงระบบการศึกษาของไทย

เรื่องราวเล่าผ่านมุมมองของ นายวัด ซึ่งคบหากับ นายทองอินผู้เป็นสหายรัก นายทองอินผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลม แต่กลับไม่ยอมเข้ารับราชการมีรายได้สูง เหมือนกับคนอื่น หากสมัครใจเป็นพลตระเวนลับหรือผู้สืบข่าวต่างๆ และมีความสามารถในการปลอมตัว เมื่อนายวัด นำความมาปรึกษา สองสหายจึงร่วมมือกันเพื่อสืบหาคดีต่างๆ

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ นายชวนได้พาพี่สาวคือแม่แจ่ม มาพบนายทองอิน เพื่อขอให้ช่วยสืบความเรื่องนายวง ผู้เป็นสามี ถึงสาเหตุที่มีพฤติกรรมลับลมคมใน

3) ตัวละคร คือ นายวัด นายทองอิน นายชวน แม่แจ่ม นายวง นายแจ่ม หลวงธานี

4) ฉาก คือ เฉลียงบ้านนายวัดกับนายทองอิน ตะพานหัน บริเวณถนนจักรวรรดิ ร้านขายยา

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ นำเสนอแก่นของเรื่องตามทัศนะของผู้แต่ง มีบทสนทนาสะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละคร จบเรื่องแบบพลิกความคาดหมาย

6) คติสอนใจ คือ ความไว้นือเชื่อใจ คือสิ่งสำคัญในการครองชีวิตคู่
เรื่องที่ 11 สร้อยคอร้อยชั่ง

1) แนวคิด คือ เรื่องราวเพื่อความบันเทิง แฝงคติ แง่คิดในการดำเนินชีวิตแก่ผู้อ่าน ให้มีความเฉลียวฉลาด รอบคอบ รู้จักใช้ไหวพริบ และรู้จักใช้สติปัญญาของตนนิทานทองอิน ถ่ายทอดปัญหาของสังคมไทยในสมัยนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาลักขโมยหรือน้อ โกง ปัญหาครอบครัว ปัญหาฆาตกรรม ปัญหาการเมืองการปกครอง รวมถึงระบบการศึกษาของไทย

เรื่องราวเล่าผ่านมุมมองของ นายวัด ซึ่งคบหากับ นายทองอินผู้เป็นสหายรัก นายทองอินผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลม แต่กลับไม่ยอมเข้ารับราชการมีรายได้สูง เหมือนกับคนอื่น หากสมัครใจเป็นพลตระเวนลับหรือผู้สืบข่าวต่างๆ และมีความสามารถในการปลอมตัว เมื่อนายวัดนำความมาปรึกษา สองสหายจึงร่วมมือกันเพื่อสืบหาคดีต่างๆ

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ นายเทศเพื่อนของนายทองอิน หลังจากไปบวชเนื่องจากภรรยาเสียชีวิต ก็สึกออกมาและได้ภรรยาใหม่เป็นนางละคร ต่อมานางช้อยภรรยาใหม่ได้ตายลงเนื่องจากโรคระบาด นายเทศจึงนำสร้อยคอมีค่า มาสวมที่ภรรยาเพื่อนำไปฝัง วันต่อมาได้พบว่า หลุมศพภรรยาถูกขุดขึ้นมาและสร้อยคอได้หายไป

3) ตัวละคร คือ นายวัด นายทองอิน นายเทศ นางช้อย นายสุข แยกขายทอง นายแจ้ นายเฟื่อง

4) ฉาก คือ บ้านนายเทศ หลุมศพนางช้อยภรรยา นายเทศ ร้านนายสุวรรณช่างทอง บริเวณเสาชิงช้า

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ นำเสนอผ่านการบอกเล่าโดยตรงของผู้แต่ง มีบทสนทนาแสดงบุคลิกลักษณะของตัวละครอย่างชัดเจน

6) คติสอนใจ คือ มีสติ ไม่หลงงมงาย ฟังผู้อื่นบ้าง
ผู้วิจัยของสรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาพรวมของหนังสือ “ประมวลนิทาน ร. 6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จำนวน 27 เรื่อง 48 ตอน ดังนี้

1) แนวคิด คือ นิทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) เป็นพระราชนิพนธ์อีกประเภทหนึ่งที่มีรูปแบบเป็นทั้งนิทานและเรื่องเล่าที่ให้ความรู้ด้านการสะท้อนภาพสังคมในสมัยนั้น มีคำสอนต่างๆ แทรกอยู่ในนิทานแต่ละเรื่อง รวมถึงพระองค์ทรงสอดแทรกอารมณ์ขันไว้ในนิทานทุกเรื่องด้วยวิธีการที่น่าสนใจ โดดเด่น ทำให้นิทานที่พระองค์

ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้น เป็นนิทานที่อ่านเพื่อความบันเทิงและในขณะเดียวกันก็ให้สาระความรู้ ควบคู่ไปด้วยอย่างกลมกลืน และมีคุณค่า

2) โครงเรื่องของนิทาน คือ บทพระราชนิพนธ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็น เครื่องผ่อนคลายอารมณ์ รวมถึงเตือนสติคนไทยให้รู้จักคิด พิจารณาไตร่ตรองก่อนจะเชื่อ และ จุดมุ่งหมายที่จะประชดประชันคนไทยที่นิยมวัฒนธรรมตะวันตก และยกย่องคนตะวันตกว่าเป็นคน ชั้นสูงกว่า ทั้งสะท้อนปัญหาสังคมไทยสมัยนั้น โดยมีการนำเสนอแก่นของเรื่องผ่านการกระทำของ ตัวละคร ผ่านทัศนของผู้เล่า และการบอกเล่าโดยตรง และมีวิธีการดำเนินเรื่อง 3 วิธี ได้แก่ การ ดำเนินเรื่องแบบย้อนกลับ การดำเนินเรื่องตามลำดับปฏิทิน และการดำเนินเรื่องแบบเรียงเนื้อหา ตามลำดับความสำคัญ นอกจากนี้นิทานบางเรื่องยังใช้วิธีการเปิดเรื่องด้วยการบรรยายเหตุการณ์หรือ การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายตัวละครอีกด้วย

3) ตัวละคร มีการนำเสนอแก่นเรื่อง หรือตัวเรื่องทั้งหมด ผ่านการกระทำ ของตัวละคร โดยมีการสร้างตัวละครที่เป็นคนจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ ตัวละครที่เป็นสัตว์ และตัวละครจากจินตนาการ ตามลำดับ

4) ฉาก คือ มีการสร้างฉากทั้งหมด 3 แบบ โดยใช้การสร้างฉากที่เป็น สิ่งประจักษ์มากที่สุด รองลงมาคือ ฉากที่เป็นช่วงเวลา ยุคสมัย และฉากที่เกิดขึ้นจากจินตนาการ ซึ่ง จะเห็นได้ว่า ฉากที่ปรากฏในเรื่องนั้นมักใช้วิธีการกล่าวถึงชื่อของสถานที่ต่างๆ หรือบอกช่วงเวลา สั้นๆ เท่านั้น โดยไม่ได้บรรยายหรือพรรณนา

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา คือ บทสนทนานั้นมี 3 แบบ ได้แก่ การสร้าง บทสนทนาโดยสะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละครซึ่งพบว่ามีการใช้มากที่สุด รองลงมาคือ การ สร้างบทสนทนาโดยสะท้อนแนวคิดของผู้แต่ง และลำดับสุดท้าย คือ การสร้างบทสนทนาสะท้อน ให้เห็นความขัดแย้งของตัวละคร นอกจากนี้มีนิทานบางเรื่องที่ไม่ปรากฏบทสนทนาเลย แต่มีเนื้อหา เป็นบทอธิบายความหรือบรรยายความ ด้วยนิทานในแต่ละเรื่องมีขนาดสั้น อาจเป็นไปได้ว่าการ สร้างบทสนทนาขึ้นแต่ละเรื่องก็เพื่อให้มีการดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว เพราะบทสนทนาสามารถใช้ แทนบทบรรยายหรือบทพรรณนาได้เป็นอย่างดี ทั้งมีความน่าสนใจ ซึ่งผู้อ่านสามารถเข้าใจลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของตัวละครได้ แม้กระทั่งสามารถคาดเดาเหตุการณ์ต่างๆ ของเรื่องจากบท สนทนานั้นๆ ได้เช่นกัน

6) คติสอนใจ คือ นิทานในแต่ละเรื่องมีการให้ข้อคิดเกี่ยวกับชีวิต สังคม และวัฒนธรรม เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจแก่ผู้อ่าน

4.1.2 การวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอการวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จำนวน 27 เรื่อง 48 ตอน ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้จำกัดการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ในระดับคำ วลี อนุประโยค หรือประโยคเป็นการเฉพาะเจาะจง แต่จะวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ในเชิงหนึ่งหน่วยของความหมายแบบยืดหยุ่นได้ อ้างถึงชุดความคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์ ดังได้อธิบายไว้ในบทที่ 2 ได้แก่ 1) อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม 2) อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ (3) อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ และ (4) อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์ ผู้วิจัยจะนำเสนอการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์แยกเป็นนิทานรายเรื่องเรียงลำดับตามหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” ดังนี้

4.1.2.1 นิทานเรื่อง เหาะเหินเดินอากาศ

ประเภทที่ 1 อุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ยาทานิวี่ซี่ คือ ยาที่ทำให้เหาะปรี๊ดได้ เลี้ยวได้ตามใจ

Share Understanding: คนที่มียาวิเศษ หรือของวิเศษจะทำให้สามารถเหาะขึ้นไปบนอากาศได้

Metaphor Evidencing Entailment:

“ต่างที่เราเหาะสำเร็จละ เราจะเลี้ยวสำเร็จละหรือ คุณทำอะไรแต่บอกลูกคนคิดสำเร็จแล้ว แต่พอจะถือน้ำขึ้นก็เพลี่ย นี่อ้ายยาหรือคาถาอาคมของแแก่นะ ถึงจะทำให้เหาะได้ก็คงไม่ทำให้เลี้ยวได้”

สมาชิกคนที่ 3 จึงกล่าวขึ้นว่า

“ถ้าได้อย่างความคิดฉันเลย ยานั่นต้องใช้สำหรับทานิวี่ซี่ แล้วขึ้นไปทางไหนก็เหาะปรี๊ดไปทางนั้น จะเลี้ยวทางไหนก็เลี้ยวได้ตามใจ เมื่ออยากลงดินก็ซิ่งที่ดินแล้วถ้าไม่อยากจะเหาะต่อไป เราล้างนิ้วเสียก็แล้วกัน” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 12)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางไสยศาสตร์

ประเภทที่ 3 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: หน้าโน คือ ลูกมะนาว

Share Understanding: การถูกกระแทกอย่างแรงเข้าที่หน้า หน้าตาปูดบวม
ขึ้นมาจากเท่าลูกมะนาว

Metaphor Evidencing Entailment: ข้าพเจ้านึกว่าที่จะหาวนอนเต็มแก้มจึง
โดนโต๊ะ แล้วข้าพเจ้าก็หันหน้ากลับไปทางเตียงนอน ในเวลานั้นอยู่ข้างจะมีด ข้าพเจ้าก็เอื้อมมือ
ออกไปเพื่อจะคลำมิให้โดนอะไร ในทันใดนั้นข้าพเจ้าก็รู้สึกตัวแล่นหวือไปโดนฝาผนังดังเปรี้ยง
ใหญ่หน้าโนขึ้นมาเท่าลูกมะนาวคลำไปคลำมาอีกสักหน่อยจึงพบเตียงข้าพเจ้าก็ลงนอน (มงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 12)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: การเดินทางอย่างไรทิศทาง คือ ปราดไปทางโน้นปรูดมา
ทางนี้ราวเรือไฟหางเสือหัก

Share Understanding: มีความสวยงามและความเร็ว เหมือนเรือไฟ แต่หาก
หางเสือเรือหัก เรือก็จะแล่นไปอย่างไรทิศทาง

Metaphor Evidencing Entailment:

แหม อ้ายการที่ชั่วครั้งนั้นมันช่างยากเย็นเสียจริงๆ จะเลี้ยวแต่ละทีต้อง
ระวังเสียแทบตาย มันคอยแต่จะเร็วเกินไปเสมอ ดีไม่ดีก็โดนต้นไม้โดนเสาโคม บางทีถึงโดนตึก
ปราดไปทางโน้นปรูดมาทางนี้ราวเรือไฟหางเสือหัก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ,
2551: 13)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

ประเภทที่ 4 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่องเหาะเหินเดินอากาศ พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ทั้งหมด 3 อุปสรรคณ์
สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องเหาะเหินเดินอากาศ

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรค	จำนวน
1	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	0
2	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	1
3	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	2
4	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	3

4.1.2.2 นิทานเรื่อง ความดีของคนเรา

ประเภทที่ 1 อุปสรรคเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 2 อุปสรรคเกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปสรรคเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: คนที่ไม่มีอะไรเป็นจุดสนใจ คือ ตัวเปล่า

Share Understanding: คนที่ไม่มีจุดเด่นอะไร ไม่มีอะไรพิเศษ จึงไม่เป็นที่

สนใจของใครๆ

Metaphor Evidencing Entailment:

ดาแจ่ม.- “ผมสนุกที่ดูความดีของมนุษย์เล่น คนเรานี้ดีมากทุกคนนะ
 ขอรับ ไม่มากก็น้อย ก็ดูแต่พวกเหล่านี้ซึ่งขอรับ คุณกับผมนั่งอยู่เป็นนาน ไม่ยกมีใครมาเกี่ยวข้องด้วย
 เลยสักคนเดียว นี่ถ้าต่างว่าคุณกับผมนี้ไม่อยากให้คนเหล่านั้นดูหรือเข้ามาใกล้ คงยังจ้องยังแอบเข้า
 มาให้ใกล้จังได้ นี่ดูเถอะผมมาตัวเปล่าอย่างนี้แล้วถึงใครๆ จะดูหรือเข้าใกล้เท่าใดผมไม่ว่า ก็ไม่มี
 ใครเข้าใกล้ ถ้าลองกระผมถูกโปlicitจับใส่กุญแจข้อมือมาผมก็คงไม่อยากให้คนมาดูผมหรือเข้าใกล้
 ผม แต่คนต้องดูผมทุกคนเป็นแน่”

ข้าพเจ้า.- “ก็เห็นจะจริง แต่นั่นมันอยู่ข้างควรรู้ดูอยู่หน่อย เวลานั้นลุงแปลกกว่าคนธรรมดา คนต้องอยากดูอยู่เอง เวลานั้นลุงไม่แปลกกว่าคนธรรมดาอะไรเลยเขาก็ไม่ดู จะเอาเรื่องนี้เป็นพยานว่าคนคือไม่ได้”

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2551: 16-17)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: ความดีของเด็ก คือ ห้ามเด็กไม่ให้ทำอะไรเหมือนยิงยูให้เขาแบ่งทำเข้า

Share Understanding: เป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ที่ชอบขัดคำสั่ง และชอบจะทำในสิ่งตรงข้าม ยิ่งห้ามก็ยิ่งอยากทำราวกับเด็ก

Metaphor Evidencing Entailment:

ตาแจ่ม.- “ก็จริงอยู่ แต่ที่ คุณจะเถียงว่าคนไม่ได้นั้นผมเห็นเถียงไม่ได้ คนเรามันดีมาแต่เด็กแล้วนี่ขอรับ คุณเคยเห็นเด็กคนไหนที่ไม่อยากทำของที่ผู้ใหญ่ห้ามบ้างหรือขอรับ”

ข้าพเจ้า.- “ข้อนี้ก็จริงอยู่”

ตาแจ่ม.- “จริงแน่ละสิขอรับ ผมเชื่อว่าถ้าจะห้ามเด็กไม่ให้ทำอะไรเหมือนยิงยูให้เขาแบ่งทำเข้า ดูเหมือนจะได้ผลดีกว่าห้ามแท้ๆ เป็นต้นว่าเราไม่อยากให้เด็กเล่นไฟ ยูให้เล่นเข้า เด็กนั้นดูเหมือนจะเลยเถิดอยากเล่นไฟ ไม่เชื่อลองดูเถอะ”

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 17)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่องความดีของคนเรา พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ทั้งหมด 2 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องความดีของเรา

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรค	จำนวน
1	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	0
2	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	2
4	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	2

4.1.2.3 นิทานเรื่อง สุนทรความตามสวัสดิรักษา

ประเภทที่ 1 อุปสรรคเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 2 อุปสรรคเกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: นั่งผิดทิศจะโชคร้าย คือ ทิศเหนือเหลือร้ายวายชีวา

Share Understanding: การปฏิบัติตามความเชื่อในเรื่องของความโชคร้าย
โชคร้าย ถ้านั่งไม่ถูกทิศแล้วจะพบเจอแต่สิ่งไม่ดี เช่น การนั่งไปทางทิศเหนืออาจโชคร้ายถึงแก่ชีวิต

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าอดไม่ได้ต้องถามว่า “นั่นแกดูเข้มทิศทำไม่”

นายเมกตอบโดยหน้าตาเฉยว่า “ฉันดูสำหรับนั่งให้ถูกทิศ สวัสดิรักษาว่า
ทิศเหนือเหลือร้ายวายชีวา ฉันยังไม่อยากตาย”

(พระมณฑุเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2551: 22)

หมายเหตุ: อุปสรรคเรื่องความเชื่อ โชคลาง

ประเภทที่ 3 อุปสรรคเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: อย่าประพฤติดังไทย คือ ไม่ตั้งใจประพฤติดังไทยแท้

Share Understanding: คนที่มีพฤติกรรมไม่ชอบทำตามธรรมเนียมแบบ
ไทยอย่างเคร่งครัด

Metaphor Evidencing Entailment:

นายเมกสันศิริษะแล้วพูดว่า “แกไม่ต้องกลัวว่าฉันจะไม่เป็นเช่นนั้น ฉันจะไม่ตั้งใจประพฤติอย่างไทยแท้ทีเดียว” ข้าพเจ้าก็แสดงความยินดีที่นายเมกได้ตั้งใจเช่นที่กล่าวนั้น (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 21)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: คนขาดสติไตร่ตรอง คือ ฉันทำอะไรมันพรวดพราดกับคนบ้า

Share Understanding: คนที่เชื่อโดยขาดสติไตร่ตรอง ชอบพูดอยู่กับคนเดียว ไม่สนใจคนรอบข้างเหมือนกับคนบ้า

Metaphor Evidencing Entailment:

นายเมกสันศิริษะแล้วตอบว่า “ฉันจะเล่าให้แกฟัง เมื่อเร็วๆ นี้เองแหละฉันไปร้านหนังสือ เห็นสวัสดิรักษาเขาก็เลยซื้อเล่มหนึ่ง แล้วฉันก็ตกลงใจว่า จะลองถือตามคำสั่งสอนในนั้นให้ทุกๆ ข้อ พอรุ่งขึ้นฉันก็ลุกขึ้นเสกเป่าสวดมนต์ ตามที่เขาว่าในสวัสดิรักษา ในเวลาที่กำลังสวดมนต์อยู่นั้น น้องชายฉันมันเข้าไปในห้อง พอเห็นฉันเขาก็หัวเราะใหญ่แล้วถามว่า ฉันทำอะไรมันพรวดพราดกับคนบ้า ฉันก็อธิบายให้เขาฟังว่าฉันสวดมนต์ตามสวัสดิรักษาแนะนำ เข้าน้องชายหัวเราะเยาะใหญ่ฉันออกขัดใจแก่ แต่ครั้งจะพูดว่ากล่าวด้วยเสียงแข็งก็กลัวจะผิดสวัสดิรักษาไป ฉันก็เลยหัวเราะเสียด้วย ตั้งแต่นั้นเจ้าน้องชายก็เข้ามาล้อฉันทุกวันเวลาเช้าๆ ฉันจะทำอย่างไรดีจึงจะไม่ให้เขาล้อได้” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 21)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: คนดี คือ เมื่อตั้งใจจะถืออะไรควรถือให้มั่นให้แข็งแรง

Share Understanding: การปฏิบัติดีอย่างเคร่งครัดจริงจัง จึงจะถือว่าเป็นคนดีจริง

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าเห็นหน้าคนนั้นแล้ว กลัวนายเมกแจะเลยเป็นบ้าเข้าใครไม่คิดเสีย เพราะเรื่องสวัสดิรักษา นี้ ตกเตือนว่า “อย่าให้แกถือแข็งแรงนัก” แกลกลับเทศน์เอาว่า “คนเราเมื่อตั้งใจจะถืออะไรควรถือให้มั่น ให้แข็งแรง จึงจะนับว่าเป็นคนดีจริง” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 23)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่องสุนทรความตามสวัสดิรักษา พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ทั้งหมด 4 อุปสรรคณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องสุนทรความตามสวัสดิรักษา

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	0
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	1
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	3
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	4

4.1.2.4 นิทานเรื่อง ทำตามพินัยกรรม

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: คนรวย คือ คนมาชั้นที่ 1

Share Understanding: คนรวยเป็นผู้ที่มีโอกาสในสังคม และมีเงินใช้ชีวิต

ได้อย่างสะดวกสบาย

Metaphor Evidencing entailment:

ชายผู้นั้นยิ้มแลตอบว่า “ผมทราบแล้ว ผมจำคุณได้เพราะผมมาเรือลำเดียวกับคุณจากสิงคโปร์ แต่คุณคงจะจำผมไม่ได้เอง เพราะคุณมาชั้นที่ 1 ผมเป็นคนจนต้องมาชั้นที่ 2 แต่ผมขอบอกคุณว่าผมก็ไม่ใช่นักเลวทรามอะไรนักดอกขอรับ ผมเคยไปเมืองนอกเหมือนกัน แต่ผมเป็นคนเคราะห์ร้าย” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 26)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องชนชั้น

2) Metaphor: คนจน คือ คนมาชั้นที่ 2

Share Understanding: คนจนเป็นคนเคราะห์ร้าย เป็นผู้ที่ไม่มีโอกาสในสังคม น้อย ไม่มีเงินต้องใช้ชีวิตลำบาก ไม่สะดวกสบาย แต่ก็ไม่ใช่คนจนทุกคนจะเป็นคนเลวทราม

Metaphor Evidencing Entailment:

ชายผู้นั้นยิ้มแลตอบว่า “ผมทราบแล้ว ผมจำคุณได้เพราะผมมาเรือลำเดียวกับคุณจากสิงคโปร์ แต่คุณคงจะจำผมไม่ได้หรอก เพราะคุณมาชั้นที่ 1 ผมเป็นคนจต้องมาชั้นที่ 2 แต่ผมขอบอกคุณว่าผมก็ไม่ใช่นักเลวทรามอะไรนักดอกขอรับ ผมเคยไปเมืองนอกเหมือนกัน แต่ผมเป็นคนเคราะห์ร้าย” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 26)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: การไม่มีเงินใช้ คือ ไม่เป็นรสน

Share Understanding: การใช้ชีวิตในเมืองนอกถ้าหากไม่มีเงินใช้แล้ว

จะทำให้ชีวิตลำบาก

Metaphor Evidencing Entailment:

“... แต่เมื่อผมไล่หนังสือไม่ได้ส่งพอที่รัฐบาลจะส่งไปเมืองนอก ลุงแก่ก็จัดการส่งผมไปเอง แต่แกเหนียวเหลือเกินตั้งแต่เล็ก ๆ มาแล้ว ผมช่างขัดสนเสียจริงๆ ขอเงินก็ไม่ใคร่จะให้เลย ยิ่งเวลาอยู่เมืองนอกแล้วก็ยิ่งเดือดร้อนมาก คุณก็ทราบอยู่แล้ว ว่าถ้าอยู่เมืองนอกไม่มีเงินใช้มากๆ ละก็ไม่เป็นรสนทีเดียว...” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 27)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่องทำตามพินัยกรรม พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ทั้งหมด 3 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องทำตามพินัยกรรม

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรค	จำนวน
1	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	2
2	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	1
4	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	3

4.1.2.5 นิทานเรื่อง ทดลองความไหวพริบ

ประเภทที่ 1 อุปสรรคเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: โปลิศลับไทยโง่กว่าโปลิศลับฝรั่ง คือ โปลิศลับของเราโง่
นัก ไม่ได้ครึ่งของฝรั่ง

Share Understanding: ตำรวจลับไทยโง่ และความสามารถไม่เทียบเท่า
ตำรวจลับฝรั่ง

Metaphor Evidencing Entailment:

เรื่องที่แม่ศรีเล่าวันนั้น คูมีแต่เรื่องคนถูกขโมยมาก คนนี้ของเพชรหาย คน
นั้นเงินหาย เรื่องของหายนั้นข้าพเจ้าสังเกตดูว่าหมู่นั้นมีมากเหลือเกิน แต่ไม่มีใครจะได้ของกลางคืน
เลย ข้าพเจ้านั่งนิ่งฟังอยู่นานแล้วจึงพูดขึ้นว่า

“น่าเสียดาย พวกนายโปลิศลับของเราโง่ นัก ไม่ได้ครึ่งของฝรั่งเขาทีเดียว”

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 33)

หมายเหตุ: อุปสรรคเรื่องการศึกษาและความสามารถ

ประเภทที่ 2 อุปสรรคเกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor : กรรมตามทัน คือ การทำบาบหลังคน

Share Understanding: การหาประโยชน์ใส่ตน โดยการเอาเปรียบผู้อื่น
ระวังเวรกรรมจะตามสนอง

Metaphor Evidencing Entailment:

แม่ศรีพูดตอนนี้เน้นถ้อยเน้นคำ ดาจ้องตรงข้าพเจ้า ท่านบิดาข้าพเจ้าเคย
เป็นข้าหลวงชำระความนครบางชั้นเก่า หลายเรื่องได้เขียนผู้ร้ายจนรับเสียหลายคน จนมีชื่อเสียงว่า
เป็นคนชำระเก่ง ครั้นเมื่อจวนท่านจะถึงแก่กรรมนั้น ท่านจะเป็นโรคอะไรข้าพเจ้าก็ไม่ทราบชัด แต่
ผลของโรคนั้นทำให้ร่างกายตอนล่างของท่านตายไปไม่รู้สึกอะไรเลย แต่เป็นเช่นนี้อยู่หลายเดือน

เมื่อจะสิ้นชีวิตก็ดับไปโดยไม่มีปีมีกลองอะไร พวกวัดๆ วาๆ ว่ากันแซ่ว่า กรรมตามทัน เพราะท่านได้ทำนาบนหลังคนมากมาย (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 34)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา

2) Metaphor: เทวดา คือ เล็งทิพเนตรสอดส่อง

Share Understanding: เทวดา คือ ผู้มีอิทธิฤทธิ์ มีพลังพิเศษเหนือมนุษย์ เช่น ตาวิเศษสามารถมองเห็นได้ทุกอย่างแม้แต่สิ่งที่ถูกซ่อนไว้

Metaphor Evidencing Entailment:

แม่ศรีตาจึงขึ้นมาอีกทันทีแล้วพูดว่า “ก็เขาไม่ใช่เทวดาจะได้เล็งทิพเนตรสอดส่องไปเที่ยวมองเห็นที่ซ่อนของทุกสิ่งได้” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 34-35)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลึกลับเหนือ

ธรรมชาติ

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: ชีวิตปกติ คือ ตามธรรมเนียม

Share Understanding: การใช้ชีวิตประจำวันโดยปกติวิสัย

Metaphor Evidencing Entailment:

วันหนึ่งข้าพเจ้ากลับจากออฟฟิศแล้ว นั่งรับประทานข้าวอยู่กับแม่ศรีภรรยาข้าพเจ้า แม่ศรีก็เล่าเรื่องราวต่างๆ ของเพื่อนบ้านให้ข้าพเจ้าฟังตามธรรมเนียมของหล่อน (ภรรยาข้าพเจ้าเป็นคนกว้าง รู้เรื่องราวของคนแทบทั้งเมือง) (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 33)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: การเสียชีวิตกะทันหันไม่มีสัญญาณบอกเหตุ คือ สิ้นชีวิตก็ดับไปโดยไม่มีปีมีกลองอะไร

Share Understanding: ชีวิตมนุษย์เรานั้นแสนสั้น อาจเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นโดยไม่คาดฝัน ไม่มีกลางบอกเหตุ หรือสิ่งเตือนใดๆ ได้ตลอดเวลา

Metaphor Evidencing Entailment:

แม่ศรีพูดตอนนี้เน้นถ้อยเน้นคำ ตาจ้องตรงข้าพเจ้า ท่านบิดาข้าพเจ้าเคยเป็นข้าหลวงชำระความนครบางชั้นเก่า หลายเรื่องได้เจียนผู้ร้ายจนรับเสียหลายคน จนมีชื่อเสียงว่าเป็นคนชำระเก่ง ครั้นเมื่อจวนท่านจะถึงแก่กรรมนั้น ท่านจะเป็นโรคอะไรข้าพเจ้าก็ไม่ทราบชัด แต่

ผลของโรคนี้ทำให้ร่างกายตอนล่างของท่านตายไปไม่รู้สึกอะไรเลย แต่เป็นเช่นนี้อยู่หลายเดือน
เมื่อจะสิ้นชีวิตก็ดับไปโดยไม่มีปีมีกลองอะไร (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 34)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor : การวางเฉย คือ ข้าพเจ้าทำเป็นทองไม่รู้ร้อน

Share Understanding: การกระทำที่เฉยเมย ไม่กระตือรือร้น ไม่สนใจว่า
ผู้อื่นจะได้รับความเดือดร้อนหรือรู้สึกอย่างไร

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้อนี้แม่ศรีทราบอยู่ดีว่าเป็นข้อถนัดของข้าพเจ้า จึงแกล้งพูดเรื่องชำระ
ความอย่างเก่าขึ้น เพื่อให้ข้าพเจ้าโกรธ แต่ข้าพเจ้าทำเป็นทองไม่รู้ร้อนเสีย (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว,
พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 34)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

4) Metaphor: โปลิศลับ คือ คนมันเหลือดีทั้งนั้นแหละ ล้วนเป็นก๊วยเป็น
นักเลงหัวโจรเก่า

Share Understanding: โปลิศลับ คือ คนเลว มีพฤติกรรมเหมือนพวกก๊วย
นักเลง โจร เป็นพวกคนที่เหลือจากคนดี ๆ

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าพูดต่อไปว่า “ก็เจ้าโปลิศลับแต่ละคนมันเหลือดีทั้งนั้นแหละ ล้วน
เป็นก๊วยเป็นนักเลงหัวโจรเก่าทั้งนั้น จะไปเอาดีอะไรกับอายคนชนิดนี้ก็ยาก” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว,
พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 34)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

5) Metaphor: คนที่ทำอะไรไม่สำเร็จ คือ คนปราศจากความไหวพริบ

Share Understanding: คนที่ทำการใดๆ ไม่สำเร็จ เป็นเพราะปราศจากไหวพริบ

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้ายิ้มแล้วพูดว่า “ก็จริงอยู่ แต่ควรเห็นแก่ราชการมากกว่า แต่ฉัน
เข้าใจว่าอายพวกโปลิศจำพวกที่พูดถึงนั้น ดูเหมือนเขาไม่ใคร่ได้ไว้ใจสืบเรื่องสำคัญนัก การสืบจับ
ผู้ร้ายแลของกลางในเรื่องสำคัญ ดูเหมือนเป็นหน้าที่พวกนายๆ ที่ท่านพวกนายๆ เหล่านั้นจะตั้งใจ
กระทำการจนเต็มสติกำลังนั้นฉันเชื่อแน่ (แม่ศรีพยักหน้า ท่าทางออกพอใจ) แต่นั่นแหละคนเราถึง
จะชวนขวยสั๊กเพียงไร ถ้าปราศจากความไหวพริบแล้วก็ยากที่จะสำเร็จ” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว,
พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 34)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่องทดลองความไหวพริบ พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ทั้งหมด 8 อุปสรรคณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องทดลองความไหวพริบ

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	1
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	2
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	5
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	8

4.1.2.6 นิทานเรื่อง ขาดัวเบา

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 2 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ลอยพินพินขึ้นไป คือ ลูกปีบกรอกน้ำกรด

Share Understanding: ลอยได้เปรียบเหมือนลูกปีบกรอกน้ำกรด

Metaphor Evidencing Entailment:

นายพรครางแล้วตอบว่า “อ้ายขาดัวเบาแน่นนะจ๊ะ”

“อ๊ะ ยังไง ฉันยังไม่เข้าใจ”

“แกจำไม่ได้หรือ ยาที่พ่อเชื่อพูดถึงที่สโมสรนะ”

“เฮอจำได้ละ”

“นั่นแหละ พอฉันกลับจากสโมสร ก็แวะไปซื้อมาขวดหนึ่ง”

“ไหนว่าเป็นผงยังงัยละ”

“เป็นผงก็มี ที่เขาทำเป็นน้ำก็มี อย่างที่ฉันไปซื้อมานะเป็นอย่างน้ำ เจ้าคนขายเขาเรียกว่าดิงเซอะไรก็จำไม่ได้ เขาว่าดิงเซอะไรก็แข็งแรงกว่าอย่างผง ฉันก็กลัวเอามา พอถึงเขาก็ลองกินเข้าไปซ็อนกาแพหนึ่งก่อน พอกินล้วงล่ำคอเข้าไปก็รู้สึกเบาโหยง แล้วก็เบาลงทุกที ในประเดี๋ยวไม่รู้เนื้อรู้ตัว ตัวนั้นก็ค่อยๆ ลอยพ่นพ่นขึ้น ไปคล้ายลูกปีบกรอกน้ำกรจนติดเพดาน” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 43-44)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางไสยศาสตร์

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: คนอ้วน คือ คนมีเนื้อมาก

Share Understanding: คนอ้วน คือ คนมีเนื้อมาก

Metaphor Evidencing Entailment:

วันหนึ่งข้าพเจ้าไปสโมสร ตรงไปห้องบิลเลียดตามเคย มีพวกนั่งเลงบิลเลียดทั้งสองชนิดมาประชุมอยู่มากแล้ว เพราะวันนั้นเป็นวันเสาร์ข้าพเจ้าก็ตรงเข้าไปนั่งลงที่เก้าอี้ยาวสำหรับคูบิลเลียด แล้วถามว่า “เขาพูดเรื่องอะไรกัน”

นายสาย.- “กำลังพูดเรื่องน้ำหนักของคน”

นายพร.- “แกอย่าเชื่อ เขาพูดกันเรื่องน้ำหนักของฉันคนเดียวแหละ”

ข้าพเจ้า.- “ก็ไม่น่าประหลาด เพราะแกเป็นคนหนักกว่าคนอื่น (นายพรนี้ใครเห็นใครทักว่าเป็นคนมีเนื้อมาก เก้าอี้ในสโมสรนายพรนั่งได้แต่เก้าอี้ยาวเท่านั้น เพราะเก้าอี้อื่นๆ เล็กไปทั้งนั้น)”

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 41)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: คนที่มีแต่หนังหุ้มกระดูก คือ ตั๊กแตน

Share Understanding: คนผอม คือ คนที่ไม่มีเนื้อ มีแต่ผิวหนังบางๆเห็นถึงกระดูกข้างไหน ดูแก๊งแก๊ง รูปร่างราวกับตั๊กแตน

Metaphor Evidencing Entailment:

นายพร.- “ฉันยังดีกว่าคนที่มีแต่หนังหุ้มกระดูก รูปร่างราวกับตั๊กแตน (นายโสมเป็นคนตรงข้ามกับนายพร)” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2551: 41)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: คนมีเนื้อ คือ หมอนรองรับ

Share Understanding: คนผอมเวลาโดนกระแทกจะรู้สึกเจ็บ เพราะไม่มี

เนื้อเยอะ

Metaphor Evidencing Entailment:

เมื่อแกกอดข้าพเจ้ารู้สึกว่ เนื้อแกยังนุ่มเต็มเหมือนแต่ก่อน ประหลาดจริง ที่ยานี้ไม่ทำให้เนื้อลดลง แล้วทำไมจึงทำให้ตัวเบาไปได้ถึงปานนั้น นายพรพุดต่อไปว่า

“ฉันเห็นจะกินยานั้นมากไป บางทีเขาจะให้กินแต่หยดเดียวสองหยดเท่านั้น ไหนแกลองคุมั่งทีหรือ”

“ช่างเถอะยะ ฉันเบาพออยู่แล้ว”

“กินแต่หยดเดียวลองดูทีเถอะ”

“ไม่กินละ ถ้าฉันลอยขึ้นไปโคนเพดานฉันจะเจ็บ ฉันไม่มีเนื้อเป็นหมอนรับเหมือนแก”

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 48)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่องยาตัวเบา พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 4 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องยาตัวเบา

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	0
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	1
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	3
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	4

4.1.2.7 นิทานเรื่อง รายงานการประชุมปาลิเมนต์สยาม

ประเภทที่ 1 อุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: บ้านเมืองศิริไลซ์ คือ มีปาลิเมนต์

Share Understanding: ประเทศที่เจริญแล้วจะปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าเชื่อมั่นนอนอยู่ว่าท่านผู้ถาม “เมื่อไหร่หนอ” นั้นต้องเป็นคนฉลาด ถ้ามีเวลานั้นที่ไหนจะค้นหาข้อความเก่งๆ มาถามได้มากมายเช่นนั้น ข้อที่จับใจข้าพเจ้าที่สุด คือ ข้อที่ถามว่า “เมื่อไหร่หนอเราจะมีปาลิเมนต์” จริงทีเดียว ทำไมเรากี่ศิริไลซ์แล้ว จะมีปาลิเมนต์บ้างไม่ได้ทีเดียวหรือ แต่ญี่ปุ่นยังมีได้. . . (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 50)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

2) Metaphor: การทหาร คือ สิ่งสำคัญที่สุด เพราะเป็นธรรมชาติใดที่มีความประสงค์จะเป็นไท

Share Understanding: ประเทศที่ต้องการมีอิสรภาพ จะต้องมีการทหารทำหน้าที่ปกป้องบ้านเมืองให้มั่นคง ปราศจากการคุกคามจากประเทศอื่น

Metaphor Evidencing Entailment:

อักษรมหาเสนาบดี.- ตั้งแต่ตั้งเดิมมา การทหารนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะเป็นธรรมชาติใดที่มีความประสงค์จะเป็นไท ย่อมต้องคิดการป้องกันบ้านเกิดเมืองบิดรโบราณราชประเพณีท่านจึงได้จัดให้บรรดาชาวยกกรรจ์เป็นทหารทั้งสิ้นไม่เว้นหน้า. . .” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 51)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

3) Metaphor: ความเจริญของทหาร คือ ความเจริญของบ้านเมือง

Share Understanding: ความเจริญของทหาร คือ ความเจริญของบ้านเมือง การใช้จ่ายเงินแผ่นดินสำหรับการทหารถือเป็นเรื่องที่สมควร

Metaphor Evidencing Entailment:

อักษรมหาเสนาบดี.- “ข้าพเจ้ากล่าวอยู่ว่าบรรดาชาวยกกรรจ์ต้องเป็นทหารทั่วหน้า ก็เมื่อแต่โบราณกาลยังเป็นเช่นนี้แล้ว ทำไมในกาลบัดนี้เราจะยังอยู่หรือ ก็การทหารซึ่งเป็นการสำคัญครั้งนั้น ครั้งนี้ไม่สำคัญหรือ ก็สำคัญเหมือนกัน ถ้าเราตกลงเห็นเช่นนี้แล้ว เราควรจะทำอะไรก็ควรต้องคิดอ่านบำรุงการทหารให้เจริญเทียมทันชาติอื่นเขาบ้างจึงจะถูก แต่ก่อนอำนาจเป็นใหญ่ จะจัดการสิ่งใดก็ล้วนจะสำเร็จได้เพราะอำนาจ เดียวนี้อะไรเป็นใหญ่ เงินเป็นใหญ่ไม่ใช่

หรือ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ที่ประชุมคงจะเห็นได้ว่า ถ้าประสงค์ความเจริญของทหาร ซึ่งเป็นความเจริญของบ้านเมืองแล้ว ก็ต้องช่วยให้รัฐบาลได้จัดการทหารให้ดำเนินไปโดยสะดวกตามที่ได้กะไว้ แลได้อ่านให้ท่านฟัง แล้วขอให้ที่ประชุมพร้อมกันอนุญาตให้รัฐบาลใช้เงินแผ่นดินสำหรับการทหารตามที่ขอนั้นเถิด” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 51-52)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

4) Metaphor: ผู้มีความรู้ คือ ผู้ช่วยแนะนำในราชการบ้านเมืองทั่วไปให้มีความเจริญโดยนับไว้นเวลา

Share Understanding: เปิดโอกาสให้คนที่มีความรู้ความสามารถได้แสดงออกทางความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อความเจริญของชาติบ้านเมือง

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้อ ๗. เราต้องการที่สุด! ในท่านผู้มีสติปัญญาแลรู้วิชาเก่าแก่กว่าผู้อื่นจริง สำหรับเป็นผู้ช่วยแนะนำในราชการบ้านเมืองทั่วไปให้มีความเจริญโดยนับไว้นเวลา (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 55)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการศึกษาศึกษาและความสามารถ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่องรายงานการประชุมปาลิเมนต์สยาม พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 4 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องรายงานการประชุมปาลิเมนต์สยาม

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	4
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	0
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	4

4.1.2.8 นิทานกระทู้ เรื่องตุ๊กตุ่น

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: คนรวย คือ ผู้มีอันจะกิน

Share Understanding: คนรวย คือ คนที่มีเงินเหลือกินเหลือใช้ สามารถซื้อของอุปโภคบริโภคได้โดยไม่ต้องทำงานหาเช้ากินค่ำ มีเงินพอที่จะซื้อสิ่งของต่างๆ ได้ตามประสงค์

Metaphor Evidencing Entailment:

ยังมีชายผู้หนึ่งชื่อ “ชะแล่ม” มีภรรยาเรียกกันว่า “ชะแล่มตุ๊กตุ่น” นายชะแล่มคนนี้เป็นบุตรผู้มีอันจะกิน ที่เรียกว่าผู้มีอันจะกินในที่นี้ เรียกตามตัวท่านผู้นั่นเอง แต่ถ้าจะให้ข้าพเจ้าแปลศัพท์ “ผู้มีอันจะกิน” ในที่นี้ต้องแปลว่า “ผู้มีเงินจนกินใช้ แต่ยังไม่สิ้นความอยากได้อีก” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 59)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องชนชั้น

ประเภทที่ 2 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1. Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: การกระทำที่ไม่ถูกกาลเทศะ คือ เอาไฟไปจี้น้ำมัน

Share Understanding: การกระทำที่ไม่ถูกกาลเทศะเหมือนกับการเอาไฟ

ไปจี้น้ำมัน

Metaphor Evidencing Entailment:

นายชะแล่มก็ลุกขึ้นเดินคุ่มๆ เข้าไปโตะครู ครูเห็นท่าทางชอบกลจึงถามว่า “อยากถามอะไร” นายชะแล่มตอบว่า “ผมอยากทราบว่าตุ๊กะตุ่นนี่คืออะไร?” ครูวันนั้นเฉลียวพื้นไม่สู้ดี เพราะมีสเตอร์ยอนชันไปตรวจโรงเรียนแล้วไม่พอใจคุณครูนั้นไว้มาก พอนายชะแล่มไปถามถึงขึ้นดังนั้น ก็เหมือนเอาไฟไปจี้น้ำมันคุณนายชะแล่มใหญ่หาว่าล้อเลยจับมือไปตีเสียด้วยไม้บรรทัด นายชะแล่มกลับไปนั่งที่แล้วก็นึกว่า “อ้ายตุ๊กะตุ่นนี่ มันเป็นอย่างไงหนอ พอเราเอ่ยชื่อขึ้นเลยถูกตี” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 61)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานกระทู้ เรื่องตุ๊กะตุ่น พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 2 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานกระทู้เรื่องตุ๊กะตุ่น

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	1
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	1
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	2

4.1.2.9 นิทานเรื่อง เทียวเมืองนรก

ประเภทที่ 1 อุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ธรรมเนียมคนมีเงิน คือ การไปตากอากาศเมืองนอก

Share Understanding: การไปตากอากาศต้องไปเมืองนอกถือเป็นธรรมเนียม

นิยมของเศรษฐี

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าไม่รู้จะไปแห่งใด ครั้นจะไปเที่ยวต่างประเทศตามแบบคนที่เขาไปตากอากาศกันโดยมาก ข้าพเจ้าก็ไม่ใช่เศรษฐีถูกลูกเศรษฐีซึ่งจะมีเงินไปเที่ยวไปรยเล่นเสียได้ ครั้นจะไปเที่ยวแต่ในพระราชอาณาจักรสยามนี้ก็ไม่ใช่เป็นการตากอากาศ ข้าพเจ้าฟังมานานแล้วยังไม่เคยได้ยินว่าท่านผู้มีเงินในกรุงสยามนี้ไปเที่ยวตากอากาศในกรุงสยามเลย ได้ยินแต่ว่าไปตากอากาศรอบโลกบ้าง ไปตากอากาศที่ยุโรปบ้าง ฤาอย่างน้อยๆ ก็ไปตากอากาศที่ฮ่องกง สิงคโปร์ ฤาปีนัง เมื่อธรรมเนียมมีอยู่เช่นนี้แล้ว จะให้ข้าพเจ้าทำนอกธรรมเนียมไปอย่างไร จะมีถูกไ้ว่าเป็นคนบ้า คนโง่คนเขลา คนหัวเห็ด คนโบราณไปฤา ถ้าเมื่อจะไปตากอากาศเมืองนอกไม่ได้แล้วก็ไม่ไปเสียเลยดีกว่า (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 67)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

2) Metaphor: ผู้ดีมีสกุล คือ ผู้ลากมากดี

Share Understanding: ผู้ที่มีชาติกำเนิดดี เกิดในตระกูลเก่าแก่ที่อยู่ในวงศ์ชั้นสูง มีหน้าตาขี้มเข้มแจ่มใส แต่งกายเรียบร้อย กิริยาทำทางดี

Metaphor Evidencing Entailment:

เมื่อไปถึงในเรือนพระยายมราชแล้ว ต้องคอยสักครู่หนึ่งข้าพเจ้าจึงได้เข้าไปหา พอเข้าไปในห้องรับแขกเห็นชายผู้หนึ่งอายุใกล้ๆ หกสิบแต่ยังกระปรี้กระเปร่า ทำทางเป็น ผู้ลากมากดีหน้าตาขี้มเข้มแจ่มใส แต่ไม่เป็นคนดูร้ายใจเหี้ยม โหดเลย เครื่องแต่งกายก็อย่างเรียบร้อย เหมือนคนผู้ใหญ่ๆ พระยายมราชพอเห็นข้าพเจ้าเข้าไปก็ลุกขึ้นยืนต้อนรับแล้วเชิญให้นั่ง (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 72)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

3) Metaphor: ผู้ชาย คือ หาเมียน้อยเล่นหลายๆ คน

Share Understanding: ผู้ชายสามารถมีภรรยาหลายคนได้ไม่ถือว่าผิด

Metaphor Evidencing Entailment:

ในส่วนลูกชายนั้นแก่ได้ว่ากับเขาเมื่อก่อนจะจัดการแต่งงานนั้นว่า “จะเป็นอะไรไปเล่าลูกเอ๊ย เมื่อเราตบแต่งกับเขาเรียบร้อยแล้ว เมื่อเราไม่พอใจในตัวเขา เราก็หาเมียน้อยเล่นหลายๆ คน ก็แล้วกัน” ดังนี้ก็จริงอยู่ ที่ทำได้เช่นนั้นไม่มีบทกฎหมายอะไรห้ามและถ้าเป็นชายจะเป็นอะไรไป (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 79)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องเพศสภาพ

4) Metaphor: ผู้หญิงอยู่ที่อานัติของผู้ชาย คือ กดขี่ใช้อนาจบังคับเอา
 เฉยๆ จึงพากันนั่งน้ำตาเช็ดหัวเข้าตามกัน

Share Understanding: ผู้ชายสามารถกดขี่ใช้อนาจบังคับผู้หญิงได้ ผู้หญิง
 ทำอะไรไม่ได้นอกจากต้องก้มหน้ายอมรับ

Metaphor Evidencing Entailment:

ในส่วนลูกชายนั่นแกได้ว่กับเขาเมื่อก่อนจะจัดการแต่งงานนั้นว่า “จะ
 เป็นอะไรไปเล่าลูกเอ๊ย เมื่อเราคบแต่งกับเขาเรียบร้อยแล้ว เมื่อเราไม่พอใจในตัวเขา เราก็หาเมียน้อย
 เล่นหลายๆ คน ก็แล้วกัน” คำนี้ก็จริงอยู่ ที่ทำได้เช่นนั้นไม่มีบทกฎหมายอะไรห้ามและถ้าเป็นชาย
 จะเป็นอะไรไป แต่ส่วนลูกหญิง แกจะพูดอย่างเช่นกับลูกชายแกบ้างก็ไม่ได้ ตกลกกดขี่ใช้อนาจ
 บังคับเอาเฉยๆ จึงพากันนั่งน้ำตาเช็ดหัวเข้าตามกัน (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ,
 2551: 79)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องเพศสภาพ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: การเห็นปีศาจ คือ ต้องข่มกายให้อ่อนนุ่มยอมให้เงาเป็น
 ใหญ่ จึงจะเห็นปีศาจ

Share Understanding: เมื่อใดที่กายยอมอ่อนนุ่มให้เงาเป็นใหญ่ เมื่อนั้น
 จึงจะเห็นปีศาจ

Metaphor Evidencing Entailment:

เพราะฉะนั้นคนที่จะแลเห็นปีศาจต้องทำตนให้เป็นอย่างเดียวกับปีศาจ
 เสียก่อน กล่าวคือ ต้องข่มกายให้อ่อนนุ่มยอมให้เงาเป็นใหญ่ จึงจะเห็นปีศาจ โดยเหตุนี้คนไข่หนัก
 จึงมักเห็นปีศาจ เพราะเป็นเวลาที่เงาเป็นใหญ่กว่ากาย. . .ต้องข่มกายให้อ่อนนุ่มยอมให้เงาเป็นใหญ่
 จึงจะเห็นปีศาจ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 66)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลึกลับเหนือ
 ธรรมชาติ

2) Metaphor: การข่มกาย คือ การพบปีศาจที่มีหลักฐานในเมืองนรก

Share Understanding: การข่มกายให้หย่อนแค้นลงไปกว่าเงาซึ่งทำได้มาก
 จะได้พบปีศาจที่มีหลักฐานในเมืองนรก

Metaphor Evidencing Entailment:

เพราะฉะนั้นการข่มกายไม่ใช่ของที่ทำง่ายๆ ถ้าใครไม่เชื่อก็เชิญลองดูเถิด
 คงจะเข้าใจ อีกประการหนึ่ง ข้าพเจ้าเป็นคนมักมาก คือถ้าแม่ตั้งพิธีข่มกายเป็นหนักหนาแล้วจะได้

เห็นแต่เพียงปีศาจสามัญ คืออย่างที่เขายกเห็นกันเท่านั้น ข้าพเจ้าไม่เป็นที่พอใจ ข้าพเจ้าต้องการพบปีศาจที่มีหลักฐานในเมืองนรกอย่างเช่นท่านดันเต จินตกวีชาวอิตาเลียนนั้นบ้าง (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 66-67)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติ

3) Metaphor: บุตรกระทำกุศลกรรมดี คือ ฉันทน์หย่อนโทษบิดา มารดาของผู้กระทำความดีนั้นให้ตามสมควร แต่จะต้องเข้าใจว่า ตัวนักโทษนั้นต้องมีความรู้สึกความผิดของคนอยู่แล้ว จึงจะหย่อนโทษให้

Share Understanding: บุตรกระทำความดี ผลบุญนั้นจะเป็นคุณแก่บิดา มารดา หากรู้สำนึกในความผิดของตน

Metaphor Evidencing Entailment:

พระยายม.- “ได้ เป็นต้นว่า คนที่ถูกลงโทษอยู่นั้นมีบุตรอยู่ในเมืองมนุษย์ แลบุตรผู้นั้นได้กระทำกุศลกรรมดี เทวดาเจ้าหน้าที่ส่งข่าวลงมาให้ฉันทน์หย่อนโทษบิดา มารดาของผู้กระทำความดีนั้นให้ตามสมควร แต่จะต้องเข้าใจว่า ตัวนักโทษนั้นต้องมีความรู้สึกความผิดของคนอยู่แล้ว จึงจะหย่อนโทษให้” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 73-74)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา

4) Metaphor: การบวช คือ ปิดขุมนรก

Share Understanding: ความเชื่อที่ว่าหากลูกบวช ผู้เป็นบิดา มารดาก็จะได้รับผลบุญนั้นด้วยทำให้พ้นทุกข์คดี

Metaphor Evidencing Entailment:

พระยายม “. . . ความชั่วอะไรที่มนุษย์เขาทำดูเหมือนตาคนนั้นไม่ได้เว้นเลย สีลห้าจะเหลือแม้แต่องค์เดียวก็ไม่มี แต่แกลเป็นเศรษฐีก็ไม่มีใครกล้าฟ้องกล้าร้อง ใครจะตักเตือนเท่าไร ให้แก่กลับตัวแกลก็ไม่ยอม แกลว่ามันกินเวลาเสียแล้ว ส่วนลูกแกลนั้นเขาเป็นคนเรียบร้อย มาแต่เล็ก แกลก็เคยพูดอยู่เสมอว่าแกลอุ่นใจ ถึงตัวแกลจะได้ทำบาปทำกรรมไว้เท่าไร ลูกแกลจะช่วยแกลให้พ้นทุกข์คดีได้พอลูกบวชแล้วก็จะได้ปิดขุมนรก. . .” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 74)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา

5) Metaphor: การทำความดี คือ หนังสือเดินทางไปสวรรค์

Share Understanding: การทำความดี และการมีจิตเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา จะเป็นหนทางได้ไปสวรรค์

Metaphor Evidencing Entailment:

พระยายม “. . . ครั้นลูกแก้ววชเสร็จสรรพแล้ว แกมีหนังสือมาถึงฉันว่า บัดนี้ลูกแก้วได้วชเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาแล้ว ตามแบบแกควรจะได้พ้นโทษทันที และขอให้ฉันให้หนังสือเดินทางให้แก่ไปสวรรค์ ฉันตอบไปว่า เมื่อครบกำหนดเมื่อไรก็จงจะให้พ้นโทษ การที่ลูกแก้ววชนั้นตัวแกจะได้รู้สึกยินดีเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาขึ้นแม้แต่นิดเดียวก็ไม่มี จิตของแกยังหยาบยังหมองอยู่อย่างเดิมนั่นเอง ไม่สมควรจะได้รับความกรุณา ส่วนการจะขอหนังสือเดินทางไปสวรรค์นั้น ถึงแม้เมื่อแกครบกำหนดพ้นโทษแล้วฉันก็ไม่ให้แก่ เพราะฉันกลัวแกจะไปโกงเทวดา ฤาไปทำยุ่งๆ ในวิมานพระอินทร์ ฉันจะพลอยถูกคิดเตียนด้วย” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 75)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา

6) Metaphor: เศรษฐีโลก คือ พวกที่มากลิ่งลูกโลหะ

Share Understanding: เศรษฐีที่โลกจนหน้ามีดและคนที่เอาเปรียบผู้อื่นอยู่เสมอๆ เป็นธรรมดา คือ พวกที่มากลิ่งลูกโลหะชดใช้กรรมอยู่ในนรกตอนตาย

Metaphor Evidencing Entailment:

นายยมตอบว่า “ไม่ทั้งนั้น เศรษฐีไม่ได้โลกทั้งนั้น ไม่ได้มีแต่ที่โลกจนหน้ามีด ที่เขามีเงินแล้วได้ทำประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองและเพื่อนมนุษย์ก็มีอยู่มาก พวกที่มากลิ่งลูกโลหะอยู่ที่นี้คือพวกที่โลกจนหน้ามีดและคนที่เอาเปรียบคนอื่นอยู่เสมอๆ เป็นธรรมดา” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 77)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์ความเชื่อทางพุทธศาสนา

7) Metaphor: ความโลภ คือ ลูกที่กลิ้งนั้นคิดตามส่วนแห่งความโลภ

Share Understanding: ลูกที่กลิ้งนั้นคิดตามส่วนแห่งความโลภ ยิ่งโลภมาก ลูกโลหะยิ่งใหญ่และหนักมาก

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าตอบว่า “ก็ดูเอาซิ แจกลูกโลหะให้ไม่สมกับคนกลิ้งเลยดูเถอะ ขอรับ ตาสูงใหญ่ลำสั้มนั้นกลิ้งลูกเล็กนิดเดียวที่ตาเตี้ยบอบบางคนนั้นกลิ้งลูกใหญ่ออกเหลือเกิน เอ้า แล้วก็ขอให้ดูนั่นหน่อย ผู้หญิงคนนั้นแน่ขอรับ ให้กลิ้งลูกออกโตหนักเหลือเกิน โทกว่าผู้ชายบางคนไปอีก”

นายชมรับว่า “จริงอย่างคุณว่า แต่ผมต้องขออธิบายว่า เจ้าพนักงานมิได้กำหนดลูกโลหะให้กลิ้งได้ตามอำเภอใจ เขากำหนดตามข้อบังคับ”

ข้าพเจ้าถามว่า “คืออย่างไร?”

นายชมตอบว่า “คืออย่างนี้ พวกที่กลิ้งลูกโลหะเหล่านี้คือเป็นคนพวกที่ทำให้คนได้รับความเดือดร้อน เพราะความโลภคือทะเลเหือดเหายาแต่เงินเท่านั้น! ถึงจะทำให้คนอื่นได้รับความเดือดร้อนปานใดก็ช่าง ลูกที่กลิ้งนั้นคิดตามส่วนแห่งความโลภ” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 77)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา

8) Metaphor: การประพุดิตตามหลักธรรม คือ ความสุขก็จะบังเกิดมีแก่คนและเพื่อนบ้านทั่วกัน

Share Understanding: สิ่งสำคัญหลักของการมีศีลธรรมจรรยา คือ การประพุดิตนเสมอดันเสมอปลาย และรู้จักหมั่นนึกถึงใจผู้อื่นอยู่เสมอ แล้วจะทำให้สังคมเป็นสุข

Metaphor Evidencing Entailment:

ถ้าแม้คนเราประพุดิตเช่นนี้ให้เสมอดันเสมอปลาย คือหมั่นนึกถึงใจผู้อื่นอยู่เสมอแล้ว ความสุขก็จะบังเกิดมีแก่คนและเพื่อนบ้านทั่วกัน นี่เป็นหัวใจของข้อความที่สอนในแผนกธรรมจรรยา ส่วนในแผนกพงศาวดารกับภูมิศาสตร์นั้น ข้อใหญ่ใจความก็คือ ประสงค์จะสอนให้คนรู้จักรักชาติและบ้านเมืองของตน เพราะฉะนั้นถ้านักเรียนเป็นคนไทยก็ให้ศึกษาพงศาวดารแลตำนานของชาติไทย และให้เรียนรู้เรื่องพื้นเมืองจนชำรุดก่อน แล้วจึงให้เห็นเรื่องชาติอื่นและเมืองอื่น (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 86)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: กายกับเงา คือ ม้าคู่

Share Understanding: กายกับเงาเปรียบเสมือนม้าคู่แยกจากกันไม่ได้

Metaphor Evidencing Entailment:

กายกับเงาทั้งสองอย่างนี้เปรียบเสมือนม้าคู่ซึ่งเทียมติดกันอยู่ แต่โดยธรรมชาติกายมีกำลังมากกว่าเงา (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 66)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: ความไม่ถนัดชำนาญ คือ ไม่สู้จะมีชวานัก

Share Understanding: คนปกติทั่วไปโดยมากมักถนัดมือขวา

Metaphor evidencing entailment:

แต่ข้าพเจ้านี้ฤกษ์ก็เป็นคนที่เคยกินจุมาแต่เล็กๆ แลนอนก็เคยนอนมากๆ ส่วนการที่จะวิ่งเดินออกกำลังกายข้าพเจ้าก็ไม่สู้จะมีอขวานัก เพราะฉะนั้นการข่มกายไม่ใช่ของที่ทำง่ายๆ ถ้าใครไม่เชื่อก็เชิญลองดูเถิดคงจะเข้าใจ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 66)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: คนรู้เท่าทันเหตุการณ์ คือ คนหูไว

Share Understanding: คนรู้เท่าทันเหตุการณ์ คือ คนหูไว

Metaphor Evidencing Entailment:

ชายผู้นั้นถามซ้ำอีกว่า ข้าพเจ้าไม่ใช่ฤกษ์ที่อยากไปเที่ยวเมืองนรก ข้าพเจ้าก็ยังไม่ตอบอีกเป็นแต่นึกในใจว่า นายคนนี้เขารู้ได้อย่างไรว่าข้าพเจ้าอยากไปเที่ยวเมืองนรก เขาก็ทนายใจข้าพเจ้าถูก เขาหัวเราะแล้วพูดว่า

“คุณอยากทราบว่าจะทำไมผมจึงรู้ได้รู้ยังงั้นฤกษ์ ผมนะหูไวนัก พวกฟ้องผมมาก ใครจะทำอะไรผมรู้ทั้งนั้น”

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 68)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

4) Metaphor: การบังคับจิตใจลูก คือ เกมสัหมากรุก

Share Understanding: บิดา มารดา เลี้ยงดูบุตรด้วยการขีดเส้นทางชีวิตให้ทำเหมือนลูกไม่มีชีวิตจิตใจ ไม่ปล่อยให้ลูกเป็นตัวของตัวเอง

Metaphor Evidencing Entailment:

นี่แหละเป็นวิธีที่แก่ได้ใช้มาแล้วแก่ลูกทุกๆ ราย ใครจะว่าแก่ว่า ไม่ได้จัดการให้เป็นหลักฐานแล้วนั้นไม่ได้ แต่แก่เล่นลูกของแก่เสียเหมือนหมากรุกเหมือนเขาไม่มีวิญญาณ แก่ก็จะจับเดินทางไหนก็ตามใจแก่สุดแต่พอจะให้ชนะกระดานหนึ่งๆ เท่านั้น ใครจะเดือดเนื้อร้อนใจก็ช่าง (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 79)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

5) Metaphor: ต้องมารับผิดชอบโดยไม่ได้รับผลประโยชน์อันใดเลย คือ เนื้อไม่ได้กิน หนังไม่ได้รองนั่ง

Share Understanding: ไม่ได้ได้ประโยชน์อะไรจากสิ่งนั้น แต่ต้องมารับเคราะห์แทน

Metaphor Evidencing Entailment:

ภายหลังข้าพเจ้าไปได้ความว่าแกเอาไปถวายเจ้านายองค์หนึ่งเสียแล้ว แก
เอาหน้าว่าเป็นของแกทำขึ้นเฉพาะจะถวายพระองค์ท่าน ตกลงข้าพเจ้าต้องออกเงินใช้ร้าน เป็นอัน
เนื้อไม้ได้กิน หนังไม้ได้รองนั่ง. . . (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 81)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง เทียวเมืองนรก พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 17 อุปลักษณ์ สามารถ
แยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องเทียวเมืองนรก

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	4
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	8
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	5
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	17

4.1.2.10 นิทานเรื่อง โสตรธรรมจริยา

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 1

ประเภทที่ 1 อุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ศีลสำหรับประชาชนทั่วไป คือ ศีลสำหรับฆราวาส

Share Understanding: ประชาชนหรือนุคคลธรรมดาทั่วไปที่มีหลักในการ

ดำเนินชีวิตประจำวัน โดยถือศีล 5

Metaphor Evidencing Entailment:

เบญจศีลนี้คืออะไร คือศีลมีองค์ 5 เป็นศีลสำหรับภราวาส คือผู้ที่ไม่ใช่
นักบวช กล่าวสั้นๆ ว่าเป็นศีลสำหรับคนทั่วๆ ไปถือ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ,
2551: 90)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: ไม่ยิงนก คือ คนเลวไม่เป็นสปอตแมน

Share Understanding: บุคคลที่เล่นกีฬาต่างๆ มีทั้งแบบสมัครเล่น และ
แบบอาชีพ การยิงนกเป็นกีฬานิกหนึ่งเป็นข้อยกเว้นที่อาจทำได้

Metaphor Evidencing Entailment:

(ข) เมื่อประสงค์ความรื่นรมย์ (คือ สปอต) เป็นต้น ควรฆ่ากันได้บ้างบาง
ชนิด มีนกสไนป์ เป็นต้น ที่นับว่าจำเป็นเพราะถ้าเราไม่ยิงนกเล่นบ้างฝรั่งเขาจะดูถูกว่าเราเป็นคนเลว
ไม่เป็นสปอตแมน (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 92)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง โสตรธรรมจรียา ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 1 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์
2 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่อง โสตรธรรมจรียาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 1

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	0
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	1
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	1
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	2

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 2

ประเภทที่ 1 อุปลักษณะเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณะเกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปลักษณะเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: เวลาเป็นเงิน หมายถึง ทำให้เขาเสียเวลาที่เท่ากับทำให้เขาเสียเงิน ขโมยเวลาก็คล้ายกับขโมยเงิน

Share Understanding: เวลาเป็นสิ่งที่มีความเช่นเดียวกับเงินทอง จึงควรใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ไม่ปล่อยให้หมดไปอย่างไร้ค่า

Metaphor Evidencing Entailment:

(ข) ถ้าเห็นชายผู้หนึ่งกำลังจะเดินไปทางหนึ่ง เราพบเข้าเรียกชายผู้นั้นให้หยุดสนทนาเสีย ฉะนั้น นับว่าเท่ากับเป็นขโมยเพราะตามภายิตฝรั่งเขา ได้กล่าวไว้ว่า “เวลาคือเงิน” เพราะทำให้เขาเสียเวลา ก็เท่ากับทำให้เขาเสียเงิน ขโมยเวลาก็คล้ายกับขโมยเงิน จึงต้องนับว่าเป็นฉาษาอทินนาทานอีกอย่างหนึ่ง (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 95)

หมายเหตุ: อุปลักษณะเรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณะเกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง โสตรธรรมจรียา ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 2 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ 1 อุปลักษณะ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณะ ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่อง โสตรธรรมจรีชาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 2

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรค	จำนวน
1	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	0
2	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	1
4	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	1

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 3

ประเภทที่ 1 อุปสรรคเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 2 อุปสรรคเกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปสรรคเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: อาหาร คือ ยาพิษ

Share Understanding: อาหาร คือ ยาพิษ

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าต้องขออภัยในการที่ไม่ได้พยายามที่จะสำแดงความเห็นในส่วนตัวข้าพเจ้าเองเลยว่าอย่างไรก็ดี เพราะธรรมดาใจคนย่อมคิดผิดๆ กัน สุภยิตฝรั่งก็ได้มีกล่าวไว้ว่า “สิ่งที่เป็นอาหารของคนหนึ่งสามารถจะเป็นยาพิษของคนหนึ่งได้” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 96)

หมายเหตุ: อุปสรรคเรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

2) Metaphor: รักมาก คือ รักยิ่งกว่าดวงชีวิต

Share Understanding: ความรักเป็นสิ่งสำคัญเทียบเท่าชีวิต

Metaphor Evidencing Entailment:

(๘) ชายที่มีภรรยาแล้วพูดจาแสดงกิริยาสนิทสนมกับหญิงที่ชายอีกคนหนึ่งซึ่งยังไม่มีภรรยา มีความรักใคร่อยู่ นับว่าพยายามจะเอาเปรียบอย่างร้ายแรง เพราะผู้นั้นก็มีภรรยาของตนเองแล้วไม่ควรจะมารักหญิงที่เขารักยิ่งกว่าดวงชีวิต ต้องปรับโทษว่าเป็นผู้ตั้งใจจะประพฤติดีกในกามอย่างร้ายกาจ แลถ้ามีโอกาสควรต่ออย่าปาก (ความเห็นเด็กหนุ่มที่ฟังจะรักผู้หญิงเป็นครั้งแรก) (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 98)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: การบังคับจิตใจผู้อื่น คือ ความผิดฐานเป็นพรรคพวกผู้ร้าย

Share Understanding: การใช้อำนาจบังคับจิตใจใครให้ทำตามที่ตนเองต้องการ เปรียบเหมือนผู้ร้ายที่บังคับขู่เชือดผู้อื่น

Metaphor Evidencing Entailment:

(๙) ถ้าชายผู้หนึ่งรักหญิงผู้หนึ่งอยู่แล้ว แต่บิดามารดาหญิงนั้นไม่ยอมยกให้ และกลับไปยกหญิงนั้นให้เสียกับชายอีกคนหนึ่ง ชายผู้ที่ได้รับหญิงนั้น นับว่าเป็นผู้ประพฤติดีกในกามอย่างร้ายแรง เท่ากับทำชู้กับเมียเขา แลบิดามารดาผู้ที่ยกลูกสาวให้ไป โดยใช้อำนาจบังคับ เช่นนั้นนับว่ามีความผิดฐานเป็นพรรคพวกผู้ร้าย ความผิดของบิดามารดาเช่นนั้นควรนับว่าเป็นฉวยกามสุมิจจาจาร (ความเห็นชายผู้หนึ่งที่ขอลูกสาวเขาไม่สำเร็จ) (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 98)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง โสตรธรรมจรีชา ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 3 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 3 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่อง โศดธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 3

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	0
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	3
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	3

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 4

ประเภทที่ 1 อุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ผู้ที่มีประสบการณ์มาก คือ ผู้ที่แก้วัด

Share Understanding: ผู้ที่มีประสบการณ์มาก คือ ผู้ที่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

กับสังคมได้

Metaphor Evidencing Entailment:

เมื่อได้อธิบายขยายข้อความมาถึงเพียงนี้แล้ว ท่านผู้อ่านก็คงจะแลเห็นได้แล้วว่า ศิลมุสาวาทนั้นจะถือให้เคร่งเต็มตามความนิยมของผู้ที่แก้วัดทั้งสิ้น จะได้รับความเดือดร้อนแทบจะเข้าสมาคมในสมัยนี้ไม่ได้เลย ผู้ที่จะทำตนให้คนชอบแลที่จะเข้าสมาคมได้ดีจำจะต้องเป็นผู้รู้จักเลือกเวลาว่าเวลาใดบ้างควรที่จะพ่นผันตนในส่วนศีลองค์ที่ 4 นี้ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 101)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการศึกษาศึกษาและความสามารถ

2) Metaphor: ผู้หญิง คือ แม่รูปงาม

Share Understanding: ผู้หญิงหน้าตาสวยรูปร่างงดงาม

Metaphor Evidencing Entailment:

เราไปนัดกับแม่รูปงามไว้ให้มาพบกับเราที่สนามหญ้าหน้าโรงโขนเป็นต้น แล้วมีผู้มาถามเราว่าเราไปไหนมา เราหนึ่งเสียฤดาตอบว่าไปเดินเล่นดังนี้ พวกแก้วัดเหยียดเป็นมุสาวาทเหมือนกัน แต่ที่จริงการเช่นนี้ไม่ใช่ชัปเดตแต่เป็นบัด แลผู้ที่ถามนั้นก็สมควรจะเสือกเล็ดลอดมาถามในเรื่องซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับตน ผู้นั้นจึงไม่ควรได้เกียรติยศรู้ความจริง (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 102)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องเพศสภาพ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: การมีสติจะ หมายถึง มีถ้อยคำอันมั่นคง

Share Understanding: เมื่อพูดไว้ว่าจะทำอะไรก็ควรต้องทำสิ่งที่พูดนั้น

แม้ว่าจะได้ความลำบากแก่ตนก็ตามจึงจะถือว่าเป็นคนมีสติจะ

Metaphor Evidencing Entailment:

การที่ให้มีถ้อยคำอันมั่นคงนั้นควรอยู่ เพราะว่าถึงแม้ชาวยุโรปก็นิยมนับถือผู้ที่มีถ้อยคำอันมั่นคงถ้าแม่พูดไว้ว่าจะทำอะไรก็ควรต้องทำสิ่งนั้น ถึงแม้ว่าจะได้ความลำบากแก่ตนก็ควรยอม ฝรั่งเขานิยมกันอยู่เช่นนี้ จึงควรเห็นได้ว่า เป็นสิ่งที่ดีจริง ควรจะถือให้มั่น ถ้าไม่ดีจริงแล้วฟังเชื่อเถิดว่า ฝรั่งเขาจะไม่นับถือ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 100)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: สุขภาพดี คือ ร่างกายแข็งแรงจึงไม่หักโคน

Share Understanding: การมีชีวิตร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง

Metaphor Evidencing Entailment:

เป็นต้นว่า ตนกหายป่วยใหม่ๆ แล้วเข้าไปเฝ้า มีพระราชดำรัสถามข่าว แม่กราบบังคมทูลตามแบบแผนว่า “ด้วยเดชพระบารมีปกเกล้าฯ ข้าพระพุทธเจ้าหายสนิทแล้ว” ดังนี้ก็ต้องรับว่าพูดไม่ตรงกับเหตุเสียแล้ว เพราะตามความจริงที่หายป่วยนั้น เพราะยาที่ได้กิน แลเพราะร่างกายแข็งแรงจึงไม่หักโคน ไปไม่ใช่ฤา แต่ถ้าแม่เราจะไม่กราบบังคมทูลอ้างเดชพระบารมี คงจะมีผู้ติเตียนว่า บัดชบเป็นแน่แท้ เพราะฉะนั้นถึงแม้เราจะรู้อยู่ดีว่า เรามิได้หายป่วยด้วยเดชพระบารมี เราคงยังต้องอ้างอยู่นั่นเอง (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 100-101)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: ทยศเพื่อน คือ ผู้ใดซัดเพื่อนแล้วนับว่าเป็นคนเลวทราม

ต่ำช้า

Share Understanding: คนที่ป้ายความผิด ทยศหักหลังเพื่อน เรียกว่าเป็นคนเลวทรามต่ำช้า

คนเลวทรามต่ำช้า

Metaphor Evidencing Entailment:

อีกอย่างหนึ่ง ชาวยุโรปนับถือผู้ที่มีความซื่อตรงต่อเพื่อนว่าเป็นมนุษย์
อย่างประเสริฐชนิดหนึ่ง ถ้าผู้ใดซัดเพื่อนแล้วนับว่าเป็นคนเลวทรามต่ำช้ามาก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว,
พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 101)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

4) Metaphor: การโกหก คือ ทำให้ราคาตกไป

Share Understanding: การโกหก คือ การทำให้ตนเองเสียหาย

Metaphor Evidencing Entailment:

ในที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขอแนะนำท่านกฤษณะสักหน่อย คือมุสาวาทเป็นของที่ดีมีประโยชน์ แต่ต้องระวังอย่าใช้ให้บ่อยนัก ถ้าเขาจับได้เสียหลายๆ ครั้งแล้ว จะทำให้ราคาตกไป
เป็นอันมาก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 102)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง โสตธรรมจริยา ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 4 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์
6 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่อง โสตธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 4

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	2
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	4
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	6

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 5

ประเภทที่ 1 อุปลักษณะเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณะเกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปลักษณะเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: การดื่มสุรา คือ เครื่องนำให้มนุษย์ศิวิไลซ์

Share Understanding: การดื่มสุรา คือ เครื่องนำให้มนุษย์ศิวิไลซ์ขึ้น

Metaphor Evidencing Entailment:

ตอนนี้ท่านเอดิเตอร์ถามข้าพเจ้าว่า ถ้ากระนั้น การเสพย์สุราจะมิกลับเป็นเครื่องนำให้มนุษย์ศิวิไลซ์ขึ้นอีกฤ ข้าพเจ้าได้ตอบว่า ในส่วนตัวข้าพเจ้าเองไม่กล่าวรุนแรงถึงเพียงนั้น แต่ข้าพเจ้าได้เคยสังเกตว่าพวกมิชชันนารีไปในประเทศที่มีคนชาวป่า มักมีสุราไปด้วยเพื่อเป็นเครื่องชกแจงผดุงปัญญาให้เห็นแจ้งในความจริงแห่งศาสนาของเขา แลส่วนคนป่านั้น เมื่อเสพย์สุราเมรัยฝรั่งเป็นเมื่อใด จึงนับว่าเป็นผู้ที่ค้อยศิวิไลซ์ขึ้นอีกชนิดหนึ่ง. . . (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 103)

หมายเหตุ: อุปลักษณะเรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: การดื่มสุรา คือ ไม่ใช่วิธีผดุงปัญญา

Share Understanding: การดื่มสุราไม่ใช่วิธีผดุงปัญญาและการแสดงออกถึงความเป็นคนทันสมัย เพราะคนไทยศิวิไลซ์พอยู่แล้ว

Metaphor Evidencing Entailment:

ท่านเอดิเตอร์ถามว่า ถ้ากระนั้นทำไมมิชชันนารีไม่มาสั่งสอนศาสนาที่ออฟฟิศของท่านบ่อยๆ ข้าพเจ้าตอบว่า มิชชันนารีในเมืองเราไม่ใช่วิธีผดุงปัญญาด้วยสุราเมรัย เพราะคนไทยเราศิวิไลซ์พอยู่แล้วในส่วนนี้ แต่ข้าพเจ้าจะต้องขอดำเนินความตามเล็กเชอของข้าพเจ้าต่อไป (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 103)

หมายเหตุ: อุปลักษณะเรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: การตี๋มสุรา คือ ความศึวใลซ้อย่างยั้ง

Share Understanding: ธรรมเนียมชาวยุโรป ถึอว่าสุราเป็นของดี ซึ่งจําเป็นจะต้องใช้ในการมกคลท้งปวง มีการตี๋มให้พร ตี๋มคํานับกัน

Metaphor Evidencing Entailment:

มีคนบางจําพวกยืนยั้กกล่าวว้่า อันสุราเมรัยจะให้ผลคืออย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้เลย แลเป็นเครื่องชักน้ําให้ผู้สพยั้กระท้ความชั้วใดๆ ได้ทุกอย่่าง ซ็อนี้เห็นได้โดยง่ายว้่ากล่าวเหลือเกินไป ไม่ต้องหาข้อความอะไรมาเถียงให้ยั้คยว้ไป จะพูดให้สั้นๆ ว้่า ถ้การเสพยั้สุราเมรัยเป็นลั้ชั้วร้ายเช่นนั้นแล้ว เหตุไฉนชาวยุโรปซึ่งมีความศึวใลซ้อย่างยั้ง จึงไม่พากันเลิกตี๋มสุราเมรัยกันเสียให้หมดแล้ว ไซ้แต่จะไม่เลิก ยังมิหน้าชั้วน้ํบถึอกันว้่าเป็นของดี ซึ่งจําเป็นจะต้องใช้ในการมกคลท้งปวง มีการตี๋มให้พร ตี๋มคํานับกัน เป็นต้น ถ้ไม่เชื่อท้านลองไปตี๋มให้พรชาวยุโรปด้วยน้ําคูสั้กที เขาจะว้่ากระไรบ้าง ถ้ท้านยังไม่ทราบชั้วพเจ้าจะบอกให้ เขาจะว้่าท้านมาแข่งถุมาตั้งใจหมั้นประมาทเขาอย่่างร้ายแรงมาก (มกกฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพะ, 2551: 103-104)

หมายเหตุ: อุปลั้กษณั้เรื่่องร้่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

4) Metaphor: การคินเนอร์ คือ สำคั้ญอยู่ทีตรงสุราเมรัย

Share Understanding: การคินเนอร์ คือ สำคั้ญอยู่ทีตรงสุราเมรัย

Metaphor Evidencing Entailment:

กั้บขอใ้หนีคดูเถิด ว้่าถ้ไม่มีสุราเมรัยเลย จะมีการเลียงคินเนอร์กันอย่่างไรได้ การคินเนอร์สำคั้ญอยู่ทีตรงสุราเมรัย ถ้ไม่มีสุราเมรัยก็ไม่ใช่คินเนอร์ กลายเป็นคินชั้วเฉยๆ ไปเท้านั้น การคินเนอร์นั้นจะงดเสีย มิได้ได้ถ้ไม่เข้าใจว้่าไม่ได้เลย คินเนอร์เป็นของทีจําเป็นแท้ งานอะไรทีไหนไม่มีคินเนอร์ จะนับว้่าเป็นงานเป็นการ ถุานับไม่ได้เลย ถ้แม้ไม่มีคินเนอร์ก็ไม่มีงานเสียคั้กว่าผู้ทีจะมีงานไม่มีคินเนอร์ (มกกฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพะ, 2551: 104)

หมายเหตุ: อุปลั้กษณั้เรื่่องร้่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

5) Metaphor: สุรา คือ เป็นยาบ้ารุงหัวใจคืออย่างยั้ง ถึงในโบราณสมยั้ก็นับถึอกันอยู่ว้่าเป็นเครื่องทำให้ใจกล้า

Share Understanding: สุรา คือ เป็นยาบ้ารุงหัวใจ ในโบราณสมยั้ก็นับกันว้่าเป็นเครื่องทำให้ใจกล้า

Metaphor Evidencing Entailment:

สุราเมรัย ไซ้แต่เป็นประโยชน์แต่เฉพาะในเรื่องคินเนอร์เท้านั้น ใครๆ ทีมีความรู้ในทางวิชาหมอ (หวังใจว้่าไม่มีท้านผู้อ่านรู้หลายคนน้ํก) คงจะทราบอยู่ดีแล้วว้่า สุราเมรัยเป็นยาบ้ารุงหัวใจคืออย่างยั้ง ถึงในโบราณสมยั้ก็นับถึอกันอยู่ว้่าเป็นเครื่องทำให้ใจกล้า ถ้ท้านผู้ใดไม่

เชื่อก็ลองดูเถิด ถึงเมื่อนิสัยท่านจะเป็นคนหนึ่งที่ไม่นชอบทะเลาะวิวาทกับผู้ใด พอได้เสพย์สุราเมรัยเข้าไปพอหน้าชาๆ ความกล้ามันเกิดขึ้นพิลึก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 104-105)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

6) Metaphor: สุรา คือ ทำให้เจริญอาหาร มีโอชารสขึ้นอีก

Share Understanding: สุรา คือ ทำให้เจริญอาหาร มีโอชารสขึ้นอีก

Metaphor Evidencing Entailment:

อีกข้อหนึ่งตามวิชาหมอกล่าวว่า สุราเป็นยาบำรุงอาหารอย่างดีอันหนึ่ง ถ้ากินสุราก่อนรับประทานอาหารสักหน่อยหนึ่งทำให้อาหารคล่องขึ้นมาก เพราะฉะนั้นถ้าพอตกเย็นลงควรเสพย์สุราไปจนถึงเวลารับประทานอาหารจะทำให้เจริญอาหาร มีโอชารสขึ้นอีกมาก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 105)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง โสตรธรรมจริยา ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 5 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 6 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่อง โสตรธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 5

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	0
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	6
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	6

ว่าด้วยลำดับชั้นกรรม

ประเภทที่ 1 อุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: คนศิวิไลซ์ คือ คนไทยชั้นใหม่

Share Understanding: คนที่รับวัฒนธรรมและความเชื่อแบบตะวันตก
ถือว่าเป็นผู้ที่เจริญแล้ว

Metaphor Evidencing Entailment:

เพราะเป็นข้อสำคัญอันหนึ่ง ซึ่งเป็นข้อทู่เถียงกันนักระหว่างคนไทยชั้น
ใหม่ที่ศิวิไลซ์แล้ว กับคนไทยชั้นเก่าที่มีความคิดยังทึบหนาหลงมัวอยู่อย่างเก่าๆ นั้น (มงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 108)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

2) Metaphor: คนความคิดทึบหนาหลงมัว คือ คนไทยชั้นเก่า

Share Understanding: คนที่มีวัฒนธรรมความเชื่ออย่างไทยแท้ ไม่เอา
อย่างชาวตะวันตกถือเป็นคนโง่และไม่ทันสมัย

Metaphor Evidencing Entailment:

เพราะเป็นข้อสำคัญอันหนึ่ง ซึ่งเป็นข้อทู่เถียงกันนักระหว่างคนไทยชั้น
ใหม่ที่ศิวิไลซ์แล้ว กับคนไทยชั้นเก่าที่มีความคิดยังทึบหนาหลงมัวอยู่อย่างเก่าๆ นั้น (มงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 108)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: การฆ่าชาวยุโรป คือ อรหันตฆาต

Share Understanding: ชาวยุโรปเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐ เป็นสัญลักษณ์
ของความดีงาม การฆ่าชาวยุโรปเท่ากับการฆ่าพระอรหันต์ถือเป็นบาปหนักที่สุดอย่างหนึ่ง

Metaphor Evidencing Entailment:

ชั้น ๑ ฆ่าชาวยุโรป เป็นกรรมอันยิ่งใหญ่ เพราะชาวยุโรปเป็นเจ้าของ
แห่งสรรพความรู้ ความดี ความงาม ความเจริญ เป็นมนุษย์จำพวกที่ประเสริฐยิ่งกว่ามนุษย์จำพวกอื่น
เป็นกรรมที่เปรียบด้วยอรหันตฆาต เพราะเขาบำรุงชาติอื่นให้เจริญแลให้รู้จักความดีความงาม มี
เมตตาแก่เราเสมอด้วยบิดาบางทีจะยิ่งกว่าก็เป็นได้ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ,
2551: 106)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา

2) Metaphor: การฆ่าผู้แต่งกายอย่างชาวยุโรป คือ กรรมอันหนัก

Share Understanding: ชาวยุโรปเป็นสัญลักษณ์ของความดีงามและความเจริญ รวมถึงผู้แต่งกายอย่างชาวยุโรปด้วย การฆ่าคนเหล่านี้นับเป็นกรรมอันหนัก

Metaphor Evidencing Entailment:

ชั้น ๔ ฆ่าบุคคลที่แต่งกายอย่างชาวยุโรป ไม่กำหนดว่าบุคคลนั้นๆ จะเป็นชาติใดภาษาใด ถึงแม้จะเป็นไทยแท้ๆ คือ บิดาก็เป็นไทย มารดาก็เป็นไทยก็ดี ถ้าแม้ผู้ใดได้แต่งกายให้เป็นอย่างชาวยุโรปแล้ว ผู้นั้นย่อมเป็นผู้ที่มีความคิดอันดำเนินไปสู่ทางเจริญแล้ว ฆ่าคนชนิดนี้จึงนับเป็นกรรมอันหนักกว่าฆ่าคนที่ยังคงคือแต่งกายเป็นอย่างชาวป่า เช่น นุ่งผ้าสวมเสื้ออย่างไทยๆ เป็นต้น (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 107)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา

3) Metaphor: การฆ่าบิดามารดา คือ การฆ่าเกลออย่างสนิท

Share Understanding: บิดามารดาเปรียบเกลอสนิท การฆ่าบิดามารดาเป็นบาป แม้แต่สัตว์เดียรัจฉานมันก็ไม่ทำ

Metaphor Evidencing Entailment:

อีกประการหนึ่งถ้าจะว่าไป บิดามารดาก็เป็นคนที่น่าว่าเป็นเกลออย่างสนิทของเราอันหนึ่ง แลการฆ่าเกลอนั้น แม้แต่สัตว์เดียรัจฉานมันก็ไม่ทำ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 108)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง โสตรธรรมจริยา ว่าด้วยลำดับชั้นกรรม พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 5 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 แสดงประเภทถ้อยคำอุปมาอุปไมยในนิทานเรื่อง โสทรธรรมจรีชา ว่าด้วยลำดับชั้นกรรม

ประเภทที่	ประเภทของอุปมาอุปไมย	จำนวน
1	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	2
2	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	3
3	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	0
4	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	5

หมวดคตินานาทาน

ประเภทที่ 1 อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: แต่งกายเป็นอย่างคนไทย คือ ประพฤติกริยาเป็นขโมย

Share Understanding: การแต่งกายเป็นอย่างคนไทย คือ ประพฤติกริยาเป็นขโมย

Metaphor Evidencing Entailment:

การที่ถามว่าประพฤติกิริยาอย่างไรจึงจะเรียกว่าเป็นกริยาขโมยนั้น ก็คงจะตอบตนเองได้ คือ นุ่งแพรเปลาะคำฐาโสร่งแดง สวมแต่เสื้อชั้นในแต่งกายเป็นอย่างคนไทยและย่องกริบๆ เข้าไปจับประตูหน้าต่าง ถาด้าประตูหน้าต่างเปิดก็เข้าไปเฉยๆ แล้วแลหยิบสิ่งของในเรือนมา นี่แหละเรียกว่า ประพฤติกิริยาเป็นขโมย (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 109)

หมายเหตุ: อุปมาอุปไมยเรื่องชนชั้น

2) Metaphor: แต่งกายเป็นอย่างคนศิวิไลซ์ คือ ไม่เรียกว่าประพฤติกิริยา

เป็นขโมย

Share Understanding: การแต่งกายเป็นอย่างคนศิวิไลซ์ คือ ไม่เรียกว่า

ประพฤติกิริยาเป็นขโมย

Metaphor Evidencing Entailment:

ถ้าแม่แต่งกายสวมเสื้อกางเกงอย่างศิวิไลซ์ ไปขอคูของอะไรๆ ในร้านของคนไทยๆ ถามราคาเห็นว่าแพงนัก ต่อเขาไม่ได้ เลยถือของไปเสีย เช่นนี้ไม่เรียกว่าประพฤติกิริยาเป็นขโมย (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 109)

หมายเหตุ: อุปมาอุปไมยเรื่องชนชั้น

3) Metaphor: คนไทย คือ มนุษย์ชั้นต่ำ สุนัข สัตว์เดียรัจฉาน คนอัน
ศิวิไลซ์

Share Understanding: คนไทย คือ มนุษย์ชั้นต่ำ สุนัข สัตว์เดียรัจฉาน คน
อันศิวิไลซ์

Metaphor Evidencing Entailment:

เพราะการที่คนแต่งกายอย่างศิวิไลซ์เช่นนั้นจะขโมยคนที่เป็มนมนุษย์ชั้นต่ำ
กว่าเช่นคนไทยเจ้าของร้านนั้นเป็นไปไม่ได้ เปรียบเหมือนมนุษย์เราเดินไปเห็นสุนัขคาบแก้วมาเรา
จะเข้าไปแย่งแก้วนั้นมาได้จากปากสุนัข (ถ้ามันไม่กัด) ดังนี้ จะปรับโทษว่าเป็นขโมยที่เดียวฤ
มนุษย์จะขโมยสัตว์เดียรัจฉานได้ฤ ไม่ได้โดยฉันทอันว่าคนศิวิไลซ์จะขโมยคนอันศิวิไลซ์นั้น ย่อม
เป็นของเป็นไปไม่ได้ฉันทันนั้น (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 109)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

4) Metaphor: คนยุโรปศิวิไลซ์กว่าคนไทย คือ ฝรั่งเศสเป็นศิวิไลซ์นั้นสูง
กว่าเรามาก

Share Understanding: ความเชื่อของบุคคลบางกลุ่มที่ว่า ชาวยุโรปศิวิไลซ์
กว่าคนไทย

Metaphor Evidencing Entailment:

เพราะฉะนั้นจะว่าเขาขายของแพงไม่ได้เด็ดขาด ที่จริงควรจะว่าถูกเสียอีก
เมื่อนึกคิดว่าตัวเราผู้ซื้อเป็นเพียงแต่คนไทยซื้อของซึ่งฝรั่งเศสเป็นศิวิไลซ์นั้นสูงกว่าเรามาก ได้กระทำ
ด้วยฝีมือเขาเองครั้งนี้แล้ว ควรจะนึกยินดีแลขอบคุณเขาในการที่เขาเมตตาขายให้เราถูกๆ เช่นนั้น
(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 110)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 4 อุปสรรคเกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง โสตรธรรมจรียา หมวดคอตินนาทาน พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรค 4 อุปสรรค สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปสรรค ดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องโสตรธรรมจรียา หมวดคอตินนาทาน

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรค	จำนวน
1	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	4
2	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	0
4	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	4

หมวดคามเมสุมิจจาร

ประเภทที่ 1 อุปสรรคเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: คนยุโรปประพฤติผิด คือ ควรต้องให้อภัย

Share Understanding: คนยุโรปสมควรได้รับข้อยกเว้นในการประพฤติผิด

Metaphor Evidencing Entailment:

ถ้าชาวยุโรปประพฤติควรจะอดออมให้มากกว่าคนไทยๆ เพราะประการหนึ่งคนไทยๆ จะมีเมียก็คนก็ได้ ไม่มีข้อห้ามปราม นั้นเขามีได้เฉพาะคนเดียว ควรต้องให้อภัยเขาบ้าง (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 110)

หมายเหตุ: อุปสรรคเรื่องชนชั้น

2) Metaphor: คนยุโรปถ่อมตนลงมารักสาวไทย คือ ความเมตตากรุณา

Share Understanding: คนยุโรปถือเป็นผู้เจริญแล้ว การที่ชาวยุโรปถ่อมตนลงมารักผู้หญิงไทยที่เป็นคนอันศิวิไลซ์และเป็นคนชั้นต่ำกว่า นับเป็นเกียรติยศและเครื่องแสดงความเมตตากรุณาของเขา

Metaphor Evidencing Entailment:

อีกประการหนึ่ง คนไทยๆ ที่ถูกชาวยุโรปลักพาตัวไป ควรจะมีความยินดีรู้สึกเป็นเกียรติยศว่าคนสีวิไลซ์ เช่นเขาได้อ้อมตนลงมารักใคร่ลูกสาวเราผู้เป็นคนอันสีวิไลซ์ แลเป็นคนชั้นต่ำกว่าเขามาก เป็นเครื่องแสดงปรากฏความเมตตากรุณาของเขา เพราะเขาประสงค์จะให้กรุงสยามได้รับผลอันดี (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 110-111)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

3) Metaphor: บุตรเลือดผสม คือ คนดี

Share Understanding: บุตรที่เกิดจากสามีชาวยุโรปและภรรยาคนไทยเป็นคนดี

Metaphor Evidencing Entailment:

เขาจึงได้หาภรรยาไทยถึงแม้ผลจะไม่ได้โดยทันทีก็จริงแต่ไม่ช้าพอมีบุตรก็ให้เห็นประโยชน์คือสายโลหิตผสมกันจะได้คนดีขึ้นเป็นแท้ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 111)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง โสตรธรรมจริยา หมวดกามาสุมิฉฉาจร พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 3 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่อง โสตรธรรมจริยา หมวดคามเมสุมิจณาจาร

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	3
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	0
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	3

4.1.2.11 นิทานเรื่อง วิชาของหมอคำ

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: หมอ คือ ผู้มีวิชามาก

Share Understanding: หมอ คือ ผู้มีวิชามาก

Metaphor Evidencing Entailment:

ที่เมืองวิเชียรยังมีหมอยุ่คนหนึ่ง ซึ่งราษฎรนิยมนับถือกันนักว่าเป็นผู้มีวิชามาก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 112)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องการศึกษาและความสามารถ

2) Metaphor: คนที่มีความรู้่น้อย คือ คนที่อ่านหนังสือ

Share Understanding: คนที่ยังต้องอ่านหนังสือ เพราะยังมีความรู้่น้อย จึงยังต้องนั่งกอดตำรา

Metaphor Evidencing Entailment:

การที่ชาวเมืองวิเชียรไม่นิยมในหมอคำนั้นก็ไปด้วยเหตุชอบกล คือใครเดินผ่านบ้านหมอคำไปเมื่อใด คงจะได้เห็นหมอคำอ่านหนังสืออยู่เป็นพื้น ถ้าใครถามหมอคำว่าทำไมจึงอ่านหนังสืออยู่เสมอ หมอคำก็มักตอบว่าเพราะมีความประสงค์จะได้วิชา คนจึงพากันพูดว่า “หมอคำแก่เห็นจะยังมีความรู้่น้อยที่สุด จึงยังต้องนั่งกอดตำรายุ่ตนเอง” เมื่อเข้าใจกันเช่นนี้แล้ว ก็เลยไม่หาหมอคำไปรักษาไข้ จะรอให้เรียนจบเสียก่อน (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 113)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องการศึกษาและความสามารถ

3) Metaphor: หมอไม่มีคนไข้รักษา คือ หมอที่ไม่มีข้าว

Share Understanding: การที่ไม่มีใครมารักษาอาการเจ็บป่วยกับหมอ เพราะไม่เชื่อในความสามารถของหมอก็เท่ากับหมอที่ไม่มีข้าว

Metaphor Evidencing Entailment:

ในขั้นต้นหมอคำก็ทำนองเฉย นึกเสียว่าไม่ช้าคงจะมีผู้มาหาไปบ้าง แต่อยู่ไปๆ ไม่มีคนมาหา หมอคำออกจะรู้สึกขึ้นมาว่าทำทางจะไม่ดีเสียแล้ว หมอไม่มีคนหาที่เท่ากับหม้อที่ไม่มีข้าว (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 113)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการศึกษาและความสามารถ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนาและความเชื่อ

1) Metaphor: ความตาย คือ ธรรมดาโลก

Share Understanding: คนเราเกิดมาต้องตาย คือ ธรรมดาของโลก

Metaphor Evidencing Entailment:

ถ้าแม้ท่านจะรักษาคนตายให้ฟื้นขึ้นมาก็ได้ แต่ท่านไม่ยอมทำเช่นนั้น เพราะท่านเกรงจะมีผู้ติเตียนท่านได้ว่าทำขึ้นธรรมดาโลก พอนึกมาได้เพียงนี้แล้วหมอคำก็แลเห็นหนทางนึกขอบใจท่านสมภารที่ได้เตือนสติ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 113-114)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: หมอ คือ มนุษย์สามัญ

Share Understanding: หมอ คือ คนที่มีความรู้มาก แต่ก็ยังใช้ชีวิตปกติเหมือนมนุษย์เดินดินทั่วไป

Metaphor Evidencing Entailment:

แลหมอคำนั้นแม้จะมีความรู้มากปานใด ก็ยังคงต้องกินอยู่เช่นมนุษย์สามัญนั่นเอง (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 113)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: การมีเมียหลายคน คือ ต้องห้ามตามตำรา

Share Understanding: การมีเมียหลายคน คือ ข้อต้องห้าม ไม่ใช่หลักปฏิบัติที่ถูกต้อง

Metaphor Evidencing Entailment:

หมอคำพยักหน้าว่า “เข้าใจแล้วๆ เมียสองต้องห้ามตามตำรา ถ้าเช่นนั้นชอบท่านหมื่นจำเนียรขึ้นประหาร” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 115)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง วิชาของหมอกำ พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ 6 อุปสรรคณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องวิชาของหมอกำ

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	3
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	1
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	2
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	6

4.1.2.12 นิทานเรื่อง ประชันฤทธิ์

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: อำนาจของข้าราชการ คือ อิทธิฤทธิ์

Share Understanding: ข้าราชการ คือ ผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าประชาชนสามารถกล่าวโทษเอาผิดประชาชนได้

Metaphor Evidencing Entailment:

ไปรษณีย์เกิดผู้กอบ บุนนาค หนึ่งนา

เป็นบุรุษเดินสาย แม่น้ำ

กล่าวโทษพวกเรามาเลย จนติด ตะรางเฮย

อิทธิฤทธิ์เรารายกล้า บ่ได้ต่อไป

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 117)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

ประเภทที่ 2 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1. Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 4 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1. Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง ประชันฤทธิ์ พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ 1 อุปสรรคณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ ดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องประชันฤทธิ์

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	1
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	0
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	1

4.1.2.13 นิทานเรื่อง ตกใจใช้เหตุ

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 2 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1. Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 4 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1. Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง ตกใจไข้เหตุ ไม่พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ ดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องตกใจไข้เหตุ

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	0
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	0
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	0

4.1.2.14 นิทานเรื่อง จดหมายจากยุโรป

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ผู้หญิงทั่วไป คือ ผู้หญิงขี้เรื้อ

Share Understanding: ผู้หญิง คือ สิ่งที่อยู่ชายนี้กฝนถึง

Metaphor Evidencing Entailment:

พืช่างประหลาดแล่นกั้นเสียกระไร เมื่ออ่านจดหมายของแกดอนท่าย
ไม่ได้นึกเลยว่าแจะคิดถึงการมีลูกมีเมียแต่ก่อนอายุสมควรเช่นนี้ พืเสียใจที่จะตอบแไม่ได้ เพราะ

ตัวพืเองพอมมาจบเรียนหนังสืออีกก็เลยลืมเรื่องผู้หญิงขิงเรือ ไม่ได้นึกได้ฝันถึงอีก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 122)

หมายเหตุ: อุปถัมภ์เรื่องเพศสภาพ

2) Metaphor: ผู้หญิง คือ แม่เจ้าประคุณ

Share Understanding: ผู้หญิง คือ แม่เจ้าประคุณ

Metaphor Evidencing Entailment:

พืคงได้เคยเล่าให้แกฟังแล้วครั้งหนึ่ง เมื่อก่อนออกมาเล่าเรียนหนังสือที่นี้ว่าพืได้รักแลบูชาแม่เจ้าประคุณของพือย่างภาษาฝรั่งเขาเรียกว่าเหนือหัวเพียงไร (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 123)

หมายเหตุ: อุปถัมภ์เรื่องเพศสภาพ

3) Metaphor: ผู้หญิง คือ สิ่งทีพืงสยะแสง

Share Understanding: ผู้หญิงสวยหรือชอบนึกว่าตัวสวย คือ สิ่งทีพืง

นำสยะแสง

Metaphor Evidencing Entailment:

พืข้างเกลียดจริงๆ ผู้หญิงทีสวย ถานึกว่าตัวสวย ดูเหมือนอะไรมาคอยกระซิบทีหูพืว่าเป็นสิ่งทีพืงสยะแสงอย่างเอก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 123)

หมายเหตุ: อุปถัมภ์เรื่องเพศสภาพ

4) Metaphor: ผู้หญิงแต่งตัวสวย คือ หวังอะไรนอกจากจะหาพืนั้นหาพืได้ ถ้าถ่าจะใช้ตามภาษาของพืก็คือไปหาว่ามาข่มขี

Share Understanding: จุดประสงค์หลักของผู้หญิงทีชอบแต่งตัวสวย กิริยา วาจางาม เพราะต้องการหาสามี

Metaphor Evidencing Entailment:

ผู้หญิงทีใช้เสื้อผ่านุ่งห่มงดงาม กิริยา วาจางาม เมื่อเข้าทีประชุมชน ใชจะใช้ความหวังอะไรนอกจากจะหาพืนั้นหาพืได้ ถ้าถ่าจะใช้ตามภาษาของพืก็คือไปหาว่ามาข่มขี (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 123)

หมายเหตุ: อุปถัมภ์เรื่องเพศสภาพ

5) Metaphor: ผู้ชาย คือ ผู้ทีแบกความรักเข้าตั้งกระบุงจนเงหน้าไม่ขึ้น

Share Understanding: ความรักของผู้ชาย คือ การแบกรับความทุกข์

Metaphor Evidencing Entailment:

อย่างไร จริงๆ ไม่จริงแท้ๆ ชายเราเสียอีกกลับซึ้งซอเซแบกความรักเข้า
ตั้งกระบวนงายหน้าไม้ขึ้น เดินซึ้งอยู่ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 124)

หมายเหตุ: อุปถัมภ์เรื่องเพศสภาพ

6) Metaphor: คนไม่ฉลาด คือ นกติดขำ

Share Understanding: คนไม่ฉลาดก็เหมือนนกติดกับดักตาข่าย

Metaphor Evidencing Entailment:

คุณที่คงทราบคืออยู่แล้วไม่ใช่ที่ว่า คนเรามีกรรมอยู่ออกทั่วทิศๆ ข้างเคียง
เหนือได้ประคุณกติดขำ ผู้ที่ไม่ฉลาดพอที่จะแลเห็นก็พลอยประสมไปด้วย (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว,
พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 126)

หมายเหตุ: อุปถัมภ์เรื่องการศึกษาและความสามารถ

7) Metaphor: ผู้นำ คือ แม่ทัพ

Share Understanding: ผู้นำ คือ แม่ทัพ

Metaphor Evidencing Entailment:

แต่เมื่อคนตั้งหมิ่นตั้งแสนคุมกันออกไปแข่งชิงบ้านเมืองเพื่อโลกเจตนา
แลมีหัวหน้าที่เรียกว่าแม่ทัพกลับมีความชอบค่าที่รู้จักทางของโลก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว,
พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 126)

หมายเหตุ: อุปถัมภ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

8) Metaphor: ผู้ที่กล่าวโทษผู้อื่นโดยปราศจากการไตร่ตรอง คือ ผู้อาชกรรม

Share Understanding: ผู้ที่กล่าวโทษผู้อื่นโดยปราศจากการไตร่ตรอง คือ ผู้

อาชกรรม

Metaphor Evidencing Entailment:

เพราะฉะนั้นผู้ใดที่ติโทษผู้อื่น โดยปราศจากการไตร่ตรองนับว่าเป็นผู้
อาชกรรมผู้หนึ่ง (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 126)

หมายเหตุ: อุปถัมภ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

9) Metaphor: ธรรมดาของมนุษย์ คือ นิยมคนมากถ้ามียศ

Share Understanding: ธรรมดาของมนุษย์โลกที่นิยมคนมีเงิน หรือคนมี

อำนาจ

Metaphor Evidencing Entailment:

คนเราเกิดมาเหมือนกันไม่ได้ บางคนก็กล่าวว่า คนเราเกิดมาเหมือนกัน
หมดเป็นความเท็จ ถ้าเช่นนั้นทำไมไม่เป็นเศรษฐีทั้งโลก ทำไมไม่เป็นคนขอทานเสียทุกคน เพราะ

เป็นเหมือนกัน ไม่ได้ โลกเขาเกลียดคนน้อยเป็นธรรมดา แลนิยมคนมากฤาเมษ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 126)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: กรรม คือ ลมเพลมพัด

Share Understanding: กรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ไม่นั่นอน

ไม่เลือกเวลา

Metaphor Evidencing Entailment:

ผมมานึกดูกรรมนี้เปรียบเหมือนลมเพลมพัด ซึ่งอาจจะมาต้องใครที่เคราะห์ร้ายในเวลาใดๆ ได้ทั้งสิ้น (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 126)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา

2) Metaphor: คนที่ไม่ต้องมาทนทุกข์เวทนา คือ คนที่สำเร็จพระอรหัต

Share Understanding: คนที่ไม่ต้องมาทนทุกข์เวทนา คือ คนที่รู้แจ้ง เข้าใจ

โลก สำเร็จพระอรหัต

Metaphor Evidencing Entailment:

พุทธโธ! ถ้าสำเร็จพระอรหัตเสียตั้งแต่เมื่อครั้งฟังสอนคลานนั้นแล้วมิสบายๆ คงจะไปอยู่เสียจนกระทั่งจิบอะไร โนนแล้ว แลคงจะไม่ต้องมาทนทุกข์เวทนาเช่นนี้ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 127)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: คนกลับใจได้ง่ายๆ คือ เด็ก

Share Understanding: คนกลับใจได้ง่ายๆ คือ เด็ก

Metaphor Evidencing Entailment:

แต่ถ้าแหกหีบเอาคำที่พี่พูดในครั้งก่อนๆ มาเทียบกับที่พี่พูดต่อไปนี่แล้ว แกก็คงจะติโทษพี่ได้ว่า พี่เป็นคนกลับใจได้ง่ายๆ เป็นเด็ก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 123)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: ความรัก คือ การตกหลุมอันลึกประคองเหว

Share Understanding: มีความรัก หมายถึง มีความทุกข์

Metaphor Evidencing Entailment:

ในเรื่องนี้ที่ออกจะขอมๆ เพราะเชื่อว่าแกงโกรธแทนแม่เจ้าประคุณของ
พี่ แต่อย่างไรที่ต้องหาว่าแกยังใช้ความรักไม่เป็น ยังไม่เคยตกหลุมอันลึกลับประดุจเหว (มงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 123)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: คนมีความรัก คือ ทำให้คนตาฟาง

Share Understanding: ความรักทำให้คนตาฟาง

Metaphor Evidencing Entailment:

พี่ไม่แกล้งอวด พี่ใช้ความรักผิดกับคนทิ้งปวง คนอื่นมักหลับตาท่องแต่
เพียงว่า “เรารักเขา” “เขารักเรา” แล ไม่ได้ลืมนึกขึ้นคว้า ความรักนี้มีน้ำหนักมากน้อยเพียงไร ทำให้
คนตาฟางเพียงไร (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 123)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

4) Metaphor: ความรัก คือ เครื่องล่อชายให้ตกเหว ฤาเป็นที่หวงคอ
สำหรับสวมคอ

Share Understanding: ความรัก คือ กับดักความอันตราย

Metaphor Evidencing Entailment:

ถ้าจะตอบว่าความรักเป็นเครื่องล่อชายให้ตกเหว ฤาเป็นที่หวงคอสำหรับ
สวมคอ นั้นแหละพี่ยังจะลงเนื้อเห็นด้วย (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 123)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

5) Metaphor: พฤติกรรมของสัตว์ คือ หลอกหลวงด้วยกิริยาฤาด้วยตาไม่
เป็น แลมันรักลูกของมันยิ่งกว่าหญิงรักบุตร

Share Understanding: ลูก คือ ชีวิตจิตใจของบิดามารดา แม้แต่สัตว์เองก็ยั
รักลูกของมัน

Metaphor Evidencing Entailment:

พี่แลไม่เห็นว่าจะดีกว่าสัตว์ในข้อใดเลย สัตว์แสดงการหลอกหลวงด้วย
กิริยาฤาด้วยตาไม่เป็น แลมันรักลูกของมันยิ่งกว่าหญิงรักบุตร (อ��นะ ประเดี๋ยวจะมีลูกเป็นบ้าบ่า)
มันรู้สึกว่ลูกของมันเป็นเลือดของมัน โดยแท้ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551:
124)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องสัตว์

6) Metaphor: การมีลูกเมีย คือ เด็กจะเริ่มหัดสูบบุหรี่

Share Understanding: คนวัยหนุ่มมักจะเห็นการมีลูกเมียเป็นของเก๋ อย่างเดียวกับเด็กจะเริ่มหัดสูบบุหรี่

Metaphor Evidencing Entailment:

นี่ฉันใด ความอายของมนุษย์ ก็บังคับไม่ให้ปริปากในเรื่องความคับใจของการแต่งงานแล้วจะนั้น คนหนุ่มๆ ในชั้นต้นมักจะแลเห็นการมีลูกเมียเป็นของเก๋ อย่างเดียวกับเด็กจะเริ่มหัดสูบบุหรี่ เพราะฉะนั้น เมื่อทำให้ตัววิงเวียนเสียบ้างจึงจะรู้สำนึก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 124)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

7) Metaphor: คนรูปร่างหน้าตาไม่ดี คือ รูปร่างอย่างจระก

Share Understanding: คนที่รูปร่างหน้าตาไม่ดี ไม่ควรที่จะรักผู้หญิง

Metaphor Evidencing Entailment:

ประการหนึ่ง ผมถูกเขาล้อว่า ผมรูปร่างอย่างจระกบ้าง ว่าอ้ายหมูบ้างอย่างนี้ ถ้าเขาจะรัก ผมก็เลยท้อใจหมดความพยายาม ยิ่งซ้ำเขาล้อครั้งไรแลไปส่งกระจกก็ยังแลเห็นตัวผมเองเลเวลลงไปทุกที เมื่อผมฟังเขาค่อนขอคนนักเข้าก็เลยต้องหยุดเสียที่เรื่องรักผู้หญิง การที่ผมทำให้ตัวผมเชื่อมาแต่ครั้งก่อนๆ ว่า ผู้หญิงเขาไม่ได้รักที่รูป เขารักที่น้ำใจก็เลยเสียหมด (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 125)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

8) Metaphor: ไหวพริบดี คือ ฉลาดพลิกแพลง

Share Understanding: ไหวพริบดี คือ ฉลาดพลิกแพลง

Metaphor Evidencing Entailment:

ผู้ใหญ่ๆ จะจำนำจำนองที่ดินบ้านช่องกลับเป็นความฉลาดพลิกแพลง ที่เด็กจำนำบ้างกลับเป็นอย่างโน้นอย่างนี้ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 126-127)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง จดหมายจากยุโรป พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรค 19 อุปสรรค สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปสรรค ดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องจดหมายจากยุโรป

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรค	จำนวน
1	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	9
2	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	2
3	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	8
4	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	19

4.1.2.15 นิทานเรื่องแฟแซน

ประเภทที่ 1 อุปสรรคเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: คนไม่มีความรู้แฟแซน คือ คนไทยเราที่ชั้นไม่คงแก่เรียน

Share Understanding: คนไม่มีความรู้แฟแซน คือ คนไทยเราที่ชั้นไม่คงแก่เรียน

Metaphor Evidencing Entailment:

คนไทยเราที่ชั้นไม่คงแก่เรียน โดยมากมักเข้าใจว่า แฟแซนนั้นต้องเฉพาะแต่เครื่องแต่งตัวอย่างเดียว ที่จริงแฟแซนนั้นเป็นได้ทุกอย่างไม่ว่าอะไรหมด ถ้าคนโดยมากดัดทิวาจากท่าทาง ให้เป็นไปแม่นกับทิวาท่าทางผู้หนึ่งผู้ใด (โดยมากมักจะเป็นผู้ที่สำคัญอย่างยิ่ง) ก็เรียกว่า ทำทิวาท่าทางตามแฟแซนท่านผู้นั้น (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 130)

หมายเหตุ: อุปสรรคเรื่องการศึกษาและความสามารถ

2) Metaphor: ไม่ใช่ผู้หญิง คือ ไม่ตามแฟแซน

Share Understanding: ไม่ใช่ผู้หญิงถ้าไม่ตามแฟแซน

Metaphor Evidencing Entailment:

แฟแซนพวกผู้ชายคู่ค้อยสถานประมาณไม่สู้เปลี่ยนอะไรนัก เปลี่ยนไปบ้างก็คราวละเล็กละน้อย. . . แต่แฟแซนแม่ผู้หญิงในเรื่องเสื้อผ้านี้ละเหลือละประเดี๋ยวเปลี่ยนโน้นประเดี๋ยวเปลี่ยนนี้แทบทุกหกเดือน เปลี่ยนเอาจริงเอาจัง เปลี่ยนกันไกลจนแลเห็นทันทีเช่นเปลี่ยนแขนหมูแฮมเป็นบ่าอินทรรู เปลี่ยนบ่าอินทรรูเป็นแขนปากฉลาก เปลี่ยนแขนปากฉลากเป็นแขน

กระบอกแล้วเป็นรัดคออย่างนี้เป็นต้น ถ้าใครไม่ตามแพแชนแล้วก็เหยียดกันเหมือนกับไม้โซ่
ผู้หญิงดูเป็นอะไรอันหนึ่ง (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 132)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องเพศสภาพ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: แพแชน คือ กาลนิยม

Share Understanding: แพแชน คือ ความนิยมของหมู่คณะชั่วคราวหนึ่ง
คราวหนึ่งไม่มีกำหนดว่านานเร็วเพียงไร

Metaphor Evidencing Entailment:

คำว่าแพแชน ข้าพเจ้าขอแปลตามโวหารของตนเองว่า “กาลนิยม” ไม่ใช่
“สมัยนิยม” ไม่ใช่ “คราวนิยม” อันอะไรไม่ใช่ทั้งนั้นต้องแปลว่า “กาลนิยม” ข้าพเจ้าเป็นผู้ถาม
ข้าพเจ้าเป็นผู้ตอบ เพราะฉะนั้นคำตอบนั้นเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ นอกจากตอบถูกทีเดียวตาม
ความเห็นของข้าพเจ้า (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 130)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

2) Metaphor: แพแชน คือ สรรพสิ่งในโลกเป็นธรรมดาต้องเปลี่ยนไป

Share Understanding: สรรพสิ่งในโลกย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา
แพแชนก็เช่นกัน

Metaphor Evidencing Entailment:

สรรพสิ่งในโลกเป็นธรรมดาต้องเปลี่ยนไป ดูเช่นสังขารของเราเป็นต้น
เนื้อตึงตุาก็เปลี่ยนเป็นย่น ผมด้าๆ ก็เปลี่ยนเป็นหงอก ฟันเต็มๆ ก็เปลี่ยนโหลไป ฉะนั้นเป็นต้น
แพแชนก็เป็นของอันเป็นไปในโลกอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้น แพแชนเดินเขยกเปลี่ยนเป็นเดินปกติ
ตามเดิม (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 131)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1. Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง แฟแซน พบการใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมย 4 อุปมาอุปไมย สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปมาอุปไมย ดังตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 แสดงประเภทถ้อยคำอุปมาอุปไมยในนิทานเรื่องแฟแซน

ประเภทที่	ประเภทของอุปมาอุปไมย	จำนวน
1	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	2
2	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	2
4	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	4

4.1.2.16 นิทานเรื่อง ทำคุณบูชาโทษ

ประเภทที่ 1 อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 2 อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: ชีวิตของมนุษย์ คือ ไม่เหมือนในหนังสือ

Share understanding: เหตุการณ์จริงในชีวิตของมนุษย์ไม่ได้เป็นเหมือน

ข้อความตามแบบในหนังสือเสมอไป

Metaphor Evidencing Entailment:

นายสวัสดิ์ยิ้มแฉ่งๆ แล้วพูดว่า “จริงแกลวที่จะเยาะฉันทนควรจะต้องเข้าใจ ได้ดีตั้งแต่ต้นมือ ว่าการที่มนุษย์สามัญจะอย่างไรของอินนั้นมันจะต้องทำได้ด้วยยากอยู่เอง เพราะเหตุการณ์มันไม่ได้เป็นไปตามใจเรานึกเหมือนเช่นในหนังสือ แต่นั่นแหละฉันทนจะอธิบายไปอีกยี่สิบขวบก็เสียเวลา รวบรวมใจความแต่เพียงว่ามันไม่เหมือนในหนังสือละก็พอแล้วไม่ใช่ฤา” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 135)

หมายเหตุ: อุปมาอุปไมยเรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: การเดินไปกับหมู่คน คือ กระแสน้ำ

Share Understanding: การปล่อยตัวให้เดินไปกับคนเยอะๆ ไหลตามไปเองเหมือนกระแสน้ำ

Metaphor Evidencing Entailment:

เรื่องนี้ควรเรียกว่าทำคุณบูชาโทษเพราะเหตุไรคงจะทราบต่อภายหลัง ความนั้นได้เกิดขึ้นในระหว่างมีงานวัดเบญจมบพิตรปีกลายนี้เอง คั้นวันนั้นคนอยู่ข้างจะแน่นมาก จนเกือบจะไม่ต้องก้าวขาเดิน เป็นแต่ปล่อยตัวให้เดินไปกับหมู่คน ซึ่งไปประจุกกระแสน้ำจะนั้น (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 135)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง ทำคุณบูชาโทษ พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 2 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องทำคุณบูชาโทษ

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	0
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	2
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	2

4.1.2.17 นิทานเรื่อง รู้เอาเองเมื่ออ่านจบ

ประเภทที่ 1 อุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: คนรวบ คือ ผู้มีอันจะกิน

Share Understanding: ผู้ที่มีฐานะดี กินดีอยู่ดี มีความเป็นอยู่ที่ดี

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าเป็นบุตรชายผู้มีอันจะกินผู้หนึ่ง ยากับยายรักข้าพเจ้ามาก เพราะ
ข้าพเจ้าเป็นหลานคนเดียว (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 141)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

2) Metaphor: คนชั้นเก่า คือ เอาว่าตามแบบของไทยแต่โบราณ

Share Understanding: คนชั้นเก่า คือ คนทำตามแบบของไทยแต่โบราณ

Metaphor Evidencing Entailment:

พอข้าพเจ้าออกจากโรงเรียนกลับมาอยู่กับย่าตามเดิม คราวนี้ข้าพเจ้าอายุ
ได้ราวสักสิบห้า ย่าแก่เป็นคนค่อนข้างชั้นเก่ามีนิสัยชอบอ่านเรื่องประโลมต่างๆ บางทีจะเข้าใจเอา
ว่าตามแบบของไทยแต่โบราณ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 143)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

3) Metaphor: ผู้หญิง คือ มีปากก็เหมือนปากหอยปากปู

Share Understanding: ผู้หญิง คือ มีปากก็เหมือนปากหอยปากปู

Metaphor Evidencing Entailment:

แต่ย่าแก่เป็นคนที่ชวนวิวาทเก่ง ซึ่งเป็นแบบของหญิงแก่ชอบการทะเลาะ
เบาะแว้ง เท่ากับชายแก่เกลียดการวิวาทวาทา คำที่หญิงมีปากก็เหมือนปากหอยปากปูเมื่อยังสาวจึง
ต้องใช้เนื้อเมื่อแก่ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 143)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องเพศสภาพ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ความสมบูรณ์พูนสุข คือ เกิดทันศาสนาพระศรีอริย์

Share Understanding: พระศรีอริย์เมตไตรยจะมาเป็นพระพุทธเจ้าองค์
หนึ่งในอนาคต โลกนี้จะมีความสุข พระศาสนาจะมีความรุ่งเรือง ความอุดมสมบูรณ์อยู่ทั่วทิศ

Metaphor Evidencing Entailment:

ในเวลาที่ข้าพเจ้าจะต้องการอะไรเป็นได้ทุกอย่างช่างรู้สึกว่าจะเกิดทัน
ศาสนาพระศรีอริย์เสียจริงๆ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 142)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: ความเหมือนของพ่อลูก คือ แกะ

Share Understanding: สองสิ่งที่เหมือนกันมาก คล้ายคลึงกันมาก เหมือน
แกะที่เหมือนกันมากจนแยกไม่ออก

Metaphor Evidencing Entailment:

ทั้งยากี่ว่าข้าพเจ้าเหมือนบิดาราวกับแกะ (พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 141)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: ความเหมือนกันของแม่ลูก คือ ถ่ายพิมพ์

Share Understanding: สองสิ่งที่มีเหมือนกันมาก คล้ายคลึงกันเหมือนถอดออกจากพิมพ์เดียวกัน

Metaphor Evidencing Entailment:

ทั้งยากี่ว่าข้าพเจ้าเหมือนมารดาราวกับถ่ายพิมพ์เดียวกัน (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 141)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: รักมาก คือ สุขวาสดีขาดใจ

Share Understanding: รักมาก คือ รักหมดทั้งชีวิตจิตใจ จนแทบจะขาดใจ ลื่นใจตาย

Metaphor Evidencing Entailment:

ธรรมดาผู้หญิงมักจะสุขวาสดีขาดใจในหลานชายเพียงไรท่านผู้อ่านคงจะเข้าใจอยู่แล้ว (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 141)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

4) Metaphor: การแต่งงาน คือ มีเหย้ามีเรือน

Share Understanding: การแต่งงาน คือ การมีเหย้ามีเรือน หรือการแต่งงาน มีครอบครัวเป็นของตนเอง

Metaphor Evidencing Entailment:

เป็นผู้ใหญ่พอสมควรจะมีเหย้ามีเรือนได้กระมัง จึงได้คิดจะให้ข้าพเจ้ามีภรรยา ปู่แก่เป็นคนชั้นเก่าเหมือนยาก็จริง แต่แก่เป็นคนที่ได้อ่านหนังสือมาก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 143)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

5) Metaphor: การคาดเดา คือ สุ่มสี่สุ่มห้า

Share Understanding: การเดาสุ่ม โดยไม่ดูหน้าดูหลังหรือคิดพิจารณาให้ดีเสียก่อน

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าเวลานั้นเชื่อป้อมากกว่ายา เพราะข้าพเจ้าได้เคยอ่านหนังสือความ
 พยาบาท แลได้เห็นหนังสืออื่นๆ อยู่บ้าง จึงยังไม่อยากจะสู่มีสุมห้ำตามความเห็นของย่านัก (มงกุฎ
 เกลาเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 143)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง ฐีเอาเองเมื่ออ่านจบ พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 9 อุปลักษณ์
 สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องฐีเอาเองเมื่ออ่านจบ

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	3
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	1
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	5
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	9

4.1.2.18 นิทานเรื่อง จับคำถ้ำขาว

ประเภทที่ 1 อุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: คนมีบุญมาก คือ เดชะบุญยังไม่ถึงที่ตาย

Share Understanding: คนที่ โชคดีเพราะทำบุญมาดีหรือมีบุญมากจึงได้

พินัย

Metaphor Evidencing Entailment:

นายสวัสดิ์นี้ถือว่ามั่นคงเอาตายเป็นแน่ มันได้ที่มันก็เอามือบีบคอ นายสวัสดิ์เข้าใจว่ามันคงฆ่าเสียเป็นแน่ แต่ชะชะบุญยังไม่ถึงที่ตาย (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 149)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: การหลอกลวง คือ ต้มเสียสุก

Share Understanding: การหลอกลวงอย่างแนบเนียนจนสำเร็จ

Metaphor Evidencing Entailment:

ท่านเจ้ากรมฟังแล้วหัวเราะแลพูดว่า “ฮือๆ ฉลาดคิดดีมาก แก่นะถูกหลวงการต้มเสียสุกแล้วรู้ใหม่ หลวงการีเขาทำผืนเถื่อน เขาจ้างแกไว้เป็นคนยามรักษาบ้านเขาเท่านั้นเอง” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 150)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง จับคำถ้ำขาว พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 2 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องจับคำถ้ำขาว

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	0
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	1
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	1
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	2

4.1.2.19 นิทานเรื่อง เลี้ยงดินเนอร์ใหญ่

ประเภทที่ 1 อุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: คนที่ไม่รู้กาลเทศะ คือ คนเชื่อซ่าป่าดง

Share Understanding: คนที่ไม่รู้กาลเทศะ คือ คนเชื่อซ่าป่าดง

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าก็อ้อมแอ้ม เพราะว่าครั้งนั้นจะบอกว่าไม่รู้จักใครเลย ก็เกรงว่าเขาจะเห็นข้าพเจ้าเป็นคนเชื่อซ่าป่าดงอะไรมาแต่ไหนมิรู้ แต่ดูเหมือนเขาจะทนายใจข้าพเจ้าถูก เพราะเขาไม่รอให้ข้าพเจ้าพูดอีกต่อไป เขาเลยพูดเรื่อยไป (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 152)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง เลี้ยงดินเนอร์ใหญ่ พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 แสดงประเภทถ้อยคำอุปมาอุปไมยในนิทานเรื่องเลี้ยงดินเนอร์ใหญ่

ประเภทที่	ประเภทของอุปมาอุปไมย	จำนวน
1	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	0
2	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	1
4	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	1

4.1.2.20 นิทานเรื่อง จดหมายจากผู้หญิงถึงผู้หญิง

ประเภทที่ 1 อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ความเป็นชาย คือ ก้อร้อก้อดิก

Share Understanding: ผู้ชาย คือ ชอบแสดงอาการก้อร้อก้อดิก

Metaphor Evidencing Entailment:

น้องสายพีได้เคยบอกหล่อนก็ครั้งแล้วว่าพีเกลียดผู้ชายเสียจริงๆ ทำก้อร้อก้อดิก นุ่งผ้าเกือบถึงตาตุ่ม สวมเสื้อไม่มีตะเข็บหลัง คอสูงลี้วติดขอตั่งสี่ห้าของจนกระดิกคอไม่ได้ สวมหมวกก็เอียงจนจนจะตก อยากให้อ้ายวี่งราวอะไรมันมาตีหัวแลช่วยเอาหมวกไปเสียด้วยนั้ก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 155)

หมายเหตุ: อุปมาอุปไมยเรื่องเพศสภาพ

2) Metaphor: อาการเกลียดผู้ชาย คือ คลื่นขึ้นมาถึงคอหอย

Share Understanding: รู้สึกคลื่นไส้จนอยากจะทำอาเจียน

Metaphor Evidencing Entailment:

น้องสายพีได้เคยบอกหล่อนก็ครั้งแล้วว่าพีเกลียดผู้ชายเสียจริงๆ... อื้อยอย่าให้พี่พรรณนาละ คลื่นขึ้นมาถึงคอหอยแล้ว (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 155-156)

หมายเหตุ: อุปมาอุปไมยเรื่องเพศสภาพ

3) Metaphor: ผู้ชาย คือ ลิง

Share Understanding: ผู้ชายเหมือนลิง มีแต่ความซน ความกะล่อน

Metaphor Evidencing Entailment:

พี่ช่างหมั่นไส้จริง รู้สึกเหมือนผู้ชายเป็นลิงทำอะไรเพ้อๆ นั้น ว่าเสียให้เจ็บ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 156)

หมายเหตุ: อุปมาอุปไมยเรื่องเพศสภาพ

4) Metaphor: ผู้หญิง คือ แมว

Share Understanding: ความโกรธขุ่นเคือง ผูกใจเจ็บ และความคิดอยากจะ
แก้แค้นของผู้หญิงเหมือนแมว

Metaphor Evidencing Entailment:

คำที่มาจากผู้หญิงเหมือนแมวในเรื่องความพยาบาท (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว,
พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 156)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องเพศสภาพ

5) Metaphor: ความเรียบร้อยของผู้ชาย คือ ผ้ารีดที่คูก

Share Understanding: กิริยามารยาทของผู้ชายเวลาอยู่ต่อหน้า จะดูสุภาพ
เรียบร้อย และให้เกียรติผู้หญิง

Metaphor Evidencing Entailment:

พี่ช่างหมั่นได้จริง รู้สึกเหมือนผู้ชาย. . .เวลาต่อหน้าพวกเราแหละทำ
เรียบร้อยราวกับผ้ารีดที่คูก ทำขออนุญาตสูบบุหรี่ทำอะไรต่ออะไรละ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว,
พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 156)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องเพศสภาพ

6) Metaphor: ความเป็นชาย คือ วังเต็นท์ลูกจอก

Share Understanding: ผู้ชายจะกระตือรือร้นช่วยเหลืออย่างเต็มที่เมื่อ
ได้รับการร้องขอจากผู้หญิง

Metaphor Evidencing Entailment:

พี่ช่างหมั่นได้จริง รู้สึกเหมือนผู้ชาย. . .เราจะเอ่ยปากทำอะไรเอ๋ยเป็นต้อง
เข้ามาวังเต็นท์ลูกจอก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 156)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องเพศสภาพ

7) Metaphor: ความเป็นชาย คือ พอเข้าพวกเข้าชิ นินทาเราจนป่นปี้

Share Understanding: เวลาผู้ชายรวมตัวกันมักชอบพุดนินทาถึงผู้หญิง
อย่างเสียหาย

Metaphor Evidencing Entailment:

พี่ช่างหมั่นได้จริง รู้สึกเหมือนผู้ชาย. . .พอเข้าพวกเข้าชิ นินทาเราจนป่นปี้
(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 156)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องเพศสภาพ

8) Metaphor: ผู้หญิง คือ เกิดจากซี่โครงของอาดัม

Share Understanding: ความเชื่อที่ว่าพระเจ้าทรงสร้างผู้หญิงขึ้นมาจากกระดูกซี่โครงของอาดัม ผู้หญิงจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของผู้ชาย ต้องอยู่ในบังคับของผู้ชาย เพราะชายเท่านั้นที่เป็นใหญ่

Metaphor Evidencing Entailment:

พี่ช่างน้อยใจจริงๆ ที่พวกหญิงเรามาเป็นซี่ปากของผู้ชายสำหรับว่าจะไรต่ออะไรตากถางเล่น มีหน้าซ้ำเอาไปลงตามหนังสือหนังดาด้วยส่งพี่ได้เคยพบในหนังสือเล่มหนึ่งกล่าวว่าหญิงเกิดจากซี่โครงของอาดัม เพราะฉะนั้น ผู้หญิงคงต้องอยู่ในบังคับผู้ชาย (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 156)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องเพศสภาพ

9) Metaphor: ความเป็นชาย คือ อย่าหย่อนบังเหียนม้าในถนนที่รถแน่น
ถาอย่าปล่อยภรรยาที่สาวให้เหินอานาจ

Share Understanding: ผู้ชายต้องเป็นผู้นำ ส่วนผู้หญิงต้องเป็นผู้ตาม และอยู่ในบังคับของผู้ชาย จะปล่อยให้เหินอานาจกว่าผู้ชายไม่ได้

Metaphor Evidencing Entailment:

ในอีกเล่มหนึ่งกล่าวว่า อย่าหย่อนบังเหียนม้าในถนนที่รถแน่น ถาอย่าปล่อยภรรยาที่สาวให้เหินอานาจ พี่ช่างบาดหูเสียจริงๆ ใครเป็นม้าหรือลาของตัวที่ไหนอยากทราบ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 156)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องเพศสภาพ

10) Metaphor: ความเป็นผู้หญิง คือ มักไม่ใคร่เอาถ่าน

Share Understanding: ผู้หญิงที่รักสวยรักงาม ชอบเอาแต่แต่งตัวสวยไปวันๆ เป็นคนไม่เอาไหน ไม่ทำงานเป็นเรื่องเป็นราว ไม่เอาการเอางาน

Metaphor Evidencing Entailment:

พี่เสียใจที่ได้ทราบข่าวว่าหมูนี้น้องเป็นคนขี้ไอ้หนัก ไซ้พี่จะไม่รู้เมื่อไรว่าเป็นธรรมดาของผู้หญิงยอมชอบการแต่งตัวเป็นสำคัญ แต่นั่นแหละพี่มาคิดเห็นเสียว่า คนเราควรจะมีเกิดมาสำหรับทำการงานมากกว่าจะมาใช้เวลาสำหรับสิ่งอันหาประโยชน์มิได้เช่นนี้ อนึ่งเขวากันว่า คนเราถ้าแม้มีตัวก็ควรด้วยแต่งตัวเสียหมดแล้ว มักไม่ใคร่เอาถ่าน ถาคนที่เป็งานเป็นการมักไม่ชอบแต่งตัว (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 157)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องเพศสภาพ

ประเภทที่ 2 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: การทอดไม้ตรีด้วยสายตา คือ เล่นตา

Share Understanding: การทอดไม้ตรีด้วยสายตา คือ เล่นตา

Metaphor Evidencing Entailment:

กระบวนพยุหะประจบประแจงที่หนึ่ง กระดิก อ้อยไม่อยากจะพุด พี่เคยพบคนหนึ่งบนรถราง นุ่งผ้ายานๆ อย่างที่พี่เล่าข้างต้น เผอิญผ้าเช็ดหน้าของพี่ก็เข้ากรรมจำเพาะไปหล่นเวลานั้น เขาหยิบให้พี่ พี่จึงต้องจำขอบใจเขาเป็นธรรมดา แหมพ้อพี่ขอบใจด้วยเท่านั้น ทำดีสนิทเข้ามาพุดใหญ่ พี่ก็ไม่ปรารถนาฟัง อีกสักครู่หนึ่งถึงนางเล็งเขาก็ลงรถรางไป แต่ก่อนที่จะลงไปทำมอดดูพี่แล้วชายหางตา หมั่นไส้ อย่างนี้เขาเรียกว่าเล่นตากับพี่ๆ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 156)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง จดหมายจากผู้หญิงถึงผู้หญิง พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ 11 อุปสรรคณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ ดังตารางที่ 4.27

ตารางที่ 4.27 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องจดหมายจากผู้หญิงถึงผู้หญิง

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	10
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	1
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	11

4.1.2.21 นิทานเรื่อง ล่องเป็นหมอดูกับเขาค้างหนึ่ง

ประเภทที่ 1 อุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ผู้ดี คือ คนที่แต่งตัวภาคภูมิสมเป็นคนมีตระกูล

Share Understanding: คนที่เป็นผู้ดี สืบเชื้อสายมาจากตระกูลสูง มักจะเป็นคนที่แต่งตัวเหมาะสมกับฐานะ

Metaphor Evidencing Entailment:

วันหนึ่งข้าพเจ้ากำลังนั่งอยู่ที่เฉลียงบ้าน ชดสมาธิสองชั้น ชดน้ำร้อนอยู่ มีคนมาหาข้าพเจ้าคนหนึ่ง แต่งตัวภาคภูมิสมเป็นคนมีตระกูล รูปร่างสันทัดก่อนข้างสวย (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 162)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

2) Metaphor: ผู้ชาย คือ งูวงช้าง

Share Understanding: ความเชื่อที่ว่าในความฝันเห็นงูวงช้าง หมายถึง ผู้ชาย

Metaphor Evidencing Entailment:

ในชั้นแรกข้าพเจ้าออกเคื่อง มาละอายไม่โกรธ เพราะตามเสียงที่ข้าพเจ้าอ่านในจดหมาย ก็รู้ว่าทำผู้นี้ฝันไม่ดี เพราะฉะนั้น คนที่ฝันไม่ดีจะใช้คำหยาบสักเท่าไรก็ควรจะโกรธตอบด้วยเถา แต่ข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจอย่างเดียวกับที่คาดว่าผู้หญิงกลับเป็นผู้ชาย เพราะฉะนั้น จึงได้จดไว้เป็นตำราอีกข้อหนึ่งว่างูวงช้างเป็นผู้ชายก็ได้ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 164)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องเพศสภาพ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ผู้หญิงจะรักมาก คือ งูรัด

Share Understanding: ความเชื่อที่ว่าถ้าในความฝันเห็นงู หมายถึง ความรักและเนื้อคู่

Metaphor Evidencing Entailment:

รุ่งขึ้นตอนเช้าข้าพเจ้าได้รับหนังสือฉบับหนึ่ง ใจความว่า “อ้ายหมอ อ้ายโง่ มึงทายกูผิดทั้งนั้น อ้ายโกหก มึงว่ากูจะได้ลูกได้เมียที่ไหนไม่จริงทั้งนั้น งูรัดนะแปลว่าผู้หญิงจะรักมากละ อะไรละ จะไม่ขอเชื่ออีกต่อไป ผู้หญิงที่ไหน-” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 163-164)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อโชคลาง

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: แทงหวยไม่ถูก คือ โทษตัวเองว่าคิดผิด เขาไปให้ อย่างหนึ่ง
ไปแทยอย่างหนึ่ง

Share Understanding: แทงหวยไม่ถูกโทษตัวเองว่าคิดผิด หมออุไปให้
อย่างหนึ่งไปแทยอย่างหนึ่ง

Metaphor Evidencing Entailment:

ในชั้นต้นก่อนที่ข้าพเจ้าจะทำตัวเป็นหมอ ข้าพเจ้าลองให้หวยเขาก่อน
ธรรมดาคนที่ให้หวยไปแล้วถ้าไปแทยผดย่อมไม่โทษแก่ผู้ให้ กลับโทษตัวเองว่าคิดผิด เขาไปให้
อย่างหนึ่งไปแทยอย่างหนึ่ง ส่วนคนที่ไปแทยถูกก็เลยขอยๆ คนให้ว่าทายราวกับตาเห็น เพราะฉะนั้น
เมื่อข้าพเจ้าได้ลองให้หวยจนมีชื่อแล้วก็เลยตั้งตัวเป็นหมอดูทายเคราะห์โศกด้วย (มงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 161-162)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: แทงหวยถูก คือ ทายราวกับตาเห็น

Share Understanding: แทงหวยถูกบอกหมอดูทายแม่นราวกับตาเห็น

Metaphor Evidencing Entailment:

ในชั้นต้นก่อนที่ข้าพเจ้าจะทำตัวเป็นหมอ ข้าพเจ้าลองให้หวยเขาก่อน
ธรรมดาคนที่ให้หวยไปแล้วถ้าไปแทยผดย่อมไม่โทษแก่ผู้ให้ กลับโทษตัวเองว่าคิดผิด เขาไปให้
อย่างหนึ่งไปแทยอย่างหนึ่ง ส่วนคนที่ไปแทยถูกก็เลยขอยๆ คนให้ว่าทายราวกับตาเห็น เพราะฉะนั้น
เมื่อข้าพเจ้าได้ลองให้หวยจนมีชื่อแล้วก็เลยตั้งตัวเป็นหมอดูทายเคราะห์โศกด้วย (มงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 161-162)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง ลองเป็นหมอดูกับเขารั้งหนึ่ง พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 5 อุป
ลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องลงเป็นหมอดูกับเขาค้างหนึ่ง

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	2
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	1
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	2
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	5

4.1.2.22 นิทาน เรื่องกำหนดกินน้ำ

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 2 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: มนุษย์ คือ เลวกว่าสัตว์เดียรัจฉาน

Share Understanding: มนุษย์ คือ เลวกว่าสัตว์เดียรัจฉาน

Metaphor Evidencing Entailment:

ตามที่ท่านแพทย์ได้กล่าวมาเช่นนี้ ทำให้เห็นปรากฏได้ว่า คนเราเลวกว่า สัตว์เดียรัจฉาน โดยมาก เพราะสัตว์เดียรัจฉานกินน้ำแต่วันละครั้งเท่านั้น (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 167)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง กำหนดกินน้ำ พบการใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมย 1 อุปมาอุปไมย สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปมาอุปไมย ดังตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29 แสดงประเภทถ้อยคำอุปมาอุปไมยในนิทานเรื่องกำหนดกินน้ำ

ประเภทที่	ประเภทของอุปมาอุปไมย	จำนวน
1	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	0
2	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	1
4	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	1

4.1.2.23 นิทานเรื่องมงคล ๘

ประเภทที่ 1 อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: อังกฤษเป็นเจ้าแห่งประเทศอินเดีย คือ ขอช้าง

Share Understanding: ความมีอำนาจของอังกฤษซึ่งเป็นประเทศเจ้าอาณานิคมเหนือประเทศอินเดีย

Metaphor Evidencing Entailment:

ขอช้าง คือ หมายความว่าเปรียบเทียบว่าอังกฤษเป็นเจ้าแห่งประเทศอินเดีย (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 170)

หมายเหตุ: อุปมาอุปไมยเรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

2) Metaphor: ผู้ดีอังกฤษ คือ คนที่ดื่มวิสกี้โซดา

Share Understanding: การตัดสินคนว่ารวยหรือจนอยู่ที่เงินในการซื้อเครื่องดื่ม

Metaphor Evidencing Entailment:

ถ้าจะเล็งความให้ลึกเข้าไปอีกต้องเข้าใจว่า หมายความว่าวิสกี้โซดา ซึ่งเป็นเครื่องดื่มของคนอังกฤษผู้ดี (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 170)

หมายเหตุ: อุปมาอุปไมยเรื่องชนชั้น

3) Metaphor: คนอังกฤษสามัญ คือ คนที่ดื่มเบียร์

Share Understanding: การตัดสินคนว่ารวยหรือจนอยู่ที่เงินในการซื้อเครื่องดื่ม

Metaphor Evidencing Entailment:

ฤาเปียร์ซึ่งเป็นเครื่องคี่มของคนอังกฤษสามัญ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว,
พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 170)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1. Metaphor: ภาษาเปลี่ยนตามยุคสมัย คือ ภาษาย่อมจะเปลี่ยนแปลงไป

เสมอ

Share Understanding: คนไทยสมัยก่อน คือ ความโบราณ ไม่ทันสมัย
ยกตัวอย่าง เช่น ภาษาที่ใช้ในสมัยก่อนกับสมัยปัจจุบันจะไม่เหมือนกัน

Metaphor Evidencing Entailment:

เพราะว่าภาษาทุกๆ ภาษาย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปเสมอ และภาษาที่คนไทย
ชั้นปู่ย่าตายายเราใช้ ย่อมไม่ตรงกับภาษาที่คนไทยสมัยใหม่ใช้อยู่เอง (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว,
พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 169)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง มงคล ๘ พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 4 อุปลักษณ์ สามารถแยก
ประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.30

ตารางที่ 4.30 แสดงประเภทถ้อยคำอุปมาอุปไมยในนิทานเรื่องมงคล ๘

ประเภทที่	ประเภทของอุปมาอุปไมย	จำนวน
1	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	3
2	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	1
4	อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	4

4.1.2.24 นิทานเรื่อง จดหมายนายสุด

ประเภทที่ 1 อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: คนรวย คือ ผู้ลากมากดีได้เกือบทุกกับกับสะพายผ้าสี

Share Understanding: คนที่มีฐานะดีส่วนใหญ่มาจากตระกูลเก่าแก่

ชั้นสูงในสังคม

Metaphor Evidencing Entailment:

เมื่อเดือนก่อนนี้เอง เขาแต่งงานกับหญิงคนหนึ่งเป็นผู้ลากมากดีได้เกือบทุกกับกับสะพายผ้าสี เมื่อวันเข้ามาไหว้ฉันๆ ข่างพิศวงจนแทบล้มตัว ดูเขาสวยสมกันนี้กระไรเลย ทั้งเอาแม่ฟุ้งของฉันหลุดเที่ยว (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 176-177)

หมายเหตุ: อุปมาอุปไมยเรื่องชนชั้น

ประเภทที่ 2 อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1. Metaphor: ฝีสางเทวดาไม่คุ้มครองคนผิด คือ ฝีสางเทวดาท่านไม่เข้า

กับคนผิด

Share Understanding: คนทำดีย่อมแคล้วคลาดจากภยันตรายทั้งปวง

เสมือนมีฝีสางเทวดาคู่ครอง ส่วนคนไม่ดีฝีสางเทวดาจะไม่คุ้มครอง

Metaphor Evidencing Entailment:

แหมพ้อเป้านั้นละแสนแค้น แทบจะตะมันลงมาจาก โอง แต่เคราะห์ดีฝีสางเทวดาท่านไม่เข้ากับคนผิด พอฉันเงื้อมมือเข้าไปเท่านั้น มันหลบอย่างไรไม่ทราบ ล้มลงมาทั้งโอง ทั้งคน โองเลยแตก ฉันสมน้ำหน้ามันพิลึก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 173-174)

หมายเหตุ: อุปมาอุปไมยเรื่องความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลึกลับเหนือ

ธรรมชาติ

2) Metaphor: เคราะห์ร้าย คือ พระเสาร์เสวยอายุ

Share Understanding: คำราชาศัพท์โบราณไว้ใช้พยากรณ์เหตุการณ์
ความเป็นไปของบุคคลว่าบุคคลใดกำลังจะมีเคราะห์ร้าย

Metaphor Evidencing Entailment:

มันมักกลับจากโรงเรียนวันอาทิตย์ แลเมื่อถึงวันอาทิตย์วันใดฉันก็ต้อง
รีบไปเสียจากบ้านวันนั้น ราวกับพระเสาร์เสวยอายุ แต่อย่างๆ ก็ยังหนีไม่พ้น ยังคงต้องกลับมาอน
บ้าน มาพบมันตอนกลางคืนอยู่นั่นเอง (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 174)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อโชคลาง

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: นิสัยต่างกันอย่างสิ้นเชิง คือ ไกลจนเหลือที่ปีนจะยิ่งถึงได้

Share Understanding: นิสัยต่างกันอย่างสิ้นเชิง คือ ไกลจนเหลือที่ปีน
จะยิ่งถึงได้

Metaphor Evidencing Entailment:

คำโบราณที่เขาว่าๆ บุตรกับบิดาแม้รูปร่างจะผิดกันอย่างคนละพิมพ์ กิริยา
อัชฌาสัยมันก็คงจะลงกันได้บ้าง แต่มันกับฉันนะ ไกลกันพิลึกไกลจนเหลือที่ปีนจะยิ่งถึงได้ (มงกุฎ
เกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 172-173)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: นิสัยไม่ดี คือ ห้าม

Share Understanding: คนที่มีนิสัยมั่วทะลุ หัวหาญบ้าบิ่น ผิดปรกติวิสัย

Metaphor Evidencing Entailment:

พ่อเป่ามีลูกหลานต่อไปขออย่าให้ได้เข้าไปเรียนโรงเรียนฝรั่งเลย ไม่ใช่อื่น
ไกลนอกจากทำให้ลูกหลานของตนห้ามเท่านั้น (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551:
173)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: รถแล่นเร็ว คือ ลม

Share Understanding: รถแล่นเร็วราวกับลมพัด

Metaphor Evidencing Entailment:

เดี๋ยวนี้เขามีรถอยู่คันหนึ่ง เขาซื้อด้วยเงินของเขาเองเป็นราคา ๔0 ชั่งกึ่ง
มันแปลกพิลึกพ่อเป่า มันเดินไปได้เองโดยไม่ได้เทียมม้าฤาคนลาก มันได้เคยไปจี้กับเขาคั้งหนึ่ง

มันแล่นเร็วราวกับลมแล้ทั้งเย็นดีด้วย ถ้าฉันมีสักคันหนึ่ง คงไม่ต้องใช้ผ้าขาวม้าชุบน้ำเวลาร้อน คงจึ
รถนี้แทน (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 177)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง จดหมายนายสุด พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 6 อุปลักษณ์ สามารถ
แยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องจดหมายนายสุด

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	1
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	2
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	3
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	6

4.1.2.25 นิทานเรื่อง ศิษย์มีครู

ประเภทที่ 1 อุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ยากจน คือ อัดคัตขัดสน

Share Understanding: ภาวะขัดสน ฝืดเคือง ยากจน

Metaphor Evidencing Entailment:

“นี่แม่ลูกเอ๋ย เวลานี้เป็นเวลาอัดคัตขัดสน แลพ่อหรือก็แก่ชราลงแล้ว การ
หากินก็ไม่คล่องแคล่วเหมือนแต่ก่อน ตัวลูกยังหนุ่มมีกำลังวังชาพอที่จะหาเลี้ยงตัวได้ จงไปเที่ยวหา
กินเองเถิด พ่อจะให้ลาเฟือกตัวนี้ไปด้วย เพื่อมันจะได้ช่วยเป็นกำลังในทางประกอบอาชีพของเจ้า
ลูกไม่ต้องหาอะไรให้มันกินดอก เพราะมันคงหาหญ้าบอนกินเองได้ตามทาง แต่ตรงกันข้าม อ้ายลา
นี้ถ้าใช้ให้มันถูกทาง มันอาจจะช่วยให้ตัวเจ้าเองหากินได้” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ,
พระ, 2551: 180-181)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

2) Metaphor: เศรษฐี คือ คนที่ต้องเป็นห่วงทรัพย์สินสมบัติ มีแต่คนคอยปอกลอก

Share Understanding: เศรษฐี คือ คนรวย แต่ก็เป็นทุกข์ เพราะต้องเป็นห่วงทรัพย์สินสมบัติและมีแต่คนคอยล่อลวงเอาทรัพย์สิน

Metaphor Evidencing Entailment:

บัดนี้ข้าพเจ้าจึงพูดแก่ชายหนุ่มว่า “ถ้าคุณจะนั่งทำเช่นนี้เรื่อยๆ ไป ในไม่ช้าคุณก็จะได้เป็นเศรษฐี แต่คุณก็จะเป็นเศรษฐี เพราะต้องเป็นห่วงทรัพย์สินสมบัติ มีแต่คนคอยปอกลอกอยู่เสมอ สู้เป็นอ้ายบ่าวอย่างเดิมของคุณไม่ได้ มิ่งเอาลาของมิ่งกินไปเถิด” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 182)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: คนร่างกายบริบูรณ์ คือ คนที่ตะตองที่ฝังศพผู้เสียชีวิตอยู่เป็นนิത്യ จึงมีกำลังวังชาผิดกว่าคนธรรมดา

Share Understanding: คนร่างกายบริบูรณ์ คือ คนที่ตะตองที่ฝังศพผู้เสียชีวิตอยู่เป็นนิത്യ จึงมีกำลังวังชาผิดกว่าคนธรรมดา

Metaphor Evidencing Entailment:

แต่ประหลาดนักหนา เสียแก่ผู้เป็นอาจารย์นั้น ร่างกายยังบริบูรณ์มิได้ ชูบซิดลงเลย ซึ่งชายหนุ่มผู้เป็นศิษย์กับคนอื่นๆ เห็นเป็นของอัศจรรย์มาก แลเข้าใจกันเอาว่า คงจะเป็นเพราะเสียแก่นั้น ได้มีโอกาสตะตองที่ฝังศพผู้เสียชีวิตอยู่เป็นนิത്യ จึงมีกำลังวังชาผิดกว่าคนธรรมดา (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 179-180)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางไสยศาสตร์

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: คนที่ไม่รู้จักใช้ปัญญา คือ คนวิกลจริต

Share Understanding: วิกลจริต คือ ภาวะผิดปกติทางจิตที่มีความผิดปกติของความคิด อารมณ์ พฤติกรรมอย่างมากจนไม่อยู่ในโลกของความเป็นจริง

Metaphor Evidencing Entailment:

คนเรานั้นจะรู้ได้ว่าวิกลจริตหรือไม่ก็โดยสังเกตว่า เมื่อปัญญาเกิดขึ้นแห่งใดแล้วจะรู้จักใช้ปัญญานั้นให้เป็นประโยชน์หรือไม่ ชายหนุ่มเจ้าของลานนั้นไม่ใช้บ้างเลย (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 183)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง ศิษย์มีครู พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ 4 อุปสรรคณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ ดังตารางที่ 4.32

ตารางที่ 4.32 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องศิษย์มีครู

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	2
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	1
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	1
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	4

4.1.2.26 นิทานเรื่อง นิทานทหารเรือ

เรื่องที่ 1 การรักษาทางไมตรี

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ความจงรักภักดีต่อชาติ คือ ความรื่นรมย์ในทางรักษาติ

Share Understanding: ความรักและความภาคภูมิใจในชาติของตน

Metaphor Evidencing Entailment:

ครั้นเมื่อเอกอัครราชทูตคัลชิวาเนียบกลับมากจากกินอาหารกลางวัน ได้มองขึ้นเพื่อความรื่นรมย์ในทางรักษาติ โดยแลดูธงอันเป็นที่รัก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 187)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

ประเภทที่ 2 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: จ้องมองไม่ละสายตา คือ ตาเป็งราวกับจะมองทะลุเข้าไป
ถึงข้างในอก

Share Understanding: จ้องมองไม่ละสายตา คือ ตาเป็งราวกับจะมองทะลุ
เข้าไปถึงข้างใน

Metaphor Evidencing Entailment:

นี่เป็นการยิงโครมทั้งแคมทีเดียว แต่ในขณะที่เขานั่งชะโงกมาทางฉัน
มือเขายึดหัวเข่าแน่น เขาจ้องฉันอย่างตาเป็งราวกับจะมองทะลุเข้าไปถึงข้างในอกฉันทีเดียว
(มังกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 190)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: เวลา คือ ทรายในนาฬิกาได้ร่วงไปโดยรวดเร็ว
รวดเร็ว
Share Understanding: เวลาไม่เคยคอยใคร และหมุนไปตามปกติอย่าง
รวดเร็ว

Metaphor Evidencing Entailment:

เขาพูดว่า “ท่านผู้บังคับการ ฉันมีความเสียใจจริงๆ ที่จะต้องกล่าวแก่ท่าน
ว่า ทรายในนาฬิกาได้ร่วงไปโดยรวดเร็วจนถ้าแม้ว่าไขไม่สึกในเร็วๆ นี้ก็ทรายจะหมดเสียก่อนแล้ว”
(มังกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 192)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

ประเภทที่ 4 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง นิทานทหารเรือ พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ 3 อุปสรรคณ์ สามารถ
แยกประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ ดังตารางที่ 4.33

ตารางที่ 4.33 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องนิทานทหารเรือ

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	1
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	2
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	3

เรื่องที่ 2 นารีสนาน

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: การมีภรรยาตามฐานะของผู้ชาย คือ คนจนก็มีคนเดียว แต่ถ้ามั่งมีก็มีได้หลายๆ คน ตามแต่จะมีที่ให้อยู่ในบ้าน

Share Understanding: การมีจำนวนภรรยาให้สมควรแก่ฐานะของผู้ชาย ผู้ชายรวยสามารถมีภรรยาได้หลายคน ผู้ชายจนมีภรรยาได้คนเดียว

Metaphor Evidencing Entailment:

ผู้บังคับการเรือ สจ๊วตไฟล์ ถามว่า “ที่นี่ผู้ชายมีเมียกี่คน?”

ดาเจกตอบว่า “ถ้าเป็นคนจนก็มีคนเดียว แต่ถ้ามั่งมีก็มีได้หลายๆ คน ตามแต่จะมีที่ให้อยู่ในบ้าน” แลแกพูดต่อไปอย่างลุ่มลึกว่า “ผมเองมีเพียงหกคนเท่านั้น” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 201)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องชนชั้น

ประเภทที่ 2 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: นรก คือ อเวจี

Share Understanding: นรก คือ อเวจี

Metaphor Evidencing Entailment:

โตบีกกล่าวว่าถ้าพวกสหายนี้กว่าตัวเขาจะแหกตาขึ้นตั้งแต่ ๖ นาฬิกา เพื่อไปเดินบุกโคลนคุณฉิบหายหลายๆ คน ที่บ้านจะไปเล่นกตั้งฝูงๆ ด้วยปืนลมละก็ พวกสหายจะไม่เพียงแต่ไม่สมนึกละ อีกทั้งขอเชิญให้ไปยังอเวจี ซึ่งเขาเข้าใจว่า อากาศร้อนกว่าเมโสโปเตเมียอีกด้วย (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 197)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา

ประเภทที่ 3 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: เดินได้เร็ว คือ ลมที่พัดข้ามทะเลทราย

Share Understanding: กิริยาอาการของคนหนุ่มที่แสดงออกถึงความรวดเร็วคล้ายลมพัดข้ามทะเลทราย

Metaphor Evidencing Entailment:

“พวกผู้หญิงเขาไม่อยู่ในน้ำนานเท่าใดดอกนาย นายต้องรีบไป มิฉะนั้นคงจะไม่ทัน ผมจะให้หุสเซนนำทางไป เขายังเป็นหนุ่มเหมือนนาย แลเดินได้เร็วกว่าลมที่พัดข้ามทะเลทราย ผมจะอยู่ที่นี้แลคอยจนกว่านายจะกลับ” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 202)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง นารีสนาน พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ 3 อุปสรรคณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ ดังตารางที่ 4.34

ตารางที่ 4.34 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องนารีสนาน

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	1
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	1
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	1
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	3

เรื่องที่ 3 ปิคนิค ณ เมโสโปเตเมีย

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: กระทำสงคราม คือ นารีเป็นสาเหตุ

Share Understanding: สงคราม คือ การสู้รบมีแต่ความรุนแรงและความ

สูญเสียบ

Metaphor Evidencing Entailment:

จิรวุฑฒาทำเสียงเป็นอย่างพระเทศน์ว่า “สงคราม อะโห สงครามเป็นสิ่งน่า
สยดสยองยิ่งนัก ขอให้คำนึงเถิดว่า ชาติด่อชาติได้เคยกระทำสงครามแก่กัน เพราะนารีเป็นสาเหตุ
นางเฮลิ้นแห่งทรอยนั้นแล แต่แน่ที่เดิยวท่านคงจะไม่ได้เคยพบนารีนี้ฉันยินดี ยินดียิ่งนัก นางนั้นจะ
ได้เป็นหญิงดีเท่าที่ควรเป็นก็หาไม่ได้” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 213)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: พุดไม่หยุด คือ นกเขา

Share Understanding: พุดไม่หยุด คือ นกเขา

Metaphor Evidencing Entailment:

แลตลอดเวลา จีรวุฑฒากับนักกีฬาก็ได้พุดจ้อยๆ อยู่ราวกับนกเขา ไปๆ มาๆ
นักกีฬาก็เอาแว่นเดี่ยวติดตาเข้า แล้วแลมองดูบ็อมแบลล์ไฮ้อย่างตาลอยๆ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว,
พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 214)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง ปิคนิก ณ เมโสโปเตเมีย พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 2 อุปลักษณ์
สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.35

ตารางที่ 4.35 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องปณิก ณ เมโสโปเตเมีย

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	1
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	1
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	2

เรื่องที่ 4 ความลำบากแห่งลอคินวาร

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ความเป็นหญิง คือ ถามจ้ำจี้จ้ำไช

Share Understanding: ความเป็นหญิง คือ ถามจ้ำจี้จ้ำไช

Metaphor Evidencing Entailment:

ลอคินวารพูดว่า “ทะเลิ่งใหญ่เสียแล้ว ให้ตกรนกลสิ! บอกหล่อนทีเถอะว่าหญิงสาวๆ ไม่ควรถามจ้ำจี้จ้ำไชนัก” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 226-227)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องเพศสภาพ

ประเภทที่ 2 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: ไบหน้างาม คือ ดวงเดือนแรกขึ้น

Share Understanding: ดวงเดือน คือ ดวงจันทร์ เป็นดาราศาสตร์วัตถุที่โคจรรอบโลก ในสมัยก่อนกวีเชื่อว่าดวงจันทร์เป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิง ความงาม และความมีเสน่ห์ แต่ดวงจันทร์ก็ยังมีวลีลับที่ทำให้เกิดความเชื่อในทางโหราศาสตร์

Metaphor Evidencing Entailment:

หัสซันตอบว่า “หล่อนว่าหน้าของคุณเหมือนดวงเดือนแรกขึ้น” แล้วจึงกล่าวอธิบายเพิ่มเติมโดยเร็วว่า “ในประเทศอาหรับ นั้นนับว่าเป็นการชมชอบ” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 225)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: เสียงประหลาด คือ เสียงพิลึกกึกกือ

Share Understanding: เสียงประหลาด คือ เสียงพิลึกกึกกือ

Metaphor Evidencing Entailment:

“แต่เพลงที่หล่อนร้องมาเมื่อก็มันไม่ใช่ลำอาหรับนี่นะ มันไม่เหมือนอ้ายเสียงพิลึกกึกกือที่พวกชาวเมืองนี้เรียกว่าเพลงเลขทีเดียว” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 228)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

3) Metaphor: วิธีเกี่ยวผู้หญิง คือ โบราณสมัยดึกดำบรรพ์ใช้วิธีเกี่ยวผู้หญิงด้วยกำลังกาย ในปัจจุบันสมัยนี้จำเป็นต้องใช้วิธีอันอ่อนโยนอย่างอารยธรรม

Share Understanding: วิธีการจับผู้หญิงเปลี่ยนไปตามยุคสมัย คือ โบราณสมัยดึกดำบรรพ์ใช้วิธีเกี่ยวผู้หญิงด้วยกำลังกาย ในปัจจุบันสมัยนี้จำเป็นต้องใช้วิธีอันอ่อนโยนอย่างอารยธรรม

Metaphor Evidencing Entailment:

“ในโบราณสมัยดึกดำบรรพ์ใช้วิธีเกี่ยวผู้หญิงด้วยกำลังกาย ในปัจจุบันสมัยนี้จำเป็นต้องใช้วิธีอันอ่อนโยนอย่างอารยธรรม แต่ก็มีบางครั้งบางคราวที่ผู้หญิงสมัยใหม่นี้ยังนึกอยู่ในใจว่า อยากจะใคร่ได้เห็นชายแบบโบราณบ้าง” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 229)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง ความลำบากแห่งลอคินวาร์ พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 4 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.36

ตารางที่ 4.36 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องความลำบากแห่งลอคินวาร์

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	1
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	3
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	4

เรื่องที่ 5 การช่วยนางงาม

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 2 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: เรือปืนรายล้อมรอบ คือ แม่ไก่โอบปีกป้องลูกไก่

Share Understanding: เรือปืนรายล้อม คือ แม่ไก่โอบปีกป้องลูกไก่

Metaphor Evidencing Entailment:

ค่าวันหนึ่ง ได้มีการประชุมกันที่อะมาราห์ เรือกลไฟลำใหญ่ ๒ ปล่อง ชื่อ สแตร์ริคดลัค ได้จอดอยู่เหนือเมืองนั้นขึ้นไปประมาณ ๑ ไมล์ ผูกอยู่กับฝั่งแห่งหนึ่ง ซึ่งมีดวงตาดูเหมือนเรือนี้ได้รวบรวมเรือปืนลำย่อยๆ กว่าไว้โดยรอบอีกประมาณ ๖ ลำ ประคองแม่ไก่โอบปีกป้องลูกไก่ไว้ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 230)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

2) Metaphor: ความฉับไว คือ สัญญาอันตกลงกันไว้แล้วล่วงหน้า

Share Understanding: ความฉับไว คือ สัญญาอันตกลงกันไว้แล้วล่วงหน้า

Metaphor Evidencing Entailment:

ทันใดนั้นทุกๆ คนได้ตกใจ เมื่อได้ยินเสียงผู้หญิงร้องกรีดดังมาจากฝั่งแม่น้ำ เสียงนั้นเป็นเสียงผู้หญิงซึ่งมีความกลัวอย่างมากที่สุด เป็นเสียงหวีดว้ายอย่างจับหัวใจ ซึ่งทำให้หน้าอันแดงของลอकिनวาร์เผือดไปโดยทันที ในขณะที่เดียวกัน ด้วยความจับใจราวกับได้มีอาณัติสัญญาอันตกลงกันไว้แล้วล่วงหน้า เรือสี่ร้อยตไฟล์ได้เปิดไฟฉาย (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 233)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: ความมืดดำ คือ ขุมแรก

Share Understanding: ความมืดดำ คือ ขุมนรก

Metaphor Evidencing Entailment:

แต่นอกเขตแสงสว่างนั้นออกไปย่อมมีความมืดอันดำป้อราวกับในขุมแรก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 233)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องธรรมชาติ

4) Metaphor: ความกระจ่างแห่งแสงไฟ คือ คูในถ้ำมอง

Share Understanding: ความกระจ่างแห่งแสงไฟ คือ คูในถ้ำมอง

Metaphor Evidencing Entailment:

ในส่วนไฟฉายซึ่งทำให้นึกถึงละคอนพุดที่โรงละคอนครุรีเลนในลอนดอน ในความกระจ่างแห่งแสงไฟนั้นอะไรทุกอย่างดูยื่นเด่นออกมาราวกับคูในถ้ำมอง (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 233)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

5) Metaphor: แขนแกว่ง คือ ตุ่มนาฬิกา

Share Understanding: แขนแกว่ง คือ ตุ่มนาฬิกา

Metaphor Evidencing Entailment:

เขาเพิ่งคู่ผู้ที่ชายอาหรับอุ้มไป นั่นคือหญิงสาวผู้หนึ่ง ซึ่งดูท่าทางเหมือนสลบไปแล้ว เพราะหัวของหล่อนได้ซบพาดอยู่บนบ่าชายผู้อุ้ม แลแขนของหล่อนข้างหนึ่งห้อยอยู่แลแกว่งไปมาราวตุ่มนาฬิกา (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 233)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง การช่วยนางงาม พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 5 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.37

ตารางที่ 4.37 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องการช่วยนางงาม

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	0
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	5
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	5

4.1.2.27 นิทานเรื่อง นิทานทองอิน ชุดที่ 1

เรื่องที่ 1 นางพระโขนงที่สอง

ประเภทที่ 1 อุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: คนเข้ารับราชการ คือ คนมีสติปัญญาไหวพริบมาก ทั้งมีความรู้ดี

Share Understanding: ผู้ที่มีความรู้ มีสติปัญญาดี ส่วนใหญ่จะเข้ารับราชการ

Metaphor Evidencing Entailment:

ในเวลานั้นผู้ที่ทราบเรื่องแล้วมีอยู่สองจำพวก พวกหนึ่งเชื่อว่าเป็นปีศาจจริง อีกพวกหนึ่งไม่ออกความเห็นเลย ฟังแล้วก็ลืมนิ่งไป มีคนอยู่คนเดียวที่ข้าพเจ้าทราบแน่ชัดว่าไม่อยู่ในจำพวกทั้งสองซึ่งกล่าวแล้วนั้น คือ มิตรของข้าพเจ้าผู้หนึ่ง ซึ่งในนี้ข้าพเจ้าจะเรียกว่านายทองอิน นายทองอินนี้เป็นมีสติปัญญาไหวพริบมาก ทั้งมีความรู้ดีด้วย ซึ่งทำให้ผู้ซึ่งรู้จักเขาประหลาดใจมากกว่าไม่ทำราชการในกระทรวงหนึ่งกระทรวงใดเลย อีกประการหนึ่งมีผู้ไม่ทราบอยู่โดยมากว่านายทองอินทำการหาเลี้ยงชีพอย่างไร เขาไม่ได้ค้าขาย ไม่ได้เป็นหมอความ แลดูเหมือนไม่ทำอะไรเลย แต่ก็มีบ้านอยู่สบาย แลมีเงินใช้พอเสมอ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 240)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการศึกษาศึกษาและความสามารถ

2) Metaphor: ผู้มีศถาบรรดาศักดิ์ คือ ใต้เท้ากรุณาเจ้า

Share Understanding: ผู้มีศถาบรรดาศักดิ์ คือ ใต้เท้ากรุณาเจ้า

Metaphor Evidencing Entailment:

นายทองอินตอบว่า “ฉันสับสนแล้ว ได้ความว่า คุณฝรั่งเจ้ากรมท่านไม่เห็นมีเหตุสำคัญ พอที่ท่านจะใช้มันสมองของท่าน อีกประการหนึ่งเวลานี้ท่านกำลังมีธุระมาก ทหารหมื่นประมาณท่านรำไป ประเดี๋ยวคิดจะแทงท่าน ประเดี๋ยวคิดปล้น โรงพยาบาลพลตระเวน ประเดี๋ยวยิงกับพลตระเวน โอ๊ย อ้ายทหารละ หมู่นี้มันช่างวุ่นเสียจริงๆ มันช่างไม่รู้จักกลัวเกรงได้เท่ากรุณาเจ้าเลย” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 243)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

3) Metaphor: จับผู้ร้าย คือ จับตัวแมงใสยูนิฟอร์ม

Share Understanding: จับผู้ร้าย คือ จับตัวแมงใสยูนิฟอร์ม

Metaphor Evidencing Entailment:

“... ไม่มีคนอื่นละอ้ายพวกทหารคิดทำร้ายพลตระเวนคิดปล้นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแล้วก็มีคำสั่งให้จับใครๆ ไม่ว่าสุดแท้แต่จะจับได้พอให้เป็นตัวแมงใสยูนิฟอรมก็แล้วกัน” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 243)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

4) Metaphor: การสู้รบ คือ ยุทธนา

Share Understanding: การสู้รบ คือ ยุทธนา

Metaphor Evidencing Entailment:

“... มันจะเดินอยู่ไหนๆ ก็ได้ จับมันเข้าคนหนึ่งก็แล้ว แล้วยุทธนาเขาก็ไปชำระกันเองแหละ เมื่ออายนั่นพิรุณก็เคราะห์ของมัน” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 243)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

5) Metaphor: หมดความรอบรู้ คือ หมดปัญญา

Share Understanding: หมดความรอบรู้ คือ หมดปัญญา

Metaphor Evidencing Entailment:

เมื่อไม่ทราบความประสงค์ของนายทองอินเลยเช่นนั้น ข้าพเจ้าก็หมดปัญญาที่จะทำประการใด (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 251)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการศึกษาและความสามารถ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: การฟื้นทุกข์ คือ การมีความรู้ในทางศีลางเวทดา

Share Understanding: การฟื้นทุกข์ คือ การมีความรู้ในทางศีลางเวทดา

Metaphor Evidencing Entailment:

พันโชติ “ชอบกลจริงขอรับ นายเห็นยังงั้ ผมจะท้ออย่างงั้ดีถึงจะฟื้นทุกข์ได้ พระกั้มนมดมาสดมาประน้ามนดแล้ว หมอฝั้ก็เอามาแล้ว ไม่เห็นมันไป”

ทองอิน “ถ้ออย่างนั้นบางที่เพื่อนกั้คนนี้จะช่วยแกได้ เขามีความรู้ในทางศีลางเวทดาอยู่มั้งนะ” (มังกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 250)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติ

2) Metaphor: ผู้ขับไล่ความไม่ดี คือ หมอปีศาจ

Share Understanding: ผู้ขับไล่ความไม่ดี คือ หมอปีศาจ

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าออกอึดอึดใจ นึกไม่ออกว่าจะตอบพันโชติว่ากระไร ในเวลานั้นกั้ นึกไม่ออกว่า ธรรมดาหมอปีศาจต้องใช้อะไรบ้างในการพิธิไลปีศาจ นึกออกเคื่องนายทองอินว่ามาแกล้งทำเพื่อนกั้กันเสียนั้นนี้ จริงอยู่ข้าพเจ้าได้เคยเห็นนายทองอินทำอะไรประหลาดๆ หลายครั้งแล้ว แต่ยังไม่เคยเห็นทำอะไรเปล้าๆ เลย เคยมีเหตุเสมอ แต่ครั้งนี้ข้าพเจ้าตรงไม่ออกเลย ว่าทำไมนายทองอินจึงไปบอกพันโชติว่า ข้าพเจ้าเป็นหมอปีศาจ เมื่อไม่ทราบความประสงค์ของนายทองอินเลย เช่นนั้น ข้าพเจ้ากั้หมดปัญญาที่จะทำประการใด (มังกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 250-251)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติ

3) Metaphor: ความขลัง คือ ตักน้ำหน้าวัด

Share Understanding: ความขลัง คือ ตักน้ำหน้าวัด

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าจึงนั่งตรงอยู่ว่าจะตอบพันโชติอย่างไรดี นายทองอินเห็นข้าพเจ้าอึดอึดเต็มทีเช่นนั้น จึงชิงพูดขึ้นว่า

“ก็พ่อวัดทำเหมือนครึ่ง ไฉไลบ้านฉันก็แล้วกัน ลองดูบางที่จะสำเร็จครึ่งนั้น แกรเรียกเอาน้ำกลางแม่น้ำจอกหนึ่ง เทียนี่สิ่งขจากพระเล่มหนึ่งสายสิญจน์กลุ่มหนึ่ง หล้าคากำมือหนึ่งคูเหมือนเท่านั้นไม่ใช่หรือ”

ข้าพเจ้าตอบว่า “เท่านั้นก็พอ”

พันโชติจึงกล่าวว่า “ถ้าอย่างนั้นผมรับหามาให้นายได้ง่ายๆ เทียว จะซ้าอยู่ที่น้ำกลางแม่น้ำนั้นแหละขอรับ น้ำที่องคลองไม่ได้หรือขอรับ”

ข้าพเจ้าแลดูตายนายทองอินแล้วก็เข้าใจจึงตอบว่า “ไม่ได้ น้ำต้องตักกลางแม่น้ำถึงจะขลัง ยิ่งตักน้ำหน้าวัดยิ่งดี”

พันโชติก็รับว่า จะไปหาของซึ่งนายทองอินกล่าวว่า ข้าพเจ้าอยากได้นั้น บุตรแกทั้งสองคนแกให้ไปขอเทียนกับสายสิญจน์จากท่านสมภาร ส่วนตัวแกเองนั้นลงไปตักน้ำกลางแม่น้ำตามนายทองอินว่า สักเกตดูท่าทางพันโชตินั้นยินดีมาก ที่จะพันทุกข์ไม่ต้องถูกปีศาจรบกวนแต่ นายชมบุตรนั้น สักเกตตามสีหน้าเห็นได้ว่ามีกลัวปนอวดเก่งอยู่พอเท่าๆ กัน

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 251)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางไสยศาสตร์

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: ใช้ความคิด คือ ใช้มันสมอง

Share Understanding: คนฉลาดมักใช้สติปัญญาไตร่ตรอง

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าจึงถามขึ้นว่า “ก็พวกโปลิศเขาว่ากระไรกันเล่าแกรู้ไหม”

นายทองอินตอบว่า “ฉันสืบดูแล้ว ได้ความว่า คุณฝรั่งเจ้ากรมท่านไม่เห็นมีเหตุสำคัญ พอที่ท่านจะใช้มันสมองของท่าน” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 242)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: พุดเหมือนรู้อยู่แล้ว คือ ได้เล็งทิพเนตรสอดส่อง

Share Understanding: พุดเหมือนรู้อยู่แล้ว คือ ได้เล็งทิพเนตรสอดส่อง

Metaphor Evidencing Entailment:

นายทองอินหัวเราะเป็นที่เยาะๆ แล้วตอบว่า “จะต้องไปบอกไปเล่าเขาให้เสียเวลาทำไม ฉันก็รู้แล้วท่านเจ้ากรมจะว่ากระไร ท่านเจ้าประคุณคงนั่งเกาะโต๊ะกักๆ อยู่สักครู่หนึ่งแล้วพุดเหมือนได้เล็งทิพเนตรสอดส่องตลอดแล้วว่า. . .” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 243)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: คนพูดไม่คิด คือ คนปากพล่อย

Share Understanding: คนปากพล่อย คือ คนที่พูดโพล่งพล่าม ไม่รู้จักไตร่ตรองเสียก่อนก็พูดออกไปทันที ไม่รู้จักกาลเทศะ

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าก็รับโดยทันที เพราะข้าพเจ้าได้เคยไปกับนายทองอินบ้างแล้วบางครั้ง ในเวลาเขาไปสืบการต่างๆ แลบางทีก็ได้ช่วยเขาบ้างตามสติกำลังของข้าพเจ้า แต่อย่างๆ ก็ดี นายทองอินเป็นเชื่อได้แน่ว่าข้าพเจ้าไม่เป็นคนปากพล่อย สิ่งใดเขายังไม่อนุญาตให้ขยายเป็นไม่ขยายเป็นอันขาด เพราะฉะนั้นนายทองอินจึงเรียกข้าพเจ้าไปเป็นเพื่อนเรื่อยๆ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 244)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

4) Metaphor: ความประพฤตินทางเสื่อมเสีย คือ เสเพล

Share Understanding: ความประพฤตินทางเสื่อมเสีย เหลวไหล ไม่เอางานเอាកาร ไม่เป็นหลักเป็นฐาน

Metaphor Evidencing Entailment:

“ที่ผมทราบเห็นมีสัก ๒ คนหรือ ๓ คน แต่จะไปด้วยกันอีกก็หนแน่ผมไม่ทราบ เจ้าปริกของกระผมนี้ ผมบ่นๆ อยู่ว่าน่ากลัวจะเสียคน ดูชอบเที่ยวกลางคืนนัก ผมสงสัยว่าจะไปติดผู้หญิงที่ไหนเป็นแน่ แต่ถ้าเพียงเท่านั้นผมก็ไม่ว่า ผมกลัวมันจะไปคบเพื่อนฝูงเสเพล จะพลอยให้ความเสียมาถึงกระผมด้วย” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 246)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

5) Metaphor: กิริยาน้ำต้ายิ้มแย้ม คือ กรุ่มกริม

Share Understanding: กิริยาน้ำต้ายิ้มแย้ม คือ กรุ่มกริม

Metaphor Evidencing Entailment:

พอข้าพเจ้าได้ยินนายทองอินพูดดังนี้ ก็เข้าใจแลเห็นจริงด้วยว่าเจ้าชมนั้นเองเป็นผี แต่ก็ยังไม่เข้าใจแท้ในเรื่องผู้หญิงที่พัน โชติเห็นอยู่ ๒ แห่งนั้น ข้าพเจ้าถามนายทองอินว่า เขาจะอธิบายเรื่องนั้นอย่างไร นายทองอินตอบว่า แกจำคำตอบตาเปรมไม่ได้หรือ เจ้าปริกลูกแกหมุ่นนี้หายไปบ่อยๆ จำไม่ได้หรือ ข้าพเจ้าก็เข้าใจแจ่มแจ้งทีเดียวคราวนี้ ส่วนนายทองอินนั้นกรุ่มกริมมากเมื่อเวลาเดินกลับออกมาหอนั่งเขาพูดว่า พ่อวัดคราวนี้แหละแกจะได้ชื่อเสียงเป็นหอมฝีสำคัญละ ตั้งแต่คืนนี้ไปผีเป็นไม่หลอกพัน โชติอีกละ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 252-253)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง นิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 1 นางพระโขนงที่สอง พบการใช้
ถ้อยคำอุปสรรคณ์ 13 อุปสรรคณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ ดังตารางที่ 4.38

ตารางที่ 4.38 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 1
นางพระโขนงที่สอง

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	5
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	3
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	5
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	13

เรื่องที่ 2 นายสุวรรณภูษโหมย

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 2 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1. Metaphor: สาบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ สาบานเจ็ดวัดเจ็ดวา

Share Understanding: ความเชื่อกันว่าสาบานต่อหน้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ยิง

สาบานมากวัดยิ่งดี

Metaphor Evidencing Entailment:

“ที่แกพูดมานี้หนะ เป็นจริงทั้งนั้นนะ”

“สาบานเจ็ดวัดเจ็ดวาได้ขอรับ”

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 264)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ

2) Metaphor: เคราะห์ร้าย คือ ถูกขโมย

Share Understanding: เคราะห์ร้าย คือ ถูกขโมย

Metaphor Evidencing Entailment:

“...พอรุ่งเช้าแก่ก็ให้บ่าวแกเอาเครื่องเพชรไปขาย แล้วแกเตรียมไว้ว่า เมื่อผู้ซึ่งเขาเอาเครื่องเพชรมาฝากให้แกซ่อมแซมมาเร่งเอาเก็บแก ก็จะทำอย่างไรได้ถูกขโมยเป็นเคราะห์ร้ายของแก แต่เพื่อไม่ให้ผู้ซึ่งกรณาเกลียดหายมากมาย แกจะยอมใช้เงินให้กิ่งราคาเครื่องเพชร อย่างนี้ถูกหรือไม่ถูก” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 271)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อโชคลาง

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1. Metaphor: คนอยากรู้อยากเห็น คือ คนทะเยอทะยานอยากรู้คอยฟังอยู่ได้เสมอ

Share Understanding: คนอยากรู้อยากเห็น คือ คนทะเยอทะยานอยากรู้คอยฟังอยู่ได้เสมอ

Metaphor Evidencing Entailment:

เมื่อถึงร้านนั้น เห็นมีพลตระเวนรักษาอยู่หลายคน แลมีคนอื่น ๆ ยืนอยู่หน้าร้านก็หลายคนเหมือนกัน ที่จริงก็ประหลาด พอมีเหตุอะไรขึ้นนิดหน่อยแล้วคงมีคนทะเยอทะยานอยากรู้คอยฟังอยู่ได้เสมอ ถ้ายังเป็นความขโมยกันเช่นนี้ก็ยังมีคนอยากรู้มากขึ้น (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 258)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: การแสดงความเป็นเจ้าของ คือ ตีตรา

Share Understanding: การประทับเครื่องหมายเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของ

Metaphor Evidencing Entailment:

ทองอิน “ถ้าอย่างนั้นก็ยิ่งน่าประหลาดใจขึ้นอีก รอยตีนนั้นเห็นได้ชัดเจนว่าตีนเปื้อนโคลน อะไรจะมาขโมยเขาทั้งที่ควรจะต้องระวังอย่างที่สุดไม่ให้เขาจับได้ นายกรกลับเอาโคลนทาตีนแล้วมาเหยียบตีตราไว้ที่หน้าต่างไว้ให้จับอีก นำหัวเราะจริงๆ” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 260)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: สีหน้าเครียด คือ หน้าตึง

Share Understanding: สีหน้าเครียดหรือขุ่นเคือง คือ หน้าตึง

Metaphor Evidencing Entailment:

ฝรั่งนั่งทำหน้าตึงแล้วถามนายทองอินว่า “ก็ถ้าอย่างนั้นท่านคิดว่าใครขโมย” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 260)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

4) Metaphor: สิ่ง que ปฏิบัติกันมาเป็นปกติวิสัย คือ เป็นธรรมเนียม

Share Understanding: สิ่ง que ปฏิบัติกันมาเป็นปกติวิสัย การทำตามแบบแผนหรือสิ่ง que ยึดถือตามธรรมเนียม

Metaphor Evidencing Entailment:

ฝรั่งนั่งทำหน้าตึงแล้วถามนายทองอินว่า “ก็ถ้าอย่างนั้นท่านคิดว่าใครขโมย” นายทองอินตอบว่า “เป็นธรรมเนียมของฉัน ไม่คิดว่าคนนั้นคนนี้ขโมย จนกว่าฉันจะหาสิ่งของหรือข้อความอันใดที่จะชี้ให้เห็นได้แน่ว่าผู้ใดขโมย ฉันจึงจะตกลงคิดว่าผู้นั้น นี่ฉันยังไม่เห็นเหตุผลที่จะเป็นพานให้ฉันคิดว่านายกรขโมย นายกรก็ได้รับเงินเดือนอยู่มาก ไม่ใช่หรือ” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 260)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง นิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 2 นายสุวรรณถูกขโมย พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 6 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.39

ตารางที่ 4.39 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 2 นายสุวรรณถูกขโมย

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	0
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	2
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	4
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	6

เรื่องที่ 3 ความลับแผ่นดิน

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: สิ้นความรอบรู้ คือ หมดปัญญา

Share Understanding: สิ้นความรอบรู้ คือ หมดปัญญา

Metaphor Evidencing Entailment:

“ฉันหมดปัญญาไม่รู้จะทำอย่างไร ครั้นจะไปอะอะค้นบ้านนายเปลี่ยนก็
จะเกิดเหตุฉาวขึ้น แต่ร่างสัญญาฉัน ถ้าทราบแพร่หลายไปถึงข้างโน้น น่ากลัวจะเกิดเหตุใหญ่
เพราะฉะนั้น ฉันจึงมาหาท่านเพื่อปรึกษาว่าควรจะทำอย่างไร” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว,
พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 275)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องการศึกษาและความสามารถ

ประเภทที่ 2 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: คนเข้ริตคาทอลิก คือ สัปเชค

Share Understanding: คนเข้ริตคาทอลิก คือ สัปเชค

Metaphor Evidencing Entailment:

“นายเปลี่ยนคนเข้ริตคาทอลิก สงสัยว่าเป็นสัปเชค ทำทางคูเหมือนจะมี
การค้ำขายทางลับ บ้านเรือนใหญ่โต มีเงินไม่ได้ทำอะไร เห็นจะเจ้านี้แน่เสียแล้ว พ่อวัด แยกกลับไป
บ้านเสียก่อนก็เห็นจะได้ ฉันจะไปเที่ยวสืบอะไรเสียหน่อย” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ,
พระ, 2551: 276)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: ลูก คือ กรงเหล็ก

Share Understanding: ลูก คือ กรงเหล็ก

Metaphor Evidencing Entailment:

นายทองอินก็พูดว่า “คราวนี้เสียทีเสียแล้ว นายจับผมได้คือมือเทียวขอรับ”
คนถือปืนหัวเราะเยาะแล้วพูดว่า “แน่ละคืนวันนี้พ่อไปนอนกรงเหล็กกันเถอะ” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว,
พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 279)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

3) Metaphor: การดินเนอร์ คือ การสมโภช

Share Understanding: การดินเนอร์ คือ การกินร่วม การเลี้ยงอาหารงานฉลองเพื่อความยินดีร่าเริง

Metaphor Evidencing Entailment:

แล้วนายทองอินกับข้าพเจ้า ก็พากันไปดินเนอร์ที่บ้านเจ้าคุณปลัดทูลฉลองเป็นการสมโภช ในการที่ช่วยกันรักษาความลับแผ่นดินไว้ได้ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 284)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง นิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 3 ความลับแผ่นดิน พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 4 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.40

ตารางที่ 4.40 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 3 ความลับแผ่นดิน

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	1
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	3
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	4

เรื่องที่ 4 นายสวัสดิ์ “บิตุฆาต”

ประเภทที่ 1 อุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ศาลแขวง คือ ศาลโปรีสภา

Share Understanding: ศาลแขวง คือ ศาลโปรีสภา

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าพูดว่า “ถึงอย่างไรๆ ก็ดี ขอให้ท่านเรียกนายสวัสดิ์มาซักต่อหน้าข้าพเจ้า เพื่อข้าพเจ้าจะได้ทราบความบ้าง”

เจ้ากรมกองตระเวนตอบว่า “ฉันได้ชักนายสวัสดิ์ตั้งแต่ก่อนท่านมาแล้วฉันไม่ต้องการซักอีก ฉันทราบพอแล้ว พยานฉันก็มีพอที่จะขึ้นศาลโปริสภาได้ ไม่ใช่หน้าที่ของเจ้ากรมกองตระเวนที่จะต้องช่วยทนายของจำเลย ซึ่งไม่มีความเฉียบแหลมพอที่จะสืบสาวเอาความจริงได้โดยตนเอง” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 287)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

2) Metaphor: ไม่บอกความจริง คือ ยักความจริง

Share Understanding: ไม่บอกความจริง คือ ยักความจริง

Metaphor Evidencing Entailment:

เจ้ากรมกองตระเวนนิ่งอยู่ ข้าพเจ้าก็พูดต่อไปทำเสียงแข็งว่า “ข้าพเจ้าต้องขอให้ท่านบอก หน้าที่ของท่านก็สำหรับรักษาความเรียบร้อยแลความยุติธรรม ถ้าท่านจะยักความจริงเสียไม่บอกกับข้าพเจ้าผู้เป็นทนายนายสวัสดิ์เช่นนี้ ท่านจะนับว่าท่านได้ทำหน้าที่ของท่านเต็มที่หรือ?” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 287)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

3) Metaphor: ชอบมาพากล คือ ความชอบกล

Share Understanding: ความชอบกล คือ ชอบมาพากล ความไม่น่าไว้วางใจ ต้องด้วยชั้นเชิง เข้าที่ น่าแคลงใจ น่าสงสัย

Metaphor Evidencing Entailment:

“ทำไมแกจึงนึกว่านายเปรมกินมอเพียโดยตั้งใจ?”

“เพราะฉันรู้ความชอบกลอย่างหนึ่ง ถ้าความเป็นจริงดังฉันสงสัยแล้วก็พอเข้าใจได้ว่า ทำไมนายเปรมจึงอยากกินยาตาย”

ข้าพเจ้าสังเกตหน้า นายทองอินเห็นได้ว่าดูเข้มขึ้นกว่าแต่ก่อนก็เข้าใจว่าคงจะได้ความดีอะไรแล้วสักอย่างหนึ่ง จึงถามว่า “ความชอบกลอะไรของแก ขยายได้ไหม?”

นายทองอินยิ้มแล้วตอบว่า “ได้ซิ”

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 291)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

4) Metaphor: ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน คือ เข้าร่องเข้ารอยดี

Share Understanding: ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนที่วางไว้แต่เดิม เริ่มกลับเข้าที่เป็นเหมือนเดิมอย่างที่เคยเป็นมาอยู่แต่ก่อน

Metaphor Evidencing Entailment:

นายทองอินตอบว่า “นี่แหละจะว่าให้แน่ก่อนก็ยังไม่ได้ แต่ฟังๆ ดูตามที่แก่เล่าคุณมันเข้าร่องเข้ารอยดีไม่ใช่หรือ? ถ้าตัวแก่เป็นตาเปรมเมื่อรู้ว่าความจวนจาว แล้วมีyataยอยู่ใกล้ๆ มือแก่จะไม่ฉันท้างหรือ?” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 292)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

5) Metaphor: โทษ คือ พระราชาอาญา

Share Understanding: โทษ คือ พระราชาอาญา เป็นคติที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญา

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้า “ส่วนพยานนั้นเมื่อถึงเวลาสมควรแล้ว ข้าพเจ้าจึงจะได้เบิก ชะเจ้าขอรับประทานอนุญาตพูดคุยเสียให้ตลอด ในข้อซึ่งทนายโจทก์กล่าวว่า คนเราจะทำลายชีวิตตนก็จะทำได้ด้วยเหตุ ๒ ประการ คือ เสียจริตอย่างหนึ่ง หรือมีความเสียใจอย่างใหญ่หลวงอย่างหนึ่ง ข้าพเจ้าขอเพิ่มเติมอีกอย่างหนึ่ง คือ ความกลัวพระราชาอาญา ข้าพเจ้ามีพยานที่จะเบิกให้ศาลเห็นได้ว่า นายเปรมมีเหตุพอที่ควรจะกลัวพระราชาอาญา” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 297)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

6) Metaphor: ผู้มีศบรดาศักดิ์ คือ พระเดชพระคุณ

Share Understanding: พระเดชพระคุณ คือ คำเรียกผู้มีศบรดาศักดิ์หรือพระภิกษุสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์สูง

Metaphor Evidencing Entailment:

ท่านผู้พิพากษาปรึกษากันครู่หนึ่ง แล้วอธิบดีผู้พิพากษากล่าวว่า “ศาลพิจารณาตามข้อความแลตามถ้อยคำให้การทั้ง ๒ ฝ่ายเห็นว่าจำเลยไม่มีความผิด เพราะฉะนั้นให้ยกฟ้องเสีย”

นายสวัสดิ์ก็ลุกขึ้นคำนับผู้พิพากษา แล้วก็ตรงเข้ามาจับมือข้าพเจ้าแลพูดเสียงเครือๆ ว่า “ขอบพระเดชพระคุณ ผมจะไม่ลืมพระเดชพระคุณของท่านเลย”

ข้าพเจ้าสั่นหัวแล้วตอบว่า “ไม่ต้องขอบใจฉัน แก่ไม่ได้รอดตัวเพราะฉัน แกรอดตัวเพราะความซื่อสัตย์ของแกเองต่างหาก”

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 302-303)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

ประเภทที่ 2 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: คิดรวบรวม คือ คิดสะระตะ

Share Understanding: เก็งหรือคาดหมายเอาโดยยึดเค้าเดิมเป็นหลัก

Metaphor Evidencing Entailment:

“พิลึกจริงๆ เขาคิดสะระตะกันอย่างไรถึงได้ไปรักปราเอานายสวัสดี เมื่อรู้อยู่แล้วว่านายเปรมกินมอเพียงเอง แล้วทำไมไม่นึกสงสัยบ้างเลยว่าจะกินโดยความตั้งใจ” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 291)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: เป็นบ้า คือ เสียจริต

Share Understanding: มีจิตใจผิดปกติคนธรรมดา เป็นบ้า

Metaphor Evidencing Entailment:

“ข้าพเจ้าจะอธิบายให้ศาลฟังว่า ทำไมกรมกองตระเวนจึงเชื่อแน่ว่านายสวัสดีได้ฆ่าบิดาจริง... ข้าพเจ้าจะอ้างพยานให้ปรากฏในศาลนี้ได้ ว่าในครั้งนั้นนายเปรมได้ปรารถนาว่าจะแก้พินัยกรรมใหม่ แล้วจะยกมรดกให้กับนายชายผู้หลาน จำเลยเมื่อได้ทราบความดังนั้นแสดงกิริยาโกรธแค้นเสียใจมาก แลได้ใช้วาจาอันไม่สมควรในครั้งนั้นว่า “ท่านบิดานี้แกเสียจริตเสียแล้วที่จะจวนตาย” การที่พูดเช่นนี้ถ้านึกดูสักหน่อยก็อาจจะเห็นได้ว่าจำเลยมีความโกรธเคืองบิดาแลมีความคิดปองร้ายบิดามาตั้งแต่นั้น” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 293-294)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: ฆ่าบิดา คือ บิดุฆาฏ

Share Understanding: การฆ่าบิดา คือ บิดุฆาฏ ถือเป็นบาปกรรมหนัก หากบุตรคนใดออกตัญญูทำร้ายบิดามารดาจนถึงแก่ชีวิตก็สมควรได้รับโทษที่สาหัสที่สุด

Metaphor Evidencing Entailment:

พอทนายโจทก์พูดเสร็จแล้ว ข้าพเจ้าก็ลุกขึ้นแก้ความดังต่อไปนี้ “ในนามของจำเลย ข้าพเจ้าขอปฏิเสธอย่างแข็งแรงว่าจำเลยมิได้เป็นบิดุฆาฏ แลมิได้มีความตั้งใจปองร้ายต่อบิดาในครั้งหนึ่งครั้งใดเลย” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 295)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง นิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 4 นายสวัสดิ์ “บิตูฆมาต” พบการใช้
ถ้อยคำอุปสรรคณ์ 9 อุปสรรคณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ ดังตารางที่ 4.41

ตารางที่ 4.41 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 4
นายสวัสดิ์ “บิตูฆมาต”

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	6
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	3
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	9

เรื่องที่ 5 ยาม้าบังกะโล

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: เศรษฐี คือ คนมีเงินเลี้ยงม้าแข่ง

Share Understanding: คนมีเงินสามารถนำเงินไปซื้อสิ่งของที่ต้องการ
ได้โดยไม่เดือดร้อน

Metaphor Evidencing Entailment:

การแข่งขันนี้เป็นเครื่องสนุกของเศรษฐีแท้ที่เดียวเพราะคนที่ไม่มีเงิน
มากๆ ก็เลี้ยงม้าแข่งไม่ได้ ถ้ายังมีมากก็เลี้ยงได้มาก (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ,
2551: 304)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องชนชั้น

2) Metaphor: คนมั่งมี คือ ผู้ที่เล่นม้า

Share Understanding: ผู้ที่เล่นพนันม้า คือ คนรวย คนที่มีเงินเหลือใช้
มากพอที่จะแบ่งมาเล่นการพนันได้

Metaphor Evidencing Entailment:

ตามที่ข้าพเจ้าว่าแล้วว่าผู้ที่เล่นม้าเป็นคนมั่งมีทั้งนั้น (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 304)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: การเล่นแข่งม้า คือ เล่นเบี้ย

Share Understanding: การเล่นแข่งม้า คือ เล่นเบี้ย

Metaphor Evidencing Entailment:

การเล่นแข่งม้านี้ ที่จริงมันก็เล่นเบี้ยกลายๆ นะเองแหละ มันแล้วแต่โชคแต่เคราะห์ดี ถ้าโชคดีกระเป๋าก็หนัก ถ้าโค่นเคราะห์ร้ายกระเป๋าก็เบาไม่เท่านั้นเอง (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 304)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

2) Metaphor: เดินโซเซ คือ เดินเตาะเตาะ

Share Understanding: การเดินโซเซ คือ การเดินโอนเอน มีลักษณะอาการที่จะล้ม

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าแลเห็นท่านเลขานุการกับจีนอัสสนทนากัน ทั้งสองทำหน้าตาคุณตื่นเต้นมาก พอสักครู่หนึ่งท่านราชทูตต่างประเทศผู้หนึ่งซึ่งเป็นกรรมการสำคัญในคลับนั้นก็เดินเตาะเตาะมา ในทันใดนั้นจีนอัสออกจากโรงม้าพูดกับท่านราชทูตนั้นว่า “แน่ท่าน ม้าบังกะโลเจ็บไปแล้ว” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 305)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: เงินตอบแทนค่าเสียเวลา คือ ค่าป่วยการ

Share Understanding: เงินที่จ่ายตอบแทนค่าเสียเวลาเมื่อเขามาเป็นธุระเดินเรื่องให้

Metaphor Evidencing Entailment:

นี่เป็นธรรมชาติของนายทองอิน ถ้าทำการให้คนมั่งมีมักจะพิถีพิถันในเรื่องคำป่วยการนัก เว้นเสียแต่ถ้าเขามีความสงสารอยู่บ้าง บางทีเขาไม่เรียกคำป่วยการเลย เช่น เมื่อสืบเรื่องนายสวัสดิ์บิดุฆาตนั้น ถ้าแม่สืบเรื่องราวให้กับคนจนแล้ว คุณนายทองอินลืมนำคำป่วยการเสียทีเดียว (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 309)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องสิ่ง ไม่มีชีวิต

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง นิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 5 ยาม้าบังกะโล พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 5 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.42

ตารางที่ 4.42 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 5 ยาม้าบังกะโล

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	2
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	3
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	5

เรื่องที่ 6 เข็มรอยดอกไม้

ประเภทที่ 1 อุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: หมดปัญญา คือ มีดแปดด้าน

Share Understanding: เวลาที่คนเรามีปัญหา คิดไม่ออก หาทางออกไม่ได้ ไม่ว่าจะหัน ไปทางทิศใดก็มองไม่เห็นแสงสว่าง

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้านั่งนิ่งอยู่สักครู่หนึ่งแล้วพูดว่า “นี่อะไรกัน ฉันยังมีดแปดด้าน” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 323)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการศึกษาและความสามารถ

2) Metaphor: สอบสวน คือ สอบสวน

Share Understanding: สอบสวน คือ สอบสวน

Metaphor Evidencing Entailment:

ท่านปลัดเจ้ากรมเข้ามาจับแขนนายทองอินแล้วพูดว่า “ผมนับว่าคุณเป็นคนประหลาดคนหนึ่งที่เดียว ถ้าคุณมารับราชการในกองตระเวนคงจะต้องมีชื่อเสียงใหญ่เป็นแน่”

นายทองอินยิ้มแล้วพูดว่า “นี่ผมก็ช่วยราชการอยู่เต็มกำลังแล้ว ปล่อยให้ผมเป็นคนธรรมดาอยู่เช่นนี้จะดีกว่า ถ้าผมไปเป็นคนราชการเสียแล้วบางทีการสืบสวนก็จะยากขึ้น ผมก็จะช่วยราชการไม่ได้ดีเหมือนกับเวลานี้ คุณหลวงปล่อยผมไว้ตามสบายดีกว่าขอรับ เมื่อมีราชการอะไรก็เรียกผมใช้ได้เสมอ ในเรื่องนี้ก็ไม่มีเรื่องอะไรจะสอบสวนอีกแล้ว ผมกราบลาที” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 335-336)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม

3) Metaphor: การกดขี่เพศหญิง คือ กดขี่เธอยิ่งกว่าทาสอีกเหลือที่มนุษย์จะอดกลั้นได้

Share Understanding: ผู้ชายสามารถกดขี่ผู้หญิงยิ่งกว่าทาสได้

Metaphor Evidencing Entailment:

นายศิริคุกเข่าลงกับพื้นทันที แล้วพูดว่า “คุณหลวงขอรับ โปรดกรุณาที่เถอะ แม่เลี้ยงยังสาวอยู่มากขอรับ แล้วได้รับความเดือดร้อนเหลือเกิน นายบุญคงกดขี่เธอยิ่งกว่าทาสอีกเหลือที่มนุษย์จะอดกลั้นได้ ตัวผมที่เป็นญาติแม่เลี้ยงก็สงสารเหลือทน เพราะยังงั้นจึงเล่าถึงการฆ่าคนด้วยเข็มให้แม่เลี้ยงฟังไม่ได้นึกเลยว่าแม่เลี้ยงจะกล้าทำ เมื่อมาทำขึ้นเช่นนี้แล้วผมขอรับผิดเองเถอะ นี่ผมไม่บอกเขายังงั้นแล้วแม่เลี้ยงคงไม่คิดขึ้นเอาโทษกับผมเถอะ ถ้าฆ่าแม่เลี้ยงผมต้องการด้วย” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 333)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องเพศสภาพ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: หลักการ คือ ตำราหมอ

Share Understanding: ข้อความหลักการในตำราเรียนหนังสือ เป็นสิ่งที่ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน

Metaphor Evidencing Entailment:

นายศิริหน้าซัดลงไปทันที เลียปากแล้วจึงตอบว่า “เห็นจะได้ ถ้าจะว่าตามตำราหมอก็ได้ แต่ผมเชื่อว่ายังไม่มีใครในเมืองไทยมีความรู้พอที่จะทำยั้ง”

นายทองอินตอบว่า “ท่านอย่าหมิ่นประมาทคนไทยนะความรู้ไม่เลวนักหรอก ท่านจะว่าอะไรถ้าฉันจะบอกว่า ได้มีผู้ใช้วิธีเข็มแทงหัวใจนั้นแล้ว” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 332-333)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

2) Metaphor: อาวุธ คือ ศัสตราวุธ

Share Understanding: อาวุธ คือ ศัสตราวุธ

Metaphor Evidencing Entailment:

นายหมวดตอบว่า “พอผมมาถึงได้ประเดี๋ยวหนึ่ง มีคนลงมาบอกว่า แม่เลียบเข้าไปในห้องปิดประตูลั่นกุญแจแน่นเรียกให้เปิดก็ไม่เปิด ผมก็รีบวิ่งขึ้นไป ทั้งเรียกทั้งตบประตูก็ไม่ขาน ผมกับพลตระเวนก็ช่วยกันงัดประตูเข้าไป เห็นแม่เลียบนั่งฟังเสียงอยู่ ผมเข้าไปจับตัวจึงทราบว่ายตายแล้ว ผลก็ไม่มีศัสตราวุธอย่างหนึ่งอย่างใดก็ไม่มี ขวดยาพิษก็ไม่มี ไม่ทราบว่ายตายยังไง” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 333-334)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง นิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 6 เข็มรอยดอไม้ พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 5 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.43

ตารางที่ 4.43 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 6
เต็มรอยดอกไม้

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรค	จำนวน
1	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	3
2	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	2
4	อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	5

เรื่องที่ 7 กำนันคงบ้าน โยคี

ประเภทที่ 1 อุปสรรคเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: คนกรุงเก่งกว่าคนหัวเมือง คือ คนในกรุงได้คบหาสมาคมกับชาวต่างประเทศ ความคิดจึงเฟื่องฟูแปลกประหลาดกว่าความคิดคนซึ่งในหัวเมือง ในการหาหนทางดีทางชั่ว

Share Understanding: คนในกรุงเทพฯ มีความคิดทั้งในทางดีและทางชั่ว ฉลาดแกมโกง มีความคิดเฟื่องฟู ทันสมัย คบหาสมาคมกับชาวต่างประเทศ

Metaphor Evidencing Entailment:

ธรรมดาคนในกรุงกับคนหัวเมืองก็ผิดกัน คนในกรุงได้คบหาสมาคมกับชาวต่างประเทศ ความคิดจึงเฟื่องฟูแปลกประหลาดกว่าความคิดคนซึ่งในหัวเมือง ในการหาหนทางดีทางชั่ว ส่วนนายทองอินก็สมัครสืบการในเรื่องซึ่งเกี่ยวกับการใช้ความคิดแปลกๆ เพราะฉะนั้นจึงชอบสืบการในกรุงเทพฯ มากกว่าการในหัวเมือง เขาเองได้พูดอยู่เนืองๆ ว่าการจับผู้ร้ายในกรุงกับผู้ร้ายหัวเมืองผิดกันอยู่มาก คือ การจับผู้ร้ายหัวเมือง ต้องการใช้กำลังร่างกายมากกว่าใช้กำลังความคิด การจับผู้ร้ายในกรุงต้องใช้กำลังความคิดกว่าใช้กำลังร่างกาย เพราะฉะนั้นผู้ร้ายในกรุงจึงน่าจับมากกว่าผู้ร้ายหัวเมือง ผู้ร้ายหัวเมืองนั้น ตำรวจภูธรหรือกำนันผู้ใหญ่บ้านจับก็เหมือนนายทองอินจับ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 336-337)

หมายเหตุ: อุปสรรคเรื่องการศึกษาศึกษาและความสามารถ

ประเภทที่ 2 อุปสรรคเกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: วิชาคาถาอาคม คือ ยังไม่ออกฟันไม่เข้า

Share Understanding: คนมีวิชาคาถาอาคม คือ คนที่ยังไม่ออกฟันไม่เข้า

Metaphor Evidencing Entailment:

ส่วนอ้ายมันนั้นก็เลยกลายเป็นผู้ร้ายใหญ่ ไม่มีผู้ใดทราบว่ายู่ที่ไหนแน่ ทราบแต่ว่าอาศัยอยู่ในคองพระยาไฟแห่งใดแห่งหนึ่ง คนเดินทางไปในคองได้รับความเดือดร้อน เพราะอ้ายมันนี้มาก บางทีกำลังเดินไปอ้ายมันออกมาขึ้นขวางทาง แล้วเรียกเอาเสบียงอาหารบ้าง ทรัพย์สินสิ่งของบ้าง ถ้าให้มันไปเสียโดยดี มันก็ปล่อยให้เดินต่อไป ถ้าทำท่าทางขัดขืนมันก็ทำอันตรายต่างๆ บางทีก็ถึงแก่ชีวิต มันเป็นคนแข็งแรง คน ๒ คน ๓ คนมันสู้คนเดียวก็ได้ ทั้งมีคำเล่าลือกันว่า มันมีคาถาอาคมอยู่คงยังไม่ออกฟันไม่เข้า (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 338)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อทางไสยศาสตร์

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: อารูท คือ สัตตรา

Share Understanding: อารูท คือ สัตตรา

Metaphor Evidencing Entailment:

แต่อีกประการหนึ่งกล่าวกันว่า สัตตราที่มันชอบถือที่สุด คือ ตะบองสั้น ทำด้วยเหล็ก ซึ่งมันใช้ตีศีรษะ คนซึ่งขัดขืนไม่ทำตามชอบใจของมัน คนจึงตั้งฉายาว่าอ้ายมันมือเหล็กฉะนั้น (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 338-339)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องสิ่งไม่มีชีวิต

2) Metaphor: จ้องมอญนัยน์ตา คือ อ่านหัวใจ

Share Understanding: การมอญจ้องคุณัยน์ตาคน ทำให้สามารถอ่านความคิดของคนได้

Metaphor Evidencing Entailment:

ก้านคนนี้นั้นรูปร่างใหญ่ ท่าทางแข็งแรง อายุประมาณ ๔๐ เศษ สังกัดคุณัยน์ตาแกจ้องดูข้าพเจ้ากับนายทองอินราวกับแกจะอ่านหัวใจทั้ง ๒ คน (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 345)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: จับผู้ร้ายโดยไม่วางแผน คือ ตกปลาไม่มีเหยื่อ

Share Understanding: เป็นวิธีการจับผู้ร้ายหรือจับผิดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยวิธีการหลอกล่อเหยื่อให้ตายใจ เพื่อจะได้ล่วงรู้ถึงความลับ และนำไปสู่การจับกุมได้

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าพูดกับนายทองอินว่า

“ทำไมแกถึงเอาเงินออกมาอวดเช่นนั้น คุณากลับอันตรายอยู่ สังเกตดูหน้าตากำนันคงดูเป็นคนโลภ”

นายทองอินพยักหน้าแล้วนิ่ง ไม่ตอบข้าพเจ้าว่าอะไรเฉยอยู่สักครู่หนึ่ง แล้วจึงถามขึ้นว่า “แกเคยตกปลาไหม”

ข้าพเจ้าตอบว่า “เคย แต่ยังเล็กๆ อยู่”

นายทองอินถามต่อไปว่า “ก็แกเคยตกปลาไม่มีเหยื่อบ้างไหมล่ะ”

ข้าพเจ้าหัวเราะแล้วตอบว่า “ตกไม่มีเหยื่อมันจะติดยังไง”

นายทองอินพยักหน้าแล้วพูดว่า “ก็นั่นนาซี มันก็ไม่ติด”

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 346)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง นิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 7 กำนันคงบ้านโยคี พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 5 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.44

ตารางที่ 4.44 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 7
กำนันคงบ้านโยคี

ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	1
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	1
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	3
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	5

นิทานทองอิน ชุดที่ 2

เรื่องที่ 8 ผู้ร้ายฆ่าคนที่บางขุนพรหม

ประเภทที่ 1 อุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ศิษย์มีความรู้้น้อยกว่าครู คือ ศิษย์จะไปสู้ครูยังงิงได้ไม่มี

ธรรมเนียมเลย

Share Understanding: ครูที่เคยประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์

ย่อมต้องเก่งกว่า

Metaphor Evidencing Entailment:

นายทองอิน “ฉันมีความยินดีที่ฉันมีความเห็นร่วมกับแก”

นายบุญเชิด “คุณอย่าพูดอย่างนั้นซิขอรับ ศิษย์จะไปสู้ครูยังงิงได้ไม่มี
ธรรมเนียมเลย” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 358)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการศึกษาและความสามารถ

2) Metaphor: จนมุม คือ มันทดเต็มเข้าแล้ว

Share Understanding: จนมุม จนตรอก หหมดทางสู้ หหมดทางหนี คือ หหมด

เต็ม

Metaphor Evidencing Entailment:

นายวัด “ทำไมแกถึงรู้ว่ามันยังอยู่ในสวนนั้น”

นายทองอิน “ฉันเพิ่งไปรู้เมื่อไปอยู่ที่นั่น เมื่อแรกฉันนึกว่ามันจะไปเสีย
แล้ว แต่พอเชิญไปเห็นมะปรางเป็นรอยกินใหม่ๆ ทิ้งอยู่”

นายวัด “ทำไมแกถึงรู้ว่ามันอด”

นายทองอิน “ถ้าไม่อดมันจะกินหมากหรือ มันหมดเต็มเข้าแล้ว มันถึงได้
ลองหมาก นี่ถ้าเข้าไปอีกวันแทบจับไม่ได้”

นายวัด “เดี๋ยวนี้อยู่ที่ไหน”

นายทองอิน “อยู่ข้างล่าง ล่ามโซ่ไว้”

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 365-366)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการศึกษาและความสามารถ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 4 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง นิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 8 ผู้ร้ายฆ่าคนที่บางขุนพรหม พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ 2 อุปสรรคณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ ดังตารางที่ 4.45

ตารางที่ 4.45 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 8 ผู้ร้ายฆ่าคนที่บางขุนพรหม

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	2
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	0
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	2

เรื่องที่ 9 นายจรรยาเศรษฐี

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ผู้ชำนาญในทางกฎหมาย คือ หมอถ้อยหมอความ

Share Understanding: ผู้ชำนาญในทางกฎหมาย คือ ผู้ที่ได้รับอนุญาต

ให้ว่าต่างแ่ต่างคู่ความในคดีต่างๆ มักใช้โวหารพลิกแพลง

Metaphor Evidencing Entailment:

นายทองอินพยักหน้าแล้วจึงหันมาทางข้าพเจ้า แล้วพูดว่า “นี่แน่พ่อวัด ฉันจะขอแนะนำให้แ่รู้จักกับนายเจริญ บุตรคุณพระจักรนารายณ์เมื่อวานซืนนี้ นายจรรยาพี่ชายเขาตายลงยังไม่มีบุตร เพราะยังงั้นนายเจริญจึงคาดว่าเขาคงจะได้มรดกพี่ชายบ้าง แต่ก็มาเกิดเหตุขึ้นที่อาจเป็นเครื่องท่มเถียงกันได้ นายเจริญมาปรึกษาฉัน แต่ฉันก็บอกเขาแล้วว่าฉันไม่ใช่หมอถ้อยหมอ

ความ เพราะฉะนั้นในส่วนเรื่องพินัยกิจพินัยกรรมฉันจะแสดงความเห็นไม่ได้ฉันถึงได้แนะนำนาย เจริญให้ปรึกษาแก่หรือนายพินก็พอแกมาพอดี” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 371)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการศึกษาและความสามารถ

2) Metaphor: คนรวย คือ คนมีอันจะกิน

Share Understanding: คนรวย คือ คนที่มีชีวิตดี กินคืออยู่ดี

Metaphor Evidencing Entailment:

อยู่มาไม่ช้านักคุณพืก็ได้ไปขอลูกสาวเพื่อนบ้านผู้หนึ่ง ชื่อนายพูนเป็น ภรรยา ทั้งตาพูนทั้งแม่พูน ภรรยาพี่ผมๆ ช่างดูไม่ถูกตาเสียจริงๆ ผมรู้สึกว่าคุณพืแต่งงานต่ำไป จริงอยู่คุณพืที่มีเงินอยู่พอไม่ต้องอาศัยของภรรยา แต่ความประสงค์ของผมก็อยากให้ได้คนมีอันจะ กินสักหน่อย ไม่ใช่คนจนเช่นคนที่ได้มาแล้วนั้น (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 373)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: รู้เท่าทันความคิดกัน คือ รู้จักกันมาช้านานแล้ว รู้ใจกันจน

ทายใจถูก

Share Understanding: คนที่รู้เท่าทันความคิดกัน คือ คนที่รู้จักกันมา

ช้านานแล้ว รู้ใจกันจนทายใจถูก

Metaphor Evidencing Entailment:

นายทองอินตอบว่า “ไม่ยากเลย นายวัดกับฉันเป็นคนรู้จักกันมาช้านาน แล้ว รู้ใจกันจนทายใจถูก นายวัดเขารู้ว่าคนที่มาหาฉันคงต้องมีเรื่องราวแปลกจากธรรมดา แลเมื่อ เห็นตัวคนนุ่งผ้าดำแล้ว การที่จะทายว่าญาติคุณตายก็ไม่ยากอะไรนัก” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 371)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: ไม่อยากมีพิรุณ คือ ไม่อยากจะทำดีดัง

Share Understanding: ไม่อยากมีพิรุณ คือ ไม่อยากจะทำดีดัง

Metaphor Evidencing Entailment:

นายเจริญตอบว่า “ผมยังไม่อยากจะทำตึ๊งตึ๊งขึ้น เพราะมันเป็นแต่การ
สงสัยในส่วนตัวเอง ไม่มีหลักฐานอะไรพอที่จะไปแจ้งความแก่กองตระเวน ถึงผมจะไปแจ้ง
ความขึ้นบางที่เขาก็จะไม่เป็นธุระ”

นายทองอินพยักหน้าและตอบว่า “จริงอยู่”

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 374)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: กิริยาว่ากระทำผิด คือ พยานแห่งความพิรุณ

Share Understanding: กิริยาว่ากระทำผิดมาแล้ว มีอาการน่าสงสัยว่าต้อง
กระทำผิดมา คือ พยานแห่งความพิรุณ

Metaphor Evidencing Entailment:

นายทองอินลุกไปจับไหล่ให้นายเจริญไว้ แล้วพูดว่า “ซ้าก่อน อย่าตกใจ
เกินไป ทำอะไรต้องตรึตรองให้รอบคอบ ถ้าคุณหนีหรือหลบหลีกอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว เป็นไม่
ต้องสงสัยเลยว่ากองตระเวนจะเห็นว่า เป็นพยานแห่งความพิรุณของคุณ เพราะตามตำราของเขาว่า
คนไม่มีผิดเป็นไม่ต้องหนี ตำรานี้ทำให้คนไม่มีผิดติดคุกไปมั่งแล้วก็มี เชื่อมผมเถอะ ถ้าจะให้ดีอย่าคิด
หลบคิดหนีเลย” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 376-377)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง นิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 9 นายจรูญเศรษฐี พบการใช้ถ้อยคำ
อุปลักษณ์ 5 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.46

ตารางที่ 4.46 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 9
นายจรรยาเศรษฐี

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	2
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	0
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	3
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	5

เรื่องที่ 10 ระเบิดันได

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ผู้มีศถาบรรดาศักดิ์ คือ พระเดชพระคุณ

Share Understanding: การใช้แต่พระเดชทำให้ผู้ตาม ตามเพราะความกลัว ในขณะที่การใช้พระคุณทำให้ผู้ตาม ตามเพราะสำนึกถึงบุญคุณรวมถึง ความรัก ความเคารพ

Metaphor Evidencing Entailment:

นายชวนจึงพูดขึ้นว่า “แน่ทีเดียว คุณพี่หน้าใจจนจะเจ็บจะไข้ไปแล้ว เออ อ้ายเรื่องมีผิวมีเมียนี่มันก็ไม่ใช่ความสุขทั้งนั้น มีเรื่องกวนใจบ่อยๆ เพราะมันอดเรื่องหึงไม่ได้”

นายทองอินยิ้มแล้วพูดว่า “ไม่เป็นไร ถึงเรื่องจะเล็กน้อยเท่าไร ผมก็จะไม่นึกว่าเสียเวลา”

แม่แ่มยิ้ม (เขายิ้มงามดีจริง) แล้วพูดว่า “เป็นพระเดชพระคุณมาก”

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 389)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องชนชั้น

2) Metaphor: ผู้ดี คือ ผู้แต่งตัวเรียบร้อย

Share Understanding: ผู้ดี คือ ผู้แต่งตัวเรียบร้อย

Metaphor Evidencing Entailment:

วันหนึ่งข้าพเจ้ากับนายทองอินนั่งสนทนากันอยู่ที่เฉลียงบ้าน กำลังว่ากัน อยู่ว่าเวลานั้นช่างมีงานทำน้อยจริงๆ ก็พอแลเห็นหญิงผู้หนึ่งแต่งตัวเรียบร้อย ทำทางเป็นผู้ดีแลเป็นคนค่อนข้างเก๋ๆ เดินมาทางถนนหน้าบ้าน ตามองไปมาเหมือนหนึ่งจะค้นหาอะไรสักอย่างหนึ่ง (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 387)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องชนชั้น

3) Metaphor: ความเป็นหญิง คือ ผู้หญิงขี้เรื้อ

Share Understanding: ความเป็นหญิง คือ ผู้หญิงขี้เรื้อ

Metaphor Evidencing Entailment:

“พอพูดขี้เรื้อแล้วเขาก็เดินไป ดิฉันก็กลับไปบ้านน้องชาย หนักใจเหลือกำลัง ที่จริงหมดความสงสัยทางผู้หญิงขี้เรื้อแล้ว แต่มานึกวิตกไปทางอื่น เกิดกลัวขึ้นมาว่านายวงจะหากินโดยทางไมตรีอะไรสักอย่างหนึ่งก็จะพลอยให้ชื่อดิฉันเสียด้วย ดิฉันตั้งบ่นรำไปว่าทำอย่างไรจะได้ทราบความจริงพอชวนจึงได้กล่าวขึ้นถึงคุณว่าคุณช่างสืบเรื่องต่างๆ ดิฉันให้ดิฉันมาปรึกษาคุณคุณก็ตกลงกันว่าวันนี้จะมา เรื่องก็หมดเท่านั้นแหละค่ะ” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 396)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องเพศสภาพ

4) Metaphor: ความรู้ความสามารถเท่าเทียมกัน คือ ศิลป์ศรีถึงไม่กินกัน

Share Understanding: การที่คู่ต่อสู้ต่างฝ่ายต่างก็ไม่สามารถเอาชนะซึ่งกันและกันได้ เพราะมีความรู้ความสามารถเท่าเทียมกัน

Metaphor Evidencing Entailment:

นายทองอินตอบว่า “ที่จริงก็ไม่สู้ประหลาดนัก ผมเองก็อยู่ข้างชอบเล่นเขียนหน้าเช่นนี้อยู่บ้าง ก็ทำทางเห็นจะได้วิชาจากแหล่งเดียวกับนายวง เพราะฉะนั้นศิลป์ศรีถึงไม่กินกันอย่างเขวากันในเรื่องละคอน (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 405)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องการศึกษาและความสามารถ

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: สาบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าไม่เป็นความจริง คือ ไม่มีมูลเลยฉันสาบานได้เจ็ดวัดเจ็ดวาทีเดียว

Share Understanding: การสาบานต่อหน้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อยืนยันความบริสุทธิ์ของตนเอง

Metaphor Evidencing Entailment:

นายวงวางของที่ถืออยู่ แล้วเดินออกมา นั่งลงข้างดิฉันแล้วพูดว่า

“โธแม่แซ่ม ฉันขอทีเถอะน่า อย่าสงสัยฉัน ไม่มีมูลเลยฉันสาบานได้เจ็ดวัดเจ็ดวาทีเดียว ว่าฉันไม่ได้ไปเกี่ยวข้องกับผู้หญิงอะไรเลย ฉันรักอยู่แต่เพื่อนคนเดียวแท้ๆ เทียวหล่อนนี่หรือว่าฉันพอใจในการที่ต้องไปจากหล่อนยังงี้ แต่มันเป็นการจำเป็นจริงๆ ถ้าฉันไม่ไปทำงานก็คงจะอดตายทั้งสองคน” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 393)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลึกลับเหนือ
ธรรมชาติ

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: หักห้ามใจ คือ หักอกหักใจ

Share Understanding: หักห้ามใจตัวเองไม่ทำในสิ่งที่ต้องการ

Metaphor Evidencing Entailment:

เมื่อถามครั้งแรกก็เป็นแต่เพียงพูดบ้าง ไป แต่ครั้นถามหลายครั้งหนัก
เข้าถึงออกพื้น แล้วบอกดิฉันว่าไม่ใช่ฐานะของผู้หญิงจะถามที่จริงดิฉันก็นึกอยากจะเชื่อใจฟัวหрок
แต่มันเป็นธรรมดาผู้หญิงถ้าสงสัยอะไรแล้ว ยิ่งถามฟัวไม่บอกก็ดูเหมือนยิ่งยู่ให้สงสัยมากขึ้น แต่
ดิฉันก็อดส่ำหู้่ึงทนหักอกหักใจ ในเวลาฟัวไม่ยู่ก็ทำเรือกทำสวนไปตามที (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว,
พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 390)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: โกหกลกอลวง คือ เหมือนเด็กเหมือนเล็ก

Share Understanding: เด็ก คือ ผู้ที่ยังไร้เดียงสา ไม่รู้เท่าทันผู้ใหญ่

Metaphor Evidencing Entailment:

ดิฉันออกเคื่องก็พูดว่า “อ้อ ถ้าฉันจะไปก็กิด อย่าเอาฉันไปเลย สะ สะ เน่
ละดิฉันไปมันก็จะไปจ้ดคอ”

นายวงแลดูหน้าดิฉันแล้วพูดว่า “แม่แซมพูดอะไรยังงั้นฉันไม่ได้คิด
นอกใจหล่อนเลยนะพับผ่าชี”

ดิฉันตอบว่า “ใครว่าอะไรค่า โอัยฉันรู้หрок ธรรมเนียมบ้านเมืองเป็น
ยังงัย เธอจะมีเมียน้อย ดิฉันจะไปจ้ดขึ้นได้หรือ แต่เดี๋ยวนีจะบอกกันตรงๆ ก็ไม่ได้ ต้องมาตั้งหลอก
กันเหมือนเด็กเหมือนเล็ก ราวกะดิฉันจะไม่รู้เท่ายังงั้นแหละ”

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 392)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

3) Metaphor: นิ่งเฉย คือ ทำเป็นทองไม่รู้ร้อน

Share Understanding: การกระทำที่เฉยเมย ไม่กระตือรือร้น ไม่สนใจ
ว่าผู้อื่นจะเดือดร้อนหรือรู้สึกอย่างไร

Metaphor Evidencing Entailment:

นายวงลุกขึ้นแล้วพูดว่า “แม่แซมถ้าขึ้นพุดยังงั้นจะไม่ได้พุดกันอีก”

ว่ายังงั้นแล้วเขาก็ลุกตุงๆ ลงเรือนไป ดิฉันก็ทำเป็นทองไม่รู้ร้อนไปยังงั้นเอง ที่จริงนะทั้งแค้นน้อยใจแทบกลืนน้ำตาไว้ไม่อยู่ แต่ดิฉันเป็นคนดีมาแต่เล็กไม่เคยยอมแพ้ใคร คราวนี้จะยอมแพ้ผู้ใดไม่ได้ ต้องตั้งทำจึงขังไว้ให้ได้ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 392-393)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

4) Metaphor: นั่งนึ่งอยู่เฉย คือ ตัวแมง

Share Understanding: นั่งนึ่งอยู่เฉย คือ ตัวแมง

Metaphor Evidencing Entailment:

ดิฉันพูดว่า “ก็ใครไปห้ามไปหวังไม่ให้เธอทำงานละเดี๋ยวนี้ที่ฉันไม่พอใจนะก็ที่ตรงเธอไม่บอกฉันว่าทำงานอะไร ไม่บอกฉันให้ตรงๆ ปิดน้นปิดนี่หน่อย จนฉันจะไปไหนก็ไม่บอกกันตรงๆ จะให้ฉันนั่งนึ่งอยู่ยังงั้นได้ ฉันไม่ใช่ตัวแมงอะไรนี่ฉันเป็นคนเหมือนกัน ควรจะบอกให้รู้ทางเหนือทางใต้มั่งซี” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 393)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

5) Metaphor: คนพูดเถียง คือ แม่ค้าปลา

Share Understanding: คนพูดเถียง คือ แม่ค้าปลาในตลาด เพราะมักพูดจาค่าทอกันเสียงดัง

Metaphor Evidencing Entailment:

นายวงตั้งกระทู้ว่า “นี่เป็นที่สมควรหล่อนจะมาเดินเที่ยวเล่นหรือ”

ดิฉันย้อนถามไปว่า “ทีแกยังงั้นมาได้ ฉันก็เป็นคนเหมือนกัน”

นายวงแสดงกิริยาโกรธมาแล้วตอบว่า “แม่แหม่มอย่ามาเถียงกันอยู่ที่นี่เป็นแม่ค้าปลา หล่อนนะขึ้นประพุดิตัวเป็นคนสอดแนมอย่างนี้จะเจ็บตัวสักวันหนึ่ง” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 395)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

6) Metaphor: วิธีพึดดมอง คือ นั่งเข้ามาน

Share Understanding: วิธีพึดดมอง คือ นั่งเข้ามาน

Metaphor Evidencing Entailment:

ครั้นนายแจ่มไปแล้ว นายทองอินก็ลงนั่งเข้ามานตามธรรมเนียมแก เมื่อแกมีการอะไรจะทำแกเป็นต้องนั่งนึ่งไม่พูดกับใคร ไม่กระดิกกระเดี้ย แกอธิบายว่า การที่ทำอย่างนั้นเป็นวิธีพึดดมอง เหมือนปิดกองบัญชาการของร่างกายเสียทีหนึ่งพอจะได้มีกำลังทำงานแข็งๆ ต่อไป (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 398)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

7) Metaphor: ความไว้วางใจซึ่งกันและกันของสามีภรรยา คือ รักจริงต้องไว้วางใจ

Share Understanding: รักจริง คือ สามีภรรยาต้องไว้วางใจซึ่งกันและกัน

Metaphor Evidencing Entailment:

นายวงพูดว่า “ธรรมดาเมียที่ไม่ไว้วางใจแล้วต้องแปลว่าไม่รักจริง ถ้ารักจริงต้องไว้วางใจ นี่อะไรทำวุ่นวายจนเกิดฉาวให้ผมได้รับความอับอาย ผมจะดูหน้าใครได้อีก มนุษย์คนใดจะคบ ผมอยู่ไม่ได้ต้องไปเสียจากกรุงเทพฯ” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 407)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง นิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 10 ระเด่นลันได พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ 12 อุปสรรคณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ ดังตารางที่ 4.47

ตารางที่ 4.47 แสดงประเภทถ้อยคำอุปสรรคณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 10 ระเด่นลันได

ประเภทที่	ประเภทของอุปสรรคณ์	จำนวน
1	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	4
2	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	1
3	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	7
4	อุปสรรคณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	12

เรื่องที่ 11 สร้อยคอร้อยชั่ง

ประเภทที่ 1 อุปสรรคณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

1) Metaphor: ภรรยา คือ เทพธิดาจุติ

Share Understanding: ภรรยา คือ เทพธิดาจุติ

Metaphor Evidencing Entailment:

ไม่ช้านักก็ได้ทราบว่านายเทศจะ สังเกตดูตามในหนังสือนายเทศถึงนายทองอิน ดูต้นภรรยานั้นเสียเหลือเกิน แถถึงกับเรียกว่าหญิงนั้นเป็นเทพธิดาจุติ พอสืบได้ความ หญิงนั้นเป็นหญิงละครมีชื่อเสียง (มังกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 408-409)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องเพศสภาพ

2) Metaphor: คนที่น่าเชื่อถือ คือ ผู้ดี

Share Understanding: ผู้ดีเป็นคนที่มีความน่าเชื่อถือ ทำให้ไม่รู้สึก

สงสัยใดๆ

Metaphor Evidencing Entailment:

นายทองอินทำหน้าที่แล้วถามว่า “ก็เมื่อเขาเอามาฝากเจ้าขายนะ เข้าได้ถามเขาหรือเปล่านั้นเขาได้มาจากไหน”

แขกตอบว่า “ฉันเห็นเขาเป็นผู้ดี ฉันก็ไม่สงสัย”

(มังกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 417)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องชนชั้น

3) Metaphor: ผู้ดี คือ เล่นหวย

Share Understanding: ธรรมดาของมนุษย์ชอบเล่นการพนัน คือ คน

เลวเข้าบ่อน ผู้ดีเล่นหวย

Metaphor Evidencing Entailment:

ชายผู้นั้นหัวเราะแล้วตอบว่า “ใครจะไม่ได้พบอ้ายแจ้บ้าง คุณออกกำว่าเวลานี้เป็นเศรษฐกิจ คืนวันนี้มีเตรียมแทงหวยใหญ่ พวกมันชวนกันไปบ่อน มันยังไม่ไปเลย มันว่าอ้ายบ่อนนะมันสำหรับคนเลวๆ ผู้ดีอย่างกันต้องเล่นหวยถึงจะได้มันว่ายังมีแหละ” (มังกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 418)

หมายเหตุ: อุปสรรคณ์เรื่องชนชั้น

4) Metaphor: คนเลว คือ เล่นบ่อน

Share Understanding: ธรรมดาของมนุษย์ชอบเล่นการพนัน คือ คน

เลวเข้าบ่อน ผู้ดีเล่นหวย

Metaphor Evidencing Entailment:

ชายผู้นั้นหัวเราะแล้วตอบว่า “ใครจะไม่ได้พบอ้ายแจ้บ้าง คุณออกท่าว่าเวลานี้เป็นเศรษฐกิจ คินวันนี้มีเตรียมแทงหอยใหญ่ พวกมันชวนกันไปบ่อน มันยังไม่ไปเลย มันว่าอ้ายบ่อนนะมันสำหรับคนเลวๆ ผู้คืออย่างกันต้องเล่นหอยถึงจะได้มันว่ายังไม่แพ้” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 418)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องชนชั้น

ประเภทที่ 2 อุปลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อ

1) Metaphor: คนเคราะห์ร้าย คือ ได้ความทุกข์โศกเพราะความดี

Share Understanding: คนเคราะห์ร้าย คือ คนได้ความทุกข์โศกเพราะความดี

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าปรึกษากับนายทองอิน ตกลงนำสร้อยคอไปขายเอาเงินที่ได้มานั้นไปฝากแบงก์ สำหรับใช้จ่ายในการส่วนตัวนายเทศต่อไป นายเทศอยู่อีกไม่ถึงปีก็ถึงแก่กรรม นี่แหละเป็นเรื่องน่าสงสารแท้ๆ ส่วนสร้อยคอเพชรแก่นั้น นายทองอินนำไปให้นายสุวรรณตัดเป็น ๒ ท่อน แล้วนายทองอินกับข้าพเจ้าต่างก็เก็บไว้คนละท่อน เพื่อเป็นที่ระลึกถึงนายเทศสหายของข้าพเจ้าทั้ง ๒ ซึ่งเป็นคนเคราะห์ร้าย แต่ได้ความทุกข์โศกเพราะความดี แลกความเชื่อถือในความดีของมนุษย์ซึ่งแก่ได้มีอยู่มากเกินประมาณนั้น (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 423)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องความเชื่อ โชคกลาง

ประเภทที่ 3 อุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

1) Metaphor: รักมาก คือ รักยิ่งกว่าดวงชีวิต

Share Understanding: รักมาก คือ รักยิ่งกว่าดวงชีวิต

Metaphor Evidencing Entailment:

ข้าพเจ้าตอบว่ามีความตั้งใจดีต่อนายเทศอยู่เสมอ แยกกลับกระโศกซ้ำอีกว่า “ก็อย่าง นั้นทำไมแกถึงมาค่าผู้หญิงที่ฉันรักยิ่งกว่าดวงชีวิต แลที่จะเป็นเมียฉัน ๒-๓ วันนี้”

ข้าพเจ้าตอบว่า “เพราะฉันชอบแก แล้วจึงมาบอกให้แกทราบความจริงซึ่งคนโดยมากทราบอยู่ทั่วกันแล้ว” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 409)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

2) Metaphor: อยู่นิ่งเสียว คือ มิให้เกิดความเสียวมาแผ้วพาน

Share Understanding: อยู่นิ่งเสียว คือ มิให้เกิดความเสียวมาแผ้วพาน

Metaphor Evidencing Entailment:

นายช้อยบอกกับนายเทศว่า นายเฟื่องเป็นญาติของตน ทั้งข้าพเจ้าทั้งนายทองอินมีความสงสัยในเรื่องนี้เป็นกำลัง แต่เพราะทราบว่าจะบอกความสงสัยนั้นกับนายเทศก็ไม่มีประโยชน์ จึงนิ่งเสีย แต่ก็คอยระวังเพื่อจะมีให้เกิดความเสียหายแก่พยานในชื่อของนายเทศได้ (มกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2551: 411)

หมายเหตุ: อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์

ประเภทที่ 4 อุปลักษณ์เกี่ยวกับกษัตริย์

1) Metaphor: ไม่ปรากฏ

Share Understanding: ไม่ปรากฏ

Metaphor Evidencing Entailment: ไม่ปรากฏ

จากนิทานเรื่อง นิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 11 สร้อยคอร้อยชั่ง พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ 7 อุปลักษณ์ สามารถแยกประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังตารางที่ 4.48

ตารางที่ 4.48 แสดงประเภทถ้อยคำอุปลักษณ์ในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 11 สร้อยคอร้อยชั่ง

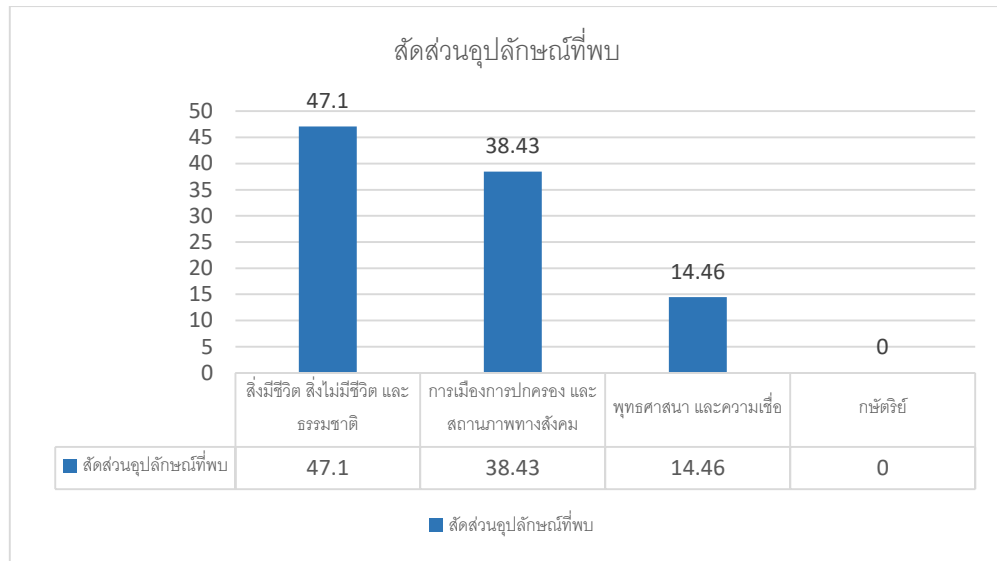
ประเภทที่	ประเภทของอุปลักษณ์	จำนวน
1	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	4
2	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	1
3	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	2
4	อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0
	รวม	7

จากการวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จำนวน 27 เรื่อง 48 ตอน ผู้วิจัยพบถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 242 อุปลักษณ์ สามารถจัดแยกประเภทอุปลักษณ์ได้ทั้งหมด 3 ประเภท เรียงลำดับข้อมูลทางสถิติของประเภทอุปลักษณ์ที่พบจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ 2) อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม และ 3) อุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ โดยไม่พบประเภทอุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.49

ตารางที่ 4.49 ภาพรวมค่าเฉลี่ยร้อยละของประเภทอุปลักษณะ

ประเภทที่	ประเภทอุปลักษณะ	จำนวน อุปลักษณะ	ร้อยละ
1	อุปลักษณะเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	114	47.10
	1) อุปลักษณะเรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	93	38.43
	2) อุปลักษณะเรื่องสิ่ง ไม่มีชีวิต	19	7.85
	3) อุปลักษณะเรื่องสัตว์	1	0.41
	4) อุปลักษณะเรื่องธรรมชาติ	1	0.41
2	อุปลักษณะเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพ ทางสังคม	93	38.43
	1) อุปลักษณะเรื่องชนชั้น	33	13.64
	2) อุปลักษณะเรื่องเพศสภาพ	25	10.33
	3) อุปลักษณะเรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม	18	7.44
	4) อุปลักษณะเรื่องการศึกษาและความสามารถ	17	7.02
3	อุปลักษณะเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	35	14.46
	1) อุปลักษณะเรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา	17	7.02
	2) อุปลักษณะเรื่องความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ	8	3.30
	3) อุปลักษณะเรื่องความเชื่อทางไสยศาสตร์	5	2.07
	4) อุปลักษณะเรื่องความเชื่อ โชคกลาง	5	2.07
4	อุปลักษณะเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์	0	0.00
	รวม	242	100

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาประมวลผลสรุปเป็นกราฟแท่ง เรียงลำดับข้อมูลทางสถิติของ
ประเภทอุปลักษณะที่พบจากมาก ไปน้อยดังภาพที่ 4.1 ดังนี้

ภาพที่ 4.1 สัดส่วนประเภทอุปลักษณที่พบ

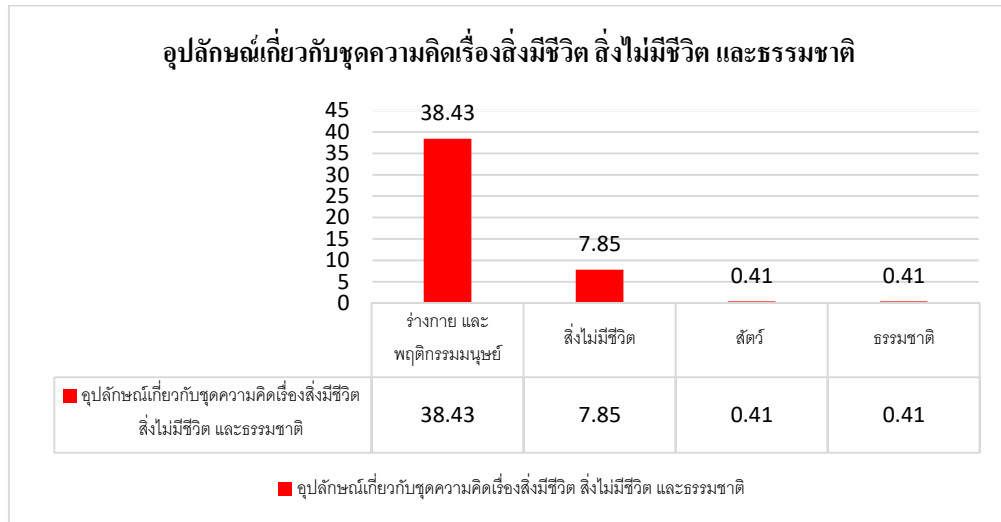
ทั้งนี้ เมื่อแจกแจงรายละเอียดข้อมูลให้ลึกลงไปในแต่ละประเภทอุปลักษณ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

จากการวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำอุปลักษณในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จำนวน 27 เรื่อง 48 ตอน ผู้วิจัยพบถ้อยคำอุปลักษณเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ จำนวนทั้งหมด 114 อุปลักษณ คิดเป็นร้อยละ 47.10 โดยเรียงลำดับจากข้อมูลสถิติจากมากไปน้อย ดังตารางที่ 4.50

ตารางที่ 4.50 ค่าเฉลี่ยร้อยละของอุปลักษณเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

อุปลักษณเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ	จำนวน	ร้อยละ อุปลักษณ
อุปลักษณเรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	93	38.43
อุปลักษณเรื่องสิ่งไม่มีชีวิต	19	7.85
อุปลักษณเรื่องสัตว์	1	0.41
อุปลักษณเรื่องธรรมชาติ	1	0.41
รวม	114	47.10

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลอุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติมาประมวลผลสรุปเป็นกราฟแท่ง เรียงลำดับข้อมูลทางสถิติจากมากไปน้อยดังภาพที่ 4.2 ดังนี้

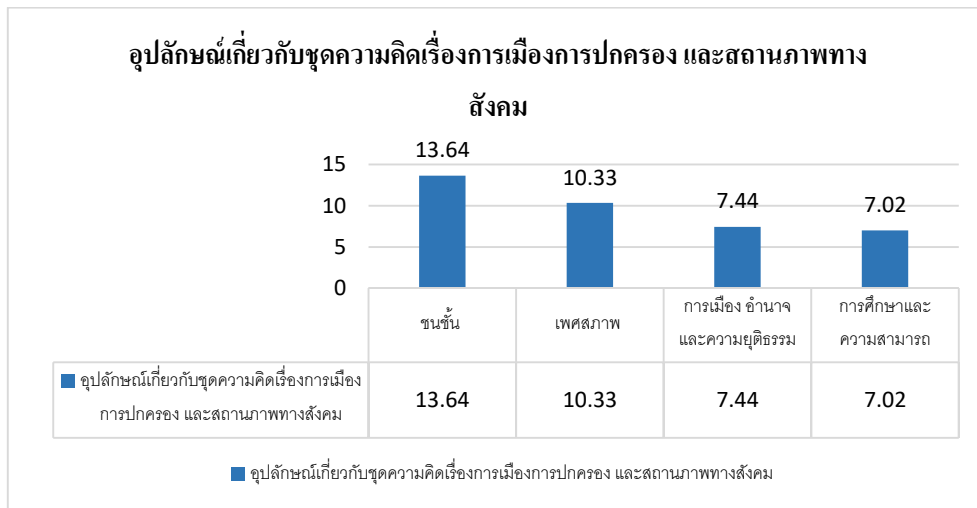
ภาพที่ 4.2 แสดงสัดส่วนอุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ

จากการวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำอุปสรรคในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จำนวน 27 เรื่อง 48 ตอน ผู้วิจัยพบถ้อยคำอุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม จำนวนทั้งหมด 93 อุปสรรค คิดเป็นร้อยละ 38.43 โดยเรียงลำดับข้อมูลทางสถิติจากมากไปน้อย ดังตารางที่ 4.51

ตารางที่ 4.51 ค่าเฉลี่ยร้อยละของอุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม	จำนวนอุปสรรค	ร้อยละ
อุปสรรคเรื่องชนชั้น	33	13.64
อุปสรรคเรื่องเพศสภาพ	25	10.33
อุปสรรคเรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม	18	7.44
อุปสรรคเรื่องการศึกษาและความสามารถ	17	7.02
รวม	93	38.43

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลอุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคมมาประมวลผลสรุปเป็นกราฟแท่ง เรียงลำดับข้อมูลทางสถิติจากมากไปน้อยดัง ภาพที่ 4.3 ดังนี้

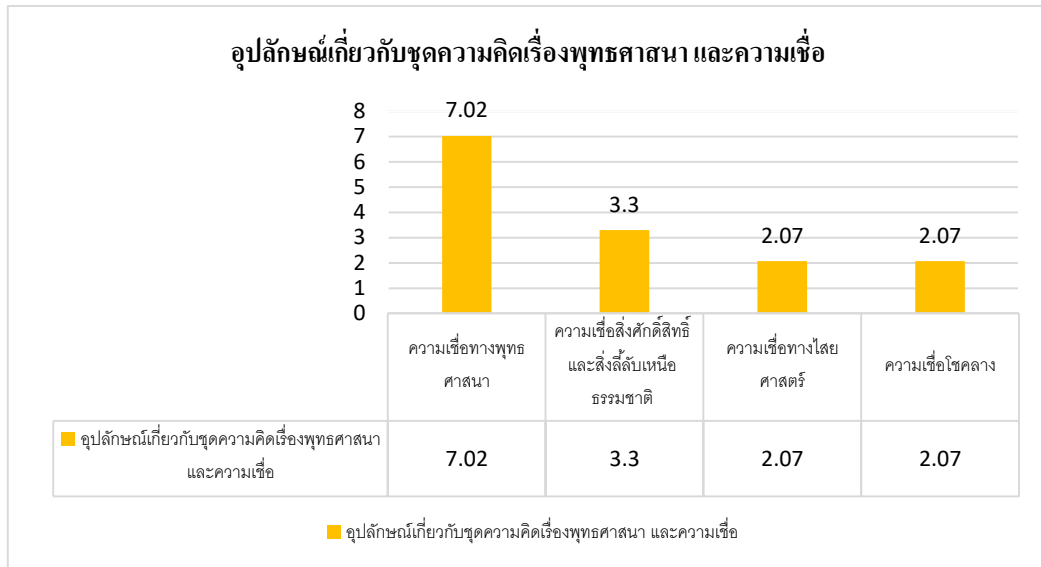
ภาพที่ 4.3 แสดงสัดส่วนอุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม

จากการวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำอุปสรรคในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จำนวน 27 เรื่อง 48 ตอน ผู้วิจัยพบถ้อยคำอุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ จำนวนทั้งหมด 35 อุปสรรค คิดเป็นร้อยละ 14.46 โดยเรียงลำดับจากข้อมูลสถิติจากมากไปน้อย ดังตารางที่ 4.52

ตารางที่ 4.52 ค่าเฉลี่ยร้อยละของอุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ

อุปสรรคเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ	จำนวน	ร้อยละ อุปสรรค
อุปสรรคเรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา	17	7.02
อุปสรรคเรื่องความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ	8	3.30
อุปสรรคเรื่องความเชื่อทางไสยศาสตร์	5	2.07
อุปสรรคเรื่องความเชื่อ โชคกลาง	5	2.07
รวม	35	14.46

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลอุปลักษณะเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อมาประมวลผลสรุปเป็นกราฟแท่ง เรียงลำดับข้อมูลทางสถิติจากมากไปน้อยดังภาพที่ 4.4 ดังนี้

ภาพที่ 4.4 แสดงสัดส่วนอุปลักษณะเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ

สรุปผลการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จำนวน 27 เรื่อง 48 ตอน พบว่าถ้อยคำอุปลักษณะที่ได้รับการตอบซ้ำมากที่สุดเรียงลำดับข้อมูลทางสถิติจากมากไปน้อย คือ 1) อุปลักษณะเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ จำนวนทั้งหมด 114 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 47.10 2) อุปลักษณะเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม จำนวนทั้งหมด 93 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 38.43 และ 3) อุปลักษณะเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ จำนวนทั้งหมด 35 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 14.46 โดยไม่พบประเภทอุปลักษณะเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องกษัตริย์ ทั้งนี้สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยซึ่งจะได้กล่าวถึงในบทถัดไป

4.2 ค่านิยมไทยที่สะท้อนผ่านการอุปลักษณะในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6”

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอการวิเคราะห์ค่านิยมไทยที่สะท้อนผ่านการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จำนวน 27 เรื่อง 48 ตอน อ้างถึงแนวคิดเกี่ยวกับชุดค่านิยมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 ดังได้อธิบายไว้ในบทที่ 2 ได้แก่ 1) ค่านิยม

ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม 2) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา 3) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและ
 ธรรมชาติ และ 4) ค่านิยมความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการ
 วิเคราะห์ค่านิยมไทยในนิทานแต่ละเรื่อง เรียงลำดับตามหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบท
 พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จำนวน 27 เรื่อง 48 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องเหาะเหินเดินอากาศ

นิทานเรื่องเหาะเหินเดินอากาศในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 11-14 พบการใช้
 ถ้อยคำอุปสรรคณ์ จำนวนทั้งหมด 3 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการใช้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ
 ได้แก่ 1) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียด
 ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.53

ตารางที่ 4.53 ค่านิยมในนิทานเรื่องเหาะเหินเดินอากาศ

ค่านิยม	อุปสรรคณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
การนับถือพุทธศาสนา	ความเชื่อทางไสยศาสตร์	ยาที่ทำให้เหาะปรี๊ดได้ เลี้ยวได้ ตามใจ
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ลูกมะนาว, ปราดไปทางโน้นปรูด มาทางนี้ราวเรือไฟหางเสือหัก

4.2.2 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องความดีของคนเรา

นิทานเรื่องความดีของคนเราในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 15-19 พบการใช้
 ถ้อยคำอุปสรรคณ์ จำนวนทั้งหมด 2 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการใช้ความหมายเชิงค่านิยม 1 ประการ
 ได้แก่ 1) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.54

ตารางที่ 4.54 ค่านิยมในนิทานเรื่องความดีของคนเรา

ค่านิยม	อุปสรรคณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ตัวเปล่า, ห้ามเด็กไม่ให้ทำอะไร ก็เหมือนยังอยู่ให้เขาแบ่งทำเข้า

4.2.3 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องสุนทรภู่ตามสวัสดิกษา

นิทานเรื่องสุนทรภู่ตามสวัสดิกษาในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 20-24 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 4 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.55

ตารางที่ 4.55 ค่านิยมในนิทานเรื่องสุนทรภู่ตามสวัสดิกษา

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
การนับถือพุทธศาสนา	ความเชื่อโชคลาง	ทิศเหนือเหลือร้ายวายชีวา
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ไม่ตั้งใจประพุดด้อย่างไทยแท้, จันท่าอะไรบ่นพึมพำราวกับคน บ้า, เมื่อตั้งใจจะถืออะไรควรถือ ให้มั่นให้แข็งแรง

4.2.4 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องทำตามพินัยกรรม

นิทานเรื่องทำตามพินัยกรรมในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 25-31 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 3 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.56

ตารางที่ 4.56 ค่านิยมในนิทานเรื่องทำตามพินัยกรรม

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	ชนชั้น	คนมาชั้นที่ 1, คนมาชั้นที่ 2
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	สิ่งไม่มีชีวิต	ไม่เป็นรส

4.2.5 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องทดลองความไหวพริบ

นิทานเรื่องทดลองความไหวพริบในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 32-39 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 8 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 3 ประการ

ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม 2) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา และ (3) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.57

ตารางที่ 4.57 ค่านิยมในนิทานเรื่องทดลองความไหวพริบ

ค่านิยม	อุปลักษณะ	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การศึกษาและความสามารถ	โพลีศลับของเราโง่เง่า ไม่ได้ ครึ่งของฝรั่ง
การนับถือพุทธศาสนา	ความเชื่อทางพุทธศาสนา	การทำบาบหลังคน
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลึกลับ เหนือธรรมชาติ	สิ่งทิพเนตรสอดส่อง
	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ตามธรรมเนียม, ลิ่นชีวิตก็ดับ ไปโดยไม่มีปีมีกลองอะไร, ข้าพเจ้าทำเป็นทองไม่รู้ร้อน, คนมันเหลือดีทั้งนั้นแหละ ล้วน เป็นก๊วยเป็นนักเลงหัวโจรเก่า, คนปราศจากความไหวพริบ

4.2.6 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องยาตัวเบา

นิทานเรื่องยาตัวเบาในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 40-49 พบการใช้ถ้อยคำอุป
ลักษณะ จำนวนทั้งหมด 4 ครั้ง ในจำนวนนี้มีกรให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1)
ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการ
วิเคราะห์ตามตารางที่ 4.58

ตารางที่ 4.58 ค่านิยมในนิทานเรื่องยาตัวเบา

ค่านิยม	อุปลักษณะ	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
การนับถือพุทธศาสนา	ความเชื่อทางไสยศาสตร์	ลูกปีบปรอกน้ำกรด
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	คนมีเนื้อมาก, ตักเตน, หมอน รองรับ

4.2.7 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องรายงานการประชุมปาลิเมนต์สยาม

นิทานเรื่องรายงานการประชุมปาลิเมนต์สยามในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 50-58 พบการใช้ถ้อยคำอุปถัมภ์ จำนวนทั้งหมด 4 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 1 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.59

ตารางที่ 4.59 ค่านิยมในนิทานเรื่องรายงานการประชุมปาลิเมนต์สยาม

ค่านิยม	อุปถัมภ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การเมือง อำนาจ และความยุติธรรม การศึกษาและความสามารถ	มีปาลิเมนต์, สิ่งสำคัญที่สุด เพราะเป็นธรรมเนียมชาติใดที่มี ความประสงค์จะเป็นไท, ความ เจริญของบ้านเมือง ผู้ช่วยแนะนำในราชการ บ้านเมืองทั่วไปให้มีความเจริญ โดยจับเวลา

4.2.8 ค่านิยมไทยในนิทานกระทู้ เรื่องตุ้กะตุ่น

นิทานกระทู้ เรื่องตุ้กะตุ่นในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 59-64 พบการใช้ถ้อยคำอุปถัมภ์ จำนวนทั้งหมด 2 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.60

ตารางที่ 4.60 ค่านิยมในนิทานกระทู้ เรื่องตุ้กะตุ่น

ค่านิยม	อุปถัมภ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	ชนชั้น	ผู้มีอันจะกิน
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	เอาไฟไปจี้น้ำมัน

4.2.9 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องเที่ยวเมืองนรก

นิทานเรื่องเที่ยวเมืองนรกในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 65-88 พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ จำนวนทั้งหมด 17 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 3 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม 2) ค่านิยมการนับพุทธศาสนา และ 3) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.61

ตารางที่ 4.61 ค่านิยมในนิทานเรื่องเที่ยวเมืองนรก

ค่านิยม	อุปสรรคณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	ชนชั้น เพศสภาพ	การไปตากอากาศเมืองนอก, ผู้ลาภมากดี หาเมียน้อยเล่นหลายๆ คน, กดขี่ใช้อำนาจบังคับเอาหลายๆ จึงพากันนั่งน้ำตาเช็ดหัวเข้าตามกัน
การนับถือพุทธศาสนา	ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ ความเชื่อทางพุทธศาสนา	ต้องข่มกายให้อ่อนนุ่มยอมให้เงาเป็นใหญ่ จึงจะเห็นปิศาจ, การพบปิศาจที่มีหลักฐานในเมืองนรก ฉันก็หย่อนโทษบิดาถามราคาของผู้กระทำความผิดนั้นให้ตามสมควร แต่ที่ต้องเข้าใจว่า ตัวนักโทษนั้นต้องมีความรู้สึก
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ความผิดของคนอยู่แล้ว จึงจะหย่อนโทษให้, ปิดขุมนรก, หนังสือเดินทางไปสวรรค์, พวกที่มากลิ่งลูกโลหะ, ลูกที่กลิ้งนั้นคิดตามส่วนแห่งความโลภ, ความสุขก็จะบังเกิดมีแก่คนและเพื่อนบ้านทั่วกัน ม้าคู่, ไม่สู้จะมีขวานัก, คนหูไว, เกมส์หมากรุก, เนื้อไม่ได้กิน หนังไม่ได้รองนั่ง

4.2.10 คำนิยมไทยในนิทานเรื่องโศดธรรมจริยา

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 1

นิทานเรื่องโศดธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 1 ในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 89-92 พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ จำนวนทั้งหมด 2 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิง คำนิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) คำนิยมการนับถือพุทธศาสนา และ 2) คำนิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและ ธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.62

ตารางที่ 4.62 คำนิยมในนิทานเรื่องโศดธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 1

ค่านิยม	อุปสรรคณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
การนับถือพุทธศาสนา	ความเชื่อทางพุทธศาสนา	ศีลสำหรับฆราวาส
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	คนเลวไม่เป็นสพอดแมน

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 2

นิทานเรื่องโศดธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 2 ในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 92-95 พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ จำนวนทั้งหมด 1 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิง คำนิยม 1 ประการ ได้แก่ 1) คำนิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ ตามตารางที่ 4.63

ตารางที่ 4.63 คำนิยมในนิทานเรื่องโศดธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 2

ค่านิยม	อุปสรรคณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ทำให้เขาเสียเวลาก็เท่ากับทำให้ เขาเสียเงิน ขโมยเวลาก็คล้ายกับ ขโมยเงิน

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 3

นิทานเรื่องโศดธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 3 ในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 96-99 พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ จำนวนทั้งหมด 3 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิง คำนิยม 1 ประการ ได้แก่ 1) คำนิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ ตามตารางที่ 4.64

ตารางที่ 4.64 ค่านิยมในนิทานเรื่องโศกธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 3

ค่านิยม	อุปลักษณะ	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	สิ่งไม่มีชีวิต ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ยาพิษ รักยิ่งกว่าดวงชีวิต, ความคิด ฐานเป็นพรรคพวกผู้ร้าย

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 4

นิทานเรื่องโศกธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 4 ในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 99-102 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ จำนวนทั้งหมด 6 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.65

ตารางที่ 4.65 ค่านิยมในนิทานเรื่องโศกธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 4

ค่านิยม	อุปลักษณะ	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การศึกษาและความสามารถ เพศสภาพ	ผู้ที่แก้วัด แม่รูปงาม
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	มีถ้อยคำอันมั่นคง, ร่างกาย แข็งแรงจึงไม่หักโค่น, ผู้ใดซัด เพื่อนแล้วนับว่าเป็นคนเลว ทรมานต่ำช้า, ทำให้ราคาตกไป

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 5

นิทานเรื่องโศกธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 5 ในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 102-105 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ จำนวนทั้งหมด 6 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 1 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.66

ตารางที่ 4.66 ค่านิยมในนิทานเรื่องโศดธรรมจริยาว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 5

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	เครื่องนำให้มนุษย์วิไลซ์, ไม่ใช้วิธีผจญปัญญา, ความวิไลซ์อย่างยิ่ง, สำคัญอยู่ที่ตรงสุราเมรัย
	สิ่งไม่มีชีวิต	เป็นยาบำรุงหัวใจอย่างยิ่ง ถึงในโบราณสมัยก็นับถือกันอยู่ว่าเป็นเครื่องทำให้ใจกล้า, ทำให้เจริญอาหาร มีโอฆารสขึ้นอีก

ว่าด้วยลำดับชั้นกรรม

นิทานเรื่องโศดธรรมจริยาว่าด้วยลำดับชั้นกรรมในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 106-108 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 5 ครั้ง ในจำนวนนี้มีกรให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 2) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.67

ตารางที่ 4.67 ค่านิยมในนิทานเรื่องโศดธรรมจริยาว่าด้วยลำดับชั้นกรรม

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	ชนชั้น	คนไทยชั้นใหม่, คนไทยชั้นเก่า
การนับถือพุทธศาสนา	ความเชื่อทางพุทธศาสนา	อรหันตมาต, กรรมอันหนัก, การฆ่าเกลอย่างสนิท

หมวดอภินิหาร

นิทานเรื่องโศดธรรมจริยาว่าด้วยหมวดอภินิหารในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 109-110 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 1 ครั้ง ในจำนวนนี้มีกรให้ความหมายเชิงค่านิยม 1 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.68

ตารางที่ 4.68 ค่านิยมในนิทานเรื่องโสทรธรรมจริยาว่าด้วยหมวดคอตินนาทาน

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	ชนชั้น	ประพฤติกิริยาเป็นขโมย, ไม่เรียกว่าประพฤติกิริยาเป็นขโมย, มนุษย์ชั้นต่ำ สุนัข สัตว์ เดียรจถาน คนอันศิวิไลซ์, ฝรั่งเศสอันเป็นศิวิไลซ์นั้นสูงกว่าเรา มาก

หมวดกามาสุมิจจาจาร

นิทานเรื่องโสทรธรรมจริยาว่าด้วยหมวดกามาสุมิจจาจารในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร. 6” หน้า 110-111 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 3 ครั้ง ในจำนวนนี้มีกรให้ความหมายเชิงค่านิยม 1 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.69

ตารางที่ 4.69 ค่านิยมในนิทานเรื่องโสทรธรรมจริยาว่าด้วยหมวดกามาสุมิจจาจาร

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	ชนชั้น	ควรต้องให้อภัย, ความเมตตา กรุณา, คนดี

4.2.11 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องวิชาของหมอคำ

นิทานเรื่องวิชาของหมอคำในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 112-115 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 6 ครั้ง ในจำนวนนี้มีกรให้ความหมายเชิงค่านิยม 3 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม 2) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา และ (3) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.70

ตารางที่ 4.70 ค่านิยมในนิทานเรื่องวิชาของหมอคำ

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การศึกษาและความสามารถ	ผู้มีวิชามาก, คนที่อ่านหนังสือ, หม้อที่ไม่มีข้าว
การนับถือพุทธศาสนา วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ความเชื่อทางพุทธศาสนา ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ธรรมคาโลก มนุษย์สามัญ, ต้องห้ามตาม ตำรา

4.2.12 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องประชันฤทธิ์

นิทานเรื่องประชันฤทธิ์ในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 116-117 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 1 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 1 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.71

ตารางที่ 4.71 ค่านิยมในนิทานเรื่องประชันฤทธิ์

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การเมือง อำนาจ และความยุติธรรม	อิทธิฤทธิ์

4.2.13 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องตกใจไห้เหตุ

นิทานเรื่องตกใจไห้เหตุในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 118-121 ไม่พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ และไม่พบการให้ความหมายเชิงค่านิยม ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.72

ตารางที่ 4.72 ค่านิยมในนิทานเรื่องตกใจไห้เหตุ

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ

4.2.14 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องจดหมายจากยุโรป

นิทานเรื่องจดหมายจากยุโรปในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 122-127 พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ จำนวนทั้งหมด 19 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 3 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม 2) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา และ 3) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.73

ตารางที่ 4.73 ค่านิยมในนิทานเรื่องจดหมายจากยุโรป

ค่านิยม	อุปสรรคณ์	คำ วลี อุปประโยค หรือ ประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	เพศสภาพ	ผู้หญิงยิ่งเร็ว, แม่เจ้าประคุณ, สิ่งที่พึงสยะสยอง, หวังอะไร นอกจากจะหาตัวนั้นหามิได้ ถ้าจะใช้ตามภาษาของพี่ก็คือไปหาบ่าวมาข่มขี้, ผู้ที่แบกความรักเข้าตั้งกระบุงจนเงยหน้าไม่ขึ้น
การนับถือพุทธศาสนา	การศึกษาและความสามารถ การเมือง อำนาจ และความยุติธรรม ชนชั้น	นึกคิดข้าย แม่ทัพ, ผู้อาธรรม นิยมคนมากถามียศ
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ความเชื่อทางพุทธศาสนา	ลมเพลมพัด, คนที่สำเร็จพระอรหันต์
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	เด็ก, การตกหลุมอันลึกประคอง เหว, ทำให้คนตาฟาง, เครื่องล้อ ชายให้ตกเหว ถ้าเป็นที่หวงคอส สำหรับสวมคอ, เด็กจะเริ่มหัด สูบบุหรี่, รูปร่างอย่างจรกา, ฉลาดพลิกแพลง
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	สัตว์	หลอกหลวงด้วยกิริยาถ้อยคำ ไม่เป็น แลมันรักลูกของมันยิ่ง กว่าหญิงรักบุตร

4.2.15 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องแฟแซน

นิทานเรื่องแฟแซนในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 129-133 พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ จำนวนทั้งหมด 4 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.74

ตารางที่ 4.74 ค่านิยมในนิทานเรื่องแฟแซน

ค่านิยม	อุปสรรคณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การศึกษาและความสามารถ เพศสภาพ	คนไทยเราที่ชั้นไม่คงแก่เรียน ไม่ตามแฟแซน
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	สิ่งไม่มีชีวิต	กาลนิยม, สรรพสิ่งในโลกเป็น ธรรมดาต้องเปลี่ยนไป

4.2.16 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องทำคุณบูชาโทษ

นิทานเรื่องทำคุณบูชาโทษในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 134-139 พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ จำนวนทั้งหมด 2 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 1 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.75

ตารางที่ 4.75 ค่านิยมในนิทานเรื่องทำคุณบูชาโทษ

ค่านิยม	อุปสรรคณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ไม่เหมือนในหนังสือ, กระแสน้ำ

4.2.17 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องรู้เอาเองเมื่ออ่านจบ

นิทานเรื่องรู้เอาเองเมื่ออ่านจบในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 141-144 พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ จำนวนทั้งหมด 9 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 3 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม 2) ค่านิยมเกี่ยวกับพุทธ

ศาสนา และ 3) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.76

ตารางที่ 4.76 ค่านิยมในนิทานเรื่องรู้เอาเองเมื่ออ่านจบ

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	ชนชั้น	ผู้มีอันจะกิน, เอาว่าตามแบบของ ไทยแต่โบราณ
	เพศสภาพ	มีปากก็เหมือนปากหอยปากปู
การนับถือพุทธศาสนา	ความเชื่อทางพุทธศาสนา	เกิดทันศาสนาพระศรีอริย์
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	แกะ, ถ่ายพิมพ์, สุดสวาทขาดใจ, มีเหย้ามีเรือน, สุ่มสี่สุ่มห้า

4.2.18 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องจับคำถล่มชาว

นิทานเรื่องจับคำถล่มชาวในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 145-150 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 2 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.77

ตารางที่ 4.77 ค่านิยมในนิทานเรื่องจับคำถล่มชาว

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
การนับถือพุทธศาสนา	ความเชื่อทางพุทธศาสนา	เดชะบุญยังไม่ถึงที่ตาย
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ต้มเสียดอก

4.2.19 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องเลี้ยงดินเนอร์ใหญ่

นิทานเรื่องเลี้ยงดินเนอร์ใหญ่ในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 151-153 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 1 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 1 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.78

ตารางที่ 4.78 คำนิยมในนิทานเรื่องเลี้ยงคนเนอร์ใหญ่

คำนิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	คนเช่าฆ่าป่าดง

4.2.20 คำนิยมไทยในนิทานเรื่องจดหมายจากผู้หญิงถึงผู้หญิง

นิทานเรื่องจดหมายจากผู้หญิงถึงผู้หญิงในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 155-159 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 11 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงคำนิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) คำนิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 2) คำนิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.79

ตารางที่ 4.79 คำนิยมในนิทานเรื่องจดหมายจากผู้หญิงถึงผู้หญิง

คำนิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	เพศสภาพ	ก้อร้อก้อติก, คลื่นขึ้นมาถึงคอ หอย, ลิง, แมว, ฝักรัดที่คูก, วิ่งเต็นกุกูกูจ, พอเข้าพวกเข้าชิ นินทาเราจนป่นปี้,
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	เพศสภาพ	เกิดจากซี่โครงของอาดาม, อย่า หย่อนบงเหียนม้าในถนนที่รด แน่น ถาอย่าปล่อยภรรยาที่สาว ให้เหนื่ออำนาจ, มักไม่ใคร่เอา ถ่าน
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	เล่นตา

4.2.21 คำนิยมไทยในนิทานเรื่องลงเป็นหมอดูกับเขาค้างหนึ่ง

นิทานเรื่องลงเป็นหมอดูกับเขาค้างหนึ่งในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 161-164 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 5 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงคำนิยม 3 ประการ ได้แก่ 1) คำนิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม 2) คำนิยมการนับถือพุทธศาสนา และ 3) คำนิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.80

ตารางที่ 4.80 ค่านิยมในนิทานเรื่องลงเป็นหมอดูกับเขาค้างหนึ่ง

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	ชนชั้น	คนที่แต่งตัวภาคภูมิสมเป็นคนมีตระกูล
การนับถือพุทธศาสนา	เพศสภาพ	งูวงช้าง
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ความเชื่อโชคลาง	งูรัด
	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	โทษตัวเองว่าคิดผิด เขาไปให้ อย่างหนึ่งไปแทงอย่างหนึ่ง, ทายราวกับตาเห็น

4.2.22 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องกำหนดกินน้ำ

นิทานเรื่องกำหนดกินน้ำในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 165-167 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 1 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 1 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.81

ตารางที่ 4.81 ค่านิยมในนิทานเรื่องกำหนดกินน้ำ

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	เลวกว่าสัตว์เดียรัจฉาน

4.2.23 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องมงคล ๘

นิทานเรื่องมงคล ๘ ในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 168-171 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 4 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.82

ตารางที่ 4.82 ค่านิยมในนิทานเรื่องมงคล ๘

ค่านิยม	อุปลักษณะ	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การเมือง อำนาจ และความยุติธรรม ชนชั้น	ขอช้าง คนที่ดื่มวิสกี้โซดา, คนที่ดื่ม เบียร์
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ภาษาข่อมจะเปลี่ยนแปลงไป เสมอ

4.2.24 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องจดหมายนายสุด

นิทานเรื่องจดหมายนายสุดในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 172-177 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ จำนวนทั้งหมด 6 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการใช้ความหมายเชิงค่านิยม 3 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม 2) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา และ 3) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.83

ตารางที่ 4.83 ค่านิยมในนิทานเรื่องจดหมายนายสุด

ค่านิยม	อุปลักษณะ	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	ชนชั้น	ผู้ลากมากดีใส่เกือกกับกับ สะพายผ้าสี
การนับถือพุทธศาสนา	ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลึกลับ เหนือธรรมชาติ	ผีสาวเทวดาท่านไม่เข้ากับคน ผิด
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ความเชื่อโชคลาง	พระเสาร์เสวยอายุ
	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ไกลจนเหลือที่ป็นจะยิงถึงได้, ห้าม
	สิ่งไม่มีชีวิต	ลม

4.2.25 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องศิษย์มีครู

นิทานเรื่องศิษย์มีครูในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 178-184 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ จำนวนทั้งหมด 4 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการใช้ความหมายเชิงค่านิยม 3 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม 2) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา และ 3) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.84

ตารางที่ 4.84 ค่านิยมในนิทานเรื่องศิษย์มีครู

ค่านิยม	อุปลักษณะ	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	ชนชั้น	อัครคัคชัตสน, คนที่ต้องเป็นห่วง ทรัพย์สมบัติ มีแต่คนคอยปก ลอก
การนับถือพุทธศาสนา	ความเชื่อทางไสยศาสตร์	คนที่แต่ต้องที่ฝังศพผู้เสียชีวิตอยู่ เป็นนิรันดร์ จึงมีกำลังวังชาผิดกว่า คนธรรมดา
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	คนวิกลจริต

4.2.26 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องนิทานทหารเรือ

เรื่องที่ 1 การรักษาทางไมตรี

นิทานเรื่องนิทานทหารเรือเรื่องที่ 1 การรักษาทางไมตรีในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร. 6” หน้า 185-194 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ จำนวนทั้งหมด 3 ครั้ง ในจำนวนนี้มีทำให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.85

ตารางที่ 4.85 ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทหารเรือเรื่องที่ 1 การรักษาทางไมตรี

ค่านิยม	อุปลักษณะ	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การเมือง อำนาจ และความยุติธรรม	ความรื่นรมย์ในทางรักชาติ
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ตาเบ็งราวกับจะมองทะเลเข้าไป ถึงข้างนอก ทรายในนาฬิกาได้ร่วงไปโดย รวดเร็ว
	สิ่งไม่มีชีวิต	

เรื่องที่ 2 นารีสนาน

นิทานเรื่องนิทานทหารเรือ เรื่องที่ 2 นารีสนานในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 194-206 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ จำนวนทั้งหมด 3 ครั้ง ในจำนวนนี้มีทำให้ความหมายเชิงค่านิยม 3 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม 2) ค่านิยมการนับถือพุทธ

ศาสนา และ 3) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.86

ตารางที่ 4.86 ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทหารเรือ เรื่องที่ 2 นารีสนาน

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	ชนชั้น	คนจนก็มีคนเดียว แต่ถ้ามีก็มีได้หลายๆ คน ตามแต่จะมีที่ให้อยู่ในบ้าน
การนับถือพุทธศาสนา	ความเชื่อทางพุทธศาสนา	อเวจี
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ลมที่พัดข้ามทะเลทราย

เรื่องที่ 3 ปิคนิก ณ เมโสโปเตเมีย.

นิทานเรื่องนิทานทหารเรือ เรื่องที่ 3 ปิคนิก ณ เมโสโปเตเมียในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 206-217 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 2 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.87

ตารางที่ 4.87 ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทหารเรือ เรื่องที่ 3 ปิคนิก ณ เมโสโปเตเมีย

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การเมือง อำนาจ และความยุติธรรม	นารีเป็นสาเหตุ
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	นกเขา

เรื่องที่ 4 ความลำบากแห่งลอคินวาร

นิทานเรื่องนิทานทหารเรือ เรื่องที่ 4 ความลำบากแห่งลอคินวารในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 218-229 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 4 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.88

ตารางที่ 4.88 ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทหารเรือ เรื่องที่ 4 ความลำบากแห่งลอคินวาร

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	เพศสภาพ	ถามจ้จ้จ้จ้
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ดวงเดือนแรกขึ้น, โบราณสมัย ดึกดำบรรพ์ใช้วิธีเกี่ยวผู้หญิง ด้วยกำลังกาย ในปัจจุบันสมัยนี้ จำเป็นต้องใช้วิธีอันอ่อนโยน อย่างอารยธรรม
	สิ่งไม่มีชีวิต	เสียงพิลิกก็กือ

เรื่องที่ 5 การช่วยนางงาม

นิทานเรื่องนิทานทหารเรือ เรื่องที่ 5 การช่วยนางงามในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 230-238 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 5 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 1 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.89

ตารางที่ 4.89 ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทหารเรือ เรื่องที่ 5 การช่วยนางงาม

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	สิ่งไม่มีชีวิต	แม่ไก่โอบปีกป้องลูกไก่, คูใน ถ้ำมอญ
	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	สัญญาอันตกลงกันไว้แล้ว ล้วงหน้า, คุ้มนาฬิกา
	ธรรมชาติ	ขุมแรก

4.2.27 ค่านิยมไทยในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1

เรื่องที่ 1 นางพระโขนงที่สอง

นิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 1 นางพระโขนงที่สองในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 239-255 พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ จำนวนทั้งหมด 13 ครั้ง ในจำนวนนี้มีทำให้ความหมายเชิงค่านิยม 3 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม 2) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา และ 3) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.90

ตารางที่ 4.90 ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 1 นางพระโขนงที่สอง

ค่านิยม	อุปสรรคณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การศึกษาและความสามารถ	คนที่มีสติปัญญาไหวพริบมาก และมีความรู้ดี, หมดปัญญา
การนับถือพุทธศาสนา	ชนชั้น	ได้เท่ากรุณาเจ้า
	การเมือง อำนาจ และความยุติธรรม	จับตัวแมงใส่ยูนิฟอร์ม, ยุทธนา
	ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลี้ลับ	การมีความรู้ในทางผีตางเทวดา , หมอปีศาจ
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	เหนือธรรมชาติ	ตักน้ำหน้าวัด
	ความเชื่อทางไสยศาสตร์	ไข่มันสมอง, ได้เล็งทิพเนตร สอดส่อง, คนปากพล่อย, เสเพล , กรุ่มกริม

เรื่องที่ 2 นายสุวรรณภูษโหมย

นิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 2 นายสุวรรณภูษโหมยในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 256-272 พบการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ จำนวนทั้งหมด 6 ครั้ง ในจำนวนนี้มีทำให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.91

ตารางที่ 4.91 ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 2 นายสุวรรณถูกขโมย

ค่านิยม	อุปลักษณะ	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
การนับถือพุทธศาสนา	ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลี้ลับ เหนือธรรมชาติ	สาบานเจ็ดวัดเจ็ดวา
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ความเชื่อโชคลาง ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ถูกขโมย คนทะเลาะทะเลาะขอรู้ออกขอยัง อยู่ได้เสมอ, ตีตรา, หน้าตึง, เป็นธรรมเนียม

เรื่องที่ 3 ความลับแผ่นดิน

นิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 3 ความลับแผ่นดิน ในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 273-284 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ จำนวนทั้งหมด 4 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.92

ตารางที่ 4.92 ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 3 ความลับแผ่นดิน

ค่านิยม	อุปลักษณะ	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การศึกษาและความสามารถ	หมดปัญญา
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์ สิ่งไม่มีชีวิต	สัปเชก กรงเหล็ก, การสมโภช

เรื่องที่ 4 นายสวัสดิ์ “บิตูฆาต”

นิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 4 นายสวัสดิ์ “บิตูฆาต” ในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 284-303 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ จำนวนทั้งหมด 9 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.93

ตารางที่ 4.93 ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 4 นายสวัสดิ์ “บิตูฆาต”

ค่านิยม	อุปลักษณะ	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การเมือง อำนาจ และความยุติธรรม	ศาลโปรีสภา, ยักความจริง, ความชอบกล, เข้าวร่งเข้าวรอดี, พระราชาอาญา, พระเดชพระคุณ
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	คิดสะระตะ, เสียจริต, บิตูฆาต

เรื่องที่ 5 ยาม้าบังกะโล

นิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 5 ยาม้าบังกะโลในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร. 6” หน้า 304-322 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ จำนวนทั้งหมด 5 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.94

ตารางที่ 4.94 ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 5 ยาม้าบังกะ โล

ค่านิยม	อุปลักษณะ	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	ชนชั้น	คนมีเงินเลี้ยงม้าแข่ง, ผู้ที่เล่นม้า
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	เดินเตาะเตาะ
	สิ่งไม่มีชีวิต	เล่นเบี้ย, ค่าป่วยการ

เรื่องที่ 6 เข็มรอยดอกไม้

นิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 6 เข็มรอยดอกไม้ในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 322-336 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ จำนวนทั้งหมด 5 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.95

ตารางที่ 4.95 ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 6 เข็มรอยคอกไม้

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การศึกษาและความสามารถ	มีคแปดด้าน
	การเมือง อำนาจ และความยุติธรรม	สอบสงวน
	เพศสภาพ	กตจีเธอยิ่งกว่าทาสอีกเหลือที่ มนุษย์จะอดกลั้นได้
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	สิ่งไม่มีชีวิต	ตำราหมอ, ศัสตราวุธ

เรื่องที่ 7 กำนันคงบ้านโยคี

นิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 7 กำนันคงบ้าน โยคีในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 336-352 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 5 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 3 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม 2) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา และ 3) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.96

ตารางที่ 4.96 ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 1 เรื่องที่ 7 กำนันคงบ้าน โยคี

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การศึกษาและความสามารถ	คนในกรุงได้คบหาสมาคมกับ ชาวต่างประเทศ ความคิดจึง เฟื่องฟูแปลกประหลาดกว่า ความคิดคนซึ่งในหัวเมือง ใน การหาถิ่นตั้งทางดีทางชั่ว
		ยังไม่ออกฟันไม่เข้า
การนับถือพุทธศาสนา	ความเชื่อทางไสยศาสตร์	สัตตรา
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	สิ่งไม่มีชีวิต	อ่านหัวใจ, ตกไม่มีเหยื่อ
	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	

นิทานทองอิน ชุดที่ 2

เรื่องที่ 8 ผู้ร้ายฆ่าคนที่บางขุนพรหม

นิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 8 ผู้ร้ายฆ่าคนที่บางขุนพรหมในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 353-370 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 2 ครั้ง ในจำนวนนี้

มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 1 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.97

ตารางที่ 4.97 ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 8 ผู้ร้ายฆ่าคนที่บางขุนพรหม

ค่านิยม	อุปลักษณะ	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การศึกษาและความสามารถ	ศิษย์จะไปสู้ครูยังงี้ได้ไม่มี ธรรมเนียมเลย, มันหมดแต่้ม เข้าแล้ว

นิทานทองอิน ชุดที่ 2

เรื่องที่ 9 นายจรรยาเศรษฐี

นิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 9 นายจรรยาเศรษฐีในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 370-387 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ จำนวนทั้งหมด 5 ครั้ง ในจำนวนนี้มีกรให้ความหมายเชิงค่านิยม 2 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.98

ตารางที่ 4.98 ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 9 นายจรรยาเศรษฐี

ค่านิยม	อุปลักษณะ	คำ วลี อนุประโยค หรือประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การศึกษาและความสามารถ ชนชั้น	หมอด้อยหมอคความ คนมีอันจะกิน
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	รู้จักกันมาช้านานแล้ว รู้ใจกัน จนทนายใจถูก, ไม่อยากจะทำตัง ตัง, พยานแห่งความพิรุณ

นิทานทองอิน ชุดที่ 2

เรื่องที่ 10 ระเด่นลันได

นิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 10 ระเด่นลันไดในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 387-407 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ จำนวนทั้งหมด 12 ครั้ง ในจำนวนนี้มีกรให้

ความหมายเชิงค่านิยม 3 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม 2) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา และ 3) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.99

ตารางที่ 4.99 ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 10 ระเด่นลันได

ค่านิยม	อุปลักษณะ	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	ชนชั้น	พระเดชพระคุณ, ผู้ที่แต่งตั้ง เรียบร้อย
	เพศสภาพ	ผู้หญิงยิ่งเร็ว
	การศึกษาและความสามารถ	ศิลป์ศรถึงไม่กินกัน
การนับถือพุทธศาสนา	ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลี้ลับ เหนือธรรมชาติ	ไม่มีมูลเลขยันสาบานได้เจ็ดวัด เจ็ดวาที่เดียว
วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	หักอกหักใจ, เหมือนเด็กเหมือน เล็ก, ทำเป็นทองไม่รู้ร้อน, ตัว แมง, แม่ค้าปลา, นั่งเข้ามาน, รักจริงต้องไว้ใจ

นิทานทองอิน ชุดที่ 2

เรื่องที่ 11 สร้อยคอร้อยชั่ง

นิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 11 สร้อยคอร้อยชั่งในหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” หน้า 407-423 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ จำนวนทั้งหมด 7 ครั้ง ในจำนวนนี้มีการให้ความหมายเชิงค่านิยม 3 ประการ ได้แก่ 1) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม 2) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา และ 3) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.100

ตารางที่ 4.100 ค่านิยมในนิทานเรื่องนิทานทองอิน ชุดที่ 2 เรื่องที่ 11 สร้อยคอร้อยข้ง

ค่านิยม	อุปลักษณ์	คำ วลี อนุประโยค หรือ ประโยค
ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	เพศสภาพ ชนชั้น	เทพธิดาจุติ ผู้ดี, เล่นหอย, เล่นบ่อน
การนับถือพุทธศาสนา วิถีชีวิตและธรรมชาติ	ความเชื่อโชคลาง ร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์	ได้รับความทุกข์โศกเพราะความดี รักยิ่งกว่าดวงชีวิต, มิให้เกิด ความเสีมาแฉ้วพาน

จากการวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จำนวน 27 เรื่อง 48 ตอน มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 242 ครั้ง ในจำนวนนี้มีกรให้ความหมายเชิงค่านิยม 94 ครั้ง พบว่าค่านิยมที่ได้รับการต่อกย้ำมากที่สุดเรียงลำดับข้อมูลทางสถิติจากมากไปน้อย คือ 1) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ 2) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 3) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา โดยไม่พบค่านิยมความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังตารางที่ 4.101

ตารางที่ 4.101 ค่าเฉลี่ยร้อยละของ 4 ประเภทค่านิยม

เรื่อง	ประเภทของค่านิยม			จำนวน
	ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การนับถือพุทธศาสนา	วิถีชีวิตและธรรมชาติ	
1. เหาะเหินเดินอากาศ		X	X	2
2. ความดีของเรา			X	1
3. สุนทรความตามสวัสดิรักษา	X	X		2

ตารางที่ 4.101 (ต่อ)

เรื่อง	ประเภทของคำนิยาม				จำนวน
	ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การนับถือพุทธศาสนา	วิถีชีวิตและบรรพชาติ	ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์	
4. ทำตามพินัยกรรม	X		X		2
5. ทดลองความไหวพริบ	X	X	X		3
6. ยาตัวเบา		X	X		2
7. รายงานการประชุมปาติเมนต์สยาม	X				1
8. นิทานกระตู่ เรื่องตุ๊กตะตุ่น	X		X		2
9. เที้ยวเมืองนรก	X	X	X		3
10. โศตกรรมจริยา					
- ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 1		X	X		2
- ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 2			X		1
- ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 3			X		1
- ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 4	X		X		2
- ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 5			X		1
- ว่าด้วยลำดับชั้นกรรม	X	X			2
- หมวดอภินันทาทาน	X				1
- หมวดกามสุมิจจาจาร	X				1
11. วิชาของหมอคำ	X	X	X		3
12. ประชันฤทธิ์	X				1
13. ตกใจไห้เหตุ					0
14. จดหมายจากยุโรป	X	X	X		3
15. แฟ่แซ่น	X		X		2
16. ทำคุณบูชาโทษ			X		1

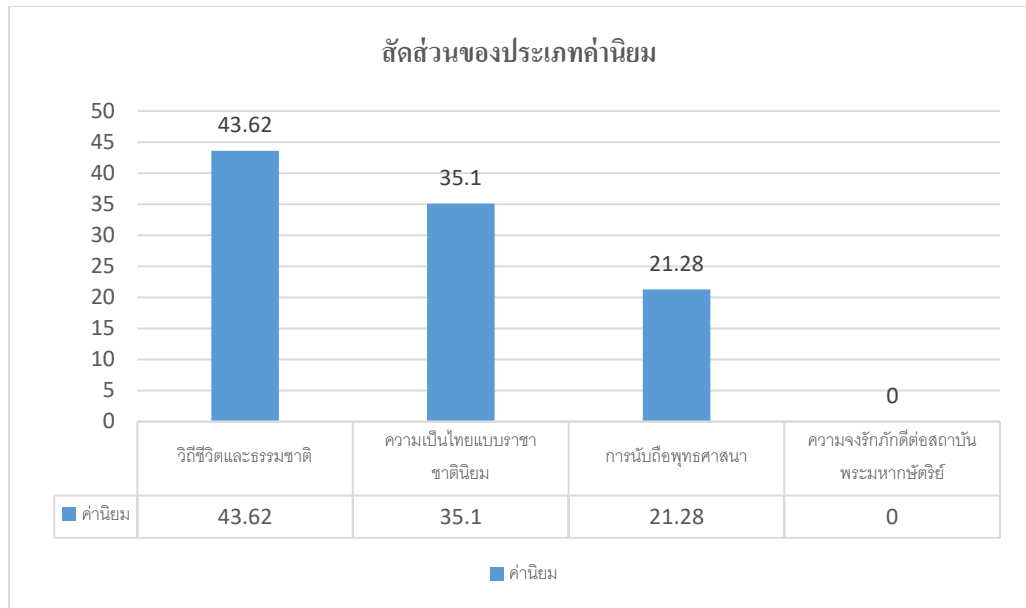
ตารางที่ 4.101 (ต่อ)

เรื่อง	ประเภทของคำนิยาม				จำนวน
	ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การนับถือพุทธศาสนา	วิถีชีวิตและบรรพชาด	ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์	
17. รู้เอาเองเมื่ออ่านจบ	X	X	X		3
18. จับคำถลำขาว		X	X		2
19. เลี้ยงดินเนอร์ใหญ่			X		1
20. จดหมายจากผู้หญิงถึงผู้หญิง	X		X		2
21. ลองเป็นหมอคู่กับเขาครั้งหนึ่ง	X	X	X		3
22. กำหนดกินน้ำ			X		1
23. มงคล ๘	X		X		2
24. จดหมายนายสุด	X	X	X		3
25. ศิษย์มีครู	X	X	X		3
26. นิทานทหารเรือ					
- เรื่องที่ 1 การรักษาทางไมตรี	X		X		2
- เรื่องที่ 2 นารีสนาน	X	X	X		3
- เรื่องที่ 3 ปิคนิก ณ เมโสโปเตเมีย	X		X		2
- เรื่องที่ 4 ความลำบากแห่งลอคินวาร์	X		X		2
- เรื่องที่ 5 การช่วยนางงาม			X		1
27. นิทานทองอิน ชุดที่ 1					
- เรื่องที่ 1 นากพระโขนงที่สอง	X	X	X		3
- เรื่องที่ 2 นายสุวรรณถูกขโมย		X	X		2
- เรื่องที่ 3 ความลับแผ่นดิน	X		X		2
- เรื่องที่ 4 นายสวัสดิ์ “บิตุฆาต”	X		X		2
- เรื่องที่ 5 ยาม่าบังกะโล	X		X		2

ตารางที่ 4.101 (ต่อ)

เรื่อง	ประเภทของค่านิยม				จำนวน
	ความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม	การนับถือพุทธศาสนา	วิถีชีวิตและบรรพชาด	ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์	
- เรื่องที่ 6 เข็มรอยดอกไม้	X		X		2
- เรื่องที่ 7 กำนันกงบ้านไยคี	X	X	X		3
นิทานทองอิน ชุดที่ 2					
- เรื่องที่ 8 ผู้ร้ายฆ่าคนที่บางขุนพรหม	X				1
- เรื่องที่ 9 นายจรรยาเศรษฐี	X		X		2
- เรื่องที่ 10 ระเด่นสันได	X	X	X		3
- เรื่องที่ 11 สร้อยคอร้อยชั่ง	X	X	X		3
รวม	33	20	41	0	94
ร้อยละ	35.10	21.28	43.62	0	100

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลค่านิยมทั้ง 4 ประเภท มาประมวลผลสรุปเป็นกราฟแท่ง เรียงลำดับข้อมูลทางสถิติจากมากไปน้อย ดังภาพที่ 4.5 ดังนี้

ภาพที่ 4.5 แสดงสัดส่วนของ 4 ประเภทค่านิยม

สรุปผลการวิเคราะห์ค่านิยมไทยในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จำนวน 27 เรื่อง 48 ตอน จากข้อมูลข้างต้นพบว่ามีค่านิยมที่ได้รับการตอบย้ำมากที่สุดเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ 1) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 43.62 2) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม คิดเป็นร้อยละ 35.10 และ 3) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ 21.28 โดยไม่พบค่านิยมความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและอภิปราย

การวิจัยเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6 กับการวิเคราะห์ว่าทะเลเชิงอุปลักษณ์” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุคุณค่านิมไทยและพรรณนาคุณค่านิมไทยที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยผ่านการวิเคราะห์ว่าทะเลเชิงอุปลักษณ์ ผู้วิจัยใช้เนื้อหาทั้งหมดของหนังสือเรื่อง “ประมวลนิทาน ร.6” ซึ่งแบ่งออกเป็น 27 เรื่อง จำนวน 48 ตอน เป็นข้อมูลกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์ ผู้วิจัยทำการสรุปผลและอภิปรายผล ซึ่งมีรายละเอียดในการนำเสนอ 2 ส่วนหลัก คือ 1) สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย และ 2) ข้อจำกัดการวิจัยและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยจะอธิบายตามลำดับดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัยและอภิปราย

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยโดยสรุปและการอภิปรายผลโดยจะอธิบายใน 2 หัวข้อ ได้แก่ 1) การตอบคำถามนำวิจัย และ 2) สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย ดังรายละเอียด

5.1.1 การตอบคำถามนำวิจัย

จากผลการศึกษาด้วยบทหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยศึกษาวิจัยตามระเบียบวิธีการวิเคราะห์อุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) ของ Koch and Deetz (1981) มาประยุกต์ใช้เป็นแนวความคิดหลัก ผู้วิจัยสามารถตอบคำถามนำวิจัยที่ระบุไว้ในบทที่ 1 ดังนี้

คำถามแรก คือ มีคุณค่านิมไทยอะไรบ้างที่ปรากฏในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยผ่านการวิเคราะห์ว่าทะเลเชิงอุปลักษณ์?

ผู้วิจัยพบว่ามิตคุณค่านิมไทยที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จำนวน 3 ค่านิม สามารถเรียงลำดับค่านิมที่พบมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ ดังนี้ คือ 1) ค่านิมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ 2) ค่านิมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม และ 3) ค่านิมการนับถือพุทธศาสนา และไม่พบค่านิมความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

คำถามที่ 2 คือ ชุดคำนิยามไทยที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยผ่านการวิเคราะห์วาทะเชิงอุปลักษณ์ ตามที่ระบุในคำถามข้อที่ 1 มีคุณลักษณะอย่างไร?

จากคำนิยามไทยที่พบตามการตอบคำถามข้อที่ 1 โดยศึกษาวิจัยตามระเบียบวิธีการวิเคราะห์อุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) ของ Koch and Deetz (1981) แสดงให้เห็นว่าหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 พบคำนิยาม 3 ประเภท ผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวนทั้งหมด 242 อุปลักษณ์ สามารถเรียงลำดับคำนิยามที่พบมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) คำนิยามเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 43.62 ผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ 114 อุปลักษณ์ 2) คำนิยามความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม คิดเป็นร้อยละ 35.10 ผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ทั้งหมด 93 อุปลักษณ์ และ 3) คำนิยามการนับถือพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ 21.28 ผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ทั้งหมด 35 อุปลักษณ์ ทั้งนี้ ไม่พบคำนิยามความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ เนื่องจากหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” เป็นพระราชนิพนธ์ที่มีจุดมุ่งหมายที่จะประชดประชันคนไทยที่นิยมวัฒนธรรมตะวันตก และยกย่องคนตะวันตกว่าเป็นคนชั้นสูงกว่าคนไทย บอกถึงปัญหาของสังคมไทยในสมัยนั้นเป็นสำคัญ รวมถึงเป็นสิ่งเตือนสติให้แก่คนไทยให้รู้จักคิดพิจารณาไตร่ตรองก่อนจะเชื่อ และมีจุดมุ่งหมายผ่อนคลายอารมณ์แก่ผู้อ่าน รายละเอียดทั้งหมดนั้นผู้วิจัยจะอธิบายในหัวข้อต่อไปตามลำดับ

5.1.2 สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์อันเป็นการตอบคำถามนำวิจัยทั้งหมดพร้อมกับการอภิปรายผล โดยจะอธิบายใน 2 หัวข้อ ได้แก่ 1) องค์ประกอบของวรรณกรรมนิทาน และ 2) คำนิยามในคัมภีร์หนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยผ่านการวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์

5.1.2.1 องค์ประกอบของวรรณกรรมนิทาน

การวิเคราะห์ตอนตามองค์ประกอบของนิทานในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 แบ่งออกเป็น 27 เรื่อง จำนวน 48 ตอน ผู้วิจัยขอสรุปผลและอภิปราย ดังนี้

1) แนวคิดหรือแก่นของนิทาน

ลักษณะของนิทานแต่งเป็นร้อยแก้ว มีลักษณะเป็นบันเทิงคดี คือ เรื่องที่แต่งขึ้นโดยอาศัยเค้าโครงความจริงของสังคมหรือชีวิต หรือแต่งขึ้นจากจินตนาการ เจตนาให้อ่านเพื่อความบันเทิงใจและบำรุงสติปัญญา ให้คิดแก่ผู้อ่าน ให้มีความเฉลียวฉลาด รอบคอบ มีไหวพริบ โดย

มีแนวคิดในแต่ละเรื่องแตกต่างกันไป เช่น แนวรหัสคดีลักษณะเป็นเรื่องสั้น แนวสืบสวน สอบสวน ปลุกใจให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รักชาติ บำรุงชาติ นิทานชวนหัว และบทความล้อเลียนเชิงเสียดสี

จากการศึกษาพบว่า การประพันธ์บทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 ทุกประเภท ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างจิตใจของประชาชน รวมถึงทุกช่องทางที่สามารถสอดแทรกข้อคิดเห็นอันเป็นคติเตือนใจเพื่อปลูกฝังความรักชาติให้แก่คนไทย (ชงชัย หวานแก้ว, 2522: 43-44) นอกจากนี้รัชกาลที่ 6 นี้ยังทรงทรงตั้งทวีปัญญาส โมสร ซึ่งปรากฏในหนังสือ ประมวลนิทาน ร.6 อยู่หลายเรื่องหลายตอน เพื่อเป็นที่ทรงงานพระราชนิพนธ์เรื่องราวต่างๆ ในการส่งเสริมให้เกิดความรักชาติ พัฒนาประเทศ อีกทั้งทรงชักชวนข้าราชการที่มีความรู้ความสามารถทดลองเขียนบทความแสดงความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง โดยทรงตรวจด้วยพระองค์เองทุกครั้งในฐานะทรงเป็นบรรณาธิการ (สมบัติ จำปาเงิน, 2542: 29-31)

2) โครงเรื่องของนิทาน

ประมวลนิทาน ร.6 มีลักษณะเป็นนิทานร้อยแก้ว รวมนิทาน 48 ตอน โดยแบ่งเป็น 27 เรื่อง เป็นเรื่องที่น่าสนใจทุกเรื่อง เพื่อดึงดูดใจให้เด็กที่ทันสมัย ไม่ตกยุค ถึงแม้พระองค์จะทรงพระราชนิพนธ์มาตั้งแต่ขณะดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาจักรวาลก็ตาม ทุกเรื่องยังได้รับการกล่าวขานกันอยู่ในหมู่นักอ่าน โดยเฉพาะเรื่องชุดนิทานทองอิน เป็นแนวสืบสวน สอบสวน มีอยู่หลายคดีแบ่งออกเป็นตอน เช่น นาคพระโขนงที่สอง ความลับของแผ่นดิน นายสัวส์ดี ปิตุฆาต เข็มร้อยดอกไม้ ผู้ร้ายฆ่าคนที่บางขุนพรหม ระเด่นรันไค เป็นต้น มีตัวเอกคือนายทองอิน ซึ่งเป็นพลตระเวนลับของราชการ ผู้ช่วยชื่อนายวัด ทำนองคล้ายกับเซอร์ล็อกโฮล์มส์และวัตสัน แต่บรรยากาศตามท้องเรื่องจะเป็นแบบไทย และเรื่องอื่นๆ เช่น เหาะเหินเดินอากาศ ความดีของคนเรา ทำตามพินัยกรรม ยาตัวเบา เทียวเมืองนรก จดหมายจากยุโรป มงคล ๘ ชุดนิทานนายเรือ เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่ารัชกาลที่ 6 ทรงประพันธ์นิทานขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นความรู้สึกเรื่องชาตินิยมและสะท้อนปัญหาสังคมไทยจากการรับเอาค่านิยมกระแสหลักตามแบบชาตินิยมตะวันตกมาใช้จนทำให้วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป โดยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาความเสื่อมของวัฒนธรรมในสังคมไทยอันเป็นทางเสียหายแก่ชาติ และรักษาอำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสำคัญ เนื่องจากในระยะแรกแห่งการครองราชย์ รัชกาลที่ 6 ทรงต้องเผชิญกับปัญหาเสื่อมความนิยมในสถาบันพระมหากษัตริย์และการบริหารราชการแผ่นดิน (มัทนา เกษกมล, 2517: 117-119)

3) ตัวละคร

จากการศึกษาพบว่านิทานในแต่ละเรื่องมีตัวละครไม่มากนัก มีการผูกเรื่องให้มีความสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ บรรยายสถานที่ ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ซึ่งตัวละครเกี่ยวพันอยู่กับฉาก รัชกาลที่ 6 ทรงใช้วิธีการสร้างตัวละคร 3 วิธี ได้แก่ การสร้างตัวละครที่เป็นคนซึ่งมีการใช้มากที่สุด รองลงมาคือ การสร้างตัวละครที่เป็นสัตว์ และสุดท้ายคือ การสร้างตัวละครจากจินตนาการของพระองค์เอง ซึ่งการสร้างตัวละครในพระราชนิพนธ์นั้น ส่วนมากมักไม่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะท่าทาง บุคลิกภาพหรือลักษณะนิสัย จะมีก็เพียงการกล่าวถึงชื่อของตัวละครแต่ละตัวในการดำเนินเรื่องเท่านั้น

4) ฉาก

จากการศึกษาพบว่านิทานในแต่ละเรื่องมีการกล่าวถึงสถานที่ต่างๆ สอดคล้องตามวิถีชีวิตประจำวันของตัวละคร หรือเป็นภาพจินตนาการที่สร้างขึ้นให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง รัชกาลที่ 6 ทรงใช้วิธีการสร้างฉากอยู่ 3 แบบ ได้แก่ ฉากที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งเป็นฉากที่พบมากที่สุด รองลงมาคือ ฉากที่เป็นช่วงเวลา ยุคสมัย นอกจากนี้พระองค์ทรงใช้ฉากแบบอื่นๆ อีก ได้แก่ ฉากที่เกิดขึ้นจากจินตนาการ และยังพบว่าไม่มีการสร้างฉากในพระราชนิพนธ์บางเรื่องอีกด้วย

5) ถ้อยคำหรือบทสนทนา

จากการศึกษาพบว่านิทานแต่ละเรื่องเป็นถ้อยคำธรรมดา อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความหมายกว้าง การดำเนินเรื่องไม่สับสน รัชกาลที่ 6 ทรงใช้วิธีการสร้างบทสนทนา 3 แบบ ได้แก่ การสร้างบทสนทนาโดยสะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละคร ซึ่งมีการใช้มากที่สุด รองลงมาคือ การสร้างบทสนทนาโดยสะท้อนแนวคิดของผู้แต่ง และสุดท้ายคือการสร้างบทสนทนาโดยสะท้อนให้เห็นความขัดแย้งของตัวละคร นอกจากนี้ยังพบว่ามิพระราชนิพนธ์บางเรื่องไม่มีบทสนทนาปรากฏ เพราะเนื้อหาเป็นบทอธิบายความหรือบรรยายความเท่านั้น

6) กติสอนใจ

จากการศึกษาพบว่านิทานแต่ละเรื่องนอกจากให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ยังแฝงข้อคิดในการดำรงชีวิต คติธรรม รวมถึงการชี้ให้เห็นความจริงของชีวิต สังคม และวัฒนธรรมแก่ผู้อ่าน

5.1.2.2 ค่านิยมในด้าบทหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยผ่านการวิเคราะห์เชิงอุปลักษณ์

ผลการวิเคราะห์พบว่า อุปลักษณ์ในระดับถ้อยคำในหนึ่งหน่วยของความหมาย แสดงให้เห็นค่านิยมในสังคมไทย 3 ประเภท ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอสรุปผลและอภิปรายผลการวิเคราะห์

ค่านิยมเรียงลำดับตามประเภทอุปลักษณ์หลัก (Main Metaphor) 3 ประเภท สามารถแบ่งประเภท ถ้อยคำอุปลักษณ์ย่อยได้ทั้งหมด 12 ประเภท มีรายละเอียดดังนี้

1) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ

จากการศึกษาด้วยบทพบว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับชุดความคิดเรื่อง สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และธรรมชาติ มีจำนวน 114 อุปลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 47.10 ประกอบด้วยอุปลักษณ์ย่อย 4 หมวด เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่

(1) อุปลักษณ์เรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์ มีจำนวน 93 อุปลักษณ์ (ร้อยละ 38.43) ดังนี้ หน้าโน คือ ลูกมะนาว, คนที่ไม่มีอะไรเป็นจุดสนใจ คือ ตัวเปล่า, ความดีของเด็ก คือ ห้ามเด็กไม่ให้ทำอะไรก็เหมือนยิ่งยู่ให้เขาแบ่งทำเข้า, อย่าประพฤติดอย่างไทย คือ ไม่ตั้งใจประพฤติดอย่างไทยแท้, คนขาดสติไตร่ตรอง คือ ฉันทำอะไรบ่นพึมพำราวกับคนบ้า, คนดี คือ เมื่อตั้งใจจะถืออะไรควรถือให้มันให้แข็งแรง, ชีวิตปกติ คือ ตามธรรมเนียม, การเสียชีวิตกะทันหัน ไม่มีสัญญาณบอกเหตุ คือ สิ้นชีวิตก็ดับ ไปโดยไม่มีปีมีกลองอะไร, การวางเฉย คือ ข้าพเจ้าทำเป็นทองไม่รู้ร้อน, โปสิศลับ คือ คนมันเหลือดีทั้งนั้นแหละ ล้วนเป็นก๊วยเป็นนักเลงหัวโจรเก่า, คนที่ทำอะไรไม่สำเร็จ คือ คนปราศจากความไหวพริบ, คนอ้วน คือ คนมีเนื้อมาก, คนที่มีแต่หนังหุ้มกระดูก คือ ตึกเตน, คนมีเนื้อ คือ หมอนรองรับ, การกระทำที่ไม่ถูกกาลเทศะ คือ เอาไฟไปจี่น้ำมัน, ภัยกับเงา คือ ม้าคู่, ความไม่ถนัดชำนาญ คือ ไม่สู้จะมีมือขวานัก, คนรู้เท่าทันเหตุการณ์ คือ คนหูไว, การบังคับจิตใจลูก คือ เกมสั้หมากรุก, ต้องมารับผิดชอบโดยไม่ได้รับผลประโยชน์อันใดเลย คือ เนื้อไม่ได้กิน หนังไม่ได้รองนั่ง, ไม่ยิงนก คือ คนเลวไม่เป็นสปอตแมน, เวลาเป็นเงิน หมายถึง ทำให้เขาเสียเวลาก็เท่ากับทำให้เขาเสียเงิน ขโมยเวลาก็คล้ายกับขโมยเงิน, รักมาก คือ รักยิ่งกว่าดวงชีวิต, การบังคับจิตใจผู้อื่น คือ ความผิดฐานเป็นพรรคพวกผู้ร้าย, การมีสัจจะ หมายถึง มีถ้อยคำอันมั่นคง, สุขภาพดี คือ ร่างกายแข็งแรงจึงไม่หักโค่น, ทยศเพื่อน คือ ผู้ใดซัดเพื่อนแล้วนับว่าเป็นคนเลวทรามต่ำช้า, การโกหก คือ ทำให้ราคาตกไป, การดื่มสุรา คือ เครื่องนำให้มนุษย์วิวิไลซ์, การดื่มสุรา คือ ไม่ใช่วิธีผดุงปัญญา, การดื่มสุรา คือ ความวิวิไลซ์อย่างยิ่ง, การดินเนอร์ คือ สำคัญอยู่ที่ตรงสุราเมรัย, หมอ คือ มนุษย์สามัญ, การมีเมียหลายคน คือ ต้องห้ามตามตำรา, คนกลับใจได้ง่ายๆ คือ เด็ก, ความรัก คือ การตกหลุมอันลึกประจวบเหว, คนมีความรัก คือ ทำให้คนตาฟาง, ความรัก คือ เครื่องล่อชายให้ตกเหว ฤาเป็นที่หวงคอสำหรับสวมคอ, การมีลูกเมีย คือ เด็กจะเริ่มหัดสูบบุหรี่, คนรูปร่างหน้าตาไม่ดี คือ รูปร่างอย่างจรกา, ไหวพริบดี คือ ฉลาดพลิกแพลง, ชีวิตของมนุษย์ คือ ไม่เหมือนในหนังสือ, การเดินไปกับหมู่คน คือ กระแสน้ำ, ความเหมือนของพ่อลูก คือ แกะ, ความเหมือนกันของแม่ลูก คือ ถ่ายพิมพ์, รักมาก คือ สุดสวาสดีขาดใจ, การแต่งงาน คือ มีเหย้ามีเรือน, การคาดเดา คือ สุ่มสี่สุ่มห้า, การหลอกลวง คือ ต้มเสียตุก, คนที่ไม่รู้กาลเทศะ คือ คนเชื่อซ่าป่าดง, การทอด

ไมตรีด้วยสายตา คือ เล่นตา, แทะหวยไม่ถูก คือ โทษตัวเองว่าคิดผิด เขาไปให้อย่างหนึ่งไปแทะอย่างหนึ่ง, แทะหวยถูก คือ ทายราวกับตาเห็น, มนุษย์ คือ เลวกว่าสัตว์เดียรัจฉาน, ภาษาเปลี่ยนตามยุคสมัย คือ ภาษาย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปเสมอ, นิสัยต่างกันอย่างสิ้นเชิง คือ โกลจนเหลือที่ป็นจะยิ่งถึงได้, นิสัยไม่ดี คือ ห้าม, คนที่ไม่รู้จักใช้ปัญญา คือ คนวิกลจริต, จ้องมองไม่ละสายตา คือ ตาเป็งราวกับจะมองทะลุเข้าไปถึงข้างในอก, เดินได้เร็ว คือ ลมที่พัดข้ามทะเลทราย, พุดไม่หยุด คือ นกเขา, ไบหน้างาม คือ ดวงเดือนแรกขึ้น, วิธีเกี่ยวผู้หญิง คือ โบราณสมัยศึกดำบรรพ์ใช้วิธีเกี่ยวผู้หญิงด้วยกำลังกาย ในปัจจุบันสมัยนี้จำเป็นต้องใช้วิธีอันอ่อนโยนอย่างอารยธรรม, ความจับไว คือ สัญญาอันตกลงกันไว้แล้วล่วงหน้า, แขนแกว่ง คือ ตุ่มนาฬิกา, ใช้ความคิด คือ ใช้มันสมอง, พุดเหมือนรู้อยู่แล้ว คือ ได้เล็งทิพเนตรสอดส่อง, คนพุดไม่คิด คือ คนปากพล่อย, ความประพฤตินทางเสื่อมเสีย คือ เสเพล, กิริยาหน้าตาขี้มแย้ม คือ กรู้มกริม, คนอยากรู้อยากเห็น คือ คนทะเยอทะยานอยากรู้คอยฟังอยู่ได้เสมอ, การแสดงความเป็นเจ้าของ คือ ตีตรา, สีหน้าเครียด คือ หน้าตึง, สิ่งที่ถูกบังคับกันมาเป็นปกติวิสัย คือ เป็นธรรมเนียม, คนเข้ารีตคาทอลิก คือ สัปเชก, คิดรวบรวม คือ คิดสะสม, เป็นบ้า คือ เสียจริต, ฆ่าบิดา คือ บิดุฆาฏ, เดินโซเซ คือ เดินเตาะเตะ, จ้องมองนัยน์ตา คือ อ่านหัวใจ, จับผู้ร้ายโดยไม่วางแผน คือ ตกปลาไม่มีเหยื่อ, รู้เท่าทันความคิดกัน คือ รู้จักกันมาช้านานแล้ว รู้ใจกันจนทลายใจถูก, ไม่อยากมีพิรุณ คือ ไม่อยากจะทำตึงตัง, กิริยาว่ากระทำผิด คือ พยานแห่งความพิรุณ, หักห้ามใจ คือ หักอกหักใจ, โทกลลอกหลวง คือ เหมือนเด็กเหมือนเล็ก, นั่งเฉย คือ ทำเป็นทองไม่รู้ร้อน, นั่งนิ่งอยู่เฉย คือ ตัวแมง, คนพุดเถียง คือ แม่ค้าปลา, วิธีพักสมอง คือ นั่งเข้าฌาน, ความไว้ใจซึ่งกันและกันของสามีภรรยา คือ รักจริงต้องไว้ใจ, รักมาก คือ รักยิ่งกว่าดวงชีวิต, อยู่หนึ่งเสีย คือ มิให้เกิดความเสียมมาแฉ้วพาน

(2) อุปลักษณะเรื่องสิ่งไม่มีชีวิต มีจำนวน 19 อุปลักษณะ (ร้อยละ 7.85) ดังนี้ การเดินทางอย่างไรทิศทาง คือ ปราดไปทางโน้นปรูดมาทางนี้ราวเรือไฟหางเสือหัก, การไม่มีเงินใช้ คือ ไม่เป็นรศ, อาหาร คือ ยาพิษ, สุรา คือ เป็นยาบำรุงหัวใจคืออย่างยิ่ง ถึงในโบราณสมัยก็นับถือกันอยู่ว่าเป็นเครื่องทำให้ใจกล้า, สุรา คือ ทำให้เจริญอาหาร มีโอชารสขึ้นอีก, แพแชน คือ กาลนิยม, แพแชน คือ สรรพสิ่งในโลกเป็นธรรมดาต้องเปลี่ยนไป, รถแล่นเร็ว คือ ลม, เวลา คือ ทรายในนาฬิกาได้ร่วงไปโดยรวดเร็ว, เสียงประหลาด คือ เสียงพิลึกกึกกือ, เรือป็นรายล้อมรอบ คือ แม่ไก่โอบปีกป้องลูกไก่, ความกระฉ่างแห่งแสงไฟ คือ ดูในถ้ำมอง, คุก คือ กรงเหล็ก, การดินเนอร์ คือ การสมโภช, การเล่นแข่งม้า คือ เล่นเบี่ย, เงินตอบแทนค่าเสียเวลา คือ ค่าป่วยการ, หลักการ คือ ดำราหมอ, อาวุธ คือ ศัสตราวุธ, อาวุธ คือ สัตตรา

(3) อุปลักษณะเรื่องสัตว์ มีจำนวน 1 อุปลักษณะ (ร้อยละ 0.41) ดังนี้ พฤติกรรมของสัตว์ คือ หลอกหลวงด้วยกิริยาถาด้วยตาไม่เป็น แลมันรักลูกของมันยิ่งกว่าหญิงรักบุตร

(4) อุปลักษณะเรื่องธรรมชาติ มีจำนวน 1 อุปลักษณะ (ร้อยละ 0.41) ดังนี้
 ความมีดีคำ คือ ชุมแรก

ประเภทถ้อยคำอุปลักษณะที่สะท้อนค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ เป็นชุดค่านิยมที่พบจำนวนอุปลักษณะมากที่สุด มีทั้งหมด 114 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 47.10 และพบจำนวนอุปลักษณะย่อยที่เกี่ยวกับเรื่องร่างกาย และพฤติกรรมมนุษย์มากที่สุด จำนวน 93 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 38.43 ซึ่งสอดคล้องกับแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ 2550 – 2559 ระบุว่า วัฒนธรรมจะแสดงออกในรูปของค่านิยม โดยมีบรรทัดฐานเป็นกลไกในการควบคุมการประพฤติปฏิบัติ ดังนั้น วัฒนธรรมจึงมีความสำคัญในการเป็นเครื่องกำหนดวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ทั้งยังเป็นเครื่องวัดและกำหนดความเจริญ ความเสื่อมของสังคม วัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของประชาชน และความเจริญก้าวหน้าของประเทศด้วย (กระทรวงวัฒนธรรม, 2550-2559) ทั้งนี้ ประเภทถ้อยคำอุปลักษณะของชุดค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ ยังพบอุปลักษณะที่เกี่ยวกับเรื่องสิ่งไม่มีชีวิต จำนวน 19 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 7.85 อุปลักษณะที่เกี่ยวกับเรื่องสัตว์ จำนวน 1 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 0.41 และอุปลักษณะที่เกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติ จำนวน 1 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 0.41 ตามลำดับ

2) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม

จากการศึกษาตัวบทพบว่า ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องการเมืองการปกครอง และสถานภาพทางสังคม มีจำนวน 93 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 38.43 ประกอบด้วยอุปลักษณะย่อย 4 หมวด เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่

(1) อุปลักษณะเรื่องชนชั้น มีจำนวน 33 อุปลักษณะ (ร้อยละ 13.64) ดังนี้
 คนรวย คือ คนมาชั้นที่ 1, คนจน คือ คนมาชั้นที่ 2, คนรวย คือ ผู้มีอันจะกิน, ธรรมเนียมคนมีเงิน คือ การไปตากอากาศเมืองนอก, ผู้ดีมีสกุล คือ ผู้ลากมาคดี, คนศิวิไลซ์ คือ คนไทยชั้นใหม่, คนความคิดทึบหนาหลงมัว คือ คนไทยชั้นเก่า, แต่งกายเป็นอย่างคนไทย คือ ประพฤติกริยาเป็นขโมย, แต่งกายเป็นอย่างคนศิวิไลซ์ คือ ไม่เรียกว่าประพฤติกิริยาเป็นขโมย, คนไทย คือ มนุษย์ชั้นต่ำ สุนัข สัตว์เดียรัจฉาน คนอันศิวิไลซ์, คนยุโรปศิวิไลซ์กว่าคนไทย คือ ฝรั่งเศสเป็นศิวิไลซ์นั้นสูงกว่าเรามาก, คนยุโรปประพฤติด คือ ควรต้องให้อภัย, คนยุโรปต่อมตลงมารักสาวไทย คือ ความเมตตากรุณา, บุตรเลือดผสม คือ คนดี, ธรรมดาของมนุษย์ คือ นิยมคนมากถาเมียศ, คนรวย คือ ผู้มีอันจะกิน, คนชั้นเก่า คือ เอาว่าตามแบบของไทยแต่โบราณ, ผู้ดี คือ คนที่แต่งตัวภาคภูมิสมเป็นคนมีตระกูล, ผู้ดีอังกฤษ คือ คนที่ดื่มวิสกี้โซดา, คนอังกฤษสามัญ คือ คนที่ดื่มเบียร์, คนรวย คือ ผู้ลากมาดีใส่เกือบคู่กับกับสะพายผ้าสี, ยากจน คือ อัดคัดขัดสน, เศรษฐี คือ คนที่ต้องเป็นห่วงทรัพย์สินสมบัติ มีแต่คนคอยปอกลอก, การมีภรรยาตามฐานะของผู้ชาย คือ คนจนก็มีคนเดียว แต่ถ้ามีก็มีได้หลายๆ คน

ตามแต่จะมีที่ให้อยู่ในบ้าน, ผู้มีศถาบรรดาศักดิ์ คือ ใต้เท้ากรุณาเจ้า, เศรษฐี คือ คนมีเงินเลี้ยงม้าแข่ง, คนมั่งมี คือ ผู้ที่เล่นม้า, คนรวย คือ คนมีอันจะกิน, ผู้มีศถาบรรดาศักดิ์ คือ พระเดชพระคุณ, ผู้ดี คือ ผู้แต่งตัวเรียบร้อย, คนที่น่าเชื่อถือ คือ ผู้ดี, ผู้ดี คือ เล่นหอย, คนเลว คือ เล่นบ่อน

(2) อุปลักษณะเรื่องเพศสภาพ มีจำนวน 25 อุปลักษณะ (ร้อยละ 10.33) ดังนี้ ผู้ชาย คือ หาเมียน้อยเล่นหลายๆ คน, ผู้หญิงอยู่ใต้อาณัติของผู้ชาย คือ กดขี่ใช้อำนาจบังคับเอาเฉยๆ จึงพากันนั่งน้ำตาเช็ดหัวเข่าตามกัน, ผู้หญิง คือ แม่รูปงาม, ผู้หญิงทั่วไป คือ ผู้หญิงยิงเรือ, ผู้หญิง คือ แม่เจ้าประคุณ, ผู้หญิง คือ สิ่งที่พึงสยะสยอง, ผู้หญิงแต่งตัวสวย คือ หวังอะไรนอกจากจะหาเพื่อนหามิได้ ถ้าถ้าจะใช้ตามภาษาของพี่ก็คือไปหาบ่าวมาข่มขี้, ผู้ชาย คือ ผู้ที่แบกความรักเข้าตั้งกระบุงจนเหนียวไม่ขึ้น, ไม่ใช่ผู้หญิง คือ ไม่ตามแฟนแซน, ผู้หญิง คือ มีปากก็เหมือนปากหอยปากปู, ความเป็นชาย คือ ก้อร้อก้อดิก, อาการเกลียดผู้ชาย คือ คลื่นขึ้นมาถึงคอหอย, ผู้ชาย คือ ลิง, ผู้หญิง คือ แมว, ความเรียบร้อยของผู้ชาย คือ ฝ่ายรัทที่คุก, ความเป็นชาย คือ วังเด่นกู่กู่จ้อ, ความเป็นชาย คือ พอเข้าพวกเข้าชื นิทาเราจนป่นปี้, ผู้หญิง คือ เกิดจากซี่โครงของอาดาม, ความเป็นชาย คือ อย่าน้อยอนบั้งเหียนม้าในถนนที่รถแน่น ถ้าอย่าปล่อยภรรยาที่สาวให้เหนืออำนาจ, ความเป็นผู้หญิง คือ มักไม่ใคร่เอาถ่าน, ผู้ชาย คือ งูวงช้าง, ความเป็นหญิง คือ ถามจ้ำจี้จ้ำไช, การกดขี่เพศหญิง คือ กดขี่เธอยิ่งกว่าทาสอีกเหลือที่มนุษย์จะอดคลื่นได้, ความเป็นหญิง คือ ผู้หญิงยิงเรือ, ภรรยา คือ เทพธิดาจุติ

(3) อุปลักษณะเรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม มีจำนวน 18 อุปลักษณะ (ร้อยละ 7.44) ดังนี้ บ้านเมืองศิวิไลซ์ คือ มิปาลีเมนต์, การทหาร คือ สิ่งสำคัญที่สุด เพราะเป็นธรรมดาศาติใดที่มีความประสงค์จะเป็นไท, ความเจริญของทหาร คือ ความเจริญของบ้านเมือง, อำนาจของข้าราชการ คือ อิทธิฤทธิ์, ผู้นำ คือ แม่ทัพ, ผู้ที่กล่าวโทษผู้อื่นโดยปราศจากการไตร่ตรอง คือ ผู้อาชรรณ์, อังกฤษเป็นเจ้าแห่งประเทศอินเดีย คือ ขอช้าง, ความจงรักภักดีต่อชาติ คือ ความรู้ نرمย์ในทางรักชาติ, กระทำสงคราม คือ นารีเป็นสาเหตุ, จับผู้ร้าย คือ จับตัวแมงใส่ยูนิฟอร์ม, การสู้รบ คือ ยุทธนา, ศาลแขวง คือ ศาลโปริสภา, ไม่บอกความจริง คือ ยักความจริง, ชอบมาพากล คือ ความชอบกล, ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน คือ เข้าร่องเข้ารอยดี, โทษ คือ พระราชาอาญา, ผู้มีศถาบรรดาศักดิ์ คือ พระเดชพระคุณ, สอบสวน คือ สอบสวน

(4) อุปลักษณะเรื่องการศึกษาและความสามารถ มีจำนวน 17 อุปลักษณะ (ร้อยละ 7.02) ดังนี้ โปลิศลับไทยโงกว่าโปลิศลับฝรั่ง คือ โปลิศลับของเราโง่กว่า ไม่ได้ครึ่งของฝรั่ง, ผู้มีความรู้ คือ ผู้ช่วยแนะนำในราชการบ้านเมืองทั่วไปให้มีความเจริญโดยฉับไวทันเวลา, ผู้ที่มีประสบการณ์มาก คือ ผู้ที่แก่วัด, หมอ คือ ผู้มีวิฆามา, คนที่มีความรู้่น้อย คือ คนที่อ่านหนังสือ, หมอไม่มีคนไข้มารักษา คือ หมอที่ไม่มีไข้, คนไม่ฉลาด คือ นกคุดข้าย, คนไม่มีความรู้แฟนแซน คือ คนไทยเราที่ชั้นไม่คงแก่เรียน, คนเข้ารับราชการ คือ คนมีสติปัญญาไหวพริบมาก ทั้งมีความรู้ดี,

หมดความรอบรู้ คือ หมดปัญญา, ลึ้นความรอบรู้ คือ หมดปัญญา, หมดปัญญา คือ มีดแปดด้าน, คนกรุงเก่งกว่าคนหัวเมือง คือ คนในกรุงได้คบหาสมาคมกับชาวต่างประเทศ ความคิดจึงเฟื่องฟูแปลกประหลาดกว่าความคิดคนซึ่งในหัวเมือง ในการหากินทั้งทางดีทางชั่ว, ศิษย์มีความรู้น้อยกว่าครู คือ ศิษย์จะไปสู้ครูยัง ไปได้ไม่มีธรรมเนียมนเลย, จนมุม คือ มันหมดเต็มเข้าแล้ว, ผู้ชำนาญในทางกฎหมาย คือ หมอถ้อยหมอความ, ความรู้ความสามารถเท่าเทียมกัน คือ ศิลป์ศรถึงไม่กินกัน

ประเภทถ้อยคำอุปลักษณะที่สะท้อนค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม เป็นชุดค่านิยมที่พบจำนวนอุปลักษณะรองลงมาเป็นอันดับที่ 2 มีทั้งหมด 93 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 38.43 และพบจำนวนอุปลักษณะย่อยที่เกี่ยวกับเรื่องชนชั้นมากที่สุด จำนวน 33 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 13.64 หากพิจารณาตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองของไทย แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีโครงสร้างทางชนชั้นในสังคมแบ่งออกเป็นลำดับชั้นที่สามารถพิจารณาแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ ตามสถานภาพทางสังคม ดังนี้ อันดับหนึ่ง คือ ชนชั้นปกครอง ตั้งแต่กษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการทหารระดับสูง องคมนตรี หัวหน้า พรรคการเมือง อันดับสอง คือ ชนชั้นข้าราชการที่มีอำนาจบริหาร รวมทั้งข้าราชการทั่วไป อันดับสาม คือ ชนชั้นกลางพวกพ่อค้าต่างชาติที่มาอาศัยในประเทศไทย มักจะเป็นลูกหลานชาวจีนโพ้นทะเล ชนชั้นกลาง ในเมืองหลวงและเมืองใหญ่ๆ อันดับสี่ คือ ชนชั้นล่าง พวกพนักงาน คนงาน ชาวนา ชาวไร่ ชาวบ้าน ซึ่งเป็นประชาชนที่มีเป็นจำนวนมากกว่ากลุ่มอื่นๆ แต่ไม่ได้รับการนับถือและถูกเอาเปรียบจากชนชั้นอภิสิทธิ์มาโดยตลอด ชนชั้นนี้เข้าถึงทรัพยากรได้ยาก และไม่มีอำนาจต่อรองในระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ประเภทถ้อยคำอุปลักษณะของชุดค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม ยังพบอุปลักษณะที่เกี่ยวกับเรื่องเพศสภาพ จำนวน 25 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 10.33 อุปลักษณะที่เกี่ยวกับเรื่องการเมือง อำนาจ และความยุติธรรม จำนวน 18 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 7.44 และอุปลักษณะที่เกี่ยวกับเรื่องการศึกษาและความสามารถ จำนวน 17 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 7.02 ตามลำดับ

3) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา

จากการศึกษาตัวบทพบว่า ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับชุดความคิดเรื่องพุทธศาสนา และความเชื่อ มีจำนวน 35 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 14.46 ประกอบด้วยอุปลักษณะย่อย 4 หมวด เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่

(1) อุปลักษณะเรื่องความเชื่อทางพุทธศาสนา มีจำนวน 17 อุปลักษณะ (ร้อยละ 7.02) ดังนี้ กรรมตามทัน คือ การทำบาปหลังคน, บุตรกระทำกุศลกรรมดี คือ นันท์หย่อนโทษบิดาตามราคาของผู้กระทำความดีนั้นให้ตามสมควร แต่ว่าต้องเข้าใจว่า ตัวนักโทษนั้นต้องมีความรู้สึกความผิดของคนอยู่แล้ว จึงจะหย่อนโทษให้, การบวช คือ ปิดขุมนรก, การทำความดี คือ หนังสือเดินทางไปสวรรค์, เศรษฐีโลก คือ พวกที่มากลึงลูกโลหะ, ความโลก คือ ลูกที่กลึงนั้นคิด

ตามส่วนแห่งความโลก, การประพุดิตตามหลักธรรม คือ ความสุขก็จะบังเกิดมีแก่คนและเพื่อนบ้าน
 ทั้งหมด, ศิลสำหรับประชาชนทั่วไป คือ ศิลสำหรับฆราวาส, การฆ่าชาวยุโรป คือ อรหันตฆาต, การ
 ฆ่าผู้แต่งกายอย่างชาวยุโรป คือ กรรมอันหนัก, การฆ่าบิดามารดา คือ การฆ่าเกลออย่างสนิท, ความตาย
 คือ ธรรมดาโลก, กรรม คือ ลมเพลมพัด, คนที่ไม่ต้องมาทนทุกข์เวทนา คือ คนที่สำเร็จพระอรหันต์,
 ความสมบูรณ์พุดิต คือ เกิดทันศาสนาพระศรีอาริย์, คนมีบุญมาก คือ เฉชะบุญยังไม่ถึงที่ตาย, นรก
 คือ อเวจี

(2) อุปลักษณะเรื่องความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติ มี
 จำนวน 8 อุปลักษณะ (ร้อยละ 3.30) ดังนี้ เทวดา คือ เติ้งทิพเนตรสอดส่อง, การเห็นปีศาจ คือ ต้องข่ม
 กายให้อ่อนนุ่มยอมให้เงาเป็นใหญ่ จึงจะเห็นปีศาจ, การข่มกาย คือ การพบปีศาจที่มีหลักฐานใน
 เมืองนรก, ผีสางเทวดาไม่คุ้มครองคนผิด คือ ผีสางเทวดาท่านไม่เข้ากับคนผิด, การพันทุกข์ คือ การ
 มีความรู้ในทางผีสางเทวดา, ผู้จับไล่ความไม่ดี คือ หมอปีศาจ, สาบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ สาบาน
 เจ็ดวัดเจ็ดวา, สาบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าไม่เป็นความจริง คือ ไม่มีมูลเลยฉันสาบานได้เจ็ดวัดเจ็ดวาทีเดียว

(3) อุปลักษณะเรื่องความเชื่อทางไสยศาสตร์ มีจำนวน 5 อุปลักษณะ (ร้อยละ
 2.07) ดังนี้ ยาทานิวชี้ คือ ยาที่ทำให้เหาะปรี๊ดได้ เลี้ยวได้ตามใจ, ลอยพันพันขึ้นไป คือ ลูกปีบกรอก
 น้ำกรด, คนร่างกายบริบูรณ์ คือ คนที่แต่ต้องที่ฝังศพผู้วิเศษอยู่เป็นนิตย์ จึงมีกำลังวังชาผิดกว่าคน
 ธรรมดา, ความขลัง คือ ตักน้ำหน้าวัด, วิชากาถาอาคม คือ ยังไม่ออกฟันไม่เข้า

(4) อุปลักษณะเรื่องความเชื่อโศกลาง มีจำนวน 5 อุปลักษณะ (ร้อยละ
 2.07) ดังนี้ นั่งผิดทิศจะ โชคร้าย คือ ทิศเหนือเหลือร้ายวายชีวา, ผู้หญิงจะรักมาก คือ รุจรัด, เเคราะห์ร้าย คือ
 พระเสาร์เสวยอายุ, เเคราะห์ร้าย คือ ถูกขโมย, คนเคราะห์ร้าย คือ ได้ความทุกข์โศกเพราะความดี

ประเภทถ้อยคำอุปลักษณะที่สะท้อนค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา เป็นชุด
 ค่านิยมที่พบจำนวนอุปลักษณะรองลงมาเป็นอันดับที่ 3 มีทั้งหมด 35 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 14.46
 และพบจำนวนอุปลักษณะย่อยที่เกี่ยวกับความเชื่อทางพุทธศาสนามากที่สุด มีจำนวน 17 อุปลักษณะ
 คิดเป็นร้อยละ 7.02 ซึ่งสอดคล้องกับสุนทรีย โคมิน และสนิท สมัครการ (2522) ระบุว่า ค่านิยมความ
 เลื่อมใสทางศาสนาเป็นผลมาจากศาสนาพุทธนิกายเถรวาทที่เป็นศาสนาหลักของคนไทย คนไทย
 มักนิยมความดี และเข้าร่วมพิธีการและพิธีกรรมทางศาสนาอยู่เสมอ และสอดคล้องกับ สุพัตรา
 สุภาพ (2541) ที่พบว่า ค่านิยมของการนับถือพระพุทธรูปศาสนานั้นชาวชนบทจะมีจิตศรัทธาไปวัด
 มากกว่าคนเมือง แต่คนเมืองมักจะนับถือศาสนาพุทธด้วยการพูดมากกว่าปฏิบัติ ทั้งนี้ ประเภท
 ถ้อยคำอุปลักษณะของชุดค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา ยังพบอุปลักษณะที่เกี่ยวกับเรื่องความเชื่อสิ่ง
 ศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติ จำนวน 8 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 3.30 อุปลักษณะเรื่องความ

เชื้อทางไสยศาสตร์ จำนวน 5 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 2.07 อุปลักษณะเรื่องความเชื่อโศกลาง จำนวน 5 อุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 2.07 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์โดยรวมจากบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 จำนวน 27 เรื่อง 48 ตอน ผู้วิจัยพบค่านิยมเรียงลำดับจากจำนวนมากไปน้อย ดังนี้

- 1) ค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ (ร้อยละ 43.62) ซึ่งสะท้อนผ่านการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ จำนวน 114 อุปลักษณะ
- 2) ค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยม (ร้อยละ 35.10) ซึ่งสะท้อนผ่านการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ จำนวน 93 อุปลักษณะ
- 3) ค่านิยมการนับถือพุทธศาสนา (ร้อยละ 21.28) ซึ่งสะท้อนผ่านการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ จำนวน 35 อุปลักษณะ

ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” อันเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 มีตัวบทที่สะท้อนค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติมากที่สุด ผู้วิจัยค่อนข้างเห็นพ้องด้วย เนื่องจากค่านิยมดังกล่าวอันเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงไปในทางเสียหายแก่ชาติ เพราะคนไทยมองว่าวัฒนธรรมไทยแบบดั้งเดิมเป็นของล้ำสมัย การทำตามอย่างชาวตะวันตกเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่ทันสมัย และเป็นวิธีที่สร้างความเจริญในตนเองมากกว่าวิถีแบบไทยโบราณ ด้วยเหตุนี้ รัชกาลที่ 6 จึงทรงพยายามพัฒนาสังคมไทยในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาประเทศทางด้านการเมืองการปกครองและด้านการพัฒนาสังคมดังที่ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างเหตุการณ์และพระราชกรณียกิจที่สำคัญของรัชกาลที่ 6 ไว้ในบทที่ 2 ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการแสดงออกทางด้านการปลูกฝังความรู้สึกราชาชาตินิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดประเทศเพื่อสร้างสัมพันธไมตรีกับชาติตะวันตก ตลอดจนการปรับปรุงบ้านเมืองให้ทันสมัยทัดเทียมกับประเทศตะวันตก ในขณะเดียวกัน รัชกาลที่ 6 ก็ทรงพยายามที่จะอนุรักษ์รากฐานเดิมของศิลปวัฒนธรรมของชาติไทยที่มีลักษณะเฉพาะควบคู่ไปกับการแสดงให้เห็นถึงความศิวิไลซ์ สอดคล้องกับค่านิยมกระแสหลักตามแบบชาตินิยมตะวันตก โดยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาความเสื่อมของวัฒนธรรมในสังคมไทย ซึ่งนับว่าเป็นมรดกอันล้ำค่าของชาติ ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และสังคมท้องถิ่น เพื่อรักษาความเป็นไทยและความอยู่รอดของชาติบ้านเมือง อันเนื่องมาจากพฤติกรรมของคนไทยขณะนั้นกำลังนิยมวัฒนธรรมชาติตะวันตกและยกย่องชาวตะวันตกมากเกินไปจนเกิดการเลียนแบบอย่างไม่ไต่ตรอง ด้วยเห็นว่าวัฒนธรรมชาติตะวันตกเป็นสัญลักษณ์ของความดีงามและความทันสมัย ทั้งยังยกย่องเชิดชูว่าชาวตะวันตกเป็นคนเก่งและเป็นคนชั้นสูงกว่าคนไทย จนบางครั้งเป็นการดูถูกคนไทยด้วยตัวเอง อาจเป็นไปได้ว่า รัชกาลที่ 6 ทรงไม่เห็นด้วยที่ปล่อยให้อิทธิพลของชาติตะวันตกเข้ามามีบทบาทใน

สังคมไทยมากขึ้นไป แต่การจะตัดเดือนหรือสั่งสอนโดยตรงอาจจะไม่เหมาะสมกับสถานการณ์บ้านเมืองในขณะนั้น พระองค์จึงทรงพระราชนิพนธ์นิทานหรือเรื่องเล่าขึ้นมา โดยแฝงนัยทางการเมืองและประชดประชันถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนไทย เพื่อหวังกระตุ้นเตือนให้คนไทยรู้สึกตัวก็เป็นได้

นอกจากนี้ ตัวบทยังสะท้อนค่านิยมความเป็นไทยแบบราชาชาตินิยมมากเป็นลำดับที่สอง และค่านิยมการนับถือพุทธศาสนาในที่สุด ผู้วิจัยมองว่าบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 เป็นสารที่ถูกนำมาใช้เพื่อการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) แก่เหล่าบรรดาชนชั้นสูง ข้าราชการ และปัญญาชนในสมัยนั้น พระองค์ทรงเสนอว่าความเป็นชาติประกอบด้วย “ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์” (อัญชลี ภูตะกา, 2553: 29-30) ที่ทรงหยิบยืมแนวคิดเรื่องชาตินิยมมาจากชาติตะวันตก เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพยุงสถานภาพความเป็นพระมหากษัตริย์ของพระองค์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ให้คงอยู่อย่างมั่นคงยิ่งขึ้น (กฤษณก ลิมวัฒนานนท์ชัย, 2557: 1369) สอดคล้องกับงานเขียนของจิตร ภูมิศักดิ์ (2550: 228) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า รัชกาลที่ 6 ทรงเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์อันเป็นที่ประจักษ์ชัดแก่ชนชั้นนำและปัญญาชน ประกอบกับทรงพระปรีชาสามารถในด้านอักษรศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง จึงทรงประพันธ์บทพระราชนิพนธ์ต่างๆ ขึ้น โดยนำมาใช้เป็นเครื่องมือบิดเบือนสายตาและมอมเมาประชาชน เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและการคงไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ (จิตร ภูมิศักดิ์, 2550: 227-230) มีจุดเน้นสำคัญอยู่ที่การเชื่อมโยงความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่เข้ากับการมีอยู่ของสถาบันกษัตริย์ที่ถูกสถาปนาขึ้นมาครอบงำระบบสังคม และทรงมีแนวโน้มที่จะอาศัยประโยชน์จากค่านิยมการนับถือพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อสังคมไทย เพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักของคนไทยทุกระดับชั้น และเป็นความเชื่อมโยงอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแยกออกจากกันไม่ได้ระหว่าง “พุทธศาสนา” กับ “ชาติไทย” และ “คนไทย” (สายชล สัตยานุรักษ์, 2551: 10) ดังที่ได้บรรยายในบทที่ 2 ทั้งยังเป็นการตอกย้ำและช่วยสนับสนุนความชอบธรรมในพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นผู้นำทางการเมืองว่าสอดคล้องกับหลักการทางพุทธศาสนา หรือมีพื้นฐานอยู่บนอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาอีกด้วย (สุนัย เศรษฐบุญสร้าง, 2550: 90-91; สมบูรณ์ สุขสำราญ, 2533: 146-147)

เนื่องด้วยนิทานพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 เป็นวรรณกรรมอีกประเภทหนึ่งที่น่าสนใจ เต็มเปี่ยมไปด้วยความรู้ ควบคู่กับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ซึ่งพระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นจากการจินตนาการ มีการนำเรื่องราวประสมการณ์ชีวิต รวมถึงมุมมองต่อสังคม วิถีชีวิตของคนในสังคมมาถ่ายทอด ตัวบทใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สื่อความหมายได้ดี และเหมาะสำหรับทุกเพศทุกวัยทุกกลุ่มในสังคม ดังที่ ไพพรรณ อินทนิล (2534) ได้อธิบายไว้ว่า มนุษย์มักอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนมาตั้งแต่สมัยโบราณ ชุมชนแต่ละชุมชนถึงจะมีความแตกต่างกัน แต่ถึงสามัญเหมือนกัน คือ

ต้องการความบันเทิง ซึ่งนิทานแต่ละเรื่องส่วนใหญ่ได้ทรงอิงกับพฤติกรรมของคนในสังคมไทย ผ่านการกระทำ พฤติกรรม บทบาท หรือชนชั้นของตัวละครในนิทานแต่ละเรื่อง ที่แสดงออกในสังคมของตนไว้ในเชิงเปรียบเทียบ จากอุปลักษณ์หรือการเปรียบเทียบที่เชื่อมโยงลักษณะ การแสดง ออกมาทางพฤติกรรมของคนในสังคมในสถานะต่างๆ โดยหยิบยกพฤติกรรมบางอย่าง เพื่อแสดง ภาพแทนการกระทำบางอย่างของบุคคลนั้น นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงเล่าถึงพฤติกรรมของคนไทย ในสังคมที่ได้รับอิทธิพลตะวันตกจนเกิดการเลียนแบบอย่างไม่ไตร่ตรอง และพฤติกรรมที่ไม่ เหมาะสมและไม่เข้ากับบริบทของสังคมไทย เพื่อกระตุ้นเตือนให้คนไทยรู้สึกตัวก็เป็นได้ อีกทั้งยัง ทรงมีจุดมุ่งหมายที่จะสะท้อนปัญหาของสังคมไทยในรัชสมัยของพระองค์ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการ ลักขโมยหรือล่อโจง ปัญหาครอบครัว ปัญหาฆาตกรรม ปัญหาการเมืองการปกครอง รวมถึงปัญหา ระบบการศึกษาของไทย ซึ่งเป็นปัญหาที่ถ่วงความเจริญของชาติผ่านพระราชนิพนธ์ของพระองค์ ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นไปตามแนวคิดของเกศินี จุฑาวิจิตร (2552) ที่ได้อธิบายว่า การเขียนเพื่อเล่า เรื่องเป็นการที่ผู้เขียนมีเจตนานำเสนอเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งประสบการณ์ที่ได้รับ โดยอาจเป็นการเล่าตามลำดับเวลา หรือเล่าตามลำดับความสำคัญ หรืออาจเป็นการเขียนที่มุ่ง เสนอแนะ ผ่านเรื่องราวของบุคคล สถานที่ ตลอดจนปรากฏการณ์ทางสังคมใหม่ๆ อีกทั้งยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศรินทร์ คันธมาลา (2552) เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคม วรรณคดีเรื่องพระสี่เสาธิ์กลอนสวด ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มีการสะท้อนสังคม 5 ด้าน คือ ด้าน เศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านครอบครัว ด้านวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อและค่านิยม และด้านการศึกษา

จากชุดค่านิยมไทยที่ได้ประมวลมาทั้งหมดนั้นทำให้เห็นข้อมูลว่า ค่านิยมเป็นสิ่ง สำคัญและมีอิทธิพลมากต่อการเกิดพฤติกรรมและฐานความคิดหรือมโนทัศน์ของคนในสังคม ถึงแม้ว่าอันดับค่านิยมไทยจะไม่เสถียรในตำแหน่งของตนเนื่องด้วยบริบทสังคมที่เปลี่ยนไป แต่โดย ภาพรวมแล้วค่านิยมหลักๆ ที่สังคมไทยยังมีอยู่ก็สร้างอิทธิพลในมโนทัศน์และพฤติกรรมของคน ไทยได้ไม่น้อย ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นถึงสัมพันธภาพที่ค่านิยมมีต่อการเกิดมโนทัศน์อย่าง ชัดเจน แม้ว่าค่านิยมอาจไม่ใช่สิ่งที่ดีที่สุด และไม่ใช่เป้าหมายของมาตรฐานชีวิต แต่กลุ่มคนก็นิยม และพยายามอนุรักษ์ไว้ เมื่อค่านิยมมีทั้งดีและไม่ดี แล้วแต่ทัศนคติของแต่ละบุคคล หรือกลุ่มคนตาม โอกาส หรือวาระต่างๆ ที่หากเห็นว่าสิ่งใดไม่ควรก็หลีกเลี่ยง สิ่งใดควรและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ก็ควรนำมาปฏิบัติเพื่อสร้างสังคมให้ดีขึ้น ค่านิยมจึงเหมือนหางเสือเรือ นำเรือไปในทิศทางต่างๆ ที่ สังคมต้องการ (สุพัตรา สุภาพ, 2541) ค่านิยมจะเป็นความเชื่อถาวรที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบวิถีปฏิบัติ หรือเป้าหมายชีวิตนั้น จึงสมควรมีอยู่เพื่อให้ความเป็นเอกลักษณ์ของสังคมและการพัฒนาสังคม เป็นไปได้ง่าย กลายเป็นระบบค่านิยมที่เป็นความเชื่อถาวรของสังคมที่มีอยู่อย่างต่อเนื่องและ

สัมพันธ์กัน (Rokeach, 1973: 5) ขณะเดียวกันค่านิยมก็เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ โดยค่านิยมมีความแตกต่างกันไปตามกาลสมัย และลักษณะชีวิตของบุคคลในสังคม ค่านิยมจึงเปลี่ยนไปด้วยประสบการณ์ในช่วงชีวิตของคน

ดังนั้น ถ้อยคำอุปถัมภ์ที่รัชกาลที่ 6 ทรงเลือกนำมาใช้ในบทพระราชนิพนธ์ ได้สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างความจริงทางสังคมไทย โดยเฉพาะในส่วนของค่านิยมที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้เกิดการยอมรับร่วมกันของคนในสังคม สอดคล้องกับ Koch and Deetz (1981: 1) ซึ่งมองว่าวิธีการศึกษาแบบการวิเคราะห์อุปถัมภ์นี้สามารถทำให้เห็นความจริงในเชิงโครงสร้างทางสังคม เพราะเป็นกระบวนการผลิตและผลิตซ้ำ อะไรเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมา เป็นการธำรงรักษาไว้ และการเปลี่ยนแปลงปฏิสัมพันธ์ในเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) การศึกษาแบบการวิเคราะห์อุปถัมภ์นี้จึงเป็นการศึกษาที่สามารถเปิดเผยถึงความหมายเชิงโครงสร้างของสังคมในชีวิตประจำวันตามความเป็นจริงได้ดี

5.2 ข้อจำกัดการวิจัยและข้อเสนอแนะ

งานพระราชนิพนธ์ทุกประเภทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) พบว่ามีบทพระราชนิพนธ์มากกว่า 1,236 เรื่อง แบ่งออกเป็น 6 หมวด (จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า, 2541: 372) เมื่อพิจารณาผ่านบทพระราชนิพนธ์จะพบว่าพระองค์ทรงเลือกที่จะรับเอาวัฒนธรรมและค่านิยมของชาวตะวันตกมาเฉพาะบางเรื่อง แต่พระองค์ยังคงความวิจิตรในเรื่องของภาษาและสำบัดสำนวน แม้จะไม่ได้แต่งเป็นบทร้อยกรอง โคลง กาพย์ ฉันท์ กลอน โดยบทพระราชนิพนธ์ในหนังสือ “ประมวลนิทาน ร.6” ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ศึกษานี้จัดอยู่ในหมวดนิทาน เรื่องชวนหัว ซึ่งบางเรื่องพระองค์ทรงพระราชนิพนธ์มาตั้งแต่ขณะดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ หากพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วจะพบว่าแม้จะเป็นเพียงนิทาน แต่แฝงไปด้วยความหมายเบื้องหลังที่พระองค์ทรงสอดแทรกเอาไว้ เพื่อให้แง่คิดแก่ผู้อ่านและมีความทันสมัย และจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบข้อจำกัดและเงื่อนไขบางประการ ดังนี้

5.2.1 ข้อจำกัดการวิจัย

ควรมีการศึกษาพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่องอื่น ๆ หรือพระราชนิพนธ์ในรัชกาลอื่นๆ อีกในด้านจุดมุ่งหมายของผู้แต่ง บทบาทหน้าที่ทางสังคม และกลวิธีการแต่ง

5.2.2 ข้อเสนอแนะ

- 1) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้ศึกษาและวิจัยประเด็นด้านการสื่อสารอื่นๆ ด้วยทฤษฎีพื้นฐานหรือการวิเคราะห์งานวิจัยในหัวข้ออื่นๆ ที่เกี่ยวกับการสื่อสาร เพื่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงธุรกิจและในเชิงวิชาการได้
- 2) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ และคำแนะนำในการนำผลการศึกษาไปใช้และนำทฤษฎีการวิเคราะห์อุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) ของ Koch and Deetz (1981) ไปใช้ในการศึกษาวรรณคดีหรือวรรณกรรมประเภทอื่นๆ ต่อไป
- 3) การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันอยู่ในแบบของการเปรียบเทียบเป็นอุปลักษณ์ โดยอุปลักษณ์ไม่ได้เป็นเรื่องของการใช้คำ แต่ยังเกี่ยวข้องกับระบบความคิดของผู้ใช้ภาษา อารมณ์ สังคม ความรู้สึก ซึ่งสามารถอธิบายได้อย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะคำนิยามที่ได้รับจากชาติอื่นๆ ซึ่งในปัจจุบันไม่ได้หมายถึงเฉพาะจากชาติตะวันตก เพราะการสื่อสาร การรับข้อมูลมีความกว้างขวาง และสามารถเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น ดังนั้นสำหรับผู้ที่ต้องการนำข้อมูลไปใช้ในการศึกษาเชิงวัฒนธรรมศึกษา (Cultural Study) หรือการศึกษาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Intercultural Communication) สามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้ได้

บรรณานุกรม

- กนกกาญจน์ วรสีหะ และรัชนิษฐ์า กลิ่นน้ำหอม. 2555. “การชุมนุมทางการเมืองคือการทำสงคราม” มโนทัศน์ที่สะท้อนจากอุปถัมภ์ข่าวการชุมนุมทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์ไทย. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ. 13(2): 49-55.
- กรรณกร รัมมะอัคร์. 2556. การเปรียบเทียบอุปถัมภ์ความรักในเพลงไทยลูกทุ่งกับเพลงไทยสากล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กรมศิลปากร. 2513. พระราชพิธีในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวบรรณานุกรม. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- กรมศิลปากร. 2538. หัวใจชายหนุ่ม. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- กรรณกร รัมมะอัคร์. 2524. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมศิลปากร. 2463. ประวัติการทหารอาชีพในงานพระราชสงครามทะเล พ.ศ. ๒๔๖๐-๒๔๖๒. พิมพ์เนื่องในงานพระศพ จอมพลสมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ.
- กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร. 2538. หัวใจชายหนุ่ม. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- กฤษณก ลิมวัฒนานันท์ชัย. 2557. พระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อการก่อรูปของงานสถาปัตยกรรมแบบ “รักชาติ” ในรัชสมัย (พ.ศ. 2453-2468). วารสารวิชาการ Veridian E-Journal. 7(2): 1365-1384.
- การุญชัย พนมสุข. 2549. การวิเคราะห์เปรียบเทียบอุปถัมภ์ในบทอัครรยของวรรณกรรมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กิตติศักดิ์ เจริญทรัพย์. 2550. การปฏิวัติสยาม: รากเหง้า/รากเง้า ประชาธิปไตยไทย. วารสารร่วมพฤษ. 26(1): 166-189.
- กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. 2537. พระบรมราชประถรรศนีพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร: หอวิชาฐานุสรณ์.
- เกศรินทร์ คันธมาลา. 2552. การศึกษาภาพสะท้อนสังคมในวรรณคดีเรื่อง พระสี่เสาธิ์กลอนสวด. วารสารอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน. 2(1): 7-23.

เกศินี จุฑาวิจิตร. 2552. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม:

สถาบันราชภัฏนครปฐม.

คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี. 2525. พระมหากษัตริย์ในพระบรมราช

จักรีวงศ์กับประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพระราชเลขานุการ.

คณะกรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. 2528.

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับสงครามโลกครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

คณะกรรมการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า

เจ้าอยู่หัว. 2529. โคลงสุภานิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

จิตร ภูมิศักดิ์. 2550. โฉมหน้าศักดินาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 9. นนทบุรี: ศรีปัญญา.

จิระพันธ์ ซาดิซันเซวาน์. 2537. การดำเนินนโยบายชาตินิยมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ

เกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

แจ่ม สุนทรเวช. 2521. ดุสิตธานีเมืองประชาธิปไตยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

เล่ม ๕. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของคุรุสภา.

จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า. 2505. เจ้าชีวิต. พระนคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา.

จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า. 2541. เจ้าชีวิต: สยามก่อนยุคประชาธิปไตย.

กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์ริเวอร์ บุ๊คส์ จำกัด.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2530. 70 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉวีวรรณ พรรณประเสริฐ. 2522. สังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา.

ชลลดา วัฒนศิริ. 2529. พระคลังข้างที่กับการลงทุนธุรกิจในประเทศ พ.ศ. ๒๔๓๒-๒๔๗๕.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชนิดา พรหมพยัคฆ์ เผือกสม. 2546. การเมืองในประวัติศาสตร์ชาติไทย. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์มติชน.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช และชาติยา กรรณสูต. 2532. เอกสารการเมืองการปกครองไทย (พ.ศ. 2417-

2477). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สถาบันสยามศึกษา.

ฐาปนีย์ นครทรพร และสุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์. 2530. บทปลุกใจร้อยประการ พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพระบรมราชา

านุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.

- ฐาภรณ์ จุลินทร. 2557. รายงานการศึกษา เรื่อง การกำหนดกฎหมายเทียบบาลในรัฐธรรมนูญไทย.
 ค้นวันที่ 8 มกราคม 2562. จาก library2.parliament.go.th/ebook/content-ebbas/2557-thakoon2.pdf
- ณฐา จิรอนันตกุล. 2556. ศึกษาค่านิยมไทยผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาสารเชิงอุปลักษณ์ (Metaphor) ในหนังสือ “วรรณคดีในวรรณคดีไทย” ฉบับราชบัณฑิตยสถาน : กรณีศึกษา วรรณคดีประเภทบทละคร. สารนิพนธ์ คณะภาษาและการสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. 2555. การประยุกต์ทฤษฎีสังคมวิทยาในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ เสียงประชา และทัศนีย์ ทองสว่าง. 2531. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: พิทักษ์อักษร.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. 2556. วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม. 2516. สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เล่ม 1. ประเพณีในราชสำนัก (บางเรื่อง) พิมพ์ฉลองพระองค์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลตรี หม่อมทวีวงศ์ ถวัลย์ศักดิ์ ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา.
- ดีเลิศ ศิริวารินทร์. 2550. อุปลักษณ์ในข่าวเศรษฐกิจในหนังสือพิมพ์ไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระยา. 2504. “ตำนานการเลิกปอนเบี้ยและเลิกหยว” ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๑๗. พระนคร: โรงพิมพ์ธนาคารออมสิน.
- ตรีศิลป์ บุญจรรย์. 2542. นวนิยายกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แถมสุข นุ่มนนท์. 2545. ละคร การเมือง 24 มิถุนายน 2475. กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์.
- ทัศนีย์ ทองสว่าง. 2537. สังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ทิพย์สุนทร อนันต์บุตร. 2534. วรรณกรรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เทพ บุญदानนท์. 2559. การเมืองในการทหารไทยในสมัยรัชกาลที่ 6. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ธงชัย หวานแก้ว. 2522. การปลุกฝังความรักชาติตามที่ปรากฏในบทละครพระราชานิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. 2550. อนาคตการเมืองไทย. วารสารร่วมพฤษ. 26(1): 126-164.

- ธิดา วัฒนกุล. 2519. แนวความคิดทางการเมืองในบทละครพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ธิดา โมสิกรัตน์. 2544. วรรณกรรมพระพุทธศาสนาพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว บทบาทของพระมหากษัตริย์ในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา. วารสาร **สุโขทัยธรรมมาธิราช**. 14(3): 123-134.
- ธิดา โมสิกรัตน์. 2550. การเมืองจากแนวพระราชดำริในบทละครพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ. 9(1): 5-13.
- ธีรยุทธ บุญมี. 2546. **ชาตินิยมและหลังชาตินิยม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สายธาร.
- ธีระ ชัยยุทธชรรยง. 2534. มาทำความเข้าใจเรื่อง ค่านิยม กันเถอะ. วารสาร **แนะแนว**. 25(2) 61-65.
- นันทา วิศิษฐ์โสภกา. 2522. การเลื่อนชั้นทางสังคมของนักเรียนไทยที่ได้ทุนเล่าเรียนหลวงไปศึกษา ณ ต่างประเทศในสมัยรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7. บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทนา กปิลกาญจน์. 2540. การวิเคราะห์ในเชิงประวัติศาสตร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว: พ.ศ. ๒๔๕๓-๒๔๖๘. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.
- นายแก้วนายขวัญ. 2448. **ทวิปัญญา เล่ม 1**. พระนคร: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- นายแก้วนายขวัญ. 2448. **ทวิปัญญา เล่ม 2**. พระนคร: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- นายแก้วนายขวัญ. 2449. **ทวิปัญญา เล่ม 3**. พระนคร: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- นิตยาพร วัฒนศัพท์, ฐานิดา บุญวรรโณ และศิวาภรณ์ ไชยเจริญ. 2559. ช่วงชั้นทางสังคม ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม และการอธิบายถึงความเป็นประชากรกลุ่มเปราะบางในสังคม. วารสาร **วิจัยระบบสาธารณสุข**. 10(4): 362-376.
- นิตติ เอียวศรีวงศ์. 2538. “ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไทย” ใน **ชาติไทย, เมืองไทย, แบบเรียน และอนุสาวรีย์**: ว่าด้วยวัฒนธรรม, รัฐ และรูปการจินตนาการ. กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- น้อยลา. 2448. **ทวิปัญญา เล่ม 1**. พระนคร: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- น้อยลา. 2449. **ทวิปัญญา เล่ม 3**. พระนคร: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- น้อยลา. 2449. **ทวิปัญญา เล่ม 16**. พระนคร: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- น้อยลา. 2449. **ทวิปัญญา เล่ม 18**. พระนคร: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- น้อยลา. 2462. **ดุสิตสมิต เล่ม 3**. พระนคร: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- น้อยลา. 2462. **ดุสิตสมิต เล่ม 6**. พระนคร: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.

- บงกชกร ทองสุก. 2558. การศึกษาอุปถัมภ์เชิงมโนทัศน์ในคำศัพท์เรื่องเพศจากพจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 1. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 12(1): 33-44.
- บุญสืบ โสโสม. 2560. การคำนึงถึงเรื่องเพศสภาพ: ประเด็นสำคัญสำหรับการปฏิบัติในคลินิกและการศึกษาพยาบาล. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 25(2): 1-8.
- ประยูทธ สิทธิพันธ์. ม.ป.ป. แผ่นดินสมเด็จพระมงกุฎเกล้า. นนทบุรี: อนุรักษ.
- ประยูร พิษนาคะ. 2502. ประวัติศาสตร์กษัตริย์ไทย 9 รัชกาล. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: เขมมบรรณกิจ.
- ปราโมทย์ สกุตรักความสุข. 2554. ความเปรียบเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ในวรรณคดีของพระเกียรติสมัยกรุงศรีอยุธยาถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปัทมา จันทร์เจริญสุข. 2554. การเมืองและความเป็นการเมืองในบทพระราชนิพนธ์แปล “เวนิสวานิช”. วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปัทมา ทิมประเสริฐกุล. 2547. ภาพลักษณ์พระมหากษัตริย์ไทยในวรรณคดีสมัยอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิยนุตร แสงกนกกุล. 2554. กฎหมายกับอุดมการณ์. วารสารฟ้าเดียวกัน. 9(1): 40-45.
- ปิยภรณ์ ออบแพทย. 2552. อุปถัมภ์เกี่ยวกับชีวิตในหนังสือธรรมะ. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่น มาลากุล, ม.ล. 2518. งานละครของพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีวชิราวุฒ พระมงกุฎเกล้าเจ้าแผ่นดินสยาม. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ปิ่น มาลากุล, ม.ล. 2540. “โรงละครและการแสดงละคร” ในสารานุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.
- พงษ์เทพ สันติกุล. 2556. สถิติการสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ในยุคสมัยโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระขรรค์เพชร. 2466. ดุสิตสมิต เล่ม 19. พระนคร: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พลศักดิ์ จิรไกรศิริ และชัยสิริ สมุทวนิช. 2529. วรรณกรรมการเมืองไทย. ในเอกสารการสอนชุดวิชาพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมการเมืองไทย. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. หน้า 915-987.
- พัฒนา กิติอาษา. 2546. คนพันธุ์ป๊อป: ตัวตนคนไทยในวัฒนธรรมสมัยนิยม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

- พาชุ่น สมคำนิก. 2520. **ความสำคัญของการศึกษาของพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการปรับปรุงบ้านเมืองตามแบบตะวันตก.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชญ บงเชียว. 2544. **รูปภาพแสดงอุปถัมภ์ในข่าวการเมือง.** ใน *อัครวิทย์* เรื่องรอง, (บรรณาธิการ). **มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์: พลังปัญญา.** กรุงเทพมหานคร: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. หน้า 81-90.
- พิมพ์ภรณ์ บุญประเสริฐ. 2555. **วาทกรรมชาตินิยมของรัฐบาลไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2550.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เพ็ญศรี กาญจนอมัย และนันทนา กปิตกาญจน์. 2536. **โลกในยุคปัจจุบัน.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้ำของคุรุสภา.
- เพ็ญพิมล เขียววานิน. 2521. **การวิเคราะห์เนื้อหา “ศาสน์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” เพื่อใช้อ้างอิงและประกอบการวิจัย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพพรรณ อินทนิล. 2534. **เทคนิคการเล่านิทาน.** กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ภควัฒน์ บุญญฤทธิ. 2556. **ความหมายเชิงลึกที่สะท้อนค่านิยมไทยอันเกิดจากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปถัมภ์ (Metaphor Analysis) ในหนังสือ “วรรณคดีในวรรณคดี” ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ในส่วนวรรณกรรมของสุนทรภู่.** สารนิพนธ์ คณะภาษาและการสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ภารดี มหาจันทร์. 2527. **ประวัติศาสตร์การปกครองไทย.** กรุงเทพมหานคร: อมรรการพิมพ์.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2450. **สมุดจดรายวัน เล่ม ๒. วันที่ ๒๔ มิถุนายน-๑๔ ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๖.**
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2460, 2461. **ดุสิตสมิต เล่ม 1.** พระนคร: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2461, 2462. **ดุสิตสมิต เล่ม 2.** พระนคร: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2465. **ดุสิตสมิต.** พระนคร: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2484. **ปลุกใจเสือป่า.** พระนคร: โรงพิมพ์อำนวยการ.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2506. **“Esprit de Corps” ใน วาทะพระมงกุฎ.** รวบรวมโดย ส. วัฒนเศรษฐ์. กรุงเทพมหานคร: รุ่งวิทยา.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2515. **ปถุณคดี.** กรุงเทพมหานคร: ศิลปบรรณาการ.

- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2517. “ชื่อตระกูล” จดหมายเหตุรายวันใน
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราช
วิทยาลัย.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2543. หนังสืออ่านกวีนิพนธ์ เรื่องเวนิสวานิช.
พิมพ์ครั้งที่ 48. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2551. ประมวลนิทาน ร.๖. กรุงเทพมหานคร: ไทยควอ
ลิตี้บุ๊คส์.
- มัญญู ลาซโรจน์. 2521. นโยบายการจัดการศึกษาศึกษาสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
(พ.ศ. 2453-2468). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
มัทนา เกษกมล. 2517. การวิเคราะห์ในเชิงประวัติศาสตร์เรื่องการเมืองการปกครองในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2453-2463). วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยมลภัทร ภัทรกุลปต์. 2553. อุปสรรคความตายในหนังสือธรรมะ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยศ สันตสมบัติ และคณะ. 2547. นิเวศวิทยาชาติพันธุ์ทรัพยากรชีวภาพและสิทธิชุมชน. เชียงใหม่:
วิทอินดีไซน์.
- ราชกิจจานุเบกษา ๑๐. 2437. พระราชบัญญัติอกรการพนัน รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๑. ๑ เมษายน ร.ศ.
112.
- ราชกิจจานุเบกษา ๑๑. 2438. พระราชโอรสพระราชทานพรสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยาม
มกุฎราชกุมาร. 20 มกราคม ร.ศ. 113.
- ราชกิจจานุเบกษา ๑๑. 2438. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ กราบบังคมทูลตอบพระราชโอรส.
20 มกราคม ร.ศ. 113.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2547. ใ้ร่มพระบารมี จักรีนอุบดินทร์ สยามมินทราธิราช. กรุงเทพมหานคร:
ราชบัณฑิต.
- รัชনীญญา กลิ่นน้ำหอม. 2556. อุปสรรคความสุขในบล็อกไทย. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและ
ศิลปะ. 14(28): 132-138.
- รังสิวุฒิ ทับทิมทอง. 2549. การสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้และอุดมการณ์ชาตินิยมสู่คนรุ่นใหม่
ผ่านละครวิทยุอิงประวัติศาสตร์คณะรังสิมันต์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วนวรา พินิจโรคากร และวีระชาติ นิ่มอนงค์. 2560. การศึกษาหลักคำสอนในการละการยึดติด
 วัตถุประสงค์เชิงพุทธบูรณาการ. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. 13(2). 237-249.
- วรชาติ มีชูบท. 2552. พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้า
 เจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์บุ๊คส์.
- วรชาติ มีชูบท. 2553. เกร็ดพงศาวดารรัชกาลที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์บุ๊คส์.
- วัฒนา สุกัณสีล. 2548. โลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: ไทเกอร์ พรินติ้ง.
- วิลาวัลย์ วิษณุเวทิน. 2550. อุปถัมภ์ในหนังสือเรียนวิทยาศาสตร์ไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิสุทธิ ไบไม้. 2550. ธรรมชาติกับวัฒนธรรมและสังคมไทยในกระแสโลกาภิวัตน์. วารสารศาสนา
 และวัฒนธรรม. 1(1): 3-33.
- วิเชียร เกษประทุม. 2548. นิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.
- ศรารุณี วิสาพรหม. 2556. “80 ปี การปฏิวัติสยาม 2475 : ย้อนพินิจพรมแดนความรู้การปฏิวัติสยาม
 2475 (อีกครั้ง)”. วารสารสถาบันพระปกเกล้า. 11(1): 5-37.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. 2556. ต่างชาตินิยมหรือชาตินิยม การกล่าวหาเชิงวาทกรรมในสังคมไทย.
 วารสารวิถีสังคมมนุษย์. 1(1): 1-9.
- ศิริพร ฐิตะฐาน. 2539. ในท้องถิ่นมีนิทานและการละเล่น: การศึกษาคติชนในบริบททาง
 สังคมไทย. ฉบับพิมพ์แก้ไข. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ศิริพร ณ ถลาง. 2557. ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน.
 พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนธยา พลศรี. 2545a. หลักสังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สนธยา พลศรี. 2545b. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร :
 โอเดียนสโตร์.
- สมบัติ จำปาเงิน. 2542. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า รัชกาลที่ 6.
 กรุงเทพมหานคร: 2020 เวิลด์มีเดีย.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ. 2533. คำลักษณะนามในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 - 8. พิมพ์ครั้งที่ 8.
 กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมเกียรติ วันทะนะ. 2544. อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร:
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สละโรจน์ กิตติมหาเจริญ. 2551. “สุภาพบุรุษ” ในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวรรณกรรมศรีบูรพา. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุยฎิบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2551. ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันติภาพ ชาร์มย์. 2560. ความเปรียบเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ในกวีนิพนธ์เฉลิมพระเกียรติเรื่อง 70 สัมพันธจักรดลองค์รัชธรรมราชา. วารสารวิจิตรวรรณสาร. 1(2): 13-36.
- สายชล สัตยานุรักษ์. 2543. ปัญญาชนและการสร้างอัตลักษณ์ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง วิถีนักคิด/ปัญญาชนไทย/เทศ: อดีต ปัจจุบัน อนาคต. ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายชล สัตยานุรักษ์. 2548. การสร้าง “ความเป็นไทย” กระแสหลักและ “ความจริง” ที่ “ความเป็นไทย” สร้าง. วารสารฟ้าเดียวกัน. 3(4): 40-67.
- สายชล สัตยานุรักษ์. 2551. ชาตินิยม วัฒนธรรม และความขัดแย้ง. ในงานประชุมวิชาการ ชาตินิยมกับพุทธวัฒนธรรม 22-23 ธันวาคม 2551. เชียงใหม่. หน้า 1-56.
- สุชาติ จันทร์อม. 2532. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุนทรী โคมิน และสนิท สัมครการ. 2522. ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุนทรียา ไชยปัญหา และอรุรักษ์ ศรีประเสริฐ. 2559. แนวคิด ทฤษฎีวิวัฒนาการจัดการ : การปรับตัวภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม. วารสารวิชาการคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 1(2): 104-116.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2551. ทฤษฎีสังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนัย เศรษฐ์บุญสร้าง. 2550. สถานะของระบบการเมืองไทย ภายใต้กรอบธรรมวิทยาแห่งพลเมืองของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารร่มพฤษ. 26(1): 82-124.
- สุพัตรา สุภาพ. 2541. สังคมและวัฒนธรรมไทย: ค่านิยม ครอบครั้ว ศาสนา ประเพณี. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวิทย์ สังโยคะ และประทีป เหมือนนิล. 2518. ประวัติวรรณคดีไทย. พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. 2552. รัชชาติ ชาตินิยม และความทันสมัย. วารสารรัฐศาสตร์สาร. 30(1): 1-77.

- เสาวณิต จุลวงศ์. 2546. นิทานการเมืองเรื่องนางสิบสอง. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์. 21(1): 65-85.
- แสงสุรย์ อดาวัดย์. 2514. **ประเพณีในราชสำนัก (บางเรื่อง)**. พิมพ์ฉลองพระคุณในงานพระราชทานเพลิงศพ พลตรี หม่อมทิววงศ์ อดาวัดย์ศักดิ์ ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514. พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์.
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. 2464. ร.๖ น.๗.๑/๒๑. **หนังสือกรมเลขานุการที่ ๑๓๖/๒๒๕๕. ลงวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๔.**
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. 2445. ร.๕ ต. ๔๕/๒๕. **พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงพระยาสุริยานุวัตร. ลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๒๐.**
- อรรถชัย อินทร์พงศ์. 2557. อุปถัมภ์เชิงมนโฑทัศน์ของคำคำในภาษาไทย. วารสารมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร. 11(2): 57-76.
- อดิศร ศักดิ์สูง. 2552. **พื้นฐานอารยธรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3 .สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อดิศศักดิ์ ทองบุญ. 2546. **คู่มืออภิปรัชญา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อัญญาพร กมฺพทิสสมัย. 2525. **อุดมการณ์ชาตินิยมของผู้นำไทย : เอกสารประกอบการสัมมนา “สองศตวรรษรัตนโกสินทร์: ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย”**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัคร จารุจินดา และคณะ. 2536. **“ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะฆราวาส”**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ๖๐ ปี.
- อัญชลี ภูษะกา. 2553. **พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว: วรรณคดีกับการสร้างชาติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัครพาหุ. 2463. **ดุสิตสมิต**. พระนคร: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- อาทิตย์ จารุจินดา. 2555. การสร้างภาพความเป็นหญิงในนวนิยายไทย สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม. วารสารเขนต้อจ้อหน. 15(17): 151-152.
- อารี ถาวรเศรษฐ์. 2546. **คติชนวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- อำนาจ วีรวรรณ. 2555. **พระมหากษัตริย์ไทยกับพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

- อุดม เขยทีวงศ์. 2545. **มหาราชกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย**. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- อุทัย สุกนิตย์. 2527. **คู่มือการเป็นทนายว่าความ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ประกายพริก.
- อุษา พฤทธิชัยวิบูลย์. 2544. **การศึกษาอุปถัมภ์เรื่องการเมืองในภาษาไทยตามแนววรรคศาสตร์
ปรีชาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Bauman, Z. 1978. **Hermeneutics and Social Science**. New York: Columbia University Press.
- Copeland, Matthew P. 1993. **Contested Nationalism and the 1932 Overthrow of the Absolute
Monarchy in Siam**. Doctoral dissertation on Australian National University.
- Crosby, Josiah. 1945. **Siam: The Crossroads**. London: Hollis & Carter.
- Deetz, S., and McGlone, E. 1981. An Interpretive Perspective on Testing and Measurement. In J.
Murphy (Ed.), **New Directions in Program Evaluation**. San Francisco: Jossey
Bass.
- Farrell, T. 1976. Knowledge, Consensus, and Rhetorical theory. **Quarterly Journal of Speech**.
62: 1-14.
- Farrell, T. 1978. Social Knowledge II. **Quarterly Journal of Speech**. 64: 329-334.
- Geertz, C. 1973. **The Interpretation of Cultures**. New York: Basic Books.
- Giddens, A. 1976. **New Rules of Sociological <ethod**. New York: Basic Books.
- Gramsci, Antonio. 1971. **Selections from Prison Notebooks**. New York: International
Publishers.
- Greene, Stephen Lyon W. 1999. **Absolute Dreams: Thai Government under Rama VI, 1910-
1925**. Bangkok: White Lotus Press.
- Hawes, L. 1976. How Writing is Used in Talk: A Study of Communicative Logic-in-use.
Quarterly Journal of speech. 62: 350-360.
- Heidegger, M. 1962. **Being and Time (Macquarrie & Robinsons, trans.)**. New York: Harper
and Row Publishers.
- Hutchinson, J. and Smith, A. 1994. **Nationalism**. Oxford: Oxford University Press.
- Koch, S. and Deetz, S. 1981. Metaphor Analysis of Social Reality in Organizations. **Journal of
Applied Communication Research**. 9(1), 1-15.
- Kövecses, Zoltán. 2002. **Metaphor and Emotion : Language, Culture, and Body in Human
Felling**. Cambridge: Cambridge University Press.

- Kövecses, Z. 2002. **Metaphor: A Practical Introduction**. New York and Oxford: Oxford University Press.
- Kövecses, Z. 2005. **Metaphor in Culture: Universality and Variation**. New York: Cambridge University Press.
- Lakoff, G. and Johnson, M. 1980. **Metaphors We Live By**. Chicago and London : The University of Chicago Press.
- Lakoff, G. 1987. **Women, Fire, and Dangerous Things**. Chicago: The University of Chicago.
- Leff, M. 1978. In Search of Ariadne's Thread: A Review of the Recent Literature on Rhetorical Theory. **Central States Speech Journal**. 29: 73-91.
- Morgan, G. 1980. Paradigms, Metaphors, and Puzzle Solving in Organization Theory. **Administrative Science Quarterly**. 25: 605-622.
- Ogden, C. K. and Richards, I. A. 1972. **The Meaning of Meaning: A Study of The Influence of Language upon Thought and of the Science of Symbolism**. London: Routledge & Kegan Paul.
- Ricoeur, P. 1971. The Model of Text: Meaningful Action Considered as Text. **Social Research**. 38: 529-562.
- Ritzman, RL. and Tomaskovic-Devey, D. 1992. Life Chances and Support for Equality and Equity As Normative and Counternormative Distribution Rules. **Social Forces**. 70(3): 745-763.
- Rokeach, M. 1968. **Beliefs attitudes and values: A theory of organization and change**. London: Jossey-Bass.
- Rokeach, M. 1973. **The Nature of Human Values**. New York: The Free Press.
- Smith, A.D. 2000. **"Theories of Nationalism: Alternative Models of Nation Formation", Asian Nationalism**. New York: Routledge.
- Sayre, Francis, B, ed. 1928. **Siam Treaties 1920-1927**. S.L: Royal Siamese Government.
- Strasser, S. 1963. **Phenomenology and Human Sciences**. Pittsburgh: Duquesne University Press.
- Sturm, A. 2006. **The King's Nation: A Study of the Emergence and Development of Nation and Nationalism in Thailand**. Doctoral dissertation, University of London.

- Sweetser, Eve E. 1990. **From Etymological to Pragmatics: Metaphorical and Cultural Aspects of Semantics Structure.** Cambridge: Cambridge University Press.
- Thayer, L. 1975. Knowledge, Order, and Communication. In B. Rubin and J. Kim (Eds.), **General Systems Theory and Human Communication.** Rochelle Park: Hayden Publishing Company.
- Tomlinson, J. 1999. **Globalization and Culture.** Chicago: University of Chicago Press.
- Vella, Walter F. and Vella, Dorothy, B. 1978. **Chaiyo! King Vajiravudh the Development of Thai Nationalism.** Honolulu: The University Press of Hawaii.
- Weick, K. 1979. **The Social Psychology of Organizing (2nd ed.).** Reading: Addison-Wesley.
- Wood W. A. R. 1924. **History of Siam.** Bangkok: Chalermit press.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล

นายกฤตเมธ ศักดิ์แสง

ประวัติการศึกษา

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสื่อสารเพื่อกิจการภาครัฐและภาคเอกชน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
สาขาวิชาบริหารรัฐกิจ ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2556

ทุนการศึกษาที่ได้รับ

พ.ศ. 2557-2559
ทุนส่งเสริมการศึกษาประเภทที่ 1 (Full Scholarship)

ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ. 2557-2558
เจ้าหน้าที่ออกอากาศ สังกัดฝ่ายออกอากาศ
บริษัท บีอีซี-มัลติมีเดีย จำกัด
(สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท)